Genealogysk Jierboek 2025

Genealogysk Jierboek 2025

FA nr. 1152
Genealogysk Jierboek 2025

© 2026 Fryske Akademy (Postbus 54, 8900 AB Ljouwert)

NUR 680
ISSN 0928-0480
ISBN 978-94-93318-48-9

DEZE NUMMERS MOETEN NOG

Opmaak: Drukkerij Weissenbach - Sneek

Alle rjochten foarbehâlden. Neat út dizze útjefte mei fermannichfâldige, yn in automatisearre bestân opslein of yn hokker foarm of op hokker wize dan ek iepenbier makke wurde, itsij elektroanysk, meganysk of op hokker oare wize dan ek, sûnder foarôfgeande skriftlike tastimming fan de útjouwer. Tekst- en datamining fan (parten fan) dizze útjefte is útdruklik net tastien.

*All rights are reserved, including those for text and data mining, AI training and
similar technologies.*

WWW.FRYSKEAKADEMY.NL

ûnder redaksje fan JAN T. ANEMA, HARMEN FOEKEMA, JELLE DE JONG, ANNE HIELKE LEMSTRA *en* PIETER NIEUWLAND
heraldysk meiwurker: RUDOLF J. BROERSMA

Genealogysk Jierboek 2025

… *Ynhâld*

		pagina
In memoriam Ype Brouwers	Jelle de Jong	9
Simke Kloosterman en har trêftige foarteam	Jan T. Anema	13
Hopperus	Pieter Nieuwland	79
Steven Egberts en zijn Stellingwerfse nakomelingen	Kees P. de Boer	119
De Franse herkomst van de Friese familie Romar	Jan T. Anema	179
Nijs oer it folk fan Jencke Aerntsz	Pieter Nieuwland	194
Earherstel foar Rixt Heslinga	Jan T. Anema	214
Fryske Rie foar Heraldyk		220

IN MEMORIAM YPE BROUWERS 1949 - 2025

Ype waard yn 1949 berne yn it sikehûs fan Velp, dêr't syn mem hinne brocht wie út har wenplak Rheden wei, om te befallen. Ype syn heit en mem wienen Friezen om utens. Heit wie berne yn Doetinchem út Fryske âlden en mem kaam fan Burdaard. Ype groeide op yn De Haach dêr't syn heit ûnderwizer en fotograaf wie. Ype wie de âldste fan fiif bern.

Fryslân en syn eigen komôf hiene him altyd oanlutsen. Sa mocht er graach útfanhûzje by syn beppe (Bontje Kooistra-Hoekstra, 1887-1987) yn Hurdegaryp en dêr is syn belangstelling foar genealogy ûntstien. Hy begûn mei it útsykjen fan de famyljes Kooistra en Hoekstra, der't úteinlik de publikaasje oer de Jelsumer Hoekstra's yn 1990 in gefolch fan wêze soe. Yn dat boek is ek de folsleine kertiersteat fan beppe Bontje Hoekstra opnommen. En troch dit ûndersyk ûntdiek hy ek it Ryksargyf yn Ljouwert. Hy learde doe ek de Fryske taal.
Nei de middelbere skoalle studearre Ype natuer- en skiekunde oan de universiteit fan Leien. Hy wie oanhinger fan alles wêr't de provobeweging foar stie. As in rebelske studint fan 18 stie hy iepenlik hasj te smoken, wat him in moanne finzenis yn Skeveningen opsmiet.

Nei Leien wenne Ype yn in kommune yn Drinte. Midden jierren ’70 die er syn doktoraal skiekunde yn Grins. Dêrnei kaam hy te wenjen oan de Stasjonswei yn Ljouwert. Hy hie foar in pear oeren yn ’e wike in baan krigen as skiekundelearaar oan it Middelsee College.

Yn 1978 kaam er yn ’e kunde mei Philippus Breuker út Boazum, dy’t er befrege foar syn ûndersyk nei de Adema’s dêre. *Adama* waard publisearre yn it Genealogysk Jierboekje fan 1979, dêr’t hy syn debút mei makke. Breuker wurke doe oan de Fryske Akademy. Hy koe wol wat help brûke en sa koe Ype yn it kader fan de saneamde wurkgelegenheidsferromjende maatregel tydlik (in jier) by de Akademy oansteld wurde. Sa wurke hy û.o. mei oan in projekt om mei help fan kadastrale minútplannen en de floreenkohieren fan 1858 it lânbesit fan pleatsen yn 1700 yn ferskate gritenijen yn kaart te bringen. Dêr binne letter de Prekadastrale Atlassen fan Hans Mol c.s. út fuortkommen.

Fan in hobbyist groeide hy sa stadichwei fan 1978 ôf út ta in profesjonele genealooch. Hy seach wat oaren net seagen en hie in grut analytysk fermogen. Der kaam sa folle wurk op him ta út binnen- en bûtenlân dat hy der fan bestean koe. Hy sei dêrom syn baan as skiekundelearaar op.

Hy waard de driuwende krêft fan de Andringa Wurkgroep (letter: Stichting) en slagge deryn net allinne dy famylje oant 1447 tebek te fieren mar ek mei de oare leden yn 1983 in famyljeboek út te jaan. Yn 1996 is der in twadde diel ferskynd en yn 2016 kaam as tredde diel in hielendal fernijde útjefte ta stân. Ype is altyd in aktyf Andringa-sneuper bleaun: noch yn 2022 joech hy yn it Andringa Nijs in oanfolling út de 15e en 16e iuw.

Ek by de famyljestifting Cnossen-Knossen dy’t yn 1988 in famyljeboek útjoech, yn 2018 ferfolge troch in twadde, ferbettere printinge, hat Ype it grutste diel fan it ûndersyk nei de âldere generaasjes foar syn rekken nommen. Ype hoegde net foaroan te stean: yn beide útjeften wurdt hy wol neamd yn it foaropwurd, mar net as (mei-)auteur fermeld, hoewol’t hy dat eins wol west hat. Dat beide stichtingen Ype en syn wurk heechlik wurdearre hawwe blykt oars wol út de adfertinsjes dy’t se by syn ferstjerren yn de LC pleatst hawwe.

Yn 1981 fine wy him foar it earst as redaksjelid fan it Jierboekje, letter waard er einredakteur. Hy soe dat oant syn dea ta folhâlde. Yn datselde jier kaam ek syn publikaasje oer *Decken Tietessoan.* Alwer sa’n topstik dat him ôfspile yn de 16e iuw, it tiidrek dêr’t Ype him tige goed yn thús fielde.
Hjoed-de-dei soenen wy ferskriklike bliid wêze as in jongkeardel of jonge frou fan amper 30 jier mei sa’n deeglik artikel op ’e proppen komme soe.

Syn ûndersiken waarden net allinnich yn Fryslân publisearre, mar ek op in heech lanlik nivo lykas yn *De Nederlandsche Leeuw*, it tydskrift fan it Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde. Hy wurke ek foar *Nederland’s Adelsboek* (it reade boekje).

Yn 1983 waard de Stichting FAF oprjochte, dat binne de Freonen fan de Argiven yn Fryslân. Fan it begjin ôf hat Ype as frijwilliger en letter as ponghâlder yn it bestjoer fan de FAF aktyf west. Hy bleau dat oant de dei fan syn ferstjerren ta. Ek hat er bestjoerslid west fan it Genealogysk Wurkferbân, wie er korrespondint fan it Ryksargyf (no Tresoar) en joech er dêr kursussen genealogy, dêr’t de dielnimmers in protte oan hân hawwe.

Ien fan Ype syn spesjaliteiten wie it ûntraffeljen fan besittings, dêr’t hy mear ynsicht troch krige yn de skiednis fan pleatsen en stikken lân. Mei dy wittenskip wie hy faak yn steat ien of mear generaasjes fierder te kommen. Sa koe hy yn 2017 oan ‘e hân fan it yn 1511 beskreaune grûnbesit fan it Kleaster Nazareth yn Idzegea oantoane dat it kleaster yn 1484 stifte wie troch leden fan de famylje Hoytema út Aldegea (W) (Gen. Jierb. 2017 85). Mar tink ek oan Lauswolt, syn lêste artikel yn it Jierboek. Dêr hat hy it sels oer ‘boekhâlden’ (Gen. Jierb. 2020 190), mar ik neamde it ‘hogeschoolwerk’. It wie gewoan geniaal.

Ype wie in markant persoan. Koest meastal wol mei him troch ien doar, mar ast him tsjin dy hiest koe dat hiel lestich wêze. It moast by Ype krekt sa en net oars. Dat hawwe wy en oare auteurs yn spee meimakke as wy ús publikaasjes by him oanleveren foar it Jierboek. Mar mei syn krityske en strange hâlding hat er mei dat Jierboek wol in flinke kwaliteitsslach makke yn ferliking mei sa’n 40 jier earder, doe’t er begûn. It jierboekje wie in jierboek wurden.

Op 11 febrewaris lêstlyn kaam der samar in ein oan Ype syn libben. In buorfrou fûn him yn de keuken fan syn hûs oan de Mozartstrjitte yn Ljouwert. Mei it ferstjerren fan ús held ferlieze wy in grut genealooch, mooglik wol de grutste dy’t Fryslân ea kend hat. Der is in mânsk gat slein yn de kennis en kunde fan ús klup genealogen. Wy hawwe in soad oan Ype te tankjen. Syn helpfeardigens en saakkundigens, mar ek syn freonlikens en humor sille ús bybliuwe.

Jelle de Jong

… Simke Kloosterman en har trêftige foarteam

JAN T. ANEMA

SIMKE KLOOSTERMAN EN HAR TRÊFTIGE FOARTEAM

Simke Kloosterman. A. van Wely, gouache 1917, museum Twizel.

I. Ynlieding

Simke Kloosterman wie in Frysk skriuwster dy't yn de tweintiger en tritiger jierren fan de ôfrûne iuw ta de wichtichste beoefeners fan de Fryske literatuer rekkene waard. Hjoed-de-dei is sy fierhinne fergetten, har boeken wurde net folle mear lêzen. Mar har persoan en har wichtige rol yn de Fryske literatuerskiednis hawwe prof. dr. Philippus H. Breuker der ta brocht in biografy oer har te skriuwen, en dat wie de oanlieding om ris wat djipper yn har foarteam te dûken.[1]
Simke hie in sterk famylje- en stânsbesef en wie grutsk op har foarâlden. Se hat ek wapens fan dy foarteam tekenje litten en yn 'e hûs ophongen, sa't wy sjen sille. Breuker jout fan dy foarâlden ek koarte ympresjes yn syn boek en wy fûnen it dêrom wol nijsgjirrich om dy foarteam fjirder út te sykjen. Soks giet it kader fan in biografy te bûten; it hat laat ta dit artikel.
Ut Simkes kertiersteat binne stamrigen gearstald oan de hân fan dy wapentekeningen. By wapens fan slachten dêr't Simke net út skaait, is de famylje behannele dêr't dat wapen by heart. Sadwaande binne der by de seis wapens tsien stamrigen gearstald.

Simke libbe fan 1876 oant 1938 en wie iennich bern fan Jan Ritskes Kloosterman en Tryntsje Beintema. Har heit hie ek al gedichten skreaun sawol yn it Nederlânsk as yn it Frysk en hat 50 jier lang deiboeken byholden. Fan memmekant siet der ek wat skriuwersbloet yn de famylje: de broer van pake Beintema syn pake, Eelke Meinderts (1732-1810), wie ûnderwizer, letter boer, en

1 Philippus Breuker, *De keunst as útwei. Biografy fan Simke Kloosterman (1876-1938)* (De Gordyk 2023); sjoch oer de foarâlden 208-210.

skreau gelegenheidsgedichten yn it Frysk, bgl. yn 1777 by de yntocht fan de steedhâlder yn Ljouwert.[2]
Simke skaait út in laach fan einierde boeren. Har pake wenne op syn eigen pleats yn Twizel en liet yn 1876 tsjnoer de pleats in rinteniershûs bouwe. Har heit hie net folle niget oan de buorkerij, want twa jier nei pake syn ferstjerren (hy hie doe mar fiif jier selsstannich boer west) hold hy boelguod, ferhierde de pleats en sette him oan de oare kant fan de dyk te rintenierjen, hy wie doe pas 34 jier.

Rinteniershûs Twizel, 1876. Foto auteur 2022.

It hûs hat Simke altyd oanholden, letter brûkte se it as simmerwente doe't se yn Den Haach wenne en dernei yn de tritiger jierren yn Ljouwert. Se hat har fermogen neilitten oan in stifting, it Simke Kloosterman Lien. Dy rikt eltse trije jier in literêre priis út foar in Frysktalich berneboek en hat as taak it hûs yn stân te hâlden. Dat wurdt no foar de helte bewenne troch in behearder, de linkerhelte tsjinnet as museum. Dêr hingje har portret en de wapens dêr't wy it hjir oer hawwe sille.
Simke hat noait betelle wurk hân, se hat altyd libje kinnen fan it fermogen dat se fan har âlden erfd hie. Se wie grutsk op har foarteam, grutte boeren dy't in foaroansteand plak yn de mienskip ynnamen. Se kaam yndie út in goed laach, foaral fan heitekant.

Har heit syn fjouwer oerpakes: Kloosterman, Sytsma, Siccama en Wiersma wiene allegearre grutte boeren, twa wiene yn de Frânske tiid adjoint-maire oftewol assessor. Heit Jan Ritskes syn beide pakes wiene lid fan de gemeenterie fan Kollumerlân en pake Wytze ek assessor (wethâlder) fan Achtkarspelen en syn heit, Simkes pake Ritske, hat ek lid fan de rie west. By de Beintema's wie

2 *Nieuwe Friese Encyclopedie* (Ljouwert 2016) III 1786. Eelke wie de prins fan Oranje tadien; syn broer Johannes wie patriot en waard folksrepresentant foar Kollumerlân 7 sept. 1795; sjoch *Homines novi* 210-211.

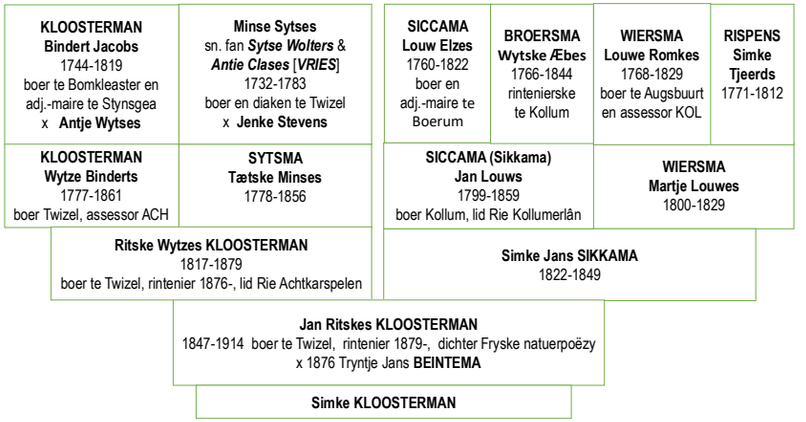

Kertiersteat Simke (heitekant).

it allyksa: Simkes pake syn pake Beintema wie yn 1795 folksrepresentant en 1811 adjoint-maire fan Aldwâld, oerpake assessor fan Kollumerlân en pake noch lid fan de gemeenterie. Beppe Beintema, Jantje Pieters Wouda, wie in arbeidersdochter, dus oan Simke har memmekant hawwe wy de grutte boeren allinne by de Beintema's. Foar de oare âlde einierdefamyljes moatte wy oan de heitekant wêze. Simke Sikkama, de beppe der't Simke nei neamd is, skaait út in laach dat yn de fierte besibbe is oan de Hora Siccama's út Grinslân, dy't sûnt 1817 ta de Nederlânske adel rekkene wurde. En beppe Simke har beppes hiene ek bekende nammen: Broersma en Rispens. Dy foarâlden sprutsen Simke wol oan, dêr koe se har pûrbêst mei identifisearje. Simke skreau sels yn in skrift út 1900 'Simke Siccama Kloosterman', sa hie har heit yn 1884 alris skreaun yn in printeboekje dat Simke fan him krigen hie. It ferneamen mei foar èn efternamme nei in pake of beppe is in âlde Fryske gewoante, dy't yn de 19e iuw laat hat ta it ûntstean fan ferskate dûbele nammen.[3] It famyljekaptaal skynt foar in grut diel by dy foarâlden Siccama weikommen te wêzen en sa'n âlde stambeam spruts Simke ek wol oan. It is dus wol te begripen dat Simke har in bytsje fan adel fielde, al dy rike lâneigners mei in iuwenlange histoarje, ja dêr wie se wol grutsk op.

3 Breuker, *De keunst as útwei* 42-43. Doe't Fryslân as *département* ynliifd waard binne de Frânske wetten eksekutoar ferklearre, benammen de *Code Civil* (*Code Napoléon*) fan 1804. Dy makket juridysk ûnderskie tussen foarnamme en famyljenamme. It ferneamen fan memmekant lyk as Sybrandus Fockema Andreæ (nei pake S. Fockema) of Sybrand van Haersma Buma (nei âldomke S. van Haersma) past dêr net yn. Gauris binne sokke nammen by Keninklik Beslút tafoege en dy nije dûbele namme gou dan foar alle bern, net allinne foar in Sybrand(us).

II. De wapens

De twa wapentekeningen yn it hûs te Twizel. B. Veltman, ±1920. Foto auteur 2022.

Om 1920 hinne hat Simke in seistal famyljewapens fan dy trêftige foarteam fêstlein yn twa tekeningen, dy't hjoed-de-dei noch yn it Simke Kloosterman-hûs hingje. Ph. Breuker hat oan de hân fan korrespondinsje om 1920 hinne yn it argyf Kloosterman fêststelle kinnen, dat de wapens tekene binne troch Binne Veltman (1891-1921), ûnderwizer yn Eastermar. Hy hie kennis fan de lokale histoarje en ek fan heraldyk. Hy hat Simke holpen de wapens op te sykjen.
It linker wapen is tige kompleks en lit ús de wapens Siccama, Broersma, Rispens en Roorda sjen, mei yn 'e midden as hertskyld it wapen Kloosterman. It oare wapen wurdt oantsjut as Beintema, mei it jiertal 1709. Dat wapen is ek tige yngewikkeld. En wat betsjut dat jier 1709?
Us speurtocht hat de fraach wer't Simke dy wapens wei hat, wol oplost: der sitte in pear 'echte' wapens by en in stikmannich dy't wol mei de nammen anneks binne, mar net by foarâlden fan Simke hearre. En in inkelde is suvere fantasy.

Grut wapen Cloosterman (hertskyld) mei fjouwer kertieren: Siccama, Broersma, Rispens, Roorda.

It wapen mei fjouwer kertieren en in hertskyld Cloosterman

Dy fjouwer wapens fan it linker wapen slane op foarâlden of sabeare foarâlden; allinnich it hertskyld is Kloosterman: yn blau in sulveren teapert stappend op in grûn met in grien tûkje yn 'e bek.

Twa wapens Kloosterman: in teapert op in grûn; links yn goede kleuren, rjochts tekening K.M. van der Kooi.

De fûgel yn it wapen Cloosterman is neffens Simke in teapert en it wapen soe tige âld wêze. It is net bekend wer't Simke dy fûgel wei hat. De leginde seit dat in teapert *kwartelkoning* hjit omdat sa'n fûgel ris yn in flecht kwartels belâne en doe fansels oan de lieding kaam: hy is ek in stik grutter as in kwartel. De teapert sit ornaris ferskûle yn it reid en kin goed rinne mei syn lange poaten. Der is fan dit wapen ek in tekening yn de kolleksje K.M. van der Kooi,[4] dêr liket de fûgel mear op in do, ek al fanwege dat griene tûkje mei 12 bledsjes yn de bek, lyk as de do dy't Noach nei de sûndfloed útstjoerd hie om te sjen oft der alwer lân droech lei.[5] Op de tekening by Van der Kooi is it fjild net ynkleure, dat liket sulver of goud. Mar it blau op de tekening by Simke is heraldysk better, want de fûgel is sulver en moat op in kleur stean, net op metaal. Dat de blêdsjes grien binne is heraldysk gjin beswier omdat se mar lyts binne en in diel foarmje fan de wichtichste wapenfiguer, de fûgel.

4 Berêst by de Fryske Rie foar Heraldyk. Op it kaartsje hat K.M. van der Kooi skreaun: *Hûs Twizel*, wêrút blykt dat hy it wapen Kloosterman oan de wapentekening fan Simke ûntliend hat.

5 Genesis 9:11.

Simke har pake syn pake, Bindert Jacobs Kloosterman, fiert de namme (mei in C) sûnt 1792 as hy assessor (meirjochter)[6] fan de gritenij Achtkarspelen wurdt. Hy wie dus in trêftich man en wenne op in eigen pleats yn it Kleaster (Bomkleaster of Bouwekleaster) boppe Harkema, dy pleats hie syn frou fan har heit urven. Bindert wie eins wat boppe syn stân troud, syn heit wie skuonmakker by de Wâl yn Eastermar en fearskipper op Ljouwert. As keapman hat hy it wol goed dien, want syn oanslach yn it Personeel Kohier giet fan £ 300 yn 1768 nei £ 1000 yn 1771, doe't hy erfd hie fan syn pake fan memmekant en sûnt 1774 nei £ 2000 (mar yn dat jier binne alle posten op 'e nij taksearre en measta l ferhege). Bêst goed dien foar in winkelman! Mar einierd boer is hy wurden troch syn houlik mei in erfdochter.
It wapen Kloosterman kin net âlder wêze as de skaainamme. De assessor Bindert Jacobs sil de betinker wol net wêze, want yn 1795 komme de Frânsen yn it lân en waard it fieren fan wapens ferbean. It hat mear eigenskip dat Simke har heit of miskyn har pake it betocht hat, ein 19e of begjin 20e iuw. Wêrom keazen is foar in teapert bliuwt in riedsel. Lykwols is it my opfallen dat yn de topgevel fan de pastorij fan Twizel, in eintsje fierderop oan de strjitwei, it wapen sit fan de dûmny út de boutiid, 1745. Dat wie ds. Antonius Knock en syn wapen is: yn sulver in blauwe fûgel mei reade bek en poaten steande op in grien heuveltsje;[7] op it wapen fan de pastorij liket it heuveltsje mear op in flakke grûn. Soe dat miskien ynspiraasje west hawwe foar de Kloostermannen by de kar fan harren wapen? In Bibelske fûgel is oars wol in gaadlik motyf foar in wapen as jo namme *Klooster-man* is.

It wapen Siccama

Yn it earste kertier stiet it wapen Siccama/Sikkama, it slachte fan Simke har beppe Simke. Beppe Simke skaaide yndie út in aadlik laach dat al neamd wurdt yn 1366 en de stamrige giet werom oant 1457, al sit der ien skeakel

6 It gerjocht fan in gritenij bestie út de grytman en twa of mear meirjochters, ornaris 'bysitters' neamd (in oersetting fan it latynske wurd *assessor*). De meirjochters waarden beneamd troch de grytman út de 'treflykste huislieden of andere voornaame ingezetenen der dorpen'. Troch de eigners fan de stimhawwende pleatsen (einierden) fan de gritenij waard dêrfoar in trijetal opmakke. [*Hedendaagsche Historie of Tegenwoordige Staat van Friesland* IV (1789) 233-235.]

7 J.B. Rietstap, *Armorial Général* diel I (1884[2]) 1107.

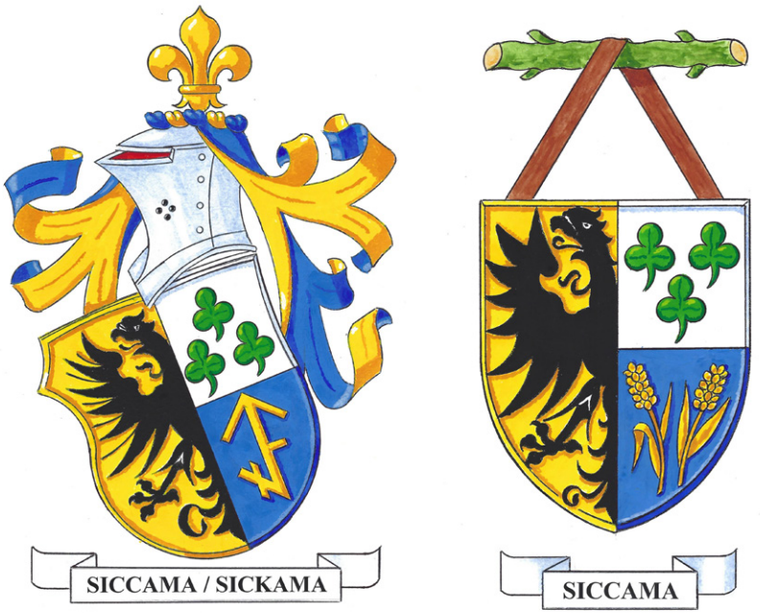

Twa wapens Siccama: 1652 en letter.

tusken yn froulike liny. De Siccama's wiene hoveling (haadling) en grytman. Se hiene besit yn Humsterlân en yn Achtkarspelen.[8]
Wyt Siccama (1585-1632 – VI) gong nei Doezum yn Grinzerlân en leit dêr begroeven. Yn 1817 waard syn staach yn de adel fan it nije keninkryk Nederlân opnommen (Hora Siccama). Wyt syn suster Ath troude Jan Reiners [Eysma] fan Boerum en yn dat doarp is de neiteam wenjen bleaun. Dy neiteam fiert de namme Siccama yn ûnderskate staveringswizen, mar se wurde ek faken sljochtwei ûnder patronym neamd.
Op de sark te Doezum fan 1632 stiet it earste wapen: de Fryske earn mei links boppe 3 klavers en ûnder in húsmerk. De klaverblêden fynt men sawol 2, 1

8 Stynsgea (*Augustinusga*) en De Pein (*Opeinde*) 1482, 1511, 1543, ek te Surhuzum 1528/1615.

(op de sark fan Wyt) as 1, 2 tekene. Letter waarden de klavers ferfongen troch twa nôtieren.[9] Dat is it wapen Siccama dat de boerestaach fiert oant hjoed ta. De aadlike staach hat yn de 17e iuw in oar wapen oannommen: de kop fan in wynhûn.[10]
It twadde wapen Siccama mei de ieren is dus in echt wapen dat de beppe fan Simke terjocht fiere koe. It hinget hjir oan in tûke, mar men sjocht it ek mei helm en dekkleden, en as helmteken in grien klaverblêd of in gouden leelje.[11]

It wapen Broersma

Yn it twadde kertier (heraldysk linksboppe) sjogge wy it wapen Broersma. Dat wie net lestich te finen, want in rouboerd fan de âlde famylje Broersma hinget yn de tsjerke fan Aldwâld.[12] Broersma-state lei ûnder Kollum, deun tsjin Aldwâld oan.
Gaycke (Gaythie) Broersma wurdt 1505 neamd ûnder de *edelingen* fan Fryslân en as grytman fan Kollumerlân 1515-1518. Tinklik wenne hy op Broersma-state.[13] Mar de state wurdt al yn 1532 ferkocht en wy fernimme dan net mear fan Broersma's. Lykwols hat it eigenskip dat Wycke, de frou fan mr. Hessel Tiepckez, einierde te Westergeast,[14] in neikommeling fan him is, want se jout har soan de namme Gadie (Gatze) Broersma (1581-1641). Dizze Gatze stjert sûnder bern en lit syn neef as erfgenamt efter.

It wapen yn de tsjerke is fan Gajus van Broersma (±1655-1694), ûntfanger-generaal fan Kollumerlân, soan fan Gajus Botnia van Broersma (1626-1678), sekretaris en ûntfanger-generaal dêr, en Jetske van Rosema. Gajus heit en soan hiene gjin Broersma-bloed, want de heit hie de namme Broersma oannommen út krêft fan it testamint fan syn neef, de hjirboppe neamde Gadie (Gatze) Hessels Broersma. Mei him stjert dit slachte Broersma út.
Simke har foarfaar Ebbe Jans (1721-nei 1794) wie eksekuteur te Kollum en fierde pas sûnt 1791 de skaainamme Broersma. Ebbe en syn frou Maayke kamen yn 1777 fan Aldwâld nei Kollum ta. Harren dochter Wytske tr. 1787 Louw Elzes Sikkama fan Boerum (de pake fan beppe Simke). De namme is blykber ûntliend oan Broersma-state te Aldwâld; yn 1832 binne de erven fan Cornelis Ebbes Broersma, in broer fan Wytske, mei-eigner fan de pleats Broersma-sate.[15]
It wapen is dus in usurpaasje, allinne keazen fanwege de gelikense namme.

9 Dat is in nuver ferhaal. It wapen 'Siccama' mei de nôtieren is ûntliend oan in portret út 1610 út famyljebesit fan de Hora Siccama's. Yn de famylje waard sein dat it Wyt Siccama (VI) foarstelde, en sadwaande is it wapen as it echte wapen Siccama telâne kommen sawol yn it *Stamboek* (1846) as yn it *Wapenboek van den Nederlandschen adel* (Groningen 1883-1887) fan J.B. Rietstap. It hat lykwols bliken dien dat it portret Jacob Pibes Doma (1580-1627) foarstelt en dat Wyt berne is yn 1586 en net yn 1580. It portret is no yn it Fries Museum, brûklien fan de Stichting Hora Siccama van de Harkstede Fonds. (Sjoch K. Kuiken, R.H. Postma en D.J. van der Meer, *Van Fûgelsang tot Fogelsanghstate. De renaissance van een boerenfamilie* (Kollum/Heerenveen 2003) 110. Itselde wapen stiet op Jacob Doma syn grêfstien te Easterwierrum; Gen. Jierb. 2010 189 (mei foto fan it portret) en Gen. Jierb. 1961 47-53, dêr 51).

10 Wiardus Siccama (VIII) tr. Jetske Rosema, pakesizzer fan VI, nimt oan: yn blau in sulveren kop fan in wynhûn mei in gouden halsbân. Yn 1817 kombinearre mei it wapen Hora. Dat nije wapen hat tinklik te krijen mei de oankeap fan de borch Klinckema yn Súdhorn yn 1671. De namme Wiardus libbet noch fuort by de neiteam, benammen yn de famylje (Van Haersma/Hopperus) Buma. It is nijsgjirrich dat de ropnamme van dy neiteam noch altyd 'Wite' of 'Wiete' is, lykas yn 1585.

11 Op de grêfsarken te Doezum steane klaverblêden as helmteken, yn hânskriften en literatuer fynt men ek in gouden leelje. (A. Pathuis, *Groninger gedenkwaardigheden* (Assen/Amsterdam 1977) 229 (nr. 1035); *De Siccama's* 30 *et passim*).

12 Op it boerd yn de tsjerke wurdt yn it twadde kertier de lauwerkrânse bedutsen troch trije reade pylken; op de tekening yn Twizel mar twa. Ek binne de klaverblêden dêr pleatst 1, 2 ynsté fan 2, 1.

13 Andreæ, *Nalezing* 33-34.

14 Sjoch haadstik III § 6: Tadema/(Botnia) van Broersma, gen. IIIa.

15 OAT (Oorspronkelijke Aanwijzende Tafel) fan it kadaster, 1832.

It wapen Rispens

Rispens is in tige âld skaai fan einierde boeren. De namme wurdt al neamd yn 1402; yn 1511 wenje op twa pleatsen yn de buorskip Rispens te Easterein (Hinnaarderadiel) twa boeren Ulbe en Ocke.[16] Soene it broers west hawwe, of fiere neven? Wy witte it net, mar beide staken nimme de namme Rispens oan en fiere itselde wapen, al yn de 16e iuw: yn goud in swarte dûbelde earn mei in griene lauwerkrânse derom hinne, helmteken in útkommende swarte (inkelde) earn.
Dit is dus in echte staach foarâlden fan Simke, wol gjin adel, mar grutte einierde boeren dy't in skaainamme fierden en ta de hegerein fan de plattelânsbefolking hearden.
Simke skaait twaris yn froulike liny út it skaai fan Ulbe Rispens. Mar op in grêfsark te Rie út 1652 wurdt ek it âlde wapen Rispens brûkt troch in staach yn froulike liny. Dat wie yn Fryslân wol gewoan.
Us konklúzje is, dat Simke it wapen Rispens foar de beppe fan har beppe Simke terjocht brûke mei.

It wapen Roorda

Ath Siccama troude 2. 1628/29 Pieter Alberts Roo. De famylje Roo wurdt ek Roode of Rooda neamd en yn it Frysk wurdt dat krekt sa útsprutsen oft der *Roorda* stie. Dat hat guon genealogen op in dwylspoar brocht en dy hawwe besocht Pieter Roo syn pake, ek in Pieter Alberts, te keppeljen oan 'Jan Ruurds Roorda fan Menaam (1475-1545)'. It Kollumer slachte skaait lykwols ôf fan 'olde Jan Roo', dy't yn 1506 rjochter te Boerum waard fanwege it Gerkeskleaster.
'Jan Ruurds Roorda' hat nea bestien, syn 'heit' Ruurd Johans Roorda hie mar ien soan, Rienck. Boppedat hearden de Roorda's sûnder mis ta de wiere adel fan Westergoa en dat is ek nochal in ein fuort.
De konklúzje is dúdlik: de famylje Roo(de) hat neat mei de aadlike Roorda's te krijen. En Simke stamt boppedat net iens fan dy Pieter Roo ôf! Sy skaait

16 Gen. Jierb. 2013 167-286 (Ulbe); Gen. Jierb. 2014 57-116 (Ocke).

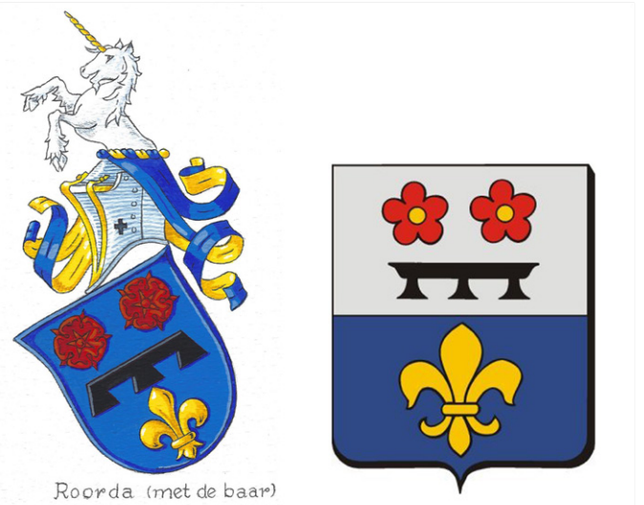

Wapens Roorda (fan Tsummearum) mei de baar; links de oarspronelike ferzje, rjochts de heraldysk ferbettere ferzje.

ommers út it earste houlik fan Ath Siccama mei Jan Reiners [Eysma]! Boppedat fiert it slachte Roo alias Roo(r)da in hiel oar wapen, ek al in bewiis dat dy slachten net besibbe binne. It is te sjen op de grêfsark fan Albert Jans Roorda [einliks: Roode] te Boerum fan 1618 (sjoch ôfb. haadstik II, § 8, Roo of Roode).
Der moat ek oandacht bestege wurde oan it wapen Roorda dat Simke hjir brûkt hat. Dat is noch net sa ienfâldich. Der binne om te begjinnen op syn minst trije aadlike slachten Roorda: fan Tsjummearum, fan Ginnum en fan Idaard. Dy fiere ferskillende wapens: Ginnum in moarekop en in roas; Idaard trije roazen mei in wassenaar derûnder. It slachte fan Tsjummearum fierde by âlds: yn blau in gouden leelje mei dê r boppe twa gouden stjerren en ûnder in sulveren wassenaar. It wapen dat Simke brûkt hat heart by de staach Roorda 'mei de baar', sa neamd omdat se in barenstâle yn it wapen hawwe. Dat is in dwersstôk mei 3 of mear hingers, oarspronklik op in blau fjild mei 2 reade roazen. Mar neffens de regel fan de heraldyk dat der gjin kleur op kleur mei, is it wapen yn letter tiid[17] trochsnien, boppe sulver en dêrop de kleurde figueren, en ûnder blau mei de gouden leelje. Dy leelje komt út it wapen fan it

17 Tinklik yn de 16e en 17e iuw. It skyld al trochsnien yn trijen by UvB: blau, sulver, blau; de roazen binne dêr sulver.

âlde slachte Roorda fan Tsjummearum, der't de tûke mei de baar yn froulike liny út skaait.[18]
It is in riedsel werom foar it wapen Roorda keazen is. Ut de korrespondinsje mei Binne Veltman docht bliken dat se earst op syk wiene nei Rosema, mar dat koene se sa gau net fine. Veltman hie it lêste kertier iepen holden, skreau er. Dat is wol nuver, want de wapens Broersma-Rosema steane op in bank yn de tsjerke fan Kollum.[19] De skoanheit fan Gajus Botnia van Broersma, Jacob Jilderts Rosema, wie sekretaris en ûntfanger-generaal fan Kollumerlân, folmacht op 'e lândei en deputearre steat. De eleminten fan syn wapen wiene dus wol logysk: neist de Fryske earn links boppe in stjer (út it wapen fan Kollumerlân) en ûnder in roas as sprekkend elemint.[20]
Hoewol't Simke dus net fan dit pear ôfstamt hiene de wapens Broersma en Rosema wol logysker west as it wapen Roorda mei de baar, dêr't hielendal gjin konneksje mei bestiet.

Wapen Beintema van Peyma, derneist in laksegel fan it hertskyld.

18 Sjoch haadstik III sub § 8 Roorda.
19 *Maartenskerk* 41 (mei foto). De wapens Broersma, Botnia, Rosema, De Schepper binne op de foto wol te sjen mar net te identifisearjen.
20 Wapens (Botnia) van Broersma-Rosema yn de tsjerke fan Kollum; helmteken Broersma (in klaverblêd tusken twa ieren elts mei twa blêden) op syn grêfsark dêr [koll. Heerma van Voss, ferl. Gen. Jierb. 1993 155 en 67 (Hesman nrs. 258 en 32)].

It wapen Beintema

Dan komme wy oan it twadde wapen: Beintema. Beintema-hûs leit hielendal yn de noardwestelike hoeke fan Kollumerlân, ûnder Westergeast en it hat in echte state west. Al yn 1552 wennet dêr Eecke Beynttyema, dy besit in harnas.[21]
It hat wol eigenskip dat Eecke in foarfaar is fan Douwe Douwes Beintema, eigner yn 1640, want dy syn âldste soan hjit Eecke.
Douwe Douwes wurdt yn 1620 al neamd op Beintema-hûs. Ut him skaaie twa stagen: de soan Eecke Douwes wurdt boarger fan Dokkum 1644 en wennet dêr 1651, hy is eigner fan Beintema-hûs, de soan Oene erft fan de neef fan syn mem Worp van Peyma in grut besit ûnder ferbân fan fideicommis en de nammen Worp en Peyma.[22] Oene syn twa âldste soannen waarden advokaat en de jongste dokter, dy gong nei Wenen en brocht it ta liifarts fan de keizer. As tank foar syn tsjinsten hat de keizer him adele en ta Reichsfreiherr (baron) ferheft.
Simke skaait net fan dizze Beintema's ôf. Douwe Douwes syn neiteam ferkocht de state yn 1671 oan de Dokkumer boargemaster Andries Jennema en it ferervet yn dy boargemastersfamylje oant midden 18e iuw. Dan keapet Douwe Cornelis, waans heit al pachter west hie, yn twa parten de sate (±1751 en ±1762) en syn dochter trout Johannes Meinerts, dy't om 1792 hinne de namme Beintema oannimt. Simke sil net witten ha dat se net út âlde slachte Beintema skaaide.
It wapen út 1709 hat Simke hjir opnommen: Beintema en Peyma, mei in hertskyld dat tinklik by de adelsferheffing yn Wenen tafoege is (want de oaljefantstrompen op de middelste helm binne in tipysk Dútsk helmteken). Dat aadlike wapen hat sy fansels gjin rjocht op, ek net op it kertier Beintema dêryn. Want har foarâlden hawwe de namme Beintema oannommen, net fanwege sibskip, mar omdat se Beintema-hûs kocht hiene.

Konklúzje

Simke hat kreatyf oan it shoppen west yn har foarteam. Fan de seis wapens binne der mar trije dy't troch har foarteam fierd binne. Dy binne 'echt': twa âlde, Siccama en Rispens, en ien nij wapen, Kloosterman.
Twa kear hat se it wapen fan in âld slachte mei deselde namme oannommen: Beintema en Broersma. En Roorda kin gjin praat lije, dat heart der hielendal net by. Sa't Philippus Breuker seit: it jout goed wer, hoe't se har fielde en hoe't se oer har foarteam tocht.

21 Dat wie ornaris yn gebrûk by eallju en in inkelde grutte einierde.
22 Neffens it testament, 29 aug. 1624 [HvF 16777 (EEE 1) 423], moast de erfgenamt fan it fideicommis de nammen Worp Peima fiere. Sjoch it artikel Hopperus yn dit Jierboek, VIb. en dêr noat 107.

III. Stamrigen, nammerigen, genealogy[23]

§ 1. Stamrige Kloosterman

Dizze famylje ûnlient har namme oan it Bomkleaster of Bouwekleaster, in Premonstratenser kleaster, stifte yn 1242 troch Buwe Harkema, in ealman fan Stynsgea. It lei oan de dyk fan Droegeham nei De Harkema.[24] It kleaster is om 1580 hinne ferneatige. Yn 1606 wie it *corpus* fan Bomkleaster ferhierd oan twa boeren, tegearre mei in hierwearde fan £ 103-12, dat wiene mânske pleatsen.[25] Ien derfan is stim 2, yn 1698 'het halve Convent van Buwekloos-ter', foar de helte eigendom fan Sybrich Annes, de beppe fan Wytse Jans, de skoanheit fan Bindert Jakobs (IV). Skoanheit stoar oardel jier neidat syn dochter, ienichst bern, mei Bindert troud wie en sa waard de soan fan in skuonmakker in rike einierde boer. Der binne mear famyljes dy't de namme Kloosterman oannommen hawwe, sawol yn as bûten Fryslân. Der binne ek guon oaren dy't har nei it Bomkleaster neamd hawwe.

I. **Sipke Douwes**, 'kramer' en lekkenkeaper by de Wâl te Eastermar, eigner ½ Eastermar stim 12 (ferhierd) 1698, st. [Eastermar] 1708, tr. 1. [foar/yn 1667] **Pytie Binnerts**, beide lidmaten, wenjend op de Wâl, 1667, st. dêr 1671; tr. 2. Eastermar (ûndertr. 13 aug. 1671!) 19 febr. 1675 Tryntje Binnes, fan it Wytfean ûnder Eastermar, dr. fan Binne NN en Sjouck Hayes.
Sipke syn earste houlik wie te'n lêsten yn 1667, it earste bern is berne (rûsd) 1668/69 en it twadde, Pietje, waard doopt 9 april 1671; út it feit dat it bern Pietje hjit, kinne wy de konklúzje lûke dat de mem mei it berntsje yn de kream ferstoarn is. Boppedat gong Sipke 13 aug. 1671 op 'e nij yn ûndertrou (hoewol dat houlik pas yn 1675 befêstige waard).[26]

23 In * foar it generaasjenûmer betsjut dat de stam- c.q. nammerige oer de froulike liny giet.

24 Foar 1972 hiet dat doarp Harkema Opeinde. It foarme mei Droegeham ien tsjerklike gemeente.

25 Nieuwland en J.A. Mol, 'Rekken fan de kleasteropkomsten yn Fryslân oer it boekjier 1606/1607, opmakke troch Johannes Henrici [Rhala]', yn: P.L.G. van der Meer, J.A. Mol en P. Nieuwland (ed.), *Administrative en fiskale boarnen oangeande Fryslân yn de ier-moderne tiid* (Ljouwert 1993) 35-153, dêr 68.

26 Neffens de wet koe in widner nei in heal jier op 'e nij trouwe. Pietje har doop wie pas fjouwer moanne lyn, it houlik kin dus stuite wêze (mar dêroer stiet neat yn it trouboek). Dat soe in ferklearring wêze kinne werom it twadde houlik pas sawat fjouwer jier letter sletten is.

Ut syn twadde houlik binne folwoeksen wurden (jiertallen rûsd): Binne b. ±1675, Frytsen b. ±1680 en Sjoukje b. ±1686.
Ut it earste houlik:

II. **Binnert Sipkes**, b. [Eastermar] om 1668 hinne, keapman te Eastermar by de Wâl (1696), tagelyk boer (*huisman* 1697),[27] docht belidenis 21 nov. 1694, tr. Eastermar 4 maart 1694 **Pietie Ubles**, docht belidenis 17 aug. 1683 (j.d., by de Wâl), lidmaat 1709, testearret Eastermar 13 nov. 1735,[28] dr. fan Uble Atses, mr. skuonmakker te Eastermar, en Mayke Jans.
1699 maaie 17: Binnert Sipkes foar himsels en syn húsfrou Pytie Ubles, te Eastermar, erkent skuldich te wêzen oan Pyter Leeukes en Anke Piers, troude lju dêr, 200 goudgld. tsjin 4% it jier, mei in generale hypotheek, spesjaal op 'sekere camp lants agter de Schole … bij Liebbe Hylkes gebruijkt'. Registrearre 1707.[29]

III. **Jacob Binnerts**, dpt. Eastermar 5 jann. 1706, skuonmakker te Eastermar, ek fearskipper op Ljouwert, keapman en winkelman, wennet by de Wâl, yn 1749 'redelijk welgesteld winkelier' (*capitaal* £ 1500), st. 1785, tr. Eastermar 23 maaie 1734 **Tryntje Oedses**, dpt. Gerkeskleaster 29 des. 1709, dr. fan Oeds Hedsers, [boer] te Droegeham, letter te Bûtenpost, en Jetske Popes.
Jacob Binnerts stiet op it PC 1768 £ 300; 1771 *nom. uxoris* £ 1000 fan Oeds Hedzers; 1774 £ 2000; 1786-93 de erven idem.

IV. **Bindert Jacobs Kloosterman**, dpt. Eastermar 8 maart 1744, einierde boer te Bomkleaster (ûnder De Harkema), meirjochter fan Achtkarspelen, adjoint-maire fan de *commune* Stynsgea[30] 1811, nei de Frânske tiid assessor fan Achtkarspelen, st. Twizel 7 febr. 1819, tr. Droegeham 9 febr. 1772 **Antje Wytses**, b. Bomkleaster 29 jann. 1748, dpt. Droegeham/De Harkema 18 febr. 1748, st. De Harkema 8 des. 1810, dr. fan Wytze Jans, wolstelde boer te Bomkleaster, en Tryntie Nannes.

27 Hy stiet net op it stimkohier 1698, blykber brûkte hy neist de keaphannel wat lân, net in hiele pleats.

28 TIE 45 (weesb. M15) 157v. Har broer Andries Ubles wurdt fâd oer de minderjierige beppesizzers.

29 TIE 99 (hypb. S15) 362.

30 Stynsgea: yn de jierren 1810-1813 hearde Fryslân ta it Frânske Keizerryk en per 1 jann. 1812 waarden de gritenijen ferfongen troch 96 *communes* (gemeenten) mei in *maire* (1813-1816 schout) oan it haad. Yn 1816 binne de gritenijen weromkommen mei in grytman (sûnt 1851 boargemaster) en assessoaren (sûnt 1851 wethâlders); sjoch K.H. Engelmoer, 'De Mairieën in Friesland', *It Beaken* 40 (1978) 124-166.

1811 des. 28: Bindert Jakobs te Harkema Opeinde nimt oan de namme Kloosterman; bern: Wietze 34 te Twizel, Ritske 33 yn De Koaten, Jakob 31 te Harkema, Jan 29 te Harkema, Nanne 27 te Twizel, Anne 23 jier te Twizel; en pakesizzers: (fan Wietze): Bindert 8, Antje 7, Minze 5, Jinke 2, Trijntie ¼ jier; (fan Ritske): Bartel 9, Akke 6, Ymkie 4, Antie ¼ jier; (fan Jan): Trijntie 8, Antie 6, Tettie 5, Jitske 2 jier; (fan Nanne): Ymkie 4, Antie 1 jier; (fan Anne) Antie 3, Bindert 1 jier; (fan Jakob): Antie ½ jier. [w.t.] *B.J. kloosterman* [flot skreaun].[31]

V. **Wytze Binderts Kloosterman**, b. Bomkleaster 13 maart 1777, dpt. Droegeham/De Harkema 20 april 1777, einierde boer te Twizel, assessor fan Achtkarspelen 1819- , st. Twizel 17 febr. 1861, tr. Twizel 8 aug. 1802 **Tætske Minses Sytsma**, b. Twizel 14 maaie 1778, dpt. dêr 28 juny 1778, st. Twizel 21 des. 1856, dr. fan Minse Sytses en Jenke Stevens (§ 2).
Wytze wie de âldste fan seis soannen en dy koene net allegearre yn Bomkleaster buorkje. Foar him waard dêrom in pleats yn Twizel kocht; yn 1804 is foar de jongelju in nije huzinge boud. Yn 1865 is de foarein fernijd, it hûs dêr't Simke berne is.
Wytze syn erfskip yn 1861 wie *f* 51.800 en waard ferdield tusken de fiif soannen. Ritske krige de pleats foar *f* 13.200 en moast fanwege syn oerbedieling *f* 2840 ynbringe.[32]

VI. **Ritske Wytses Kloosterman**, b. Twizel 26 aug. 1817, einierde boer te Twizel oant 1876, lid gemeenterie Achtkarspelen 1855-79, rintenier dêr, st. Twizel 2 okt. 1879, tr. Achtkarspelen 9 jann. 1847 **Simke Jans Sikkama**, b. Lytsewâld (Augsbuurt) 21 okt. 1822, st. Twizel 28 jann. 1849, dr. fan Jan Louws Sikkama en Martje Louwes Wiersma (§ 4).

VII. **Jan Ritskes Kloosterman**, b. Twizel 23 febr. 1847, (einierde) boer te Twizel 1876- , rintenier 1881- , skriuwer fan Fryske poezij, st. Grins 17 febr. 1914, tr. Kollumerlân 6 july 1876 **Tryntje Jans Beintema**, b. Westergeast 9 nov. 1850, st. Ljouwert 25 nov. 1916, dr. fan Jan Douwes Beintema en Jantje Pieters Wouda (§ 9a).
Jan Ritskes en Tryntje meitsje 5 july 1876 houliksbetingsten foar notaris C.H. Beekhuis te Bûtenpost.

VIII. **Simke Kloosterman**, b. Twizel 25 nov. 1876, Frysk skriuwster, st. Ljouwert 5 des. 1938.

31 Nammeoannimmen *commune* Stynsgea 41v.
32 Not. Arg. 24053, akte 59.

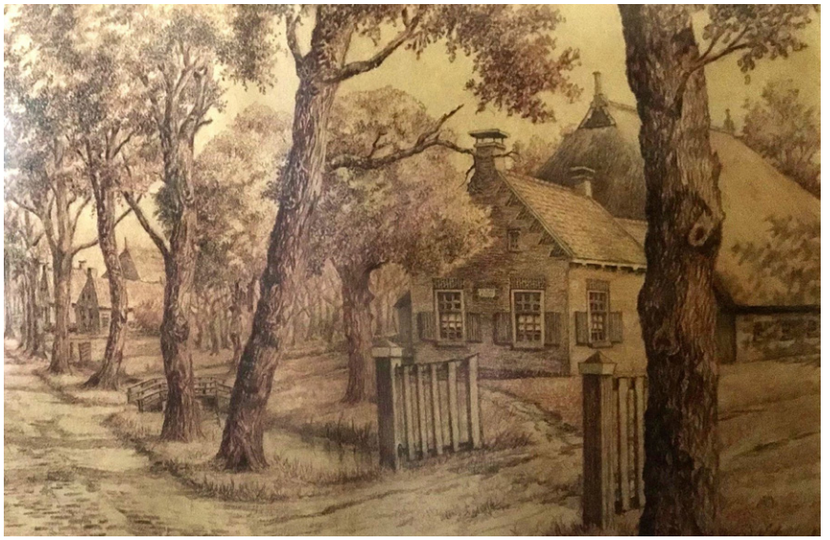

De pleats te Twizel, Simke's bertehûs, boud 1865, ôfbaarnd 1908.

§ 2. Stamrige Sytsma

It slachte Sytsma bestiet út wolstelde boeren, mar sy hawwe foar 1811 gjin skaainamme en ek gjin wapen. Omdat ien fan Simke har fjouwer pakes en beppes Sytsma hjit en omdat se yn froulike liny út it slachte Vries skaaie, binne se hjir opnommen.

I. **Liebbe Jans**, fan Aldegea, wennet letter yn De Koaten, tr. Aldegea 11 des. 1642 **Jets Popes**, fan De Pein.

II. **Wolter Liebbes**, einierde boer te Twizel (1698-1728 eig.-br. Twizel stim 43, 1728 ek eig. stim 54 dêr, 1698 ek (lykas syn broer Pope en it bern fan syn suster Jel) eig. 3/70 part yn De Pein stim 4), yn 1744 mei 5 pers. (oanbean bedrach £ 5), st. Twizel 1748, tr. **Lysbeth Sytses**.

III. **Sytse Wolters**, boer yn De Koaten 1728-1781 (1728-1768 br. stim 22, eigen oan syn skoanmem), tsjerkfâd dêr 1758, yn 1749 wolsteld boer mei 6 pers., oanslach £ 61-7 (*capitaal* £ 2500), st. nei 1768, tr. foar 1726 **Antie Clases**, beide op de lidmatenlist yn De Koaten april 1758, dr. fan **Claes Ates** en **Jancke Minses** (§ 3 Vries, gen. IVb).
Sytse Wolters lit fjouwer bern dope yn De Koaten 1727-1736, de mem wurdt net neamd.
1728 Koaten stim 22: br. Sytse Wolters, eig. Claas Atis widdo.

1744: Sytse Wolters, Koaten, 7 pers., oanbean bedrach £ 10.

IV. **Minse Sytses**, dpt. (*Mintse*) Twizel 16 nov. 1732, boer te Twizel (1778 br. stim 5, 6, 10, 25, 26 en 27, mei inoar goed 140 pm), docht belidenis Twizel 1769, diaken dêr 1772-, st. 1783, tr. Twizel 30 maaie 1762 **Jenke Stevens**, b. [Eastermar] ±1737, st. Twizel 15 maart 1807, dr. fan Steven Wopkes, boer, wolsteld komelker te Eastermar, en Sibbeltje Minnes.

V. **Tætske Minses Sytsma**, b. Twizel 14 maaie, dpt. dêr 28 juny 1778, st. (*Teetske Minzes Sytsma*) Twizel 21 des 1856, tr. Twizel 8 aug. 1802 **Wytze Binderts Kloosterman**, b. Bomkleaster 13 maart 1777, dpt. Droegeham/De Harkema 20 april 1777, einierde boer te Twizel, assessor fan Achtkarspelen 1819- , st. Twizel 17 febr. 1861, sn. fan Bindert Jacobs Kloosterman en Antje Wytses (§ 1).

§ 3. Stamrige en dielgenealogy Vries

It slachte Vries bestiet, lykas Sytsma, út wolstelde, meast einierde boeren, dy't parten yn ferskillende pleatsen oanholden. De namme is yn 1811 oannommen; ek fan harren is gjin wapen bekend. Fan dizze famylje is in stamrige yn omrin dy't net kloppet: de fjirde generaasje blykt troud te wêzen mei in efternicht. Yn de DTB-registers is net folle materiaal te finen, de besibbens wurdt bewiisd troch de fererving fan it grûnbesit. Dêrom wurde beide tûken hjir behannele.

I. **Tiaerdt Jelles**, brûkt in stik lân neamd de *Tien Ackers* fan de patroan yn De Koaten 1581.
Dizze 'Tieert Jelis in de Ham' is nei alle gedachten de heit fan seis soannen, dêr't Minse ien fan is.[33]

II. **Minse Tyaerdtsz**, b. [rûsd om 1580/90 hinne], yn De Koaten 1614, 1625, tr. **Berber Lammerts**, beide st. foar 1629.
1614: Mintse Tyaerdtsz yn De Koaten, is kurator oer de bern fan Sytse Lammerts en Eelck Syoerdts Itsma.[34]

33 GOO 213. Mei de Ham wurdt Droegeham bedoeld, dat doarp leit deun tsjin De Koaten oan.

34 TIE 31 (weesb. M1) 117v, 118v, 123. Sytse Lammerts sil de broer wêze fan Berber. De sate stim 22 yn De Koaten komt út dizze famylje: yn 1640 binne de wezen fan Lammert Hillebrants mei-eigners.

1625 april 6: Minse Tiaerdts yn De Koaten en Sybe Tiaerdts te Jistrum as fâden oer Atke, 4 jier, dr. fan Jeen Tiaerdts silger en Eelck Reyners te Bûtenpost (ynventarisaasje); neamd wurde ek de weesbern fan Ate Tiaerdts.[35]
1629 nov. 18: Focka Tiaerdts te Lippenhuzen is fâd oer de trije jongste bern fan Mintse Tiaerdts en Berber Lammerts yn De Koaten: Lambert, Wytse en Ate.[36]
1655 maart 29: Lambert en Wytse Minses wurde fâd oer de bern fan Geert Tiaerdts en Jouck Jelles.[37]
Der binne dus seis bruorren yn dizze generaasje, soannen fan in Tiaerdt: Minse, Sybe, Jeen, Ate, Focke en Geert.[38] Ut de fererving fan Twizel stim 1 en De Koaten stim 16 en 22 kin de filiaasje opmakke wurde.
Ut dit houlik:
1. **Lammert Minses**, folget IIIa (**A**).
2. Wytse Minses, yn De Koaten 1655.
3. **Ate Minses**, folget IIIb (**B**).

A

IIIa. **Lammert Minses**, b. [rûsd om 1610/15 hinne], [boer] yn De Koaten, st. foar 1698, tr. [±1643] **NN**.
Ut dit houlik:
1. Minse Lammerts, dpt. Koaten 22 april 1644, st. [jong].
2. Wytske Lammerts, dpt. (twilling) Koaten 26 maaie 1650, wie tinklik net troud, 1698 mei-eig. (1/9) Twizel stim 1, st. nei 1698.
3. Jetske Lammerts, dpt. (twilling) De Koaten 26 maaie 1650.
4. Claes Lammerts, dpt. De Koaten 4 juny 1652.
5. Tjeerd Lammerts, dpt. (twilling) De Koaten 24 aug. 1656.
6. **Minse Lammerts**, folget IVa.
7. Berber Lammerts, dpt. De Koaten 9 maaie 1658.
8. Ate Lammerts, dpt. De Koaten 16 aug. 1661, boer (1698 br. en mei-eig. (2/9) De Koaten stim 22, mei-eig. (1/12) De Koaten stim 16 en (mei Minse en Wytske Lammerts foar 1/9) Twizel stim 1, st. De Koaten 15 febr. 1726.

35 ACH 54 (weesb. M3).

36 ACH 70 (liqub. O2).

37 ACH 61 (weesb. M10).

38 Folchoarder willekeurich. Sjoch Gen. Jierb. 1980 24, mei de neiteam fan Geert Tiaerdts.

Ate Lammerts wie nei alle gedachten net troud, hy buorke tegearre mei syn broer Minse Lammerts op De Koaten stim 22. Hy beneamt ta iennich erfgenamt Jancke Minses, dy't wol syn omkesizzer wêze moat.[39]
Ien fan de dochters fan Lammert Minses moat troud west ha mei Jacob Stevens, boer te Burdaard (1698 br. stim 1), lidmaat te Wânswert 1685-1720 (gjin frou neamd). Wytske liket net troud te wêzen, sy komt 1698 sels as eigneres foar; it moat dus Jetske of Berber wêze, nei alle gedachten de lêste, mar der is fan harren neat te finen. Jacob Stevens is yn 1698 mei Minse en Ate Lammerts ien fan de trije mei-eigners fan De Koaten stimmen 16 en 22 (se hawwe tegearre ¼ resp. 1/3 yn dy saten).

IVa. **Minse Lammerts**, dpt. (twilling) De Koaten 24 aug. 1656, boer yn De Koaten tegearre mei syn broer Ate (mei-eigner 2/9), st. nei 1698.
Syn dochter:
I. **Jancke Minses**, b. [rûsd om 1678/80 hinne], einierd yn De Koaten (1728 eig. stim 22), lidmaat te Twizel 1758, st. Twizel nei 1758, tr. [rûsd om 1698/1700 hinne] **Claes Ates** (B, IVb).
Minse Lammerts komt as iennichste yn oanmerking om de heit fan Jancke Minses te wêzen. Sadwaande koe de sate De Koaten stim 22 ferervje op de staach fan Claes Ates.

B

IIIb. **Ate Minses**, b. [rûsd om 1615/25 hinne], st. foar 1698, tr. **NN**.
Ut dit houlik:
1. **Claes Ates**, folget IVb.
2. Jetske Ates, dpt. De Koaten 4 juny 1652.
3. Minse Ates, dpt. De Koaten 20 aug. 1654.
4. Janke Ates, dpt. De Koaten 3 aug. 1656.
5. Wytske Ates, dpt. De Koaten 3 july 1659, yn 1698 mei broer Claes mei-eig. 1/9 Twizel stim 1 en mei Claes en Jacob Stevens (*nom. uxoris*) mei-eig. ¼ De Koaten stim 16.

IVb. **Claes Ates**, dpt. De Koaten 7 april 1650, einierde boer te Twizel (1698 eig. 1/3 stim 41, br. gehiel), mei-eig. Twizel stim 1, Aldegea stim 18 en De Koaten stim 16, st. Twizel ±1724, tr. [om 1698/1700 hinne] **Jancke Minses** (A, IVa, 1).

39 Argyf Steaten (T5) 6489, Collaterale Successie 20 juny 1726: Jancke Minses widdo Claas Ates is erfgenamt; ek 1738 Jantje Minses, iennich erfgenamt fan Ate Lammerts [ACH 123 (hypb. V12) 303v] (mei tank oan P. Nieuwland).

Ut dit houlik:
1. Ate Clases, boer, doarpsrjochter en ûntfanger te Twizel (1728 br. stim 41, eig. syn mem en har bern).
   Syn soan Minse (1731-1815), eksekuteur fan Achtkarspelen, it lêst rintenier, nimt de namme Eskens oan.
2. **Wytse Clases**, folget V.
3. Tryntje Clases.
4. **Antie Klases**, mei har man op lidmatelist yn De Koaten april 1758, tr. foar 1726 **Sytse Wolters**, boer yn De Koaten 1728-1781 (1728/68 br. stim 22), tsjerkfâd dêr 1758, yn 1749 wolsteld boer (*capitaal* £ 2500), st. nei 1749, sn. fan Wolter Liebbes en Lysbeth Sytses (§ 2).
5. Minse Clases, dpt. Twizel 2 april 1706.

V. **Wytse Clases**, einierde boer te Twizel, yn 1744 mei 7 pers. (oanbean bedrach £ 5), yn 1749 wolstelde boer dêr mei 4+5 pers., oanslach £ 58-5 (*capitaal* £ 2000), diaken 1764 en âlderling 1777, 1783, st. 1796/97,[40] tr. **Ynske Sakes**, dpt. Garyp 16 juny 1714, beide lidmaten Twizel 1762, st. foar har man, dr. fan Sake Douwes, boer te Garyp, en Tytje Ubles (Oebles).
Ut dit houlik acht bern, û.o.:

VI. **Minse Wytses Vries**, dpt. Twizel 4 des. 1744, boer te Garyp op in pleats fan de famylje Van Sminia, doarpsrjochter en ûntfanger dêr 1780-96, lid gemeentebestjoer Tytsjerksteradiel 1803-05, meirjochter 5e distrikt (Tytsjerksteradiel en Achtkarspelen) 1806- , lid munisipale rie fan de *commune* Burgum 1811-12, st. Garyp (Burgum) 3 nov. 1812, tr. Garyp 13 nov. 1791 **Antje Ynses**, b. Sumar 1769, as widdo boerinne te Garyp, st. Garyp 17 febr. 1846, dr. fan Ynse Fokkes, boer te Garyp en te Sumar, en Bintje Annes.
Minse kaam te wenjen by in omke fan memmekant, Oebele Sakes, dy't gjin bern hie. Oebele hierde in pleats fan de famylje Van Sminia dy't yn Tytsjerksteradiel foar master opsloech. Omke wie ek doarpsrjochter en ûntfanger en koe goed mei de grytman. Doe't omke ferstoar yn 1780 folge Minse him op, en doe't muoike Lysbeth Rypkes 28 nov. 1784 te Hurdegaryp wer troude mei Gerrit Gjalts Reitsma, bysitter (meirjochter) fan Tytsjerksteradiel) folge Minse har op as hierder fan de pleats. Pas sân jier letter troude Minse de 25 jier jongere Antje Ynses, by wa't er sân bern krigen hat. As Oranjeman hat hy wegere de 'Friesche Eed' (ek bekend as de 'verklaring van afkeer' (van het stadhouderlijk, aristocratisch en eenhoofdig bestuur) fan 11 maart 1796) ôf te lizzen en sa ferlear hy syn amten. Mar nei't de prinsgesinden yn 1801 nije kânsen krigen sjogge wy Minse ek wer werom kommen yn it bestjoer.

40 ACH SpC 1797: 'is overleden, 't huis ledig en de dienstbode in anderen dienst gegaan'.

1802: Minse Wytses keapet in oare pleats te Garyp mar bliuwt wenje op syn hierpleats.
1811 des. 28: Minse Wytses te Garyp nimt de namme *Vries* oan; bern: Ynske 19, Goitske 17, Rintje 15, Wytske 13 en Oebele 3 jier.[41]

VII. **Oebele Minzes Vries**, b. Garyp 29 juny, dpt. 17 july 1808, einierde boer en tsjerkfâd yn De Koaten, lid gemeenterie fan Achtkarspelen, st. De Koaten 15 april 1865, begr. Koatstertille, tr. Achtkarspelen 22 maaie 1830 **Akke Ritskes Kloosterman**, b. De Koaten 10 maart 1805, as widdo boerinne dêr, st. De Koaten 14 aug. 1884, begr. Koatstertille, dr. fan Ritske Binderts Kloosterman, boer yn De Koaten, en Hinke Bartels de Boer, as widdo boerinne dêr.
Oebele Minzes liet twa pleatsen en in protte lân nei, blikens de akte fan skieding yn 1885. De pleats te Garyp hie er urven fan syn heit en de pleats yn De Koaten kaam fan skoanheit Ritske Binderts Kloosterman. Fierders wie der sa'n 700 pm land.[42]
Ut dit houlik seis bern, û.o. (beide soannen ha in soan Oebele en binne de stamheiten fan de famylje Vries):

1. Minze Oebeles Vries (b. 1833), tr. Froukje Pieters Hoeksma.
2. Ritske Oebeles Vries (b. 1835), tr. Willemke Ates Zijlstra.
3. Antje Oebeles Vries, b. De Koaten 30 des. 1840, st. Huzum 1 maart 1890, tr. Ljouwerteradiel 10 maaie 1866 Jan Jans Olivier, b. Jelsum 14 sept. 1835, boer op it Aldlân ûnder Ljouwert 1866- , te Koatstertille 1893- , st. Koatstertille 15 nov. 1896, sn. fan Jan Lourens Olivier[43] en Grietje Jetses Bottinga.

41 Nammeoannimmen *commune* Burgum 84v. Syn twa bruorren en de bern fan de tredde namen de namme De Vries oan.

42 Freonlike meidieling fan dr. Oebele Vries te Westergeast (Oebele Minzes is de pake fan syn oerpake). Yn de famylje waard grute dat er sa'n 1000 pm yn besit hie (dat wie miskien wat oerdreaun); by de neiteam fan de famylje Olivier waard sein dat er oer syn eigen lân fan Twizel nei De Koaten rinne koe en: 'hie sân pleatsen, koe noch wol sân keapje'.

43 Syn heit Lourens Lourens Olivier (1760-1821) wie ien fan de 600 heechstoansleinen yn de belestingen yn 1813 (ynkommen frs. 4000), wat fan gefolgen hie dat soan Sipke (Jan Lourens syn jongste broer) ynliifd is as *garde d'honneur* fan keizer Napoleon [cf. Gen. Jierb. 1967 89].

§ 4. Stam- en nammerige Sikkama

I. **Ercke Syckema (Harco Siccama)**, op Siccama-hûs te Niehove (Humsterlân) 1457-58, op Siccama-state te Stynsgea (Achtkarspelen) 1482, st. foar 1511.[44]
Ercke Siccama syn bertejier kin rûsd wurde op it lêst fan it earste kwart fan de 15e iuw (om 1420 hinne)
Om 1458 hinne is fanwegen de duorjende strideraasjes mei de stêd Grins in grut tal ynwenners fan Humsterlân útwykt nei Fryslân, benammen nei Achtkarspelen, dat lykas Humsterlân ta it bisdom Munster hearde (de rêst fan Westlauwersk Fryslân foel ûnder it bisdom Utert).

II. **Aetthe (Atte) Sickema (Siccama)**, einierde boer op in sate fan 40 pm yn De Pein 1511, ek einierd te Stynsgea 1511 (ferhierd) en 1528,[45] eigner-bewenner fan Siccama-state, st. foar 1543.

III. **Ritscke Syckema (Siccama)**, einierde boer te Surhuzum 1511, 1543 en einierd te Stynsgea 1543, tsjerkfâd te Surhuzum 1543, st. nei 1543.

IV. **Wyt Syckema (Siccama)**, einierde te Surhuzum 1543, 1576, st. nei 1576.

V. **Eelthye Syckema (Ælse Siccama)**, einierde te Surhuzum, meirjochter fan Achtkarspelen 1598-1621, rjochter en (doarps-)folmacht fan Surhuzum 1606, 1608, 1615, st. 1621, tr. **Emme Pietersdr**, neamd as widdo 29 nov. 1621, st. 1630/37.
1598 jann. 15: Eelthye wurdt neamd te Surhuzum as 'Assessor Commissaris van den gerechte van Achtkarspelen'.[46]
1621 juli 5: hy komparearret foar it lêst op 'e rjochtdei; op 29 nov. 1621 wurdt syn widdo neamd.[47]
Hy keapet gauris ûnreplik guod te Surhuzum (1602, 1603, 1605) dat fererver op syn soan Wyt.
1640: Erven Eeltse van Siccama eig. Surhuzum stim 28.
Ut dit houlik in soan Wyt Siccama, stamheit fan it slachte Hora Siccama, haadling te Doezum, st. 3 maaie 1632 en begroeven ûnder in sark mei in einierdenwapen,[48] fierder trije dochters, wêrfan Ath folget.

44 *Nederland's Adelsboek* 2008 48; *De Siccama's* 17 *et passim*.

45 RvdA I 218, 220, 222, 223; Rrek. VI 16r.

46 ACH 7 (recesb. C3).

47 ACH 39 (sentinsjeb. G2).

48 *Nederland's Adelsboek* 2008 49, gen. VI; GFL I (Achtkarspelen) 54.

* VI. **Ath Siccama (Syckema)**, b. Surhuzum [rûsd om 1600 hinne], st. Boerum nei 1641, tr. 1. 1621 **Jan Reyners** [Eysma],[49] einierde op Eys(e)ma-sate te Boerum (stim 25), st. [dêr] 31 maaie 1628, widn. fan Rinsck Woltersdr; tr. 2. 1628/29 Pieter Alberts de Roo, einierde boer, keaper fan in kleastersate fan 65 pm fan it Gerkeskleaster, yn it gehiel grut 82 pm, op it Nijlân te Boerum 1638 (1640 eig.-br. stim 42), st. nei 1643, sn. fan Albert Pieters Roode[50] (§ 8, Roo of Roode).

1628 maaie 31: ynventaris stjerhûs fan Jan Reinersz te Boerum, op fersyk fan Wolter Aerysz, Arys Woltersz en Johannes Cornelysz, 'geautoriseerde voormonden' oer it minderjierrige weesbern fan Jan en syn earste frou Rinsck Woltersdr, hokker hûs 'in communione staande' tsjintwurdich bewenne en brûkt wurdt troch de styfmem Atke Siccama, oanjouster yn presinsje fan Jan Toenisz en Wydt Siccama, har broer. Atke hat ek in bern 'bij gemelde Jan in echte getogen'.

It stjerhûs leit oan de Buorren te Boerum en is fiif fekken lang mei in skuorre. Der wurdt 58½ pm fan it Gerkeskleaster brûkt en 12 pm dêrby en 13½ pm eigen lân.[51]

Ut dizze akte docht bliken dat Ath in suster is fan Wydt Siccama.

1641 nov. 2: P.A. Roo en Ath Syckema, troude lju, wurde as tsjûgen neamd yn it houlikskontrakt fan Harco Siccama en Sieuwke Iwema; hy wie ek fâd fan de minderjierrige bern fan Wyt Sickema te Doezum.

1639, 1640, 1643: Pieter Alberts Roo is fâd oer de bern fan syn sweager Wydt Siccama en Tjaeckien Iwema, te witten Reyn en Eelthie Siccama.[52]

Ut har earste (Jan Reyners syn twadde) houlik:

VII. **Ælse Jansen Siccama (Syckema, Sickema)**, b. Boerum [rûsd om 1622 hinne], boer yn de Buorren te Boerum, st. foar 17 des. 1663, tr. (prokl. Gryptsjerk 28 okt.) 1643 **Baeucke Pieters Wiersma**, st. 3 des. 1663, dr. fan Pieter Luwes Wiersma, einierde yn de Rûgewaard (Grinslân).

De foarnamme Ælse wurdt ek skreaun as Eeltse, Eelse, Else, Elze, Eltie.

1663 des. 12: Nicolaus Donga, sekretaris fan Dongeradiel, te Paesens eastside en Harcke Siccama, te Súdhorn wurde beneamd ta fâden oer Luwe Elses Siccama, 17 jier en syn fjouwer minderjierrige bruorren en susters, weesbern fan Else Jans Siccama en Bauckien Pieters, beide ferstoarn.[53]

1669: yn de boedelskieding fan Eltse Jansen Sickema, soan fan Jan Reyners en Ath Siccama, wurdt sprutsen fan in sate en lannen by Jan Reyners Eijsinga en Pieter Jacobs, beide te Boerum. It sil erfguod fan Jan Reyners wêze.[54]

VIII. **Luwe (Lou) Eltzes (Ælses) Siccama**, b. Boerum 1646, kriget *venia ætatis* 1671, [einierde boer] te Boerum (1698 syn erven ½ eig. stim 42), doarpsrjochter en ûntfanger te Boerum 1682/83, tsjerkfâd dêr 1669, 1671, 1690, st. foar 1698, tr. **Rinskje Rinses**, beide lidmaten te Boerum 2 aug. 1676, dr. fan Rinse Johannes, einierde boer te Kollum, ek einierd te Boerum, meirjochter en ûntfanger-generaal fan Kollumerlân, en Aef Gatses.

1683 febr. 7: Luwe Elsis Siccama is tegearre mei syn broer Jan fâd oer Eelse, yn it 7e jier, soan fan harren suster Tryntje en Jacob Pyters.[55]

Hy ervet de helte fan stim 42, dy't yn 1638 troch Pieter Alberts Roo kocht wie; yn 1698 stiet dizze pleats yn it SC op namme fan de erven fan Liuwe en Pyter Elses, eltse staak ½. Brûker is dan Else Liuwes.

Yn 1727 is de sate eigendom fan syn bern (Bauckje ¼, Else en Johannes Liuwes tegearre ¾).

IX. **Else Luwes [Siccama]**, b. ±1671, einierde boer te Boerum (1698 mei-eig. en br., 1728 eig.-br. stim 42), doarpsrjochter 1698, ûntfanger 1698/1730, tsjerkfâd 1708, 1723 en diaken te Boerum, st. 1746/49, tr. **Baukjen Johannes**, b. ±1677, boerinne te Boerum, st. nei 1749, dr. fan Johannes Rinses, boer te Kollum.

In sulveren (houliks)leppel mei letters E L S - B J R (Else Liuwes Siccama & Baukjen Johannes Rinses) waard yn 1763 brûkt as berteleppel foar harren pakesizzer Djurre Johannes Siccama.[56]

Else hiert fan syn heit de Kleasterpleats dy't troch Pieter Alberts Roo yn 1636 koft wie en krijt de pleats letter út heite erfskip en troch oankeap fan de oare erven.

1727: oankeap fan ¼ fan sate 32 troch niaarnimming.

49 Hy wurdt nea fûn mei skaainamme, dy wurdt earst letter brûkt, ek wol yn de foarm fan Eyssinga. Der is gjin ferbân mei de Eyssinga's fan Rinsumageast, dêr't de hjoeddeiske famylje (van) Eysinga (oarspronkelik Bolta) yn froulike liny út skaait.

50 *De Siccama's* nr. 25 (p. 34); *Stamboek* I 348; *De Ned. Leeuw* 46 (1929) 285.

51 KOL 69 (weesb. P8) 69v.

52 *De Siccama's* nrs. 27 en 28; Groninger Archieven, FA Hora Siccama ynv.nr. 269 I, fol. 83.

53 KOL 18 (recesb. B15), akte nr. 1762.

54 *De Siccama's* 34 (nr. 25).

55 KOL 88 (weesb. P27) 824 (scan 628); *De Siccama's* nrs. 192-194.

56 Soks betsjut net, dat Else en Baukjen yn 1763 noch libben, lykas A.C. Fokkema-Siccama [*De Siccama's* 205] mient. De leppel kin troch beppe Baukjen jûn wêze (dy soe doe 86 jier west hawwe) mar fansels ek troch in lettere generaasje. In trouleppel op 'e nij brûke as berteleppel kaam wol faker foar. De leppel wie yn 1973 noch by de neiteam oanwêzich.

1728: ûntfanger Else en [syn broer] Johannes Luwes binne foar 5/8 en 3/8 eig. Kollum Uterdyksterkluft stim 32. Brûker is syn soan Louwe Elses.
1722-1730-1746: neamd yn de Bylagen fan de sivile sentinsjes fan it Hôf.[57]
1749: Else Luwes widdo, boerinne te Boerum mei 3 pers., oanslach £ 50 (*capitaal* sawat £ 5000).

X. **Louw Elses [Siccama]**, dpt. Boerum 17 april 1700, boer yn de Uterdyksterkluft ûnder Kollum op stim 32 (in famyljepleats) 1728, brouwer yn de Tsjerkebuorren te Kollum 1744/49, tr. **NN**.
Hy fiert de famyljenamme sels net; dy komt wol foar yn (stjer)akten fan de boargerlike stân nei 1811.
1728: Kollum Uterdyksterkluft stim 32: eig. 5/8 ûntfanger Else Luwes, 3/8 Johannes Luwes; br. Louwe Elses.
1744: Louw Elses, Kollum (Kerkebuiren), 4 pers., oanbean bedrach £ 5.
1749: Louw Elses, brouwer te Kollum (Tsjerkebuorren), 'redelijk in staat', 3+1 pers., oanslach £ 45 (*capitaal* £ 2500).

XI. **Else Louwes Siccama**, dpt. Boerum 12 april 1739, wennet te Kollum 1761, [einierde] boer ûnder Boerum, tsjerkfâd dêr 1775, assessor fan Kollumerlân 1780, lid munisipaliteit dêr 1795, st. Boerum ±1797, tr. Kollum 23 maart 1760 **Taatske Everts**, b. Kollum ±1740, sy docht belidenis Boerum 24 juny 1773, komt mei att. fan Boerum nei Kollum 28 aug. 1776, st. Boerum 21 july 1812, dr. fan Evert Arents, mr. wolkammer te Kollum, en Barber Djoerds.
Else Louwes wenne efter de tsjerke te Kollum. Hy wie belutsen by it Kollumer Opskuor yn 1797.[58]

XII. **Louw Elzes Siccama**, b. Boerum 12 sept., dpt. Kollum 28 sept. 1760, boer te Boerum, docht belidenis dêr 10 febr. 1796, adjoint-maire fan Boerum 1811, st. (*Sikkama*) Boerum 10 sept. 1822, tr. Kollum 26 aug. 1787 **Wytske Æbes (Ebbes) Broersma**, dpt. Aldwâld 12 okt. 1766, op it lêst rintenierske te Kollum, st. Kollum 28 aug. 1844, dr. fan Ebbe Jans [Broersma] en Maayke Cornelis (§ 5).

57 HvF 11891 (CS 476-23) 1722 (1727), 12393 (CS 546-6) 1730 (1731), 12697 en 12698 (CS 587-4/5) (1733), 12883 (CS 619-6) (1736), 12929 (CS 627-15) 1730, hy 59 jier (1736), 13844 (CS 772-13) 1746, sy 69 jier (1747). It earste jier is fan de fermelding, it twadde (tusken heakjes) it jier fan de sentinsje.
58 Sjoch hjirfoar de roman fan S. Kloosterman, *It Jubeljier* (1926).

XIII. **Jan Louws Sikkama**,[59] b. Boerum 17 aug., dpt. dêr 8 sept. 1799, boer, lid gritenijrie fan Kollumerlân, st. Kollum 18 april 1859, tr. 1. Kollumerlân 26 juny 1822 **Martjen Louwes Wiersma**, b. Lytsewâld (Augsbuurt) 13 jann., dpt. dêr 16 febr. 1800, st. Nij Krúslân 29 jann. 1829, begr. Boerum, dr. fan Louwe Romkes Wiersma, boer te Lytsewâld (Augsbuurt), assessor fan Kollumerlân, en Simke Tjeerds Rispens (§ 7); tr. 2. Kollumerlân 5 okt. 1832 Katje Gerlofs Holwerda, b. Kollum 20 sept., dpt. (*Kaatje*) dêr 11 okt. 1801, st. dêr 1 aug. 1848, dr. fan Gerlof Jans Holwerda, learloaier te Kollum, en Klaaske Klazes Jouwersma.
Ut it earste houlik:

XIV. **Simke Jans Sikkama**, b. Lytsewâld (Augsbuurt) 21 okt. 1822, st. Twizel 28 jann. 1849, tr. Achtkarspelen 9 jann. 1847 **Ritske Wytses Kloosterman**, b. Twizel 26 aug. 1817, einierde boer te Twizel oant 1876, lid gemeenterie Achtkarspelen 1855-79, rintenier dêr, st. Twizel 2 okt. 1879, sn. fan Wytze Binderts Kloosterman en Tætske Minses Sytsma (§ 1).

§ 5. Stamrige Broersma

I. **Jan Eebes**, te Boerum 1719/25.
Yn 1652 wurde Tiaert Alma, keapman te Kollum, omke, en Pyter Dirx te Gerkeskleaster, op fersyk fan Ebbe Jans, 23 jier (b. ±1629), de âldste soan út it gesin, beneamd ta *curatoren en voormombers* (fâlden) oer de minderjierrige bern fan Jan Dirx en Thomet Alma (Allema) silger, yn libben op de Uterdyk ûnder Kollum. Dat gesin bestiet út seis soannen en ien dochter: Ebbe (de requirant) en Tziegh 21, Jelt 20, Jan, Lou, Dirck en Claes Jans. Dy lêste fjouwer soannen sille dus berne wêze tusken ±1635 en ±1640.[60]
It hat wol eigenskip dat Jan Dirx en Thomet Alma foarâlden binne fan Jan Eebes. De namme Æbe is in kaainamme en it kin hast net oars as dat Thomet in dochter is fan Æbe (Louwsz) Allema en Aet Tiaerdts te Bûtenpost, hy is kurator 1586, letter wenje se te Kollum 1603/10 dêr't hy 1603 tsjerkfâd is. Æbe Allema syn pake en beppe binne Gielt Alma en Thomet Herbranda.[61] Yn it recesboek fan Kollumerlân wurde 1652-55 noch mear Alma's as kuratoaren neamd: Tiaerd (1640 eig. Kollum (Tsjerkebuorren) stim 24), Hed en Wybet Alma. Dat sille broers fan Thomet wêze.

59 By syn doop hjit syn heit Siccama.
60 KOL 17 (recesb. B14), 15 juny 1652.
61 Gen. Jierb. 1970 72-73. Thomet Alma mei har seldsume namme sil dan nei har oerbeppe neamd wêze.

Mei dy nammen Æbe, Louw, Tiaerdt kin it hast net oars as dat ien fan dy seis soannen de pake is fan Jan Eebes te Boerum, dy't yn it lêste kwart fan de 17e iuw berne wêze sil. It bewiis moat wol te finen wêze yn de rjochterlike argiven fan Kollumerlân, mar sa'n ûndersyk falt bûten it ramt fan dit artikel.

II. **Ebbe Jans [Broersma]**, dpt. Kollum 2 maart 1721, wennet te Aldwâld 1756- , sûnt 1777 te Kollum, boer dêr op Laansterkluft stim 16 (noch 1794), eksekuteur te Kollum, st. nei 1794 mar tinklik foar 1806,[62] tr. Kollum 23 april 1752 **Maayke Cornelis**, dpt. (*Mayke*) Aldwâld 2 maart 1732, dr. fan Cornelis IJes, ridlik wolstelde boer te Aldwâld, letter te Kollum, en Franske [Jans].
1777 maart 4: Æbe Jans en Maaike Cornelis komme fan Aldwâld nei Kollum.
Dit slachte fiert mei wissichheid sûnt 1793 de skaainamme Broersma.[63] De ôfkomst fan de namme sil socht wurde moatte te Kollum, der't ea in Broersma-state stien hat (west fan it doarp, tsjin Aldwâld oan). Dy wurdt yn 1622 by Schotanus noch as aadlik guod neamd, mar wie al yn de 16e iuw in boerepleats wurden (1569, 1612). De stins is om 1630 hinne op ôfbraak ferkoft.[64] De pleats (SC 26) bestiet út twa kavels, noard resp. súd fan de dyk en is yn 1640 eigendom fan Jetske Rosema en Rompt Tammes, elts foar de helte. Der tusken leit SC 23, yn 1640 eigendom fan dr. Pibo Doma. Beide nûmers tegearre sille Broersma-state wêze.
It liket derop dat de agnatyske foarteam út Kollum komt. Ebbe Jans en Jan Ebbes (Æbes) komme lykwols net foar yn Kollum op it quotisatiekohier fan 1749, ek op it stimkohier fan 1728 is der neat fan harren te finen. Mar yn 1832 binne in stikmannich perselen út SC 26 eigendom fan Kornelis Ebbes Broersma resp. widdo Louw Elzes Sikkama (*i.e.* Wytske Æbes Broersma, in suster fan Cornelis, beide bern fan Ebbe Jans (II). Dat bewiist wol dat de skaainamme oan de state ûntliend is.

III. **Wytske Æbes (Ebbes) Broersma**, dpt. Aldwâld 12 okt. 1766, it lêst rintenierske te Kollum, st. Kollum 28 aug. 1844, tr. 1. Kollum 26 aug. 1787 **Louw Elzes Siccama**, b. Boerum 12 sept. 1760, dpt. Kollum 28 sept. 1760, boer te Boerum, docht belidenis Boerum 10 febr. 1796, adj.-maire fan Boerum 1811, st. (*Sikkama*) Boerum 10 sept. 1822, sn. fan Else Louwes Siccama en Taatske Everts (§ 4).
1813 maart 13: Wytske Eebes Broersma hat de famyljenamme oannommen (tocht net komme te hoegen).[65]

§ 6. Tadema / Botnia van Broersma

It wapen Broersma dat Simke brûkt hat is fan it slachte Botnia van Broersma. Staach A skaait fan in einierde boer op Tadema yn 1511, dy't letter de namme Broersma oannimt nei de mem, dy't tinklik út in aadlik slachte Broersma skaait. Mar staach A stjert út en de lêste man beneamt syn folle neef (staach B) ta iennichst erfgenamt, ûnder betingst dat hy de namme Broersma oannimme sil. Dy neef wie einlik in Botnia, in aadlike famylje, mar in bewiisde oansluting is der net. Lykwols fiere se wol it aadlike wapen Botnia.[66] It liket derop dat dizze staach Botnia fan in basterdsoan skaait. Yn it wapen Botnia van Broersma is neat fan it wapen Botnia werom te finen.

I. **Hessel Eyntez Tadema**, boer en mei-eigner fan Tadema-state te Eastrum (Eastdongeradiel), keapet lân te Eastrum 1525/26, folmacht fan de 'Gemeene Zijlvesten' fan Eastrumersyl, st. foar 9 juny 1551, tr. **Wisck Gerroltsma**.[67]
1511: '*Hessel Tadema* I C XIXJ (119½) pm 7½ ensz (= eins), Lantheeren *Take Heemstra* 21½ fl., *Menke Heemstra* 13½ fl., *den Patroen* 9 st., *Rypke Mynie* 6 st., syn eygen 10 fl., summa 45 fl. 15 st.'
In mânske pleats, der't it grutste diel (35 ha) fan oan de Heemstra's heart en wêrfan Hessel sels 22% yn eigendom hat.

62 Ik fûn him noch yn it reëelkohier fan 1794. Hy wurdt net neamd 1806-1811 en ek net yn de boargerlike stân. Yn de bylagen fan de trouakte fan Jan Braak (Ljouwert 31 maaie 1829, nr. 83), soan fan Anthoni Braak en Franske Ebbes Broersma wurdt sein, dat de breugeman syn pake en beppe fan memmekant, Ebbe Jans Broersma en Maaike Kornelis, 'landbouwers te Kollum', 'reeds voor ettelijke jaren zijn overleden zonder het juiste tijdstip te kunnen bepalen'.
Yn Ljouwert en Marsum wenje om 1770 hinne ek Broersma's (dy't de skaainamme sûnder patromym brûke), dermei sjoch ik gjin ferbân. De Broersma's fan Smellebrêge (wapen: in hoanne) binne perfoarst in oare famylje, ek al suggerearret jhr. M. de Haan Hettema dat der wol ferbân bestean soe [*Stamboek* II 244 nt. 9a].

63 Trouakte fan Franske Broersma en Antoni Braak, Kollum 22 july 1793. [DTB 450] Neffens koll. P. Nieuwland al yn 1791.

64 It is stim 26 Laansterkluft (FC 149) [sjoch *Stinzen CD-rom* 132 mei ferwizing nei KOLoudh. I 70, 140, 155, 171; II 42-43 (al ferhaalt Andreæ dit yn ferbân mei de famylje fan Gaius van Broersma).

65 *Commune* Boerum, neikommen nammeoannimmen, BRF (T8) ynv.nr. 3713.

66 Yn blau in omdraaide sulveren rjochterearm yn harnas mei in rjochtopsteand sulveren swurd mei gouden hânfet (ek wol: in gouden swurd) yn de hân. Helmteken: de earm fan it skyld, skoarjend op de earmtakke. Dit wapen (ôfkappe) te Kollum as kertierwapen op de sarken fan Gajus Botnia van Broersma (1678) en syn soan Gajus van Broersma (1694).

67 Gen. Jierb. 1981 102-103; RvdA I 166; *Stinzen CD-rom.*

II. Mr. **Tyepcke Hesselsz**, substitút-sekretaris 1546- en sekretaris 1557/58-1578 fan Kollumerlân, notaris 1553, ek substitút-grytman, st. 23 sept. 1578, begr. Kollum,[68] tr. 1. NN; tr. 2. **Lyse Brandenborch**, st. 11 des. 1592, begr. Kollum.[69]
Hy hie ek lânbesit yn Westergeast. Syn erfgenamten te Kollum hierden ien pm yn de finne fan de pastorij te Bûtenpost 1581.[70]
Ut it earste houlik:
1. **Hessel**, folget IIIa. (**A**)
2. Sytse Tyepckesz, st. foar 1583, tr. Willemtie Jobsdr, te Eastrum 1583/87 wannear't sy prosedearret as erfgenamt fan har man.

Ut it twadde houlik:
3. Truidt Tyepckedr.
4. Aelcke Tyepckedr, st. 8 sept. 1586, begr. Kollum,[71] tr. Liuwe Sapis.
5. **Wisck**, folget IIIb. (**B**)

A

IIIa. Mr. **Hessel Tiepckesz**, einierde, st. 10 nov. 1581, begr. Westergeast, tr. **Wycke**, st. 15 des. 1611, begr. Westergeast,[72] nei alle gedachten dr. fan **Gatze Broersma**, ealman te Westergeast.[73]
Ut dit houlik:

IVa. **Gadie (Gatze) Hessels Broersma**, b. ['naar het schijnt'] 1581, st. 2 febr. 1641, begr. Westergeast,[74] tr. **Jetscke Bauckedr**, st. 1613, dr. fan Baucke Hayes, folmacht fan Westergeast 1585- , folmacht op 'e lândei 1601, en Auck Romptsdr en widdo fan Pieter Harmens Cleveringa te Boerum.[75]
Ut dit houlik gjin bern. Gatze beneamt yn 1638 Gajus, soan fan syn folle neef Jarich van Botnia, ta erfgenamt ûnder betingst dat hy de namme Broersma oan syn skaainamme tafoegje sil.

B

* IIIb. **Wisck Tiepckes**, b. ±1566, eignerse fan Rodenburgh 1616, st. 12 maaie 1650, begr. Kollum, tr. **Hendrick Botnya**, tinklik provisioneel grytman fan Baarderadiel 1581, wennet te Kollum en is yn kriichstsjinst om 1584 hinne, ûntfanger 1590-94,[76] begoedige te Boerum 1603,[77] wennet mei syn frou te Kollum 1610, st. 13 maart 1614, begr. Kollum.[78]
Ut dit houlik:
1. **Jarich**, folget IVb.
2. (tinklik ek:) Truyke Botnia, b. ±1597, st. 24 [ûnlêsber] 1659, 62 jier, begr. Kollum, tr. 1. Cornelis NN; tr. 2. NN Wygers.

IVb. **Jarich Botnia**, b. ±1590, st. 4 maaie 1659, begr. Kollum, tr. NN.[79]
Ut dit houlik:

68 KOLgesch. 51, KOLoudh. II 169; FVE nr. 3337.
69 *Maartenskerk* nr. 53; FVE nr. 3341.
70 GOO 201.
71 FVE nr. 3340.
72 KOLoudh. II 43; FVE nr. 6671, nr. 6673.
73 Gaetzie Broersma wurdt neamd yn RvdA IV 76 (1545), mar de nammen yn dat stik binne oernommen út in stik fan 1504. Keizer Karel V hat yn 1545 de hearskippen foarroppen dy't him yn 1504 de 21e pinning tasein hiene, mar dat wol net sizze dat dy doe noch yn libben wiene: dan gong it dus om harren erfgenamten. Dy Gaetzie moat wol fan in eardere generaasje wêze, miskien wie it Gatze syn pake. Gaycke *alias* Gaythie Broersma wie 1515-18 grytman fan Kollumerlân; yn 1543 binne 'Gayke Broersma arffgenaemen' neistlizzers te Westergeast. [Benb. 433]
74 KOLoudh. II 44. FVE 6673 skriuwt as stjerjier '16[2]1 oud 60 jaar' (lyk as it *Stamboek* II 244), mar dat kin net wier wêze want hy testearret yn 1638, sadat der nei alle gedachten 1641 stien hat.
75 *De Ned. Leeuw* 1984 333. Ut Baucke Hayes skaait it slachte Idema.
76 GPCV diel IV 757; 1593: Ontvr. der Geconfisceerde Goederen [oantek. E.M. van Burmania], T347 393 (stikken troch de PB oerdroegen oan it Ryksargyf (no Tresoar), âld nr. PB 1010Hs).
77 Meidieling fan drs. Ype Brouwers oan ir. H.A.E. de Vos tot Nederveen Cappel (1906-2010) te Zeist, ±1983.
78 KOLoudh. I 154; FVE 3384. Andreæ (*Nalezing* 80, 81 nt. 1) ornearret dat hy in soan is fan Jarich Botnia (1505-1583), olderman fan Frjentsjer 1554 en grytman fan Frjentsjerteradiel (-1567). Dat hat wol eigenskip, mar Hendrick wurdt net neamd yn it *Stamboek* en hy moat dan berne wêze wylst Jarich syn frou noch libbe (siz mar om 1555 hinne). Dat soe betsjutte dat hy net út it houlik fan syn heit skaait. Dat kin de ferklearring wêze dat Upcke van Burmania him ek net neamt, want in bastert heart net ta de adel. Op syn grêfstien stiet: 'eersamen' en net 'edele erentfeste' sa as men by de adel ferwachtsje soe (dat stiet yn 1659 wol wer by syn soan Jarich; wie de sûnde doe lang genôch ferlyn of kaam dat omdat dy soan wer yn in aadlik fermidden libbe?).
79 FVE 3425; neffens de kertierwapens op de sark fan syn pakesizzer Gajus (1694) soe syn frou in Scheltinga west hawwe. De wapens binne útkappe.

1. Elisabeth Botnia, b. ±1620, st. 12 maart 1700, begr. Koartehimmen, tr. Kollum 11 des. 1642[80] Ennius Idema, b. ±1617, notaris te Beetstersweach 1642- , meirjochter fan Smellingerlân en Opsterlân,[81] st. 8 july 1680, begr. Koartehimmen,[82] sn. fan Arent Harmens Idema, einierde op Idema-state te Driesum (1640 eig. stim 3), en Sjuw Edes Allema.
   Ut dit houlik neiteam.
2. **Gajus**, folget V.
3. (mooglik ek): Styntje van Botnia, b. ±1639, st. 23 juny 1684, begr. Kollum.[83]

V. **Gajus Botnia van Broersma**, b. 1626, sekretaris 1656-1673 en ûntfanger-generaal fan Kollumerlân (û.o. 1659), rekkenmaster fan Fryslân 1671, folmacht op 'e lândei, deputearre steat 1672, st. 5 des. 1678, begr. Kollum, tr. 1. foar 1654 **Jetscke van Rosema**, b. 6 okt. 1632, st. 26 jann. 1658, begr. Kollum, dr. fan Jacob Jilderts Rosema, rintmaster-generaal fan Kollumerlân, folmacht op 'e lândei, en Tryntje (Pietersdr) Cleveringa; tr. 2. (ûndertrou Ljouwert (stêdhûs) 19 maart, att. ôfjûn 27 maart) 1659 **Tætske de Schepper**, dpt. Ljouwert 4 jann. 1618, st. 2 maart 1671, begr. Kollum, dr. fan Sybrandt de Schepper, sidelekkenkeapman en boarger fan Ljouwert, en Feyck Jochems.[84]

Op de grêfsark Broersma-Rosema steane ôfkappe alliânsjewapens Broersma-Botnia; boppe de helm is it helmteken noch te sjen: in klaverblêd tusken twa ieren, eltse ier mei in koart en in lang blêd.

Ut dit earste houlik:

1. **Gajus (Botnia) van Broersma**, ûntfanger-generaal fan Kollumerlân, mei-kommittearde yn de Rekkenkeamer, folmacht op 'e lândei, st. 21 febr. 1694, begr. Kollum.[85]

80 *De Ned. Leeuw* 1984 338. Dit houlik stiet net yn *AlleFriezen*; it trouboek begjint pas yn 1718.

81 It grêfskrift seit: 'pra…oergerechten van S… en Opsterland'. Pra… stiet foar *prætor* (rjochter).

82 FVE 3457 en 3458.

83 FVE 3420; *Maartenskerk* 65 (nr. 43) mei wapen Botnia yn in manneskyld.

84 FVE 3398, 3412; *Maartenskerk* 59 (nr. 13), 60 (nr. 14). Tætske: *De Ned. Leeuw* 1929 139; FVE 5318: syn rouboerd yn de tsjerke te Aldwâld.

85 FVE 3425; *Maartenskerk* 60 (nr. 15). Op de sark liket ek de namme Botnia te stean dy't hy ornaris net mear brûkte.

   Syn rouboerd hinget yn de tsjerke te Aldwâld mei it wapen sa as beskreaun troch Hesman.[86]
   Op syn grêfsark stiet in alliânsjewapen en acht ôfhakte kertierwapens mei de nammen: Botnia, Scheltinga, Schepper, Hessels, Rosema, Cleveringa, Alma, Brandenburg. De Schepper is de twadde frou fan syn heit; Hessels en Brandenburg binne betoerpakes en -beppes fan heitekant en Alma is de mem fan syn sweager Ennius Idema. Der sitte dus mar seis echte kertierwapens tusken!
2. Wia Catharina van Broersma, b. Kollum ±1658, st. 5 nov. 1720, begr. Bûtenpost, tr. Kollum 1 des. 1678 Livius van Scheltinga, ûntfanger-generaal fan Kollumerlân, sn. fan Livius van Scheltinga, grytman fan Achtkarspelen, kommittearde yn de Rie fan State, en Wisckje (Cornelisdr) van Kinnema.

Ut it twadde houlik:

3. Jetscke Wisckia van Broersma, b. ±1662, st. 23 maaie 1694, begr. Bûtenpost, tr. (att. ôfjûn Ljouwert 5 april) 1680 dr. Martinus van Scheltinga, dpt. Bûtenpost 27 july 1656, jur. stud. Grins 11 maart 1675, prom. JUL Frjentsjer 12 febr. 1678, riedshear Hof fan Fryslân 1679-1714, president 1714, grytman fan Einjewier (Ængwirden) 1715-1721, dêrnei substitút-grytman foar syn minderjierrige pakesizzer, st. 21 jann. 1726, begr. Bûtenpost, broer fan Livius (junior) hjirboppe neamd.[87]
   Op harren grêfsark ôfkappe kertierwapens: Scheltinga, Broersma (as op it rouboerd), Kinnema, Schepper.

De twa dochters hiene njoggen resp. fiif bern, werút neiteam oan hjoed-de-dei ta.

§ 7. **Stamrige Rispens**[88]

Te Easterein leine yn 1511 twa pleatsen dy't tegearre de buorskip Rispens útmakken, letter stim 15, 16 en 17 fan Easterein. It lân fan dy twa (letter trije) pleatsen leit op sa'n manier yn en om inoar dat it oarspronklik wol ien

86 Gen. Jierb. 1993 155 (nr. 258). Yn kleuren ôfbylde yn P. Bultsma, A.B. Dull en G.A. Brongers, *Familiewapens in Noord-Nederland* (Uithuizermeeden 2000) 51.

87 GFL I (Achtkarspelen) 32 (G41), op de sark Wisckia Ietske van Broersma neamd. It *Stamboek* jout as houliksdatum 5 april te Kollum, dat fûn ik dêr net werom; 5 wie in moandei dus dat liket net goed. Dat it houlik te Kollum sletten is leit wol foar de hân.

By Martinus syn promoasje stiet dat hy Licenciatus wurden is, mar hy wurdt letter altyd JUD neamd.

88 Kees P. de Boer, 'Rispens, de neiteam fan Ocke', Gen. Jierb. 2014 59-116.

kompleks west hawwe moat, grut 179 pm (60 ha) mei in hierwearde fan *fl.* 52. Rispens wurdt yn 1402 al neamd, neffens it Stamboek wenne der doe in Ocke op de sate.[89] Yn 1511 wie de iene pleats fan Ocka, de oare fan Vlbet. Men hat wol tocht dat it broers binne, mar de nammen by de neiteam jowe dêr gjin oanlieding ta.[90] Sibskip leit wol foar de hân, mar sil dan folle fierder tebek sitte.
Rispens is in goed foarbyld fan it folk der't Simke har mei besibbe fielde: grutte einierden mei in hiele buorskip ta har beskikking, mear pleatsen yn eigendom en fanâlds in wapen. Alde Ocka is ien fan dy foarâlden der't Simke mei rjocht grutsk op wêze koe. Foar Walpert jildt itselde.

I. **Ocka thoe Rispens**, einierde op Rispens te Easterein (55 pm, eig. likernôch 2/3 fan stim 17) 1511, it gehiel brûkt troch syn soan, st. tinklik foar 1534.

II. **Aucke Ockez tho Rispens**, einierde boer op Rispens te Easterein (stim 17), yn 1511 as hierder fan syn heit, yn 1534 blykber sels eigner as er in rinte út de sate ferkeapet oan syn broer heer Aggo, pastoar dêr, st. 1543/48, tr. **Engel**, as widdo to Rispens, st. 1552/60, dr. fan Doedt Mentzedr, eignerse fan in part yn sate Walpert te Easterein,[91] dr. fan Mintye Walpert, eigner fan dy sate en fan parten yn Hoytema op Swyns en yn Hondsboodt, alles ûnder Wommels.[92]

* III. **Anna Auckedr Rispens**, st. 1556/58, tr. foar 1541 **Ydts Claesz**, [einierd] boer te Easterein, st. [dêr] foar 1562, tinklik sn. fan Claes Doedez, boer op it Frijlien te Easterein 1543;[93] Ydts tr. 2. Eelck Wytyedr, dr. fan Wytye Syuckez te Nijlân en widdo fan Simcke Jansz; Eelck tr. 3. foar 1573 Gerryt Harmensz te Kûbaard.

89 OFO II nr. 5 (Andelif in Respenze); Stamboek 303 (Ocke). It Stamboek jout net oan wêr't it dy namme Ocke wei hat; it koe wolris optocht wêze.

90 Allinnich de namme fan Aleph Auckes, fikaris en prebendaris te Easterein, kapelaan te Wommels, de âldste pakesizzer fan âlde Ocka, wiist derop dat de bewenners fan 1511 neiteam wêze koene fan dy Andelif fan 1402.

91 RvdAVD nr. 1191; Walpert is 90 pm grut en wurdt dan brûkt troch (har broer) Gerrolt Mynthyez.

92 Ype Brouwers, 'Parenteel Walpert', Gen. Jierb. 2013 211-286, dêr 215, 217, 220; cf. BbHEN 255, 256, 184; de saten binne letter stim 30, 34 en 4. It wapen Walpert siet yn de (ôfbrutsen) foarein te Wommels, mar de stien is weirekke. Beskriuwing: dield, I. de Fryske earn; II. trochsnien, a. in roas; b. in leelje. As kleuren lizze foar de hân: yn sulver in reade roas, yn blau in gouden leelje.

93 Benb. 794.

IV**. Claes Idtsz Rispens** toe Esquart, b. 1552, einierde boer op Eeskwerd te Easterein (stim 40), st. [Easterein] 26 okt. 1618, begr. dêr, tr. **Ryck Hendriksdr**, (erfdochter) fan Eeskwerd, st. [Easterein] 9 july 1590, begr. dêr, dr. fan Hendrik Yesquert.[94]

* V. **Griet Claesdr**, tr. (ûndertr. Hinnaarderadiel (gerjocht) 27 sept.) 1615 **Ryuerdt Alberts Isckwert**, b. Hinnaard ±1571, [sûnder mis boer (en wol op Eeskwerd, stim 40) te Easterein], st. 20 febr. 1634, begr. dêr.[95]
De stamrige Rispens fan Simke giet twa kear oer yn froulike liny. Lykwols wurdt it wapen Rispens ek fan neiteam yn de froulike liny fierd. Op de grêfsark fan Ids Annes, in neef fan Griet Claesdr (en ek beppesizzer fan Anna Auckedr) te Rie út 1652 stiet it wapen Rispens útbeitele.[96] Dat it wapen mei de namme oergiet is yn Fryslân wol gebrûklik.

VI. **Claes Ruerdts**, b. 1623, tinklik (einierd) boer op sate Eeskwerd (stim 40) te Easterein, st. Easterein 4 aug. 1671, begr. dêr, tr. 1. Easterein 11 nov. 1649 Bauck Wybes Adama, st. 17 maart 1657, begr. Easterein, dr. fan Wybe Ulbes [Adama] en Jeltje Sjoerds; tr. 2. Easterein 16 okt. 1664 **Auck Tiepkes**, fan Wurdum, st. Deinum foar 1705; sy tr. 2. foar 1674 Huig Franses, boer te Deinum (1698-1708 br. stim 29).
Ut it twadde houlik:

VII. **Jan Claeses**, dpt. Easterein 30 maaie 1669, boer te Boksum (1698-1718 br. stem 9), eigner fan parten yn sate Eeskwerd (stim 40) dêr (ferhierd, ferkocht 1698), st. 16 aug. 1722, begr. Easterein, tr. Deinum 5 juny 1692 **Sytske Entes**, dpt. Easterein 29 maaie 1664, dr. fan Ente Hylkes, bakker, ek einierd te Easterein, en Tietje Hayes.

VIII. **Claas Jans Rispens**, dpt. Boksum 22 des. 1695, boer te Hurdegaryp 1719-1727, Boksum (1728 br. stim 9), sûnt 1733 einierd boer te Bûtenpost (stim 46), yn 1749 wolsteld boer (*capitaal* £ 3500), einierd te Easterein (1728/48 eig. ½ stim 33 'Sybada', ferkocht 1752), st. Bûtenpost foar 12 july 1757, tr. Deinum 5 aug. 1718 **Sjoukje Rinses**, dpt. Hurdegaryp 25 april 1697, einierd boerinne (1758 eig.-br. stim 46), st. Bûtenpost 20 nov. 1773, dr. fan Rinse Clases [Reitsma], einierd boer te Hurdegaryp, en Aatje Wytses.

94 FVE 4999. Har heit neffens dr. Josias Rispens.

95 FVE 5009; neffens K.P. de Boer is it net wis dat dy grêfstien sines is, mar mei dy tanamme op de stien liket it my ta fan wol.

96 Gen. Jierb. 2014 66, de grêfsark 79; FVE 5568. It wapen fertoant de dûbelde earn, de toarnekrânse tsjinnet hjir as helmteken.

IX. **Tjeerd Clases Rispens**, b. Bûtenpost 21 july 1734, dpt. dêr (âld 23 wiken 4 dagen) 2 jann. 1735, einierd boer te Bûtenpost, st. Bûtenpost 2 aug. 1796, tr. Bûtenpost 1 aug. 1762 **Jetske Æbes**, b. Eastermar ±1733, dpt. (op belidenis) Bûtenpost 21 aug. 1777, st. Bûtenpost 18 febr. 1784, dr. fan Æbe Roelofs, brouwer te Eastermar, ek einierd dêr, en Simke Alles.
Ut dit boask fiif bern: Æbe, Jan, Sjoukje, Simke (folget VI) en Jan. Allinnich Æbe en Simke hawwe neiteam.
Tjeerd wie eigner fan ¾ fan de famyljepleats te Bûtenpost en kocht yn 1777 noch it lêste fjirdepart fan syn suster Sytske Rispens (1725-1787) foar £ 2500.[97]

X. **Simke Tjeerds Rispens**, dpt. Buitenpost 6 jann. 1771, st. Boerum 30 maaie 1812, tr. Lytsewâld (Augsbuurt) 7 jann. 1798 **Louwe Romkes Wiersma**, b. Warfstermûne, dpt. Boerum 24 april 1768, boer te Lytsewâld (Augsbuurt), assessor fan Kollumerlân 1816- , st. Lytsewâld 17 maart 1829, sn. fan Romke Gerryts [Wiersma], boer, it lêst rintenier, en Martjen Louwes (Wiersma) en widner fan Antje Yntes; hy tr. 3. Boerum 15 febr. 1814 Minke Eeuwes Wiersma, widdo fan 1. Wouter Jans Blauw en 2. Willem Rinses Rispens.

XI. **Martjen Louws Wiersma**, b. Lytsewâld (Augsbuurt) 13 jann., dpt. dêr 16 febr. 1800, st. Nij Kruslân 29 jann. 1829, begr. Boerum, tr. Kollumerlân 26 july 1822 **Jan Louws Sikkama**, b. Boerum 17 aug., dpt. dêr 8 sept. 1799, boer, lid gritenijrie fan Kollumerlân, st. Kollum 18 april 1859, sn. fan Louw Elzes Siccama, boer en adjoint-maire fan Boerum, en Wytske Æbes Broersma. (§ 4).

§ 8. Roorda

It aadlike slachte Roorda fan Tsjummearum

De famylje Roorda ‘mei de baar’ is in tûke fan de Roorda’s fan Tsjummearum, in âld aadlik slachte dat dêr in sterke stins hie. Neffens de tradysjonele genealogyske hânskriften is it slachte tige âld, it soe al neamd wêze yn 778 doe’t Refridus (Ruurd) Roorda keizer Karel de Grutte holpen hawwe soe om Widukind, hartoch fan de Saksen en lieder fan de opstân tsjin de keizer, te oerwinnen. As tank mocht Roorda syn âlde wapen (twa reade roazen en in swarte barenstâle op in sulveren fjild) feroarje yn in gouden leelje op blau. Letter soene de Roorda’s ek wakker meifochten hawwe yn de earste twa Krústochten (1096, 1147). Boudewijn fan Bouillon, kening fan Jeruzalem (1100-1118), soe Goffe Roorda doe tastien hawwe syn wapen oan te foljen mei twa gouden stjerren en in sulveren wassenaar.[98]
Dit is fansels allegearre optocht: yn de tiid fan Karel de Grutte bestie der noch gjin heraldyk en om 1100 ek net. As âldste wapen dat mei wissichheid as heraldyk beskôge wurde kin, wurdt faken beskôge de grêfplaat fan Geoffrey Plantagenet, greve fan Anjou (st. 1151). Dy plaat sil makke wêze om 1167/70 hinne. Neffens de oerlevering hat Geoffrey syn wapen (yn blau seis kliuwende gouden liuwen) krigen fan syn skoanheit doe’t hy ta ridder slein waard by syn houlik yn 1127 mei Mathilde, dochter fan Henry I kening fan Ingelân. Lykwols binne der mear eallju dy’t yn it tredde kwart fan de tolfde iuw begûn binne heraldyske eleminten yn harren segels op te nimmen.[99] De heraldyk nimt dan in grutte flecht, sadat om 1200 hinne al yn hiel West-Europa ridderwapens fûn wurde.
Yn Fryslân begjint de heraldyk wat letter as yn Frankryk en Ingelân, de âldste wapens fan de haadlingen datearje út de 14e iuw. Ek it wapen Roorda mei de leelje, twa stjerren en wassenaar moat yn dy tiid al bestien hawwe. It liket my net tafallich dat de Æbinga’s fan Hijum in wapen fiere dat wol hiel sterk liket op Roorda: yn blau in gouden klaver (ynstee fan in leelje), mei dêrboppe twa gouden stjerren en ûnder in sulveren wassenaar. Goffe Æbinga troude Catharina Roorda, dochter fan Goffe Roorda fan Tsjummearum en suster fan ‘Riffridus’ (Ruurd) Roorda. Roorda betsjut winlik ‘soan (of neiteam) fan Ruurd’.[100]

It wapen Roorda fan Tsjummearum en it wapen Æbinga van Hijum/Stiens. [*Stamboek* nr. 165, nr. 3.]

Wy doare it dus wol oan en begjin de genealogy Roorda mei Goffe Roorda, berne yn de twadde helte fan de 14e iuw. Syn dochter Catharina wurdt mei har bern neamd yn it testamint fan syn soan Ruurd út

97 ACH 131 (hypb. V20) 182.

98 *Stamboek* I 308, 312.
99 Michel Pastoureau, *Traité d’héraldique* (Paris 1979, 1993[4]) 30-32.
100 Gen. Jierb. 1994 143-144; UvB 30v.

1442. Ruurd Goffes stoar yn 1446 en waard begroeven yn it kleaster Thabor.[101]
Ruurd hie trije soannen mei neiteam; hy fermakke de state te Tsjummearum oan de jongste, Ruurd. Wy geane fierder mei de middelste, Johan Roorda, stoarn 1473. Hy ferfear nei Kûbaard en hie op syn minst trije soannen: Ruurd, Watze en Juw.
Hy hat ek in pakesizzer Johan Roorda (mei de baar) hân en de fraach is hwa't dy syn heit wie. Upcke van Burmania plakt dy soan oan Watze,[102] mar dy hie neffens oare boarnen gjin bern. It Lineageboek fan Rinnert van Solckema[103] jout in hiele oare oplossing: Johan jr. wie in soan fan Syts Johansdr Roorda en Baucke Tietema. Hy is neamd nei syn pake fan memmekant en ervet fan dy kant ek it besit yn Kûbaard. De Haan Hettema hat dit oernommen en dit is ien fan de seldsume gefallen dat it Stamboek, ornaris net al te betrouber, in better ferhaal hat as Burmania, dy't as tige betrouber te boek stiet. Burmania skreau syn hânskrift oan 'e ein fan de 16e iuw, doe't by de adel ôfstamming yn manlike liny it iennige wie dat men him foarstelle koe. En dat wylst foar 1500 stinzen, nammen en sels wapens likegoed oer in frou oergean koene. Mar in iuw letter wie eltsenien blyn foar dy mooglikheid.[104]
Dat Baucke Tietema mei Johan Roorda jr. fan dwaan hie blykt ek út de oantekening fan Feye van Heemstra jr. yn syn bewurking fan it Burmaniaboek, om 1700 hinne. Hy skriuwt: 'Johan Roorda uxorem duxit Annam Titema dictam Hankema'.[105] Dat is fansels net sa, want Anna Hanckema wie syn frou en Tietema syn heit, mar it stipet it idee dat de Tietema's ta de famylje hearre. Ek it feit dat Johan syn âldste soan Bavo hjit wiist derop dat se fan Baucke Tietema skaaie kinne.[106] En Johan hie in dochter Syts. Dan binne de twa âldste bern nei pake en beppe neamd, hielendal sa't it heart. Der is lykwols gjin hurd bewiis dat Baucke Tietema mei Syts Roorda in bern (Johan) hân hat.
Yn de literatuer wurdt de staach Roorda dy't skaait fan Johan Roorda *senior* (st. 1473) oantsjut as 'Roorda met de baar'. Hy soe dus al it ôfwikende wapen fierd hawwe. It soe my net fernuverje as it nije wapen earder slacht op Johan Roorda *junior*, de pakesizzer yn froulike liny fan Johan *senior*. Sa'n ôfstamming is in goede reden om in nij wapen oan te nimmen.[107]
Hoe dan ek, it is wol dúdlik dat it wapen mei de twa roazen en de barenstâle en de aadlike famylje Roorda neat mei de foarâlden fan Simke fan dwaan hawwe.

Aldste Roorda's fan Tsjummearum

Goffe Roorda, fan Tsjummearum.
Twa bern bekend:
1. **Ruurd**, folget II.

101 *Worp van Thabor* IV 86.
102 UvB 57v.
103 *Lineageboek* fan Rinnert van Solckema (T 344, (kolleksje [Keninklik] Frysk Genoatskip). Solckema wie deunby besibbe oan de Tietema's en koe it dus wol witte: Baucke wie troud mei in nicht fan 'âlde Ruurd Roorda', dat is Ruurd Ruurdsoan, in broer fan Johan sr. en dus Syts har omke. It moat in wettich houlik west hawwe, want Johan ervet it besit yn Kûbaard fan syn mem en wie dus in wettich bern.
104 De ôfstamming yn froulike liny fan Johan Roorda wurdt ûnderskreaun troch Andreæ, *Nalezing* 83 en Simon Wierstra, op syn webstek oer de Fryske adel, no ferdwûn, mar it materiaal oernommen en bewurke troch Hessel de Walle op dy syn webstek <walmar.nl>.
105 Kopy fan it *Burmaniaboek* mei oanfollingen fan Feye en Schelte van Heemstra; dat is it eksimplaar dat jhr. mr. M. de Haan Hettema brûkt hat foar it *Stamboek*, doe op Fogelsanghstate te Feankleaster, no koll. Harinxma-state, Beetstersweach (sjoch *Stamboek* II 180 noat 48). In kopy yn T 323 (FA Van Eysinga-Vegilin van Claerbergen) 2754; 19e-iuwske kopy fan it manuskript troch C.F. baron Sirtema van Grovestins by de Hege Rie fan Adel te Den Haach, koll. Grovestins ynv.nr. 3. De bewurker Feye van Heemstra is net de heit (1630-1690) lykas sein wurdt yn Gen. Jierb. 1994 141, mar de soan Feye jr. (1662-1704); Schelte (1665-1733) is syn broer. Nei Feye syn dea hat hy it hânskrift mei kleurde wapens oerskriuwe litten.
106 De namme Bave kin lyksteld wurde oan Baue, Bouwe en Baucke. It is in sterk ferkoarte, ôfsliten foarm fan it Germaanske *bade- (striid) of *balda (dapper), cf. Nederlânsk 'boud', bekind út nammen as Badeloch en Boudewyn.
107 Syts, de mem fan Johan, hat trije bruorren: Watze hat gjin bern, de oare twa hawwe neiteam. Der soe ris neigien wurde moatte oft dy neiteam allegearre it 'âlde' wapen Roorda (mei leelje, stjerren en wassenaar) fiere, of soms ek dat mei de barenstâle.

2. Catharina Roorda, tr. Goffe Æbinga (fan Hijum); sy wurdt neamd mei har bern yn it testament fan har broer 'Riffridus' 1442 en yn 1455 by de boelskieding tusken de Roorda's en de Æbinga's.

II. **Ruurd (Riffridus) Roorda**, op Roordama-stins te Tsjummearum, makke syn testament 1442, st. 1445, begr. kleaster Thabor, tr. 1. **Ath Jaersum**, fan Kûbaard; tr. 2. Foeck Unia, dr. fan Keympe Unia (Vninga).
Ut it earste houlik fiif bern, werfan trije soannen mei neiteam: Goffe, **Johan** (dy't folget) en Ruurd.

III. **Johan Roorda**, te Tsjummearum, letter te Kûbaard, st. 1473, begr. Minnertsgea,[108] tr. **Rints Juwinga**, st. 1482, begr. Minnertsgea, dr. fan Juw Juwinga, op Juwinga-hûs te Boalsert, en Rixt (Tiercksdr) Walta.
Ut krêft fan syn testament waard yn 1474 it Bethaniëkleaster te Tsjummearum stifte.
Ut dit houlik tinklik sân bern:[109]

1. Ruurd Roorda, ferfart nei Menaam, op Ouricxma-guet of Orxma-state dêr,[110] st. nei 1487, tr. [±1470] Syts Camstra, st. 26 nov. 1481, begr. Menaam, dr. fan Rienck Camstra, grytman fan Ljouwerteradiel.[111]
   Neiteam.
2. Watze Roorda, st. foar 1501, tr. 1486 Tiets Unia, dr. fan Keympe Vninga (Unia) en Frouck Amama; sy tr. 2. foar 1501 Tiaerd van Burmania, ridder, riedshear fan de hartoch fan Saksen en fan keizer Karel V.[112]
   Safier bekend gjin bern; út it twadde houlik fan syn frou trije bern (Burmania).[113]
3. Schelto Roorda, net troud.

108 FVE 4559. It pear soe te Kleaster Anjum begroeven wêze, mar harren grêfstien leit yn de tsjerke fan Minnertsgea (dêr binne mear sarken út oare plakken wei nei oerbrocht): 'Iohan Roorda' en 'Rindts van Iongama sin wif.' It slachte Juwinga brûkte ek wol de namme Jongema.

109 UvB 57v. It *Stamboek* jout ek noch in Sybrant, mar dat sil tinklik in soan fan Goffe Goffes Roorda, Johan syn folle neef, wêze. Dy Goffe Goffes hie ek in soan Schelte, dy't wolris ferwiksele wurdt mei Schelto, hjirboppe sub 3.

110 OFO IV 50 (1477); *Stinzen CD-rom* 303.

111 Hy sneuvele te Eagmaryp 1461 (*Worp van Thabor* IV 107). Dat syn twadde frou in Tieth Unia wêze soe, sa't it *Stamboek* wol, fûn ik gjin befestiging fan en soks liket ek net oannimlik.

112 *Heeren van den Raede* 202 (nr. 36).

113 GJb 2000 136.

4. Ath Roorda, begoedige te Tsjom, st. foar 1511,[114] tr. Tæcke Herema, te Tsjom 1494, st. 1496, sn. fan Gerrolt Herema, grytman fan Frjentsjerteradiel, en Hylck (Aggedr) Harinxma thoe Slooten.
5. Rixt Roorda, st. nei 1505, tr. Eda Gerbranda, stud. Keulen 8 nov. 1463, op Gerbranda-state te Almenum, stedshaadling fan Harns, st. foar 1504, sn. fan Douwe Gerbranda, rjochter fan Frjentsjerteradiel.
6. **Syts Roorda**, tr. nei alle gedachten **Baucke Tietema**, fan Elahuzen, sn. fan Parcke Tietema.
   Ut dit houlik wierskynlik in soan **Johan Roorda**, folget hjirûnder § 8c, gen. I.
7. Juw Roorda, tekenet it Reversaalbrief 1504, op de list fan edelingen út Barradiel 1505, hie yn 1511 besit yn Tsjummearum, Furdgum en Rie, tr. Catharina (Katryn) Hermana, st. nei 1514, dr. fan Tæcke Hermana, op Hermana-state te Minnertsgea, en Ael (Werpsdr) Juckema.
   Bern: Johan,[115] Tæcke, Rints, Juw en Hil. Neiteam.

De kop fan de genealogy Roorda mei de baar

Johan Roorda, eigner fan sate Jorum te Kûbaard (stim 3), urven fan syn mem Syts, st. 14 jann. 1541, begr. Kûbaard, tr. **Anna Hesselsdr Hanckema** *alias* **toe Bosum**, st. 16 april 1539, begr. Kûbaard, tinklik dr. fan Hessel Hanckema en Foockel (Hesselsdr) Jongema.
1505: Johan Roorda wurdt net neamd op de list fan Edelingen.
1511: Jan Roorda besit in grutte pleats fan 120 pm te Kûbaard en (no Johan neamd) ek nijlân te Boazum.[116]
Op harren grêfstien yn de tsjerke wurdt hy neamd 'die erntvheste heerscip Johan Roorda'; hja 'Anna Roorda'.[117]

114 RvdAVD 155: Ath Roerda erven binne lâneigners te Tsjom.

115 Syn namme stiet op de tsjerkeklok fan Tsjummearum.

116 RvdAVD nr. 1224, nr. 2223.

117 *Stamboek* II 210 nt. 13. Kertierwapens op de sark (no útkappe) neffens UvB 57v: Roorda, Camstra, Hanckema, Jongema. Jhr. mr. M. de Haan Hettema miende it helmteken, de ienhoarn, op it skeinde wapen Camstra noch sjen te kinnen. De wapens fan memmekant binne goed, fan heitekant hat men dy fan Johan syn omke Ruurd nommen, dy't mei in Camstra troud wie. Sadwaande hat UvB Johan as soan fan Ruurd yn syn boek pleatst.

Ut dit houlik:[118]

1. Bavo Roorda, st. as jongfeint.
2. Sits Roorda, test. as widdo 21 juny 1563, st. nei 1566, tr. Watze Aylva, op Berrum ûnder Tsjom, st. foar 1563, sn. fan Syurd Aylva en Sits Walta.[119] Sân bern.
3. **Ruurd**, folget IIa.
4. Mr. Watze Roorda, JUL, wennet te Kûbaard 1538,[120] grytman Hinnaarderadiel 1541-47, st. 26 maaie 1547, begr. Kûbaard,[121] tr. 1. Ansck Botnya, st. 28 jann. 1543, begr. Kûbaard, dr. fan Tiallingh Botnya, ridder, riedshear Hof fan Fryslân, grytman fan Ferwerteradiel, fan Hinnaarderadiel en fan Frjentsjerteradiel, olderman fan Frjentsjer, ferneamd Skieringer haadling, en Frouck Hottinga;[122] tr. 2. Hylck Roorda, dr. fan Tæcke Roorda, op Camstra-state te Furdgum 1543, en Wick Walta; Hylck tr. 2. Hero Ockinga.
5. Schelto Roorda, net troud.
6. **Hessel**, folget IIb.
7. Foockel (van) Roorda, st. 8 july 1558, begr. Folsgeare (tsjerke), tr. Hobbe (van) Sjaerda, te Folsgeare, st. 27 nov. 1557, begr. dêr (tsjerke),[123] sn. fan Goffe (Peerz) Sjaerda, op Bonninga te Toppenhuzen, en Teth (Hobbedr) Epinga.[124] Ien dochter.

IIa. **Ruurd (Ryoerd) Roorda**, op Lamkama-sate te Hinnaard 1535/60, dykgreve Der Fiif Dielen Seediken, deputearre steat fan Fryslân 1566, 1576, st. 26 des. 1576, begr. Hinnaard,[125] tr. foar 1535 **Doutzen Sassinga**, st. 21 aug. 1585, begr. Hinnaard, dr. fan Hans Hanses, op Sassinga te Hinnaard, en Tiets (Goslicksdr) Hiddema. Ut dit houlik sân bern.

118 Josias Rispens neamt neist Schelte ek in Sybrant as bern, mar it liket derop dat hy yn 'e tiis rekke is mei de twa soannen Schelte en Sybrant fan Goffe Goffes Roorda, folle neef fan Syts, Johan syn mem.

119 Gen. Jierb. 1995 151.

120 Hy wurdt neamd yn it testamint fan Pier Bosum (Walta) te Boazum, 24 okt. 1538, dy't him 'Watze Roorda van Cubairt, zyn neeff' neamt. [G.Verhoeven en J.A. Mol, *Friese testamenten tot 1550* (Ljouwert 1994), nr. 148 (side 301 rigel 11)].

121 FVE 3484: de 'erntvheste meist. Wattie Roorda' en 'Ansck v. Botnija zy[n] wijf'.

122 Gen. Jierb. 1998 138; *Heeren van den Raede* 205 (nr. 39).

123 FVE 1585.

124 Gen. Jierboek 2011 246.

125 FVE 2774. Op de grêfsark: Ruurd van Roorda (Ruardus Roordana) en Doutzen van Sassinga. Yn 1535 keapje 'Ryoerd Roerda en Dowtzen syn efte wyff' lân yn Lamkoma te Hinnaard [OFO II 367; cf. BbHEN 19 *et passim*].

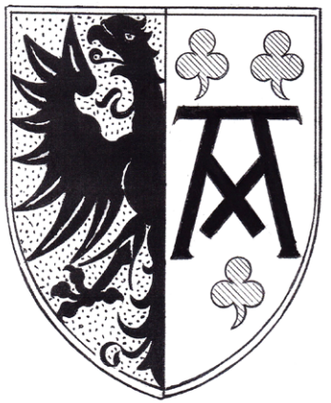

Wapen Roo(de), as op de grêfstien fan Albert Jansen Rooda, 1618.

IIb. **Hessel Roorda**, op Bonga-hûs te Easterein, st. dêr 1565, tr. 1. **Tieth Douma**, st. nei 1538, dr. fan Jancko Douwama, fan Aldeboarn, bekend fetkeapers haadling en frijheidsstrider, 'man fan eare' mar finzen yn Vilvoorde, en Teth [Remptsdr] Luersma, en widdo fan Oene Juwsma; tr. 2. Ydt Hemmema, dr. fan Hette Hemmema, grytman fan Menameradiel, en Berber Gratinga.

Ut it earste houlik twa dochters:

1. Teth van Roorda, st. 7 jann. 1606, begr. Easterein, tr. 1. Sybrant van Osinga, sn. fan Agge Osinga, te Wytmarsum 1578, en Rints Aylva; tr. 2. Eelcke van Heringa, stud. Douai 1565, wennet te Winsum, balling 1580; beide testamintsje te Easterein 1596, st. 15 jann. 1606, begr. Easterein,[126] sn. fan Sascker Heringa, boargemaster fan Grins, en Hil van Æbinga (fan Hijum).
2. Anna van Roorda, st. nei 1592, wennet as widdo op Bonga-hûs te Easterein 1592, tr. 1566 Claes van Ysselmuiden, st. foar 1586.[127]

Roo of Roode fan Kollum

De twadde man fan Ath Siccama is Pieter Alberts Roo of (de) Roode. Hy is dus gjin foarfaer fan Simke, mar hy hat wol de oanlieding west om it wapen Roorda mei de baar yn de wapentekening op te nimmen. Dêrom jouwe wy in behindich oersjoch fan dizze famylje út Boerum, basearre op de literatuer.

126 FVE 5006.

127 HvF 16702 154.

Yn primêre boarnen is net folle te finen, mar it resultaat sjocht der hiel wol oannimlik út.
De stamheit sil yn de twadde helte fan de 15e iuw berne wêze. Se buorkje op in kleasterpleats ûnder Boerum, eigen oan it Gerkeskleaster (stim 42) dy't se úteinlik yn 1638 oankeapje. Ek te Stynsgea wenje leden fan dit slachte op in pleats fan Gerkeskleaster; dy wurdt yn 1644 oankocht. It binne kleasterpachters, op grutte pleatsen mei pûrbêste grûn. It is wol dúdlik dat dit slachte neat mei de aadlike Roorda's fan Westergoa te krijen hat.
Der is wol in wapen fûn: op de grêfsark fan Albert Jansen Roorda [*sic*] stiet: 'A° 1618 de 3 Februarij sterf de eersame Albert Jansen Roorda en leit hier begraven'. Op de sark in wapen: dield; I. de Fryske earn; II. in húsmerk yn de foarm fan in kapitale A mei boppeop in ferkoarte dwersbalke en de beide earmen fan de A ferbûn troch in tin skeankrús, boppe it húsmerk twa klaverblêden neist inoar en ûnder ien klaverblêd.

Jan Roo, 'Olde Jan Roo' op de syl te Fiskfliet wurdt 1506 rjochter te Boerum fanwege it Gerkeskleaster.[128]
Hy sil wol deselde man wêze as Jan Roede, konvintsmeier te Boerum, dy't as folmacht fan dy meiers hannelet yn in skeel oer de seediken fan Kollumerlân en Nij Krúslân 20 maart 1534.[129]

Albert Jans Roo, boer te Boerum, st. dêr 1557,[130] tr. **Janke Wytsma**, fan Lytsewâld (Augsbuurt), st. nei 1552.
Ut dit houlik (û.o.?):
1. Jan, folget IIIa.
2. **Pieter**, folget IIIb.

IIIa. Jan Alberts Roo, boer te Boerum, libbe 1552-1602 (?).
Syn bern (û.o.?):
1. Albert Jans Roorda, st. 3 febr. 1618, begr. Boerum.[131]
2. Gerrit Jans Roorda, st. foar 1643.

IIIb. **Pieter Alberts Roode**, b. Boerum ±1540, st. Stynsgea 1589.

128 Gen. Jierb. 1995 44, 45, 47 (Kertiersteat A.A. Houkes); GPCV diel III (d.d. 25/26 april 1552) 298, 299.
129 GPCV diel II 651.
130 KOL 4 (recesb. B1) nr. 148.
131 FVE 919. Dizze Albert Jans moat wol in neef fan Albert Pytters wêze.

IVb. **Albert Pytters Roode**, b. [±1572], boer te Stynsgea, brûkt dêr 60 pm fan it Gerkeskleaster 1606, keapet dy pleats fan 60 pm foar 114 goudg. per pm yn 1644,[132] st. Dokkum (?), tr. **Griet Clases**.
Ut dit houlik:
1. **Pieter** (?), folget Vb.
2. Jacob Alberts (de) Roode, b. Dokkum ±1603, st. Burdaard ±1663, tr. Elysabeth Ypes Adama.[133]
3. Johannes Alberts Rooda, b. ±1605, st. nei 1640.

Vb. **Pieter Alberts Roo** *alias* **(de) Roode**, einierde boer op in kleasterpleats te Boerum, yn 1638 troch him kocht van de Steaten fan Fryslân (1640 eig.-br. stim 42), st. nei 1643, tr. **Ath Siccama** widdo Jan Reyners [Eysma], dr. fan Eelthye Syckema en Emme Pietersdr[134] (§ 4, VI).
1644: Pieter Alberts keapet in pleats fan 65 pm op it Boerumer Nijlân, noch 11 pm en 6 pm bûtendyks lân, mei-inoar 82 pm, foar 115 gg per pm.[135]
1606: Albert Roeliffs brûkt 65 pm op it Boerumer Nijlân fan Gerkeskleaster en 11 pm fan Jacob Janssen à 50 st.
N.B. Soe *dizze* Albert Roelofs soms de heit wêze fan Pieter Alberts? Binne der dan twa mannen Pieter Alberts?
Der is 1606 ek in Albert Roeliffs dy't boade te Dokkum is.
De pleats Boerum stim 42 is yn 1698 eigendom fan en wurdt brûkt troch Pyter Elses erfgenamten en Liuwe Elses erfgenamten, elts foar de helte. Dat binne dus de (bern fan de) beppesizzers fan Ath Siccama út har earste houlik mei Jan Reyners Eysma. Brûker is Else Liuwes, de soan fan de jongste staach, sjoch § 4, Siccama gen. IV.

132 Gen. Jierb. 2018 221 (Augustinusga, Achtkarspelen). Hy hjit hjir Albert Pieters Rode.
133 Ek wol Dedtje neamd, mar dat sil Betje wêze moatte. Ut dat houlik neiteam De Roode.
134 SC KOL nr. 42.
135 Gen. Jierb. 2018 220. It is wol nuver dat deselde man yn 1638 en wer yn 1644 in hiele pleats keapje soe; dat stipet it idee dat der twa mannen Pieter Alberts west hawwe kinne. Ik haw der net fierder nei socht omdat it gjin foarâlden fan Simke binne.

§ 9. Beintema

Stamrige

I. **Luitien (Luytsen) Jelles**, lidmaat te Ryptsjerk 1658, 1695, diaken 1660-62 en âlderling 1667-69, 1673-75, st. Ryptsjerk 4 july 1696, tr. [foar ±1657] **Tryntje Pyters**, lidmate te Ryptsjerk 1658, 1695, 1705, st. dêr 22 sept. 1719.
Ut dit houlik: **Jelle**, folget II, doopt te Ryptsjerk: Willem 1659, Focke 1662; Andries 1665, Tietje 1667, Maijke 1671.

II. **Jelle Luytiens**, fan Ryptsjerk, docht belidenis Oentsjerk 29 sept. 1683, boer te Gytsjerk 1685- , diaken dêr 1692-94, komt mei att. fan Oentsjerk nei Aldtsjerk 30 aug. 1696, boer te Aldtsjerk (1698 br. stim 9), âlderling 1708- , 1712- , en tsjerkfâd 1716 dêr, boer op de Trieme ûnder Westergeast (1718 br. FC 34, 60 pm), wer werom en tsjerkfâd te Aldtsjerk 1721, tr. Ryptsjerk 15 april 1683 **Tryntie Meynerts**, fan Gytsjerk, dpt. (folwoeksen, by har houlik) Ryptsjerk 15 april 1683, dr. fan Meinert Jansen en Fopk Sioerts.
Bern doopt te Gytsjerk: Pitrick 1685, Auke 1687, **Meinert** 1691, 1692 (folget); doopt te Aldtsjerk: Tryntje 1698, Luitjen 1703, 1708, fierder noch Jan en Jetske, fan wa't gjin dopen fûn binne.

III. **Meinert Jelles**, dpt. Gytsjerk 23 okt. 1692, docht belidenis Rinsumageast 8 febr. 1717, boer op de Trieme ûnder Westergeast (1718 br. FC 34 (60 pm), 1728 br. stim 5, 20 en 21), doarpsrjochter-ûntfanger 1742-47 en tsjerkfâd 1729, 1744 dêr, keapet lân en twa huzen te Westergeast, st. Westergeast 4 jann. 1747, tr. 1. Aldtsjerk c.a. 11 aug. 1715 Beitske Jelles, fan Readtsjerk; tr. 2. [Westergeast 1728] **Japke Eelkes**, b. Westergeast, dpt. Driezum 19 febr. 1708, lidmate dêr op 'e list fan 12 maart 1738, as widdo boerinne te Driezum 1748-58, komt dan werom nei Westergeast, st. Westergeast 30 nov. 1768, dr. fan Eelke Jacobs, boer te Driezum, en Sepck Meinses.
Ut it twadde houlik seis bern, twa jong stoarn, twa soannen:

1. Eelke Meinerts,[136] b. De Trieme ûnder Westergeast 11 des. 1732, skoalmaster te Westergeast 1759-1761, te Lytsewâld (Augsbuurt) 1761, 1767 boer ûnder Kollum (Uterdykster kluft), Frysk dichter en skriuwer fan proaza, Oranjegesind, st. Kollum 25 okt. 1810, tr. (3e prokl. Westergeast 1 sept.) 1755 Lysbeth Martens (beide fan dêr), dpt. Westergeast 18 maaie 1738, st. wierskynlik foar 1800, dr. fan Marten Cornelis, boer te Westergeast, en Uilkje Sapes (§ 9, skoanâlden Beintema, gen. IIa, 2).

136 O. Vries, 'Eelke Meinerts (1732-1810). Syn libben op 'e nij besjoen', *Us Wurk* 25 (Grins 1976) 1-32.

1786: Eelke is erfgenamt fan syn omke Luitjen Jelles.
Syn beide soannen nimme yn 1812 de skaainammen Veldinga resp. De Boer oan.

2. **Johannes**, folget IV.

IV. **Johannes Meinerts Beintema**, b. Westergeast 16 jann., dpt. dêr 20 febr. 1746, wennet by houlik te Kollum, docht belidenis Damwâld 3 des. 1775, boer te Driezum 1775, te Muntsjesyl 1777, op Beintema-hûs ûnder Westergeast sûnt 1786, folksrepresentant foar Kollumerlân 1795, federalist, naam de wyk nei Grins 1796, adjoint-maire fan Aldwâld, ien fan 'e heechstoansleinen yn de belêstingen 1812, st. Westergeast 11 maaie 1821, tr. Westergeast 20 nov. 1772 **Jeykjen Douwes**, b. Westergeast, Beintema-hûs, 30 okt. 1743, dpt. Westergeast 22 nov. 1743, lidmate op belidenis Boerum-Muntsjesyl 2 april 1786, st. Westergeast 8 jann. 1821, dr. fan Douwe Cornelis, einierde boer op Beintema-hûs, en Lysbet Pieters.
'Johannes Meinderts te Drijsum' giet (sûnder frou) nei Muntsjesyl 6 maart 1777, dêr't hy 22 maart oannommen is, no mèi syn frou Jaike Douwes.
1795: syn kaptaal is £ 18.000.[137]
1804: Johannes Meinerts keapet de hearebank yn de tsjerke fan Westergeast.[138]
1812 jann. 27: Johannes Meinerts te Westergeast nimt oan de namme Beintema; bern Lijsbeth 35 en Douwe 32 jier; [w.t.] Johs Meinerts.[139]
1812 april 11: Johs. Meinderts te Westergeast stiet op 'e list fan de heechstoansleinen yn de belestingen;[140] hy is ien fan de tsien heechstoansleinen fan de *commune* Aldwâld.
Johannes en Jeykjen hiene fjouwer pleatsen, mei mekoar mear as 400 pm.[141]

V. **Douwe Johannes Beintema**, b. Muntsjesyl 19 sept., dpt. dêr 23 okt. 1779, einierd boer op Beintema-hûs dêr, assessor fan Kollumerlân, st. Westergeast 26 maart 1840, tr. Westergeast 10 maaie 1806 **Tryntje Jans Bijker**, b. Wetsens 25 july, dpt. dêr 20 aug. 1786, st. Westergeast 25 sept. 1834, dr. fan Jan Jans Bijker, boer te Eastrum, en Tryntje Minnes Douma.
1812 jan. 31: Douwe Johannes te Westergeast nimt oan de namme Beintema; bern Jan 4, Jeijkjen 2 en Johannes 1 jier; [w.t.] Douwe Johannis.[142]

137 *Homines novi* 211.
138 Oebele Vries, *Westergeastmer strjitnammen* (2002).
139 Nammeoannimmen *commune* Aldwâld 5v.
140 Nat. Argyf, Binnenlandse Zaken 1796-1813, ynv.nr. 960: Liste des 600 Contribuables les plus imposés du Département de la Frise, printe te Parys 11 april 1812.
141 Breuker, *De keunst as útwei* 28.
142 Nammeoannimmen *commune* Aldwâld 64.

VI. **Jan Douwes Beintema**, b. Westergeast 29 nov. 1807, einierde boer op 'Hanenburg' dêr, lid gemeenterie fan Kollumerlân, st. Westergeast 25 okt. 1856, tr. Kollumerlân c.a. 3 sept. 1842 **Jantje Pieters Wouda**, b. Ie 12 okt. 1814, boerinne, sûnt 1872 sûnder berop, st. Kollum 22 okt. 1897, dr. fan Pieter Berents Wouda, arbeider, en Romkjen Sybes Schaafsma (van der Schaaf);[143] sy tr. 2. Kollumerlân 12 maaie 1859[144] Cornelis Halbes Halbesma, b. De Falom (Damwâld) 5 febr. 1824, boer te Hurdegaryp, lâneigner, st. Hurdegaryp 4 okt. 1872, sn. fan Halbe Lieuwes Halbesma, boer en lâneigner yn De Falom, en Tryntje Cornelis Hoekstra en widner fan Andriesje Douwes Wadman.

VII. **Tryntje Jans Beintema**, b. Westergeast 9 nov. 1850, st. Ljouwert 25 nov. 1916, tr. Kollumerlân 6 july 1876 **Jan Ritskes Kloosterman**, b. Twizel 23 febr. 1847, einierde boer te Twizel 1876- , rintenier 1881- , skriuwer fan Fryske poezij, st. Grins 17 febr. 1914, sn. fan Ritske Wytses Kloosterman, einierde boer te Twizel, en Simke Jans Sikkama (§ 1).

De skoanâlden: de keapers fan Beintema-hûs

Beintema-hûs kaam fia in erfdochter oan it slachte dat fanwegen dat besit de namme Beintema oannommen hat. Dy skoanfamylje wenne al sûnt begjin 18e iuw op Beintema as pachter en hat in twa parten de sate kocht, ±1751 en ±1762.

I. **Cornelis Martens**, einierde boer op de Wygeast ûnder Aldwâld 1728 (eig.-br. stim 19) en tagelyk pachter fan Beintema-hûs (stim 62) te Westergeast 1708/28, lidmaat dêr 1728, tr. [1. ?] Grytie Folckerts, st. foar 1704 (?), dr. fan Folckert Metsckes, einierd te Kollum, en Abeltie Gerrits Roda; tr. [2. NN].

143 Pieter en Romkjen koene net skriuwe om't se dat net leard hiene, blykt út harren houliksakte te Ie 8 sept. 1816.

144 Neffens Breuker, *De keunst as útwei* 30 binne se in jier letter al út inoar gongen en ek skieden, mar yn de trouakte is gjin kantmelding fan in formele echtskieding ynskreaun; blikens Cornelis syn stjerakte wiene se yn 1872 noch troud, mar wenne sy doe te Ie. Nei it houlik gong it pear nov. 1859 nei Damwâld, mar Cornelis kaam al yn 1860 mei syn bern werom nei Hurdegaryp. Jantje ferhuze mei har trije bern yn 1864 nei Westergeast en kocht doe't har soan Douwe op de pleats kaam yn 1872 in hûs te Kollum, dêr't se har nei in jier ferbliuw by famylje yn Ie mei har twa dochters te wenjen sette.

Grytie Folckerts kin net de mem wêze fan Marten en Douwe Cornelis, want dy twa binne gjin erfgenamt fan Grytie har âlden yn 1704. Lykwols kin it hast net oars dat sy bruorren binne en soannen fan Cornelis Martens. Douwe wurdt ommers fâd oer Marten syn bern. En hy folget syn heit op op Beintema-hûs. Se sille dus út in twadde houlik wêze, wat ek om de tiid better past. De bruorren sille nei alle gedachten om 1705/09 hinne berne wêze: Douwe yn 1709, Marten inkelde jierren earder.
Ut it [earste] houlik: fjouwer dochters, Aefke, Metske, Riemcke en Martien Cornelis (1682-1693), dy't erfgenamten binne fan harren pake en beppe fan memmekant, Folckert Metsckes en Abeltie Gerrits Roda.[145]
Syn soannen:
1. **Marten**, folget IIa.
2. **Douwe**, folget IIb.

IIa. **Marten Cornelis**, boer op Weardebuorren ûnder Westergeast, st. 1742, tr. foar 1735 **Uilkjen Sapes**, lidmate 1738; sy tr. 2. [1744] Hendrik Gerryts.
1744 juny 24: Douwe Korneles, húsman by Beintema-hûs ûnder Westergeast wurdt op syn fersyk beneamd ta *curator ad actum divisionis* oer de weesbern fan Marten Corneles silger, yn libben húsman op Weardebuorren ûnder Westergeast, en Uilkjen Sapes, dy't op 'e nij troud is oan Hendrik Gerryts, te witten: Korneles 7, Lijsbert 6, Sape sawat 4 en Marten Martens, oardel jier âld.[146]
Ut dit houlik fjouwer bern û.o.:
1. **Cornelis**, folget IIIa.
2. Lysbert Martens, dpt. Westergeast 18 maaie 1735, tr. 1755 Eelke Meinerts (§ 9, Stamrige, gen. III, 1).

IIIa. **Cornelis Martens Westra**, dpt. (*Knellis*) Westergeast 16 sept. 1736, [boer] te Westergeast 1761-1770, te Kollum 1772-1783, arbeider dêr 1815, st. Kollum 30 des. 1825, tr. Westergeast 13 maaie 1759 **Gepke Rinnerts**, dpt. Eanjum 26 april 1739, by houlik te Kollum, docht (as frou fan Kornelis Martens) belidenis Kollum 3 sept. 1783, st. dêr 11 okt. 1817, dr. fan Rindert Meinzes, 'gemene' boer te Westergeast, en Aaltje Baukes.[147]
Ut dit houlik njoggen bern: Baukjen, Uilkje (2x), Marten (2x), Rindert, Sape, Yttje en Klaaske.
Neiteam Westra en De Vries.
1812 febr. 1: Cornelis Martens Westra te Collum nimt oan de namme Westra; bern: Baukjen 50 te Loge, Marten 46, Klaaske 31, Rindert 44 te Grypstsjerk, Yttje 33 te

145 KOL 60 (autb. N) nr. 408.

146 KOL 23 (recesb. B20) 376v (akte 588).

147 Gepke har broer Minze Rinderts te Surhuzum nimt 31 des. 1811 de namme Dijkstra oan.

Grypstsjerk, Saape 41 te Eanjum, Uilkjen 39 te Eanjum; bernsbern: Cornelis 10, Wobbe 8, Harm 2, Marten 1, Eeke 16 jier, allegearre te Grypstsjerk.[148]
1815 des. 12: Kornelis Martens Westra en Gepke Rinderts te Kollum ferkeapje in (harren?) hûs te Kollum oan (harren soan) Marten Cornelis Westra foar de priis fan 300 gûne.[149]

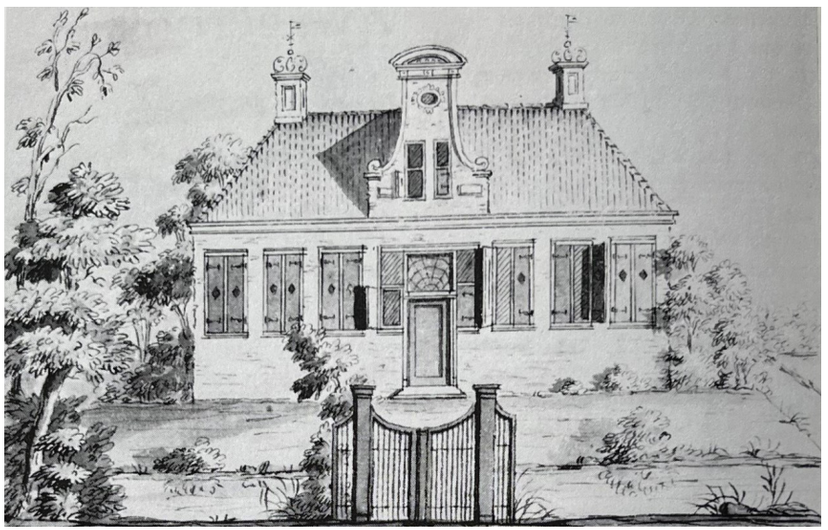

Beintema-huys. J. Stellingwerf 1723.

IIb. **Douwe Cornelis**, b. 1709, wolstelde, einierde (1751-) boer op Beintema-hûs ûnder Westergeast 1738-1784, st. [dêr] 1784, tr. (koart) foar 1740 **Lysbert Pytters**, b. 1706, st. 1788.[150]
Hy folget syn heit op as boer op Beintema-hûs (stim 62) en is brûker 1738, yn 1751 is hy ek eigner fan de helte en yn 1762/78 eigner fan de hiele pleats; yn 1788 is de widdo eigner en (skoansoan) Johan Meinerts brûker.
Douwe en Lysbert keapje 1748-1766 stikken lân oan, tegearre 23 pm plus in stik dellen, yn totaal foar £ 4054. Mar de oankeap fan Beintema-hûs is nuver genôch net te finen yn de proklamaasjeboeken fan Kollumerlân.[151] Mar mei help fan de stimkohieren (1708-1788) en reëelkohieren (sûnt 1711) is it jier fan oankeap wol te benaderjen.

148 Nammeoannimmen *commune* Kollum 39v.
149 Notaris L. Faber, Kollum I, ynv.nr. 070006, akte 621.
150 *Homines novi* 210-211.
151 KOL 113 102, 150v, 213v, 325, 377. Dr. Oebele Vries hat ek omdôch nei dy oankeap socht.

Neidat Eecke Douwes Beintema (sjoch § 10, ynlieding en gen. V, 1) de pleats Beintema-hûs yn 1671 ferkocht hie oan Antonius Jennema (±1629-1678), lekkenkeaper, boargemaster en notaris te Dokkum (tr. 2. 1653 Saeckie Wringer), is dy lang yn besit fan syn neiteam bleaun. Yn 1698 is syn soan Joannes Jennema (±1660-1704), 'actuaris der boelgoederen' en sekretaris fan Ferwerderadiel eigner. Dan komt de pleats oan skoansoan Jan Hayes Eisma (1685-1729), mr. brouwer en boargemaster te Dokkum, troud (Dokkum 21 july 1709) mei Saakje Jennema. Opfolger is harren skoansoan Tjepke (de) Penijn, stêdsropper te Dokkum, troud (Dokkum 5 febr. 1736) Tryntje Jans Eisma. Dy hawwe de pleats 1750/51 ferkocht oan Thijs de Haan (1700-nei 1781), sâltsieder en boargemaster te Dokkum en Douwe Cornelis, de boer op de pleats, elts foar de helte. Uteinlik hat Douwe de helte fan syn meieigner oernommen yn 1761/62.
De skiednis fan de foarâlden fan Simke op Beintema-hûs is dan as folget:
1708-1711-1730: Cornelis Martens brûker RC 121 (in pleats 64 pm mei hûs), eigner Johannes Jennema erven, 1718 eigen oan Jan Hayes, letter neamd J.H. Eysma, boargemaster te Dokkum.
1738: Douwe Cornelis brûker, eigner boargemr. J. Eysma (SC 62).
1741-1750: Douwe Cornelis is brûker RC 123 (in pleats fan 64, sûnt 1751 84 pm), 1741 eigner erven Jan Hayes Eisma, 1748-1750 Tjepke de Penijn eigner.
1751-1761: Douwe Cornelis brûker gehiel en eigner fan de helte, de oare helte eigner boargemr. Thijs de Haan.
1762-1778: Douwe Cornelis brûker en eigner fan de hiele pleats, 84 pm.
1788: Wed. Douwe Cornelis eignerse, Johan Meinerts brûker.
De konklúzje is dat Douwe Cornelis yn 1750/51 de helte koft hat fan Beintema-hûs en yn 1761/62 de oare helte.
1744: Douwe Corneles, Westergeast, 7 pers., oanbean bedrach £ 12.
1749: Douwe Corneles, Westergeast, 'welgestelde boer' mei 5+3 pers., oanslach £ 66 (*capitaal* £ 3000).
Ut dit houlik:

1. Elisabeth Douwes, b. Beintema-hûs ±1740, st. Zuurdijk (Gr.) 1 aug. 1782, tr. Westergeast 27 okt. 1765 Marten Ædsges [Teenstra], b. Tearns 30 des. 1742, menist, boer te Eanjum, te Kollum, kocht yn 1775 de beklemming fan de pleats 'Castor' (135 juk) te Zuurdijk (Gr.) foar £ 21.550, en yn 1793 foar syn beide soannen 377 bunder yn it Ruigezand (dat noch bedike wurde moast) foar *f* 16.000; bekend lânboupionier, patriot, lid Comité Revolutionair febr. 1795, representant foar Hunsingo (en de Ommelannen) apr.-nov. 1795, st. Zuurdijk 2 april 1806, sn. fan Ædsge Dirks, boer te Tearns, sûnt 1755 te Aldwâld, en Berber Martens;

hy tr. 2. 1785 Geertje Jans Houwinga (st. 1792) en tr. 3. 1793 Anna Luies Dijkhuis (1761-1824).[152]

2. **Jeykjen Douwes,** b. Westergeast, Beintema-hûs, 30 okt. 1743, dpt. Westergeast 22 nov. 1743, st. Westergeast 8 jann. 1821, tr. Westergeast 20 nov. 1772 **Johannes Meinerts Beintema**, b. Westergeast 16 jann. 1746, einierde boer op Beintema-hûs ûnder Westergeast sûnt 1786, folksrepresentant foar Kollumerlân 1795, adjoint-maire fan Aldwâld, ien fan 'e heechstoansleinen yn de belêstingen 1812, st. Westergeast 11 maaie 1821, sn. fan Meinert Jelles, boer te Westergeast, en Japke Eelkes. (§ 9a, IV).
3. Korneliske Douwes, dpt. Westergeast maaie 1748.

Sate mei dwershûs, Beintemawei 6 te Westergeast. Foto Rijksdienst Cultureel Erfgoed.

§ 10. Beintema van Peyma[153]

Simke har foarâlden hawwe de namme Beintema ûntliend oan de pleats fan dy namme. Oan de eardere eigners hat se it wapen ûntliend dat yn Twizel hinget. Dat wapen is in kombinaasje fan Beintema en Peyma.

152 Oer Marten Ædsges bestiet in soad literatuer, ik neam hjir allinnich: GJb 1988 64-75 (de âldere generaasjes), *Homines Novi* 110-111, en IJ. Botke, *Boer en heer. 'De Groninger boer' 1760-1960* (Assen 2002) 36 *et passim.* Hy wurdt yn de literatuer hast altyd 'Teenstra' neamd, mar dy skaainamme is pas yn 1811 troch syn soannen oannommen.

153 Dit haadstik is benammen basearre op neilitten oantekeningen fan drs. Onno Hellinga (1960-2011); cf. *Stamboek* I 285; II 194; Gen. Jierb. 1974 24.

Eecke Beinttzyema wurdt yn 1552 neamd te Westergeast mei in 'volle rusting', d.w.s. in kompleet harnas mei speets en degen.[154] It hat wol eigenskip dat hy in foarfaer is fan Douwe Douwes, dy't wy yn 1620 en 1640 as eigner fan Beintema-hûs (stim 62) oantreffe, ek al omdat Douwe syn âldste soan Eecke hjit. Lykwols hawwe wy de stambeam Beintema net fierder opfiere kinnen as dy Douwe Douwes. Hy troude mei Beytske Peyma en wy begjinne mei de stamrige Peyma.

I. **Sybet Peyma**, einierde boer op Peyma-sate te Ternaard 1511, in pleats fan 30 floreen (de grutste fan Ternaard) dêr't hy sels mei Tziemma Hellenge eigner fan is. Fierder hat hy besit te Eanjum, Wierum, Easternijtsjerk en Peasens.[155]

Peyma-state wie yn 1511 grut 73 pm (wêrfan 25 pm ûnder Wierum) en lei hielendal yn it easten fan Ternaard tsjin de Peasens oan, grinzjend oan Eastdongeradiel. Op de OAT (1832) en op de kaart fan Eekhoff (1849-1859) is it grutte fjouwerkantige hiem noch goed te sjen. By opdollingen is midsieusk guod fûn en der hat in stiennen hûs (in stins?) stien met grêften der omhinne.[156]

154 J.A. Mol, *De Friese volkslegers tussen 1480 en 1560* (met een editie van de Monsterlijsten van Friesland 1552 en Ameland 1558 door P.L.G. van der Meer en J.A. Mol), (Hilversum, 2017), de monstercedels op side 175-336, dêr 268.

155 RvdA I 118: de twa prysters en de 'patroen' (tsjerkfâdij) fan it doarp hawwe ek in stikje, mar sokke oandielen wiene meastentiids mar inkelde pûnsmieten; de oandielen wurde net oanjûn; RvdA I 122, 144, 145, 155, 157.

156 OAT en kaart; J.A. Mol en P.N. Noomen, *Prekadastrale Atlas fan Fryslân*, diel 16, Westdongeradiel (Ljouwert 2002) 32-35; Herma M. van den Berg, *De monumenten van geschiedenis en kunst. Noordelijk Oostergo,* deel II *De Dongeradelen* 70. Fan Peyma-state te Ternaard is gjin ôfbylding bekend.

Peyma-state te Hantumhuzen. J. Stellingwerf, 1723.

II**. Worp Sybets Peyma**, einierde, neamd 1543-1555, tr. **Beits Tsommedr Hellinga**, st. nei 1570, dr. fan Tsomme/Thiemme Hellinga.
1543: Worp Peyema hat besit yn Wânswert, Eanjum en Holwert.[157]
Sy wurde neamd as troude lju 1547-1555. Beyts Thiemmedr keapet noch 1570/71 lân te Wytmarsum.
Ut dit houlik fjouwer soannen:

1. Sybe Peyma, boargemaster fan Dokkum 1576, st. 1582/84, begr. Ternaard, waans âldste soan Worp yn 1624 it fideicommis Peyma ynsteld hat, wêrfan de oare soan Tiete de earste begunstige wie.
2. Tyomme Peyma, op Peyma-state te Hantumhuzen,[158] st. 1 sept. 1611, begr. Hantumhuzen,[159] tr. Eesck Harckema; út dit houlik fiif bern, fan wa't dochter Lolck tr. Douwe Douwes Hopperus (1583-1639); oer harren is mear te finen yn it artikel Hopperus fan P. Nieuwland yn dit Jierboek.
3. **Æbe**, folget III.

157 Benb. 497, 298; Rrek. XIV 14r (1546/47).

158 Bûten Peyma-state te Ternaard (stim 43) wie der ek in Peyma te Hantumhuzen oan de dyk nei Wierum ta. Guon ûndersikers tinke dat J. Stellingwerf syn tekening ferkeard taskreaun hat, want Tyomme syn soan Hero Peyma hat midden 17e iuw 'door het bouwen van een groot nieuw huis sigselven geruineert' [Gen. Jierb. 1971 23]. It 16e iuwske gebou op de tekening soe dan buorman Rintjema-state wêze. [Jan Leemburg, webstek <stinseninfriesland.nl>, *i.v.* Hantumhuizen.]

159 Op syn grêfsark it wapen Peyma, dield mei de Fryske earn, helmteken in leelje [koll. A.L. Heerma van Voss].

4. Dr. Sjuck (Sixtus) Peyma, stud. Keulen 1582, advokaat, twadde besitter fan it fideicommis, st. 1631. Syn trije soannen binne allegearre foar him stoarn.

III. **Æbe Peyma**, eigner fan Peyma-state, folmacht op 'e lândei foar Westdongeradiel 1585, 1590, testearret Ternaard 24 july 1628,[160] st. 24 jann. 1631, tr. [lang] foar 1610 **Aelcke Oenes Rouckema**,[161] st. foar july 1628, dr. fan Oene Rouckes Rouckema, boer te Broek, meirjochter fan Doanjewarstal, en Tryn Jans van Coelen.
Ut dit houlik:

1. Worp Peyma, st. 1628/31, gjin bern.
2. **Beytscke**, folget IV.
3. **Sybe Peima**, fan Ternaard, wennet te Ljouwert 1628, st. 1628/31, tr. Ljouwert (stedhûs) 23 nov. 1616 **Athcke Jelles**, neamd as widdo en fâdesse oer har twa bern 1631, st. 1633/37, dr. fan Jelle Pieters, sidelekkenkreamer te Ljouwert, en Jantien Meuesdr; sy tr. 2. Ljouwert (stedhûs) 14 des. 1633 dr. Arent van Bolten sr., b. Swol 16 nov. 1606, JUD, boarger van Ljouwert 1632, advokaat foar it Hôf fan Fryslân, krige in boete foar it útoefenjen fan de roomske godstsjinst 1639, st. Ljouwert okt. 1666, begr. Galileeërtsjerke; hy tr. 2. Swol 26 nov. 1637 Janneke Otten Vos.[162]
   Ut it houlik fan Sybe en Athcke:[163]
   a. **Worp van Peyma**, b. ±1621, jur. stud. Leiden (*Veropæus Peima, Frisius Leowardiensis, 20*) 13 okt. 1640, stud. Frjentsjer (*Veropæus Peima, Leovardiensis*) 9 jann. 1643, begr. Ljouwert (mei de wezen) 13 jann. 1656, tr. Ljouwert (stedhûs) 22 nov. 1645 Aeltie van Bolten, fan Swol, dr. fan Arent van Bolten en Brecht Lantinck (en suster fan dr. Arent hjirboppe sub 3); sy tr. 2. Ljouwert (ûndertr. stedhûs 4 april, griff. att. ôfjûn 12 april) 1657 Cornelis Fockens Eringa, klerk fan Dep. Steaten.

160 HvF 16777 (EEE 1) 400.

161 Gen. Jierb. 1994 54; Walsweer seit dat it pear trout foar 1610 (Aelck ferkeapet dan lân), dat is perfoarst sa, mar it houlik sil wol sa'n tweintich jier earder sletten wêze.

162 GFL 17 (G21) en 18; *De Ned. Leeuw* 67 (1950) 15-17. Syn ymmatrikulaasje net fûn yn hegeskoalle yn Nederlân.

163 It *Stamboek* makket fan Worp (1621) en syn soan Worp jr. ien persoan; Onno Hellinga hat der blykber gjin oandacht oan jûn en dit sa út it *Stamboek* oernommen. Dêrom wurdt dit staachje hjir mei de korrekte filiaasje opnommen.

1657 april 2: Dr. Richart van Bolten, advokaat foar it Hof, wurdt beneamd ta kurator oer de bern fan Worp van Peyma silger by Aeltie van Bolten, te witten Worp, Brigetta en Arent.[164]

Ut dit houlik trije bern, werfan **Worp**, de jongste en sûnder mis postúm, folget aa.

aa. **Worp van Peyma** jr., b. 1656, by syn houlik fan Ljouwert, st. ±1687, tr. Dokkum (ûndertr. stedhûs) griff. 3 sept. 1683 Anna Sippens, b. [Itens] ±1642, by houlik fan Easterein, st. nei 1705, dr. fan Gosse Gerbens Sippens, einierde boer te Itens, en Sieucke Sibles Rispens; sy tr. 2. 1695 dr. Jacobus (Worp van Peyma) Beintema [van der Meulen], (sjoch hjirnei gen. V, 2).

b. **Jelle Peyma**, b. ±1627, stud. Utrecht (*Gellius Peima, Frisius*) yn 1643, phil. stud. Franeker (*Gellius Peima, Leovardiensis*) 25 nov. 1643, tr. (att. ôfjûn Ljouwert 8 jann.) 1648 Agatha van Velsen, dr. fan dr. med. Wilhelmus van Velsen, boargemaster fan Ljouwert, en Ena van Tiara.

Ut dit houlik neist trije dochters in soan Dr. **Johannes Peyma**, advokaat te Grins, st. foar 1708; út dy syn houlik mei Maria Rispens neist trije dochters (allegearre troud) in soan **Julius Peyma**, st. 9 maart 1689, de lêste manlike leat fan it slachte van Peyma.[165]

4. Sibbel Peyma, st. 1728/31, tr. 1621 Pieter Jans Peima; syn soan Jan neamt him ek Peima en dy syn pakesizzers yn froulike liny neame har Worp van Peyma. Dizze staak is útstoarn yn 1775.
5. Romcke Peyma, st. foar 1631, tr. 1624 Grietke Bernardi; hjirút trije bern, mar dizze staak is útstoarn.
6. Auck Peyma, st. foar 1624; hjirút bern.

* IV. **Beytscke Peyma**, op Weardebuorren ûnder Westergeast 1631, testearret op 'Benten huys' mei har man 7 aug. 1640,[166] neamd as widdo 1641, tr. **Douwe Douwes** (*alias* Dominicus) **Beintema**, b. 1582, eigner fan Beintema-hûs dêr 1620, 1640, st. 1640/41 (foar 1 okt.).

1641 okt. 1: Dr. Hector Meinsma, advokaat foar it Hof, wurdt fâd oer Eecke 24, en Oene 20 jier, bern fan Douwe Douwes silger en Beytscke Peyma om skieding fan heite erfskip mei de mem te meitsjen.[167]

Ut dit houlik:

164 HCL (autb. Ljouwert) 3320 179.

165 Sa wurdt sein yn in sentinsje fan it Hof fan Fryslân fan 27 maart 1703 yn de prosessen oer it fideicommis Van Peyma.

166 HvF 16777 (EEE 1) 235. De datum yn it *Stamboek* is ferkeard.

167 HvF 16793 (autb. HHH 2).

1. Eecke Douwes (Eco) Beyntema, b. ±1617; Eco Douwes Benttema en syn broer Oene wurde boarger fan Dokkum 28 des. 1644, eigner Beintema-hûs 1657/1666, wennet dêr ek 1665,[168] ferkeapet 1671 Beintema-hûs oan Antonius Jennema, tr. Kollumerlân (gerjocht) 14 des. 1650 Auckje Hayes, beide fan Westergeast.

   Safier bekend tinklik ien bern:

   a. Haye *alias* Hyacinthus Beintema, fan Beintema-huys te Westergeest, wurdt boarger fan Dokkum 25 okt. 1680.
2. Bauck Douwes, st. Tsjerkwert 7 april 1639, tr. Gaetze Hilles Bualda, einierde boer op Buwaldabuorren (1640 eig.-br. stim 28), tsjerkfâd te Tsjerkwert, subst.-ûntfanger fan Wûnseradiel, test. 1642, st. Tsjerkwert 15 sept. 1649, sn. fan Hille Ruirdts, op stim 28 te Buwalda 1578, en Jayts Sibledr Oenema.[169]

   Hjir sit in nijsgjirrige konneksje. Gaetze hie in broer Sible Hilles Buwalda (1585-1660), dy't him letter Rispens neamde, einierde boer te Easterein, tr. 1614 Auck Siercks Hanckema widdo Anne Johannes Rispens. Harren dochter Sieucke (Sibles) Rispens tr. 1639 Gosse Gerbens Sippens: de âlden fan Anna Sippens, (hjirnei V, 2).[170]
3. **Oene**, folget V.

V. **Oene Douwes Beyntema** *alias* **Onuphrius Worp van Peyma Beintema van der Meulen**,[171] b. ±1621, wurdt boarger fan Dokkum 28 des. 1644, st. nei 27 jann. 1690, tr. 1. Dokkum 22 maaie 1653 **Titia** (Tiets) **van Ruffelaert**, dr fan Jacob (Jacques) Rufelaert, hopman, en Jell van Andringa; tr. 2. Dokkum 18 maaie 1680 Johanna Agneta Rulandt, erfdochter fan Rinsma-state te Driezum, test. 2 maart 1678, st. (blykber yn de kream) tusken 19 juny en

168 KOL 18 (recesb. B15), 7 okt. 1665. Neffens dy boarne wennet hy dêr 'op Weerdebuorren', tegearre mei in freondinne [*sic*].

169 HvF 16777 (EEE 1) 11, sjoch Gen. Jierb. 1989 42.

170 Gen. Jierb. 1979 22, 2013 188-190; FVE 7221.

171 Catharina van der Meulen, widdo fan Tiete (Sybes) Peyma (neef fan Oene syn mem Beytscke), beneamt Oene ta erfgenamt, mits hy 'sal voeren de wapens ende de name van mijn geslachte Van der Meulen'. [HvF 16777 (EEE 1) 393v (1652), 16770 (DDD 1) 395 (1656)].

7 july 1681, dr. fan jr. Joas Rulandt (van Roeland), luitenant, en Siadde Ruffelaert, widdo fan Hessel van Aysma, kapitein ynfantery yn Steatetsjinst.[172]\
1644 des. 28: Eco en Oene Douwes Benttema van Beintemahuis wurde boarger fan Dokkum.
1689 febr. 26: Onuphrius Beintema van der Meulen te Dokkum ferklearret syn soannen dr. Jacobus Beintema van der Meulen, 33 jier, advokaat foar it Hof, en dr. Johannes Ignatius Beintema van der Meulen, 25 jier, 'te emanciperen ende uijt syn vaderl. macht te stellen'.[173]
1698: Oene Beyntema eig. Driezum stim 3. De trije bern en erfgenamten fan Onuphrius Beintema van der Meulen binne eig. ½ Ternaard stim 43; de oare helte heart oan de famylje van Peyma.
Ut it earste houlik:

1. Juliana Catharina [Beintema], liket mei har suster yn Delft wenne te hawwen.
   Douwe Hopperus frege him ôf wêr't it orizjinele testamint fan Worp Peyma bedarre wie; de heit fan Johannes Ignatius hie it grif yn besit hân, wie it no by Johannes Ignatius of miskien yn bewarring by syn susters te Delft?[174]
2. Dr. Jacobus Beintema van der Meulen, JUD, b. Dokkum ±1656, phil. stud. Frjentsjer (*Jacobus Beintema van der Meulen, Frisius Doccumanus*) 5 maart 1672, hat *venia ætatis* krigen, advokaat foar it Hof 5 sept. 1682 (mei oantekening: 15 Julij geroyeerd),[175] st. Dokkum 27 juny 1697,[176] tr. Hinnaarderadiel (gerjocht)16 maaie 1695 (tsjerklik Readtsjerk (r.-k.) 28 maaie 1695) Anna Sippens, b. [Itens] ±1642, by houlik fan Easterein, st. nei 1705,[177] dr. fan Gosse Gerbens Sippens, einierde boer te Itens, en Sieucke Rispens,[178] en widdo earst fan Johannes Banier, dernei fan Worp Peyma jr. (pakesizzer fan Sybe Peyma, sjoch hjirboppe gen. III, 3, a, aa).
   By syn houlik hjit hy: Jacobus Worp van Peima Beintema, fan Dokkum, en sy Anna Sippens wed. van Peyma.

172 Har earste houlik is sletten om 1668 hinne, Hessel van Aysma st. 1679; *Ned. Adelsboek* 1988 98; Gen. Jierb. 2022 302; Rufelaert: *Jaarboek Centraal Bureau voor Genealogie* 28 (1974) 217-238, ald. 227; T.E. Teunissen, *De Dokkumer Wâlden* (s.pl. (Damwâld/Dokkum) 1937) 78.
173 HvF 16794 (autb. HHH 3) 41.
174 HvF 8612 'Positien ende articulen probatoir post litem confessam,' foar Douwe W.P. Hopperus, 8 maaie 1705.
175 www.mpaginae/advocaten.
176 As de foarige noat.
177 HvF 8612 (CS 121-2).
178 Gen. Jierb. 2013 189.

3. Dr. Dominicus Beintema van der Meulen, JUD, b. Dokkum [om 1660 hinne], jur. stud. Frjentsjer (*Dominicus Franciscus Beintema van der Meulen, Frisius, iur. cand.*, 22 maart 1685), prom. jur. Frjentsjer (*Dominicus Beintema van der Meulen, Doccumo-Frisius*) 24 maart 1685, advokaat foar it Hof 18 maaie 1685, st. Ljouwert 1703, tr. (ûndertr. Ljouwert 12 july, att. ôfjûn 1 aug.) 1687 Brigitta Maria Bogaer(t)s, fan Amsterdam, st. nei 1717; sy tr. 2. Ljouwert (r.k.) 9 nov. 1704 (dan beide te Ljouwert) dr. Dominicus Rispens, advokaat te Ljouwert, st. 5 jann. 1711.[179]
   1704 okt. 7: Dominicus Rispens, advokaat foar it Hof, wurdt fâd oer Theodora Maria Theresa en Maria Helena Tecla, bern fan Dominicus Worp Peima van Beyntema silger, yn tiden advokaat foar it Hof, en Brigitta Maria Bogaers.
   1711 jann. 6: Dirck Jans, keapman te Ljouwert, wurdt fâd oer Theodora Maria 17 en Maria Helena Beintema 12 jier.[180]
   Ut dit houlik:
   a. dochter, begr. Ljouwert (Jacobijnertsjerkhôf) 29 des. 1690.
   b. Theodora Maria Theresa Beintema, b. 1693, st. 1711/16.[181]
   c. Maria Helena Tecla Beintema, b. ±1698, neamd as '*vagabunda*', foarhinne wenjend te Ljouwert,[182] st. nei 1726.[183]
4. **Johannes Ignatius**, folget VI.

Ut it twadde houlik:

5. Anna Brigitta van Peyma, dpt. Dokkum 19 juny 1681.[184]

179 Gen. Jierb. 2014 91; HvF 10102.
180 HvF 16794 (autb. HHH 3).
181 HvF 9415 (CS 208-5).
182 HvF 11720, def. sent. nr. 1, 4 juny 1726.
183 HvF 10254 (CS 295-24), se wurdt neamd 1717, en wie nei alle gedachten by it proses fan 1726 ek noch yn libben.
184 De heit wurdt hjir neamd: Monseigneur Worp van Peyma. Sy wurdt ek Anna van Beyntema neamd.

STOF-SCHEIDENG.
Door
GEORGE STARKEY
in 't Engelsch geschreeven, en vertaald
Door
D. FEIO. IOANNES WINTER
univ. Medic. Doctor &c.
Bestreeden en ter Neergeveld
Door
JOANNES IGNATIUS BEINTEMA
P. C. A. J.
Te LEEUWARDEN,
Gedruckt by HERO NAUTA, Boek-verkoper, en Drukker, in de gekroonde Waarheid in de Peperstraat, MDCLXXXVII.

KOORTZEN,
In 't algemein:
In 't welk aangeweesen wordt, door onveylbaare deductien, waar in de Koortze bestaat: ende wat Medesoete moet gebruykt worden. in het geneesen van deese siekte, welke geen menschen ontgaan, eerse uyt dit leven vertrekken.
Waar nog by gevoegd wordt een
Korte VERHANDELENGE van de
BLUTZ,
Mitsgaders een Apologie, waar mede sigh de Autheur verdedegt, tegens eenige Lasteraars, ende Faamroovers, die des selvs Eer, ende Reputatie soeken vuyl te maaken, ende te beliegen;
DOOR
J.I.W. BEINTEMA van PEIMA,
Med. Doct.
In 's GRAVENHAGE
By HERMANUS GROENHOUT, woonende op de Kappels-brugge, 1692.

Twa titelsiden fan boeken fan Joh. Ign. W. Beintema (van Peima), 1687 en 1692.

VI. Dr. **Johannes Ignatius Worp Freiherr Beintema von Peima**,[185] b. Dokkum ±1664, phil. stud. Frjentsjer (*Johannes Ignatius Beintema van der Meulen, Frisius*) 26 maart 1685, prom. med. dr. Leiden (*Johannes Ignatius de Beintema, Friso,* 'de Peste') 17 july 1688,[186] liifarts fan de keizer fan it Hillige Roomske Ryk te Wenen,[187] 'kaiserlicher Rat und Leibarzt', hie neffens it stimkohier 1698 besit yn Foudgum, Hantum, Ternaard en Eanjum, 'papist', st. Wenen 1 juny 1723, tr. 1. Wenen (St. Stephan) 6 okt. 1707 Maria Anna von Florkin, st. Wenen 9 april 1720, widdo Stephan Pestalozzi, bankier; tr. 2. Wenen (St. Stephan) 27 aug. 1720 Maria Cordula Holler von Doblhoff, dpt. Innsbruck (St. Jakob) 25 aug. 1698,[188] st. Wenen 11 april 1768, dr. fan prof. dr. med. Franz Holler von Doblhoff, kais. Rat und Leibarzt, heechlearaar te Innsbruck, en Maria Katharina Mayr; sy wie widdo fan NN von Orelli en tr. 3. Wenen (St. Stephan) 2 april 1725 Johann Christoph Freiherr von Bartenstein, kais. geh. Statssekretär.

1689 febr. 26: Dr. Johannes Ignatius Beintema van der Meulen, 25 jier, wurdt neamd as emansipearre soan fan Onuphrius Beintema van der Meulen te Dokkum.

1697 sept. 3: Johann Ignaz en syn broer Dominik waarden ferheft ta Reichsfreiherr (baron fan it Keizerryk), mar sy hawwe har diploma net lichte (ophelle), d.w.s. de leges net betelle, dan ferfalt de titel.

1705 jann. 20: Johann ferheft ta Baron (fan it Keninkryk Hongarije).

1709 sept. 29: beide titels befêstige (*confirmation desdits titres*).

Hjirmei wurdt dúdlik werom op de wapentekening yn Twizel it jiertal 1709 stiet.

Ut it twadde houlik:

Franz Wilhelm Rudolf Johann Nepomuk Leopold Freiherr Beintema von Peima (1722-1723).

Maria Katharina Barbara Margaretha Freiin Beintema von Peima (1723-1806), tr. 1738 Georg Christian von Knorr (1691-1762), Reichshofrat.

Ut dit houlik neiteam.

185 Gen. Jierb. 1970 42 (út Oesterreichisches Familienarchiv 1969 24-25).

186 *Album Promotorum Academiæ Lugduno Batavæ*, ed. P.C. Molhuysen (Hagæ Comitis 1913-1924): (Bronnen tot de geschiedenis der Leidsche universiteit, Rijks Geschiedkundige Publicatiën 45), diel 4 (1920) 201*.

187 Keizer fan it Ryk (en kening fan Hongarije) wiene yn dy tiid: Leopold I (1658-1705), Joseph I (1705-1711) en Karl VI (1711-1740): pake, heit en soan.

188 Cordula wurdt neamd as 'Corduta' yn HvF 11720, def. sent. nr. 1, 4 juny 1726.

Ferkoart oanhelle literatuer en ôfkoartings

Andreæ, *Nalezing*	A.J. Andreæ, *Nalezing op de Nieuwe Naamlijst van Grietmannen* (Leeuwarden 1893).
BbHEN	D.J. van der Meer, *Boerderijenboek Hennaarderadeel 1511-1698* (Ljouwert 2004).
Benb.	P.L.G. van der Meer en J.A. Mol (ed.), *De Beneficiaalboeken van Friesland, 1543* (Leeuwarden 2013).
Breuker, *De keunst as útwei*	Philippus Breuker, *De keunst as útwei. Biografy fan Simke Kloosterman (1876-1938)* (De Gordyk 2023).
Burmaniaboek	sjoch UvB.
HvF (CS)	Civiele Sententies Hôf fan Fryslân, sjoch ek R.S. Roarda, *Nammen út de bylagen fan de sivile sentinsjes fan it Hof fan Fryslân 1700-1811* 4 dln. (Ljouwert 1957-1962).
FVE	Hessel de Walle, *Friezen uit vroeger eeuwen* (Franeker 2007); mei oanfollingen op ynternet <walmar.nl/inscripties.asp>.
Gen. Jierb.	Genealogysk Jierboek(je), 1951- .
GFL	*Grafschriften tussen Flie en Lauwers*, diel I, Achtkarspelen, ed. A.L. Heerma van Voss (Leeuwarden 1950), diel III, Leeuwarden: Galileërkerk, ed. H.M. Mensonides (Leeuwarden 1952).
GOO	J. Reitsma, *Register van Geestelijke Opkomsten van Oostergo … 1580-1581* (Leeuwarden 1888).
GPCV	G.F. thoe Schwartzenberg en Hohenlandsberg (ed.), *Groot Placaat- en Charter-boek van Vriesland* 6 dln. (Leeuwarden 1768-1795).
Heeren van den Raede	O. Vries, B.S. Hempenius-van Dijk, P. Nieuwland, P. Baks, *De Heeren van den Raede* (Hilversum/Leeuwarden 1996).
Homines novi	P. Brood, P. Nieuwland en L. Zoodsma (ed.), *Homines Novi. De eerste volksvertegenwoordigers van 1795* (Amsterdam 1993).
KOLgesch.	A.J. Andreæ, *Kollumerland en Nieuwkruisland geschiedkundig beschreven* (Kollum 1883).
KOLoudh.	A.J. Andreæ, *Oudheidkundige plaatsbeschrijving van de gemeente Kollumerland en Nieuwkruisland* 2 dln. (Kollum 1885).
Maartenskerk	R. Bosgraaf, *De Maartenskerk te Kollum* (Kollum 1973). De 77 grêfskriften op side 55-69.
NT	Nadere Toegang (ynventaris op Tresoar).
OFO	P. Sipma (ed.), *Oudfriesche oorkonden* deel I-III ('s-Gravenhage 1927-1941); deel IV (O. Vries ed.) ('s-Gravenhage 1977).
RvdA	I. Telting (ed.), *Register van den Aanbreng van 1511 en verdere stukken tot de floreenbelasting betrekkelijk*, 4 delen (Leeuwarden 1879 [1880]).
RvdAVD	J.C. Tjessinga (ed.), *De Aanbreng der Vijf Deelen van 1511 en 1514* , 5 dln (Assen 1942-1954).
Rrek	Rentmeestersrekeningen (Tresoar T 4); sjoch ek R.S. Roarda, *Nammen fan keapers en ferkeapers út de Rintmasters-rekkens 1518-1575* (Ljouwert 1965).
De Siccama's	A.C. Fokkema-Siccama, *De Siccama's* (eigen útjefte, Groningen 1973).
Stamboek	Jhr. M. de Haan Hettema en A. van Halmael, jr., *Stamboek van den Frieschen, vroegeren en lateren, adel* 2 dln. (Leeuwarden 1846).
Stinzen CD-rom	P.N. Noomen, *Stinzen in middeleeuws Friesland en hun bewoners* (Hilversum 2009), bijlage *CDrom: een voorlopige inventarisatie.*
UvB	Upcke van Burmania (1543-1615), *Frisicæ nobilitatis genealogia* (1597-1604), yn T323 (fam. argyf Van Eysinga-Vegilin van Claerbergen) 2575. Der besteane ferskate kopyen, sjoch noat 105.
Worp van Thabor	Worp Tyaerda van Rinsumageest, *Kronijken van Friesland* vijf delen (Leeuwarden 1847-1871), deel IV (Leeuwarden 1850).

Der wurdt ferwiisd nei de argiven fan de nedergerjochten mei de trije letters fan de gritenij, lykas wenst op Tresoar, mei ynv.nr. en dernei tusken heakjes it soarte argyf en de âlde ynv.nrs út de ynventaris fan J.L. Berns (1919).

Jiertallen	1504 Reversaalbrief, 1505 Register van Edelinghen, 1511 RvdA, 1511/1514 RvdAVD, 1543 Beneficiaalboeken, 1578 Personele Impositie, 1581 GOO, 1744 Omschrijvinge van Familiën (folkstelling fan Fryslân), 1749 QC.
ad actum divisionis	om skieding en dieling te meitsjen.
br.	brûker.
carg., £	caroligûne fan 20 stûren.
goudg., *fl.*	goudgûne of floreen fan 28 stûren (yn moderne notaasje *f* 1,40).
f	gûne, sûnt 1816 fan 100 sint, foar dy tiid fan 20 stûren.
frs	francs (in Frânske franc wie 1811-1813 *f* 0,40).
FC	Floreen Cohier: kohier fan de grûn- of floreenbelêsting (1700-1858).
griff.	grifformeard, 'Ware Gereformeerde Religie', d.w.s. wat nei 1816 Ned. Herfoarme neamd waard.
HvF	Hof fan Fryslân (T 14).
HvF CS	Civiele Sententies: sivile sentinsjes, arresten yn boargerlike saken fan it Hof.
JUD	Juris Utriusque Doctor, doktor yn de beide rjochten (hjoed: master).
JUL	Juris Utriusque Licenciatus, licenciaat yn de beide rjochten (ferl. bachelor).
nom. liberorum	út namme fan syn bern.
nom. uxoris	út namme fan syn frou.
PC	Personeel Cohier: kohier fan de personiele guodskatting (belêsting).
QC	Quotisatie Cohier (1749).
RC	Reëel Cohier: kohier fan de belêsting op ûnreplik guod.
SC	Stem Cohier: stimkohier 1640 / 1698 / 1708-88.
T	Tagong (ynventaris op Tresoar).

De nije wapentekeningen binne fan de hân fan J.C. Terluin, *H.F.* I.

… Hopperus

PIETER NIEUWLAND

HOPPERUS

Naam

Hoe de familie Hopperus aan haar naam is gekomen is niet bekend; de voornaam Hoppe komt er ten enenmale niet in voor. Er was destijds – we spreken over de 16e en 17e eeuw – een vooraanstaande Friese familie Hoppers, van wie de naam ook vaak werd geschreven als Hopperus.[1] Vermoedelijk meenden ze met die familie verwant te zijn, want in de oudste vermeldingen wordt de naam geschreven als Hoppers. Bewijzen voor een familierelatie zijn niet voorhanden, de auteurs van het *Stamboek* geloofden er ook niet in.[2] De component Hopperus in de naam Hopperus Buma is afgeleid van de voornaam Hopke. Ook hier is van verwantschap geen sprake.
Waar gelatiniseerde familienamen gewoonlijk voor het eerst worden gevoerd door academici is dat bij deze familie niet het geval. We vinden de naam vanaf 1617 bij Douue Douuesz (gen. IV), in laatstelijk boer te Idaard. Naar wat hem heeft bewogen kunnen we alleen raden. Misschien was het de omstandigheid dat zowel zijn moeder als zijn vrouw klinkende familienamen voerden: Andringa resp. Peyma. In elk geval kunnen zijn eigen prestaties als eigenerfd boer moeilijk als reden worden aangevoerd. Noch Douue zelf, noch zijn nakomelingen hebben openbare functies als bijzitter of dorprechter, laat staan afgevaardigde ten landdage bekleed. Voor rooms-katholieken was dat sowieso al onmogelijk, ze konden wel een officiersrang in het leger bereiken.
Al snel daalde de maatschappelijke status van de familie, met als gevolg dat de naam niet consequent meer werd gevoerd, ja hier en daar zelfs is vergeten. In 1811 hebben vier personen, twee mannen en twee vrouwen, de naam officieel aangenomen. In 1947 woonden er nog vier naamdragers in Nederland, allen in Friesland, maar in 2007 kwam de naam Hopperus niet meer in ons land voor. Ik heb tien generaties uitgewerkt, voor zover ze de naam Hopperus voerden. Een familiewapen is niet bekend.

---

1 Zoals de in zijn tijd zeer bekende jurist Joachim Hopperus (1523-1576), bevriend met Viglius van Aytta. Omstreeks 1620 woonde er een Joachim Hoppers te Roordahuizum.

2 Stbk. I 221; II 148.

Genealogie

I. Widmer Lyeuwezn, boer te Boer, overl. voor 1541, tr. N. Symonsdr, dochter van Symen Gerritszn, eveneens boer te Boer, en mogelijk Auck N.
1511, 1514: Widmer Lyeuwezoen wordt vermeld als landgebruiker te Boer; hij betaalt 'frou Lutka'[3] te Sneek 24 fl. huur.[4] Zijn schoonvader Symon Gerrytszoen aldaar huurt in 1511 land van o.a. heerschap Hessel Martena en betaalt daarvoor 31 fl. 18 st.[5] Hij overleed vermoedelijk in 1541; Symen Sackezn kocht toen een huis c.a. te Boer van 'salige Symon Gerritzn eruen'.[6]
Uit dit huwelijk minimaal vijf kinderen, onder wie Pieter, volgt II.

II. Pieter Widmerszn (zoon van I), geb. [Boer voor 1516], woont 1541 als boer te Boer, 1552, 1557 te Harlingen, later weer boer te Boer, vermoedelijk ruim 50 jaar lang kerkvoogd aldaar; gedeputeerde van het waterschap Der Vijf Deelen Zeedijken binnendijks (1569), mederechter van Franekeradeel (1569, 1573), overl. [Boer] 1593, tr. 1 (?). (voor) 1557 Anna Bastiaensdr; tr. 2. Andle Douwedr; tr. 3. Luts Aenedr, overl. na 1593.

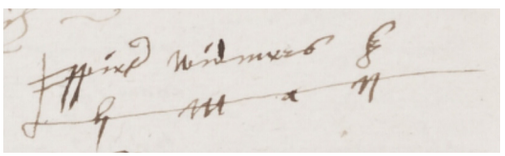

Handtekening van Pieter Widmersz in zijn functie van mederechter van Franekeradeel, 1575. FRL 55 scan 27.

Dat Pieter een zoon is van Widmer Lyeuwezn is feitelijk een aanname, er is geen genealogisch bewijs. De zeldzaamheid van de naam Widmer is voor mij reden om deze filiatie als zeker te beschouwen. Dat Symen Gerritszn zijn grootvader was is wel zeker.

1541 maart: Pieter Widtmerszn verzoekt consent op de koop van 'dat huys hoff ende stien daer hy nv ter tyt inne woont ende gebruyckt staende te Buyr, gecoft van zyn broeren ende zusteren'.[7] Het consent werd verleend 31 maart 1541. Dit moet wel hun ouderlijk huis zijn, helaas worden geen namen van de broers en zusters medegedeeld. Pieter was dus toen al meerderjarig (boven de 25 jaar).

3 Te identificeren als Luts Harinxma wed. Schelte Liauckama; Stbk. I 150.
4 RvdAVD afl. I, Franekeradeel, 9 en 70, nrs. 61 resp. 493.
5 Idem 8 en 70, nrs. 56 resp. 496.
6 FRL 92 scan 15, consent verleend 30 juni 1541. Met dank aan Harmen Foekema, die mij ook attent maakte op een aantal andere vermeldingen in het archief van het gerecht van Franekeradeel.
7 FRL 92 scan 11.

1541 april 7: Albert Janszn mag niet uit de grietenij vertrekken voordat hij genoegzame cautie heeft gesteld voor de betaling van een 'hors ende voel', ten behoeve van Pieter Widtmerszn 'van wegen Sijmen Gerritszn zyn oltfader'.[8] De vordering bedraagt 22 phsg, waarvan 8 zijn voldaan. Onvermeld blijft hier dat Symen al was overleden. Onderaan op dezelfde pagina staat dat heer Lyuwe te Boer en zijn tegenpartij Symen Gerritsz afzien van verdere producties in hun rechtszaak.
1542 okt. 19: het gerecht van Franekeradeel doet uitspraak in de zaak tussen heer Lyeuwe, 'pastoer toe Buyer' eiser, contra Symon Gerritszn, 'nv in Gode verstoruen, ofte Auck zijn wedue, ende Pieter Widtmerszn voor hem ende zyn mede eruen van Symon voors.', verweerders. De pastoor eist betaling van 38 gg terzake evenzovele jaren achterstallige huur van 2 pm land, alsmede 38 jaar achterstallige pacht à 8 stuivers, gaande 'vuyt dat guedt, daer de voorn. wylen Symon op plach te wonen'. Het gerecht wijst de eis af.[9]
1542 okt. 19: Pieter Widtmerszn en Jan Janszn, als kerkvoogden van Boer, procederen tegen Matheus Seerpszn erven.[10]
1546 nov. 18: Pieter Widtmerszn wordt geautoriseerd tot 'voormondt' over de kinderen van wl. Tzalingh Haeringszn bij Swob Goslicxdr.[11]
1549 jan. 10: Pieter Widtmerszn zegt zijn landheer Doecke Walta de huur op van de sate die hij bewoont en gebruikt. Het zal verband houden met zijn voorgenomen vertrek naar Harlingen.[12]
1552 febr. 3: op de 'Cedulle vanden monsteringe' te Harlingen wordt onder nr. 33 vermeld Peter Witbert: volgeweer. Het wil me voorkomen dat hiermee Pieter Widmersz wordt bedoeld.[13]
1553 jan, 20: Pieter Widmerzn wordt geautoriseerd tot voormond over wl. Epe Tyairtszoons weeskinderen bij Wick Haringsdr.[14]
1553 febr. 17: heer Sipcke Jeltezn, pastoor te Boer, en Abbe Hilbrantzn, kerkvoogd aldaar, mede namens de andere kerkvoogd Pieter Widmerszn, procederen tegen ene Dirck Janzn.[15]
1557 nov. 29: Anne Bastiaensdr, huisvrouw van Pieter Widmers zn te Harlingen, wordt wegens wanbetaling en wanlevering van hout bij verstek veroordeeld tot betaling en schadevergoeding aan de erfgenamen van Euert cuyper te Leeuwarden.[16]

8 FRL 92 scan 78.
9 FRL 78 scan 99.
10 FRL 92 scan 100.
11 FRL 93 scan 133.
12 FRL 93 scan 211.
13 Monsterlijsten 227.
14 FRL 93 scan 294.
15 FRL 93 scan 299.
16 HvF 16691 139v.

Een getrouwde vrouw als zelfstandig ondernemer? Dat lijkt anno 1557 vrijwel onmogelijk. Ik denk daarom dat Anna weduwe was van allicht een houtkoper. Een eerder huwelijk van Pieter is overigens ook beslist niet uit te sluiten.

1569 nov. 17: de gedeputeerden der Vijf Deelen Zeedijken verliezen een proces; Pieter Widmers is gedeputeerde van de binnendijksters.[17]

1571/72: 'Pieter Widmers ende Andle Douwedr echteluyden hebben consent op een gerechte zeste part van Widuma zaete gelegen in Franicker vuytbuyren gecocht van Schelte Jasperszn voor III^{C} LXXXI gouden guldens Beloopt tconsentgelt IX £ X st. VI den'.[18] Uit de boedelbeschrijving van 1593 en verkopingen door nazaten blijkt dat hiermee wordt bedoeld Urdum (ook: Oerdum, Wrdum, Wrdema) onder de klokslag ten noordwesten van Franeker. In 1511 en 1514 is Sipcke toe Wrdem gebruiker en voor het grootste deel ook eigenaar.[19]

1573 dec. 22: Pieter Widmerzn wordt vermeld als mederechter van Franekeradeel.[20]

1590 mei 2: boedelscheiding tussen Aecht Jankedr wed. Saecke Dircks, hertrouwd met Albert Jansz, en haar kinderen. Aecht wordt bijgestaan door haar vader Janke Reynerzn te Galeterp (onder Achlum), de kinderen door Pieter Widmers te Boer en Jacob Dircks te Ried 'als olde oemen'.[21]

1593 sept. 10: de inhoud van een kist, nagelaten door Pieter Widmers en in bewaring bij Lambert Jansz te Franeker, wordt geïnventariseerd.[22] De erfgenamen zijn Wick Pietersdr, gesterkt met haar man Johannes Abbes, en Rinse Douues te Tzummarum als voormomber over Douue Douuezn,[23] kleinzoon van de overledene. Rinse wordt bijgestaan door Rienck Tiaerdtzn, grootvader van moederszijde en Wytse Hettezn, stiefvader van het weeskind. Hierna volgt een passage die ik niet recht kan duiden: 'de post heeft dvoorn. Wijtse van wegen Jelke zyn huysvrouue geprotesteert dat hem den testamente bij w. Pieter Widmers gemaeckt ende achtergelaten, zal onschadel. zijn neffens zeeckere birnsbrieff tuschen zyn huysvrouuen olders ende het weeskyndts ouerolders in dato den iii^{en} Aprilis anno xv^{c} negen ende tzeuentich gemaeckt'. Het speelt overigens zo te zien verder geen rol.

In de kist zitten veel geldstukken en 45 'brieuen ende instrumenten'.

Om te beginnen een houten doos 'daer Lutse trouppenninck in beuonden is' en aan muntgeld 1000 cg, door Pieter aan Luts gelegateerd. Er zit nog veel meer geld in de kist, in een groot aantal muntsoorten als Italiaanse en Spaanse pistoletten, Franse kronen, dubloenen, ducaten, koningsdaalders en rozenobels. Bij de papieren is een bundel stukken die de kerk van Boer toebehoren. Dat duidt erop dat Pieter Widmers nog steeds kerkvoogd van dit dorp was, reformatie of geen reformatie. Verder zijn het voornamelijk koopbrieven die kort worden beschreven. In feite te kort, want secretaris Ens heeft helaas stelselmatig de datering van de akten weggelaten. De aankopen hebben betrekking op zo'n 230 pm land, o.a. in Memert te Winsum en Molswert te Schalsum – dat was zijn laatste aankoop.[24] Hij kocht het begin 1593 voor 2101 gg van jr. Jochom van Borcholt en Margarieta van Dreeck, namen die in Friesland verder niet bekend zijn. De grootte wordt opgegeven als 54½ pm. Ook de koopakte uit 1572 van 1/6 van Wrdema is aanwezig. Nu is er sprake van 10 pm, die zate zal dus 60 pm groot zijn geweest. Pieter Widmers heeft zeker nog tweemaal een zesde deel hierin gekocht, van Eise resp. Piecke Meyntes. Hij was dus voor minstens de helft eigenaar. Maar wat hij bij zijn overlijden precies bezat en hoe het werd verdeeld worden we niet gewaar.

Ten aanzien van de roerende goederen en levende have weten we iets meer. Pieter Widmers had de erfgenamen bij zijn leven op het hart gedrukt om 'met malcanderen inder vruntschap te verdragen'. Ze gaven de zaak in handen van het gerecht, dat vervolgens Piecke Meyntesz te Schalsum en Jetse Licklesz te Boer als taxateurs aanwees. Daarna werden alle goederen – inclusief de halve huizinge die het weeskind toebehoorde – door Wick en haar man overgenomen, uitgezonderd de goederen die Pieter Widmers aan de weduwe, het weeskind en enkele anderen had gelegateerd. Ze moesten daarvoor het weeskind 1025 gg vergoeden, of 1000 gg en een paard.

Hierna volgt nog een overzicht van de inkomsten en uitgaven van het sterfhuis. De grafsteen had 20 cg gekost, voor het laken over de kist moest 15 cg worden betaald. De armen van Franeker, Berlikum en Tzummarum worden elk met 30 cg bedacht. Er is ook een lijst van vee, boerengereedschappen en de inboedel die Johannes en Wick overnamen. Het stuk is op 23 sept. 1594 ondertekend door Witze Hette zn Reen, Rentze Douwes, Johannijs Abesz en secretaris N. Ens.

Uit denkelijk het tweede huwelijk (volgorde onbekend):

1. Wick Pietersdr, tr. Johannes Abbesz, boer te Boer. Ze zetten het bedrijf van (schoon)vader Pieter Widmersz voort.
   Wick is vóór haar man kinderloos overleden, zo blijkt uit een ongedateerde 'Memoria voerden E. heren weesmrs. binnen Franeker'.[25] Het stuk is geschreven door Nicolaas Ens, secretaris van Franekeradeel. Ens is in 1611 overleden, zodat de memorie voor dat jaar moet zijn opgesteld. Wick institueerde 'Douue Douueszn haer Wicke w. broeders zone' tot erfgenaam; er wordt specifiek melding gemaakt van Molswert te Schalsum. Mocht hij overlijden zonder wettige nakomelingen, dan moest haar nalatenschap aan het weeshuis te Franeker komen.

17 HvF 16694 102.
18 RR 31 21.
19 RvdAVD afl. I, Franekeradeel, 5 en 62.
20 FRL 55 7 (handtekening op fol. 26v).
21 FRL 56 scan 61.
22 FRL 86 64-74v; gevonden dankzij een tip van wl. Ype Brouwers.
23 Het woord 'voormomber' wijst erop dat Douue nog geen 14 jaar oud was.
24 FRL 96 66v.
25 FRR 116 225, gevonden in Gen. Jierb. 1978 100 (signatuur destijds FRR V 120).

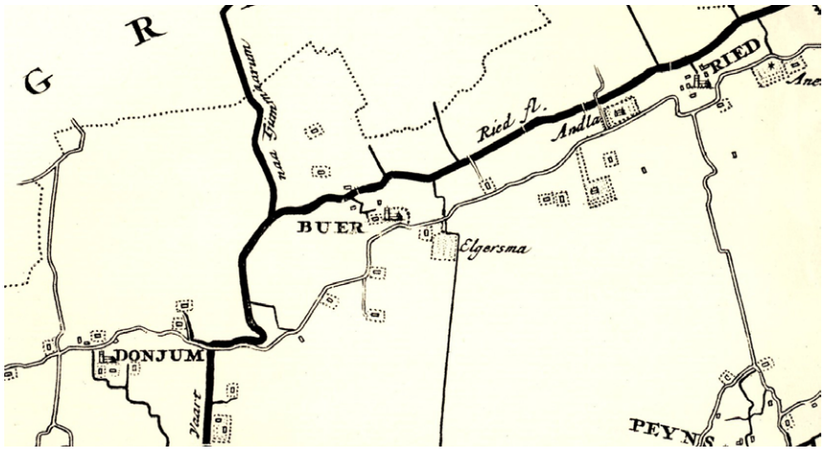

Het dorp Boer en omgeving. Het is niet bekend op welke boerderij Pieter Widmersz heeft gewoond.
Uit de Schotanus-Halma-atlas (1718), die de situatie van 1693 weergeeft.

2. Douue Pietersz, volgt III.

III. Douue Pietersz (zoon van II), boer te Boer, overl. [ald. 1583], tr. (ca. 1580) Jel (Jelck, Jelke, Jeltie) Riencks Andringa, overl. Idaard nov./dec. 1629, dochter van Rienck Tiaerdtsz Andringa alias Tyallema, boer op Tyallema te Goutum,[26] en Bauck Syurdtsdr. Jel tr. 2. (voor) 1586 Wytse Hettes Reen (Rheen), overl. [Idaard] 1597/1600, zoon van Hette Lolckez Rheen en Jeldu Symonsdr Hoytema;[27] tr. 3. (voor) 1602 Thomas Piers, overl. [Idaard] ca. 1628.

1583 jan. 24: Pieter Widmerzn en Douue Pieterzn, beiden wonende te Boer, zeggen de huur op van 'de geestelicke landen binnen Buer gelegen zijnde', zoals zij die in huur 'ende bruijckma' hebben gehad.[28]

Douue heeft dus eerst met zijn vader geboerd, allicht met de bedoeling hem te zijner tijd op te volgen. Maar door zijn vroegtijdige dood, wellicht nog in hetzelfde jaar 1583, kwam er niets van die plannen terecht. De weduwe vertrok met haar (mogelijk nog ongeboren) zoontje naar Idaard en vestigde zich op Friesmastate. De ouders van Jel, en later Jel zelf ook, maakten er veel werk van om land in Friesmasate aan

26 Andringa I 14. In 1593 tekent hij als Rinck Tiaerd zn Tjaellama (FRL 86 70v).
27 Gen. Jierb. 2010 279; 2017 119, 157.
28 FRL 95 102.

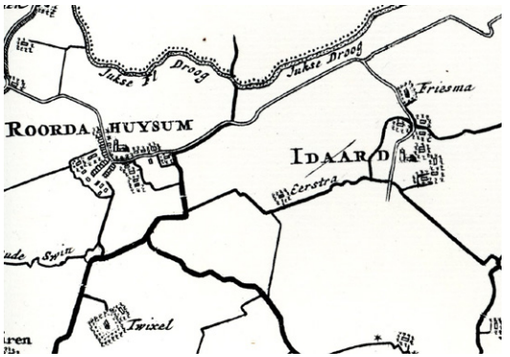

Plattegrond van het dorp Idaard. Uit de Schotanus-Halma-atlas (1718), die de situatie van 1694 weergeeft.

Friesmastate, 1721.
Afb. ontleend aan DVF 36 8.

te kopen; haar moeder kwam er vandaan.[29] In die tijd was het een tamelijk gewone boerderij, later werd het een state van allure.[30] Jel overleefde ook haar tweede en haar derde man en stierf eind 1629.

1630 jan. 7: boedelbeschrijving ten sterfhuize van Jeltie Andringa te Idaard,[31] ten verzoeke van Douue Douuesz, wonende bij Franeker, Rins Wytzedr, gesterkt met haar man Meynert Simmes, wonende te Idaard en Tierck Bauckesz te Welsrijp als curator over de nagelaten weeskinderen van wijlen Tierck Martens en Bauck Wytsedr Rheen, gesterkt met de advocaat dr. Hector Meynsma, die is benoemd tot *curator ad divisionem*. De goederen worden aangegeven door Rins Wytses, Lolck Peyma, de vrouw van Douue Douuesz en Jeldu Douuedr. De laatste was een dochter van Douue en Lolck, wellicht woonde ze bij haar grootmoeder in huis. Het is een rijke boedel, de veestapel mag er met o.a. 21 melkkoeien ook zijn.

Onder de huizinge, 'bij w. Jeltie tot wteinde hares leuens bewoont', hoort ongeveer 90 pm land, waarvan 40 pm eigendom is en de rest aan verscheidene eigenaren behoort. De naam Friesma valt hier niet, maar staat wel in enkele contracten en in het stemkohier van 1640: Idaard nr. 1. Behalve genoemd huis en land liet Jel na een mad land te Ægum, 43 pm land te Menaldum, 10 pm aldaar in Goerda, 32½ pm te Winsum en 7 pm te Goïngamieden. De landerijen te Menaldum (deels), Winsum en

29 Andringa I 25.
30 In 1652 ging de huizinge tegen de vlakte en werd door Carel van Roorda en Lisck (Lucia) van Wissema in grootse stijl herbouwd. In 1882 is Friesmastate afgebroken. DVF 36 4.
31 IDA 32, ongefolieerd, scans 211-225.

Goënga zijn we eerder tegengekomen in de boedel van Pieter Widmersz. Ze blijken door Jel en Thomas te zijn gekocht van haar zoon Douue.
De rubriek 'Brieuen ende Instrumenten' telt 40 items, voornamelijk koopcontracten en obligaties. Het oudste contract is van 1571, een aankoop van haar ouders Rienck Tiaertsz en Bauck Siurdtsdr. Helaas ongedateerd zijn een aantal kwitanties betreffende de uitbetaling door Jeltie Riencx Andringa van vaderlijk erfgoed aan 'haer twederleye kinderen' en van een overeenkomst met de erven van Thomas Piers. Haar testament is wel gedateerd: 11 november 1629, dus kort voor haar overlijden. Er is volop contant geld in huis, ruim 2300 cg, en er staan veel leningen uit. Van de contanten wordt 140 cg, 'bij w. Jeltie aende Armen mondelijck besproocken' opzij gelegd.
Een eiken 'spijntie' (kastje) met inhoud is door Jel gelegateerd aan haar kleindochter Jeldu Douuedr. Die inhoud was zeker de moeite waard: aan rijksdaalders 200 gg, 100 gouden guldens, een jaarlijkse rente van 10 gg uit de zate Teetlum te Tzum, en tenslotte zes beddenlakens met drie 'pueldoecken'. In een 'cleyn kistie' wordt een groot aantal muntstukken aangetroffen, die volgens de wens van Jel 'bij hoofden' moesten worden 'gepartet' onder haar kinderen en kindskinderen, zestien in getal. Aangezien zij destijds nog twee kinderen had moet ze veertien kleinkinderen hebben gehad. De kleindochters Jeldu Douues, Jeldu Tiercx en Jeldu Meynerts mochten vooraf elk een bed met toebehoren uitzoeken. Beddengoed was er in overvloed, o.a. 81 lakens, 34 peuldoeken (overtrekken) en 53 kussenslopen. De nagelaten kledingstukken waren voor dochter Rins.
Van de contanten kreeg elk der erfgenamen bijna 725 cg. De obligaties werden zo goed mogelijk verdeeld, elk ter waarde van ruim 1000 cg. Douue kreeg o.m. zijn eigen schuldbekentenis van 200 cg toegewezen.
Van de onroerende goederen wordt niets gezegd en bij de boedelscheiding op 1 april 1631 evenmin. Die bleven dus voorlopig massaal, allicht omdat er minderjarige erfgenamen in het spel waren. Intussen is er wel boelgoed gehouden (opbrengst ruim 1200 gg) en heeft Douue Douuesz 'de huysinge ende ontruiminge tot Idaard' voor 4500 gg overgenomen. Uit een latere verkoping weten we dat ook de landerijen van Friesma voor het grootste deel aan hem zijn toebedeeld.
Uit het eerste huwelijk:

1. Douue Douuesz Hopperus, volgt IV.

Uit het tweede huwelijk van Jel:

2. Bauck Wytses Rheen, overl. 1625/26, tr. (derde procl. Gerecht Hennaarderadeel 30 maart 1614, hij van Welsrijp, zij van Idaard) Tyerck Martens, boer te Jelsum, vanaf 1625 te Stiens op Witte Huys, overl. ald. 1627, zoon van Marten N. en Tierckjen Tiercksdr.

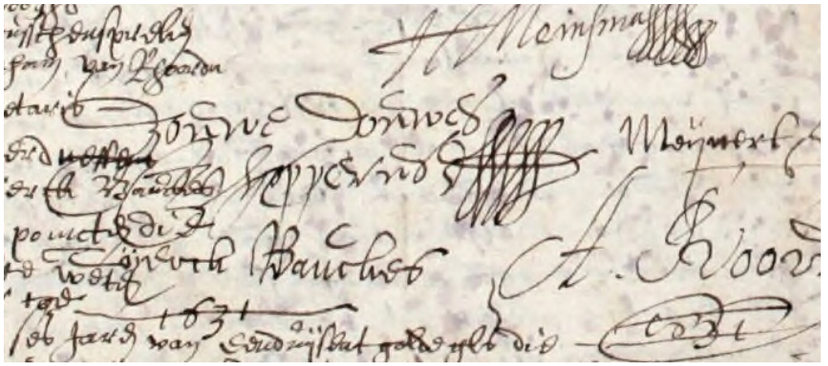

Handtekeningen onder de boedelscheiding van 1 april 1631.
IDA 32 scan 226.

1622: Tierck Martenszn en Bauck Wytzedr, echtelieden te Jelsum, kopen een pm land te Dongjum van Gerlts Tiercksdr, wed. van Rienck Syuerts te Langwert onder Oosterlittens.[32]
In 1640 zijn de weeskinderen van Tierck Martens eigenaar van Idaard stem nr. 6 (Sybema); Eelcke Sybrants is gebruiker. Tyerck en Bauck lieten vijf kinderen na.[33]

3. Rints Wytses Rheen, tr. Meynert Simmes (Suffena), boer te Idaard, overl. ald. 1654, zoon van Simme Johaens en Elbrich Meynerts.
   In 1640 is Meynert Simmes uit naam van zijn vrouw eigenaar van Idaard stem nr. 5 (Clein Epema), en tevens gebruiker. Ze lieten een uitgebreid (r.k.) nageslacht na.[34]
4. Jeldu Wytses Rheen, overl. voor 1620.

IV. Douue Douuesz Hopperus (zoon van III), geb. [Idaard] 1582, boer te Buitenpost (1624), Hitzum (1629), vanaf mei 1630 op Friesma te Idaard, test. 28 maart 1635, overl. [Idaard] 1636/39, tr. (omstr. 1605) Lolck Peyma, overl. Dokkum 1652/53, dochter van Tiomme (Tiemme) Peyma, boer op Gerbranda te Hantumhuizen, en Eesck Harckema.
De familie Peyma was gegoed in Buitenpost, wellicht reden voor Douue en Lolck om daar te gaan boeren. Ze woonden daar nog in 1624, maar in 1629 te Hitzum. In

32 FRL 97 118v.
33 Gen. Jierb. 2017 276; verwijst naar LWL 69 scan 10 en LWL 88 191v, autorisatie resp. boedelbeschrijving d.d. 26 april 1627.
34 Gen. Jierb. 1979 42 en 2017 157, 277-279.

ieder geval vanaf 1617 is Douue de naam Hoppers gaan voeren;[35] het werd al gauw Hopperus. Ze bleven de rooms-katholieke godsdienst trouw. Een aantal van hun kinderen trouwden met gereformeerden, maar ze werden bij mijn weten geen van allen lidmaat van die kerk.

In 1631 is Lolck één van de vier nichten die door hun oom dr. Sixtus Peyma worden bedacht met een legaat van 1000 gg.[36]

We kunnen gerust zeggen dat Douue slecht boerde, en dat in een tijd van opgaande conjunctuur. Al in 1608 verkocht hij aan zijn moeder 7 pm land te Goënga en 20 pm te Menaldum. In 1624 15 pm in Elgersma te Boer aan Taecke Abbes Eelgersma en Jeldu Jelledr Alma,[37] in 1627 20 pm in Memert te Winsum. In 1629 verkocht hij voor 1100 gg een huis aan de Hoogstraat te Franeker aan dr. Paulus Arcerius.[38] Ongetwijfeld heb ik nog wel een aantal verkopingen gemist.

Nadat zijn moeder overleden was namen Douue en Lolck Friesmasate over, ze betaalden 4500 gg voor de afkoop, dat is het huis en de meierlijke gerechtigheden. De verkopingen van erfgoed gingen door, o.a. 17 pm in De Claveren te Dongjum (1633).[39] Ook Wrdum onder Franeker moest van de hand worden gedaan (1636).[40] Er is wel een duidelijke aanwijzing dat Douee en Lolck hun aandeel in Friesmastate hebben vergroot. Douue heeft zijn gezin wel niet tot de bedelstaf gebracht, maar van de nalatenschap van zijn grootvader is weinig of niets overgebleven. Hij testeert 28 maart 1635,[41] leeft nog in 1636, maar niet meer eind 1639. Hij is in de kerk van Idaard begraven.[42] Zijn erven hebben 1640 eigendom in Burum stem nr. 7. Lolck Peyma, papist, is dan eigenaar van Buitenpost stem 23.

Zij en haar jongste kinderen hebben Friesma dan al ontruimd en zijn vermoedelijk eerst neergestreken in Leeuwarden. Dat zou tenminste verklaren waarom door het gerecht van die stad op 16 jan. 1640 Tiaerd Hettes Epema wordt benoemd tot *curator ad actum divisionis* over Werp (21) en Beitske Douwes (19 jaar).[43] Doel is de

35 Oudste gevonden vermelding, als naastligger, in FRL 97 54, 55. In ACH 80 132v (1616) komt hij zonder familienaam voor.

36 HvF 16677 240.

37 FRL 97 143; hier Eelgersma, in de boedel van Pieter Widmers als Jelgersma. Vgl. R.S. Roarda, De Schraarder Elgersma's (Leeuwarden [1953]) 2, 8, 10.

38 FRR 230 12.

39 FRL 98 47v.

40 FRR 230 152v en volgende.

41 HvF 16677 222. Qua inhoud stelt het teleur. Namen van kinderen worden niet genoemd, en ook over het bezit aan landerijen worden we niets wijzer.

42 Zijn grafsteen wordt vermeld in het testament van Carel van Roorda, 1668. DVF 36 4.

43 LWN 3319 60.

scheiding van goederen tussen hun moeder en de erfgenamen van Douue Douues Hopperus ten overstaan van raadsheer dr. Gaius Nauta.

Korte tijd later treffen we Lolck aan in haar vroegere woonplaats Buitenpost, waar ook enkele van haar kinderen woonden. Begin 1649 was ze aanwezig bij de boedelbeschrijving van haar zoon Douwe, maar niet veel later lieten haar geestelijke vermogens haar in de steek. Op 20 febr. 1652 kwam ze onder curatele van haar schoonzoons Gerben Jans en Sjoerd Sipckes. Lang heeft ze daarna niet meer geleefd; toen haar zuster Hiltje testeerde, 8 juni 1653,[44] was Lolck al overleden.[45]

1649 jan. 20: Carel van Roorda, grietman van Idaarderadeel en gedeputeerde staat, en Lisck van Wisma, echtelieden, laten de koop proclameren van 60 pm land in Friesmastate, met inbegrip van de gehele huizinge, hooiberg en watermolen, gekocht van de erfgenamen van Douwe Douwes Hopperus, 'yder pondemate ten einde mate ten einde geld' voor 137 gg.[46] Het uittreksel in het proclamatieboek is summier, maar gelukkig is een volledig afschrift van de koopakte te vinden in het hypotheekboek van Oostdongeradeel. Niet meteen de eerste plek waar je die zou zoeken.[47] Hierin worden alle erfgenamen opgesomd: (1) Douue Douues te Roordahuizum namens Jilduw Douues, zijn dochter bij wl. Jildu Douuedr; (2) Beits Douuedr Hopperus te Idaard, met consent van haar man Sioerdt Sipckes; (3) Tiomme, (4) Worp en (5) Douue Hopperus te Buitenpost resp. Anjum; (6) Hylck Douuedr Hopperus te Dokkum en (7) Antie Douuedr Hopperus te Buitenpost, met consent van haar man Gerben Jans. Saillant detail: Douwe Hopperus kon de akte niet meer ondertekenen, hij was kort voor het passeren ervan overleden. In zijn plaats tekenden op 3 mei 1649 Heere Peyma en Sytse Aesges, inmiddels benoemd tot curatoren over zijn kinderen (zie verder bij Va). Een beetje schrijnend vind ik dat de jongste kinderen hun naam niet konden schrijven, een teken te meer dat het de familie al lang niet voor de wind was gegaan.

Uit dit huwelijk (volgorde enigszins onzeker, vermoedelijk allen geboren te Buitenpost):

1. Jeldu Douwes Hopperus, overl. (voor) 1635, tr. Douue Lieuuesz te Roordahuizum; hij tr. 2. Pytrick Hoytedr.
   In 1639 eist Douue Lieuuesz te Roordahuizum, als vader van zijn kind bij wl. Jildu Douuesdr, van Lolck Peyma uitbetaling van 1/7 van de nalatenschap van Douue Douuesz Hopperus, op grond van diens testament van 28 maart 1635.[48]

44 HvF 16677 262.

45 Volgens verklaring van Douwe Hoytes (hiervoor sub 1.) is ze te Dokkum overleden; HvF 8612.

46 IDA 59 59. Merkwaardig: de akte is gedateerd 20 januari, maar de eerste proclamatie 15 jan. 1649.

47 OOD 140 150v (scan 172), gevonden dankzij de aantekeningen van wl. Hessel Bierma.

48 HvF 16508, def. sent. nr. 54 van 20 dec. 1639.

Douwe Lieuwes en zijn vrouw zijn 1640 gebruikers van Roordahuizum stem nr. 18.

Uit het eerste huwelijk:

Jeldu Douwes, tr. Gerecht Idaarderadeel 14 maart 1654 Douwe Hoytes (beiden van Roordahuizum); hij is lakenkoper te Leeuwarden, later te Dokkum, overl. na 1697.

In 1667 zitten Douwe en Jildu aan de grond, zie hierna bij Antie.

Jildu Douwes, huisvrouw van Douwe Hoites, wonende te Leeuwarden, is 1670 erfgenaam van haar tante Antie Douwes Hopperus.

Douwe Hoytes, van Roordahuizum, en zijn zoon Hoyte Douwes worden 6 mei 1690 aangenomen als burgers van Dokkum.

20 sept. 1697: Douwe Hoytes, koopman te Dokkum, weduwnaar van 'Vildu' Douwes, verklaart dat Douwe Worps Hopperus (VIb) een kleinzoon is van Lolk Peima, 'tot Doccum versturven'.[49]

2. Hylck Douwes Hopperus, overl. na 1670, tr. Gerecht Leeuwarderadeel 5 okt. 1633 Reyner Pieters, van Hijum, zoon van Pieter Willems, boer aldaar, en Tiedt Sioerdts.[50]

Een rijk man sloeg Hylck niet aan de haak. Op 27 april 1634 werden de goederen van Reyner Pieters te Hijum geïnventariseerd, hij moest ze afstaan aan zijn crediteuren.[51] Begin 1649 woonde Hylck te Dokkum; in 1660 was ze als 'muij' aanwezig in het sterfhuis van haar broer Worp te Buitenpost om de goederen aan te geven. In 1663, en ook in 1670, toen ze erfgenaam werd van haar zuster Antje, woonde ze in Leeuwarden. Kort tevoren had zij nog haar aandeel in de ouderlijke boerderij te Buitenpost aan Antje en haar man verkocht. Nergens wordt de man van Hylck nog vermeld, een aanwijzing dat hij niet oud is geworden. Het *Stamboek* zet ons op het verkeerde been.[52]

Uit dit huwelijk (o.a?):

Jeltie Reyners, geb. [Hijum] 1635/36, overl. Leeuwarden 14 okt. 1704, tr. stadhuis Leeuwarden 5 jan. 1661 Beernt Jans, geb. 1636/37, linnenwever te Leeuwarden, overl. (na) 1713.

27 sept. 1697: Jeltie Berents, huisvrouw van Beernt Jans, wonende te Leeuwarden, in haar 62e jaar oud, legt een verklaring af ten behoeve van haar neef Douwe Worps Hopperus. Ze zijn beiden kleinkinderen van wl. Lolck Peima. De verklaring moet dienen om de aanspraken van Douwe op het Peyma-fideïcommis kracht bij te zetten, zie verder onder VIb. Als haar eind april 1704 wordt gevraagd om de verklaring onder ede te bevestigen kan ze wegens zwakheid niet op het stadhuis komen. Ze is 68 jaar en woont in de Haniasteeg.[53] Beernt Jans zegt in een verklaring op 12 september 1713 dat hij 76 jaar oud is en dat hij 44 jaar getrouwd is geweest met Jeltie.[54]

3. Antie Douwes Hopperus, overl. Buitenpost kort voor 20 jan. 1670, tr. 1. Gerben Jans, boer te Buitenpost, belijdenis ald. 7 nov. 1652, zoon van Jan Gerbens en Hil Wobbedr;[55] tr. 2. (derde procl. Buitenpost 28 dec. 1656) Wisse Jacobs, laatst boer in het Westeinde van Buitenpost, belijd. Buitenpost 4 aug. 1648, overl. ald. 29 jan. 1678 (zerk), zoon van Jacob Clases,[56] wednr. van Corneliske Pytters.

1640: Gerben Jans is gebruiker van Buitenpost stem nr. 44, en met zijn broer Wobbe en zijn moeder eigenaar en gebruiker van nr. 45.

1665: Wisse Jacobs en Antie Douwes, echtelieden te Buitenpost, kopen een 'rood pandeckte huisinge, houinge, boomen en plantagie' c.a. te Buitenpost 'op de Kerckelaen', door Jickien Harckema bewoond, voor *f* 289-14 van Pytter Hayes en Geritie Pouwels, echtelieden te Lutjepost.[57]

20 jan. 1670: boedelbeschrijving ten sterfhuize van Antie Douwes Hopperus, laatst huisvrouw van Wisse Jacobs.[58] Antie laat geen kinderen na, haar erfgenamen zijn haar zusters Hylck en Beitske, de dochter van haar overleden zuster Jeldu en de kinderen van haar wijlen broers Douwe (Enne, Douwe en Wytske Douwes) en Worp (Douwe en Pytter Worps). Broer Tjomme en zijn dochter worden niet genoemd, ze waren dus niet meer in leven.

Wisse Jacobs geeft de goederen aan. Eigendom is 6/7 van de huizinge c.a., met de zate en landen daaronder behorende, staande en gelegen in het Westeinde van Buitenpost, groot ongeveer 85 pm. Dit is stem nr. 23; Wisse en Antie hebben aandelen van familieleden opgekocht.[59]

Douwe Douwes Adema krijgt nog geld van de recente aankoop van een zevende deel, 1200 cg en een dubbele ducaat.[60] Adema was getrouwd met Jeltje Meynerts, een dochter van Meynert Simmes en Rins Wytses Rheen (III.3). Douwe en Jeltje

49 HvF 8612.
50 LWL 89 108, 120v.
51 LWL 90 12.
52 Stbk. II 148. De auteurs hebben zich gebaseerd op een dossier van het Hof van Friesland (zie volgende noot), waarin de dochter uitsluitend als Jeltie Berents voorkomt.
53 HvF 8612.
54 HvF 11925.
55 ACH 80 58, 58v, 123v.
56 ACH 13 78 en 249v.
57 ACH 84 503 (scan 384).
58 ACH 64 177.
59 Onder andere: ACH 84 101 (van Beytske 1661) en 290 (van Tjomme 1663).
60 Deze verkoping, en ook die van 1/7 van Hylck Douwes, werd in juli 1670 afgekondigd. Dat Antje al overleden was blijkt niet uit de tekst van de proclamatie: ACH 85 275.

hadden dat aandeel in 1667 bemachtigd door aankoop van de crediteuren van Douwe Hoites en Jeldu Douwes. Frans Tjebbes was toen de meier.[61]
Er liggen ook goederen van Douwe en Pytter Worps, voornamelijk zilverwerk en geld. Neef Enne Douwes heeft forse schulden aan tante, o.m. 1100 cg volgens een reversaal. Dat wijst erop dat zij hem heeft geholpen om een boerenbedrijf te beginnen. Uit het testament van Antie d.d. 30 nov. 1666 blijkt dat Wisse Jacobs 'wegens sijn ingebrachte' 4000 gg uit de boedel toekomt. De erfgenamen van Wisse waren in 1678 zijn zuster Rinske en de kinderen van Frouck, Pytter en Antie Jacobs.[62]

4. Douwe, volgt Va (*tak A*).
5. Tjomme (Tjemme) Douwes Hopperus, student te Franeker 1636, later boer te Buitenpost, overl. ald. 1663/67, tr. (derde procl. Buitenpost 24 jan. 1648, beiden van Buitenpost) Aeffke Brants(um), overl. na 1670, dochter van Gerbrant (Brant) Tymens en Wytske Boelens, weduwe van Reint van Harckema, dorprechter te Buitenpost, bijzitter van Achtkarspelen.[63]
   Tjomme wordt 9 sept. 1636 ingeschreven als student te Franeker, als Timotheus Hopperus, ling. Tot een academische carrière heeft dit niet geleid: hij wordt boer te Buitenpost op stem nr. 23. Hij volgt daar in 1647 zijn broer Douwe op. Omdat dit hun ouderlijke boerderij was is hij ook voor 1/7 eigenaar. Hij verkoopt zijn aandeel in 1663 voor 1100 gg aan zijn zuster Antje en haar man en is dan nog steeds gebruiker.[64] Maar in 1667 is Frans Tjebbes de huurder. Tjomme noch zijn dochter worden 1670 vermeld als erfgenamen van Antje Douwes Hopperus.
   De assessor Reint van Harckama is 1640 eigenaar en gebruiker van Buitenpost stem nr. 15 en eigenaar van nr. 30.
   Reint van Harckama en Aeffke Brantsum staan in 1645 op de lidmatenlijst van Buitenpost.
   Aeffke Brantzum wordt vermeld in de boedelbeschrijving van Douwe Douwes Hopperus (Va), begin 1649. Ze heeft geld tegoed wegens arbeidsloon, ze zal zijn bijgesprongen in het moederloze gezin.
   Uit dit huwelijk:
   Jildu Hopperus, ged. Buitenpost 21 aug. 1653, jong overleden.
6. Worp, volgt Vb *(tak B)*.
7. Beytske Douwes Hopperus, geb. 1620, overl. na 1674, tr. 1. Sioerdt Sipckes, boer te Idaard (1640, 1649), Ægum (1652), overl. (voor) 1661; tr. 2. Gerecht Idaarderadeel 26 mei 1662 Johaen Hoytes, geb. Roordahuizum (hij van Idaard, zij van Buitenpost), overl. Idaard 1668, wednr. van Aeltie Baertes; tr. 3. Swichum 5 april 1674 (beiden van Swichum, derde procl. Gerecht Leeuwarderadeel reeds 2 maart 1672) Pytter Seerps, boer te Goutum (1658),[65] later te Swichum (1674), wednr. van Claeske Hiddes.[66]
   Syoerdt Sipckes is 1640 gebruiker van Idaard stem nr. 2; bij de verkoping van Friesma in januari 1649 is hij daarvan de meier (stem nr. 1).
   1661: Beytscke Douwes Hopperus, weduwe van Sioerdt Sipckes, wonende te Idaard, verkoopt 1/7 van de zate lands te Buitenpost, haar van haar wl. ouders aanbeërfd, voor 600 gg en een gouden ducaton aan haar zwager en zuster Wisse Jacobs en Antie Hopperus, echtelieden te Buitenpost.[67]
   1663 april 14: de boedels van Johaen Hoytes en Beytske Douwes worden na elkaar geïnventariseerd. Johaen heeft een zoon Hoyte Johaens, oud 14 jaar, bij zijn eerste vrouw Aeltie Baertes.[68] Beytske heeft geen kinderen, wel wordt melding gemaakt van een overleden dochter.[69] Johaen heeft in tegenstelling tot Beytske geen veestapel (meer), hij is bij haar ingetrokken.
   Johaen Hoytes wordt 20 uni 1667 aangesteld tot curator over de kinderen van Worp Douwes Hopperus (Vb).[70] Een jaar later is hij al overleden. Hij is zeker driemaal naar Buitenpost gereisd om de zaken van de kinderen te behartigen, de laatste keer ongeveer twee weken voor zijn dood. Op 13 juli 1668 worden notaris Nicolaus Bruynsma en Simme Hoytes benoemd tot curatoren over zoon Hoyte; vervolgens wordt ook zijn nalatenschap beschreven.[71] Beytske koopt haar stiefzoon uit voor 3400 cg. Hij tekent 8 mei 1671 voor ontvangst.[72]
   Op 12 november 1668 legt notaris Nicolaus Bruynsma als curator over het weeskind van Johaen Hoytes rekening af van de curatele over de kinderen van Worp Douwes.[73]
   Beytske is 1670 erfgenaam van haar zuster Antje; ze woont dan nog te Idaard, ongetwijfeld als boerin.

61 ACH 85 78. In 1698 was secretaris Nicolaes Bay eigenaar.
62 ACH 72 572.
63 Gen. Jierb. 1991 47; id. 1997 93-96; ACH 13 266v.
64 ACH 84 290.
65 LWN 3321 2.
66 LWL 102 264.
67 ACH 84 101.
68 IDA 37 515v.
69 IDA 37 523.
70 Ach 49 115 (scan 59).
71 IDA 38 285v.
72 Idem 295.
73 ACH 72 243-251.

Tak A

Va. Douwe Douwes Hopperus (zoon van IV), boer te Buitenpost, laatst te Anjum, overl. ald. (kort voor 20) jan. 1649, tr. Gerecht Achtkarspelen 2 okt. 1637 (hij van Buitenpost, zij van Kollum) Wytske Aesges, overl. 1646, dochter van Aesge Sytsesz, boer te Kollum, en Stijntje Jacobs.

Het *Stamboek* heeft Douwe over het hoofd gezien. Toen hij stierf woonde hij nog maar betrekkelijk kort in Anjum, namelijk vanaf mei 1647, zo blijkt uit diverse posten in de boedelbeschrijving.

1649 jan. 30: boedelbeschrijving ten sterfhuize van Douue Douues Hopperus.[74] In de marge staat dat Heere Peyma en Sytse Aesges op verzoek van Lolck Peyma en Stijntje Jacobs, de beide grootmoeders, zijn benoemd tot tutoren over de wezen. De grootmoeders geven vervolgens de goederen aan.

Als eerste van de vaste goederen wordt genoemd de boerenhuizinge en schuur cum annexis, met de ontruiming van 82 pm land, genaamd 'Grote Welema'. Op het erf scharrelen niet alleen kippen en eenden, maar ook twee pauwen rond. Eigendom zijn verder 1/7 van een zate lands te Idaard, gebruikt door Sioerdt Sipckes, de man van zuster Beytske. Dit moet Friesmastate zijn, onlangs verkocht, maar hier vermeld omdat er nog niets op was betaald. Beslist ook ouderlijk erfgoed is 1/7 van een zate lands te Buitenpost, groot 85 pm, genaamd Bootsma,[75] gebruikt door broer Tjomme. Dat zal dus stem nr. 23 zijn, zie verder bij zuster Antie. Tjomme moet nog wel de afkoop en twee jaar huur betalen. Tenslotte zijn er nog zevende delen in een paar eeuwige renten.

Tot zover het goede nieuws, voor de rest is het kommer en kwel. Landheer jr. Sioerdt van Aylva moet zijn geschenk nog hebben, evenals twee jaar huur per 1 mei a.s., samen een kleine 1000 cg. De afkoop is ook nog niet betaald, 1464 gg. Broer Worp heeft een vordering openstaan van 1515 cg volgens obligatie van 4 nov. 1642, waarop nooit rente is betaald. Die is intussen opgelopen tot 727 cg. Bij schoonvader staat hij voor 431-8 gg in het krijt, tientallen kleinere schuldeisers wachten ook nog op hun geld. In totaal bedragen de schulden ruimschoots meer dan 7000 cg. We praten dus over een praktisch failliete boedel.

In de marges staan enkele latere aantekeningen. Het boelgoed heeft 1550 gg opgebracht en ook de afkoop etc. is verkocht. Grietman Roorda heeft een termijn betaald van de verkoop van Friesmastate, £ 580-9.

1661 juni 7: Wisse Jacobs, aangehuwde oom, wordt geautoriseerd tot curator over Antie, 20, Wytske,15, Enne 16 en Douwe Douwes, 18 jaar, kinderen van w. Douwe Douwes Hopperus en w. Wytscke Eesges.

74 OOD 45 70-77v.

75 Deze naam komt te Buitenpost niet voor in de bekende naamlijst van D.J. van der Meer, evenmin als Welema te Anjum.

Uit dit huwelijk (vermoedelijk allen geboren te Buitenpost):

1. Ysck Douwes Hopperus, geb. 1638, overl. voor 1661.
2. Antje Douwes Hopperus, geb. 1639, overl. tussen 1661 en 1670.
3. Douwe Douwes Hopperus, geb. 1641, overl. na 1670.
   Douwe leeft nog 1670, als hij mede-erfgenaam is van zijn tante Antie, maar ik heb verder niets van hem gevonden, althans niet onder de naam Hopperus. Hij heeft enige tijd samen met broer Enne geboerd.[76]
4. Enne, volgt VIa.
5. Wytske Douwes Hopperus, geb. 1646, tr. (voor) 1673 Folckert Jouwerts, te Engwierum; tr. 2. (voor) 1677 Jelle Minties aldaar, vgl. VIa.
   Op 18 juni 1673 wordt Enne Douwes Hopperus te Buitenpost geautoriseerd tot *curator bonorum* over Wytske Douwes, huisvrouw van Folckerdt Jouwerdts te Engwierum.[77]

VIa. Enne Douwes Hopperus (zoon van Va), geb. [Buitenpost] 1643, boer in het West van Buitenpost, overl. ald. 1674/76, tr. (derde procl. Buitenpost 9 nov. 1673, beiden van Buitenpost) Doetje Hayes, geb. Twijzel, belijd. Buitenpost 30 jan. 1673; zij tr. 2. Buitenpost 13 jan. 1677 Swetse Tiebbes, overl. Buitenpost 7 jan. 1690; tr. 3. (derde procl. Buitenpost 20 dec. 1691) Focke Buwes, van Twijzel, boer aldaar, gebr. 1698 stem nr. 1.

Dat Enne boer kon worden had hij beslist te danken aan tante Antie (IV.3), van huis uit heeft hij weinig meegekregen. Hij stierf in de bloei van zijn leven en zette daarmee een trieste traditie in de familie voort.

1677 april 11: Jelle Minties, wonende onder Engwierum, aangehuwde oom, wordt geautoriseerd tot *curator ad actum divisionis* over Douwe Ennes Hopperus, oud in het derde jaar, nagelaten weeskind van wl. Enne Douwes Hopperus bij Doetie Hayes, om na inventarisatie scheiding te maken van Enne Douwes' nagelaten goederen.[78] Helaas ontbreken de weesboeken van Achtkarspelen van die tijd, maar we weten toch iets door een akte in het liquidatieboek.

1683 jan. 4: scheiding tussen Jelle Minties in kwaliteit en Doedtie Hayes, hertrouwd met Swetse Tiebbes.[79] De boedel is voor 1200 gg aan Doedtie en Swetse toegedeeld tegen de taxatiewaarde, evenals de afkoop voor 714 gg. De schulden zijn echter groter, zodat voor het weeskind een negatief saldo van 330 gg resteert. Dit wordt gecompenseerd door enig vastgoed, waarvan echter geen bijzonderheden worden medegedeeld.

76 ACH 49 121 (scan 63) d.d. 24 nov. 1668.

77 OOD 31 124v.

78 ACH 49 152.

79 ACH 72 768 (scan 396).

1687 juli 21: ten verzoeke van oom Jelle Minties te Engwierum wordt Swetse Tiebbes te Buitenpost geautoriseerd tot curator over Douwe Ennes.[80]
Doed Hajes en haar tweede man Swetse Tiebbes staan op de lidmatenlijst van Buitenpost van 13 jan. 1684, wonend in het West van Buitenpost. Ze hebben samen nog vijf zoons gekregen, van wie ze de oudste Enne noemden.
Uit het eerste huwelijk:
1. Douwe, volgt VIIa.

VIIa. Douwe Ennes Hopperus (zoon van VIa), ged. Buitenpost 30 okt. 1674, belijd. ald. 11. mei 1703, schipper aldaar (1710), tr. (derde procl. Buitenpost 6 juni 1706, beiden van Buitenpost) Ybeltje Pyters, ged. Garijp 12 aug. 1677, dochter van Pyter Pyters en Grietje Wybes.
Uit dit huwelijk (geboren/gedoopt te Buitenpost):
1. Enne, volgt VIIa.
2. Grietje Douwes Hopperus, ged. 30 maart 1710.
3. Doetje Douwes Hopperus, geb. 26 okt. 1713, overl. Wijnaldum 29 juni 1798, tr. Akkerwoude 30 nov. 1755 (hij van Akkerwoude, zij van Harlingen) Johan Hendrik (Jan) Beek, volgens zijn overlijdensakte geb. Namur (Namen) 1723, vanaf 1755 schoolmeester te Akkerwoude, van 1762 tot kort voor zijn overlijden te Wijnaldum, tevens ontvanger aldaar, overl. Wijnaldum 6 aug. 1818.
   Het lukte Jan Beek niet erg om zich een gerespecteerde positie in Wijnaldum te verwerven. Vooral na de woelingen van 1787 kreeg hij het als prinsgezinde in een patriottische omgeving zwaar te verduren. Zo werd hem het beheer van de schoollanden ontnomen. Ook had hij veel last van jongelui, die zo nodig juist op straat bij het schoolhuis meenden te moeten kaatsen, waarbij vaak ruiten sneuvelden, soms zelfs met opzet werden ingegooid, en ook die van zijn woning. Als hij er wat van zei kreeg hij een grote bek. De grietman, uiteraard wel prinsgezind, deed er niets aan.
   Na de omwenteling van 1795 werd het alleen maar erger. Dat de vrijheidsboom precies voor zijn deur werd geplant kan moeilijk anders worden gezien dan als pure pesterij. Ook werd er actie gevoerd om hem te ontslaan. Maar Beek deed zijn werk wel naar behoren en hij legde ook de vereiste 'Verklaring van afkeer' van 11 maart 1796 af. Hierdoor kon hij in functie blijven.[81] De gang van zaken in Barradeel in de periode 1795-1798 had veel weg van een lokaal schrikbewind.[82]
   Bij zijn dood werd Beek onderhouden door de Ned. Herv. gemeente ter plaatse. Nochtans was de nalatenschap van Doetje, waarvan Jan Beek vruchtgebruiker was, nog iets waard: fl. 204,52 om precies te zijn. Dat geld mocht worden verdeeld door Pieter Ennes Hopperus, arbeider te Twijzel, Douwe Harmens Schaafsma, timmerman te Driesum en Grietje Harmens Schaafsma te Westergeest. Doetje heet de tante te zijn van alle drie, maar van beide laatsten heb ik geen familierelatie met Doetje kunnen vaststellen. Ze waren kinderen van Harmen Douwes Schaafsma, timmerman te Driesum, en Minke Johannes Wagenaar. Deze Harmen Douwes was beslist geen broer van Doetje Douwes, al was het alleen maar omdat hij wel een jaar of vijftig jonger was.
4. Pytje Douwes Hopperus, ged. 1 maart 1716.

VIIIa. Enne Douwes Hopperus (zoon van VIIa), ged. Buitenpost 26 nov. 1707, boer te Kollumerzwaag, tr. ald. 20 mei 1731 (hij van Oostermeer, zij van Kollumerzwaag) Antje Sapes, ged. Kollumerzwaag 27 juni 1706, dochter van Sape Feddes, boer aldaar, en Hinke Auckes.
Dat Enne boer kon worden zal hij eerder aan zijn schoonouders dan aan zijn eigen ouders hebben te danken.
Enne Douwes Hopperus en Antje Sapes, echtelieden te Kollumerzwaag, doen te Augsbuurt belijdenis 22 mei 1732.
Register van familiën 1744: Enne Douwes te Kollumerzwaag zegt £ 1 toe; het gezin bestaat uit 10 personen.
Quotisatie 1749: Enne Douwes te Kollumerzwaag, een gemene boer, krijgt een aanslag van £ 36 opgelegd; het gezin bestaat uit 8 personen, van wie 5 jonger dan 12 jaar. Hieruit laat zich afleiden dat zijn vermogen wordt geschat op £ 500, inderdaad niet al te veel voor een boer.
Uit dit huwelijk (gedoopt te Kollumerzwaag/Augsbuurt):
1. Sape, volgt IXa.
2. Douwe, volgt IXb.
3. Auke Ennes Hopperus, ged. Kollumerzwaag 27 aug. 1734, brouwer te Dokkum, overl. ald. 8 jan. 1802, tr. Dokkum 18 maart 1764 Gertje Sytses Hansma, ged. Dokkum 1 april 1742, overl. ald. 9 dec. 1826, dochter van Sytse Douwes Hansma, brouwer, vroedsman van Dokkum, en Sjoerdtje Jacobs Verhoek.
   Auke Ennes Hopperus van Kollumerzwaag wordt 5 mei 1764 aangenomen als burger van Dokkum. Auke Ennes Brouwer en Gertie Hansma doen aldaar belijdenis 6 mei 1769; zij staat 1811 als weduwe op de lidmatenlijst.

80 ACH 49 177.
81 Kuipers, Revolutie ontrafeld 458. Een en ander uitvoerig beschreven door H. Sannes; te vinden op de website van de Fryske Akademy, zoek op Schoolmeesters Barradeel.
82 Kuipers, Revolutie ontrafeld 491, 492.

1783 dec. 8: Auke Hopperu (sic!) en Gertie Hansma staan hun boedel af aan hun crediteuren.[83]
Gertje werd bij haar overlijden onderhouden door de Ned. Herv. gemeente.

4. Sytske, volgt IXc.
5. Louw, volgt IXd.
6. Ybeltje Ennes Hopperus, ged. 19 okt. 1738.
7. Hart, volgt IXe.
8. Pieter, volgt IXf.
9. Hendrik Ennes Hopperus, ged. 6 april 1749.

IXa. Sape Ennes Hopperus (zoon van VIIIa), ged. Kollumerzwaag 27 jan. 1732, arbeider te Oudebildtzijl, overl. ald. 1774/75, tr. Vrouwenparochie 30 april 1758 Jetske Jaspers, ged. Vrouwenparochie 12 april 1733, dochter van Jasper Jaspers, arbeider, en Ankje Arjens.
Uit dit huwelijk (geb. Oudebildtzijl/ged. Vrouwenparochie):

1. Antje Sapes Hopperus, geb. 25 maart 1759, werkvrouw, laatst te Oudebildtzijl onder Vrouwenparochie, overl. ald. 22 nov. 1824, tr. Vrouwenparochie 12 mei 1793 (hij van Hijum, zij van Vrouwenparochie) Jan Aukes, ged. Stiens 1 jan. 1769, arbeider te St. Annaparochie, overl. ald. 8 juli 1798,[84] zoon van Auke Dirks en Hiltje Jans.
   Antje Sapes komt na haar doop niet meer voor met de naam Hopperus, wel enkele malen als Kuperus en Cuperus. Nageslacht Dijkstra.
2. Ankje Sapes Dijkstra, ged. 17 aug. 1761 als Ank Sapes Hopperus, overl. Vrouwenparochie 26 jan. 1833, ongehuwd.
3. Ybeltje Sapes, geb. 30 okt. 1763, overl. Stiens 12 sept. 1826, tr. ald. 1 juni 1788 (hij van Stiens, zij van Vrouwenparochie) Pier Jans (1811: Kramer), geb. (Leeuwarden) ca. 1747, arbeider o.a. te Oudkerk, laatst te Stiens, overl. ald. 24 juni 1823, zoon van Jan Piers, boendermaker, en Tjaltje Sanders, wednr. van Antje Jaspers.
   Toen hij overleed werd Pier Jans Kramer onderhouden door de armvoogdij.
   Ybeltje Sapes komt nooit met een familienaam voor; in haar overlijdensakte heet ze Ybeltje Klazes, dochter van Klaas Jaspers en Sjoukje Sapes.
4. Enne Sapes Hopperus, ged. 12 jan. 1766, gardenier, overl. Beetgum 10 jan. 1837, tr. 1. Vrouwenparochie 20 mei 1798 Wytske Tjeerds (beiden van Vrouwenparochie); tr. 2. Vrouwenparochie 25 mei 1800 (hij van Vrouwenparochie, zij van St. Annaparochie) Geertje Fokkes, geb. Beetgum ca. 1770, overl. ald. 9 jan. 1832, dochter van Fokke Wytzes en Trijntje Wytzes.

83 DOK 103 277.
84 Volgens akte van bekendheid 1824.

Gertje Fokkes testeert Leeuwarden 19 maart 1812.[85] Tot erfgenaam benoemt ze Klaas, de zoon van Hendrik Klazes Hoogstra, arbeider te Rinsumageest, en haar zuster Trijntje Fokkes. Haar man krijgt het levenslange vruchtgebruik. Gertje is de schrijfkunst niet machtig.

5. Grietje Sapes, geb. 1773, werkvrouw te St. Annaparochie, overl. ald. 8 mei 1823, tr. St. Annaparochie 17 mei 1795 Albert Pieters (1811: van der Ploeg), geb. St. Jacobiparochie 17 aug. 1769, arbeider, overl. St. Annaparochie 9 okt. 1828, zoon van Pieter Lases en Lijsbeth Alberts.
   Uit dit huwelijk o.m. Jetske Alberts van der Ploeg, geb. St. Annaparochie april 1810, tr. 1831 haar achterneef Pieter Klazes Terpstra (zie IXf.2).
   Grietje Sapes wordt alleen postuum enkele malen met de naam Hopperus vermeld.
6. Saapke Sapes Postma, geb. 1775,[86] werkvrouw te Stiens; heeft ook gewoond onder Hallum en te Menaldum, overl. (als Saapke Sapes Postmus) te Stiens in het Armenhuis 1 febr. 1850, tr. Vrouwenparochie 6 maart 1798 Daam Franses (1811: Daamstra), geb. Stiens 7 jan. 1774, werkman te Stiens, overl. ald. (als Daam Franses Damstra) 15 sept. 1814, zoon van Frans Daams Daamstra (ook: Damstra), werkman, en Aafke Dooitses. Nageslacht Damstra, Damsma.

IXb. Douwe Ennes (zoon van VIIIa), ged. Kollumerzwaag 14 juni 1733, arbeider te Buitenpost, overl. ald. 2 mei 1789,[87] tr. Buitenpost 22 mei 1757 Antje Lammerts, geb. Buitenpost 18 jan. 1735, overl. ald. 17 maart 1823, wonende te Twijzel bij haar dochter Antje, dochter van Lammert Jelles, schoenmaker, en Geertje Foekes.
Uit dit huwelijk (geb. Buitenpost):

1. Geertje Douwes, geb. 12 aug. 1759.
2. Antje Douwes Hopperus, geb. 5 april 1762, overl. Twijzel 15 sept. 1832, tr. Buitenpost 12 mei 1788 Gerk Gaukes (1811: van der Kooi), geb. Twijzel 1761, boer te Twijzel, overl. ald. 26 april 1826, zoon van Gauke Beins en Stijntje Gerks.
3. Lamke Douwes, geb. 18 sept. 1765, overl. Buitenpost 7 febr. 1792,[88] tr. ald. 19 nov. 1786 Berend Hendriks, overl. voor 1811; hij tr. 2. Buitenpost 5 juni 1796 Antje Wygers; tr. 3. ald. 4 nov. 1798 Imke Boodes.
   Enne Douwes Hopperes, als voogd over de kinderen van Beerend Hendriks, neemt op 23 dec. 1811 te Buitenpost de naam Flapstra aan voor Lutske, 24,

85 Not. Arch. 76008 nr. 144 (scan 283).
86 Met dank aan Eugène Stein, die haar op het spoor kwam.
87 Volgens akte van bekendheid t.g.v. het huwelijk van zoon Enne.
88 Volgens aantekening in het doopboek, 1787.

Antje, 22 en Lammert, 19 jaar, allen wonende te Buitenpost. De naam wordt later ook wel geschreven als Vlapstra. Lammert overlijdt als militair in het hospitaal te Mainz 11 dec. 1813.

4. Ybeltje Douwes Hopperus, geb. 1767 (doopdatum niet genoteerd), belijd. Kooten 7 sept. 1804, overl. ald. 23 nov. 1843, tr. Drogeham 17 mei 1801 (hij van Drogeham, zij van Oenkerk) Binne Harkes (1811: de Boer), geb. Harkema Opeinde 4 juni 1759, boer te Kooten, overl. ald. 13 aug. 1842, zoon van Harke Jans en Grietje Foekes.
   De schoonmoeder van Ybeltje was een jongere halfzuster van haar grootmoeder Geertje Foekes.
   Ybeltje en Binne lieten geen kinderen na. Haar erfgenamen *ab intestato* waren het kind c.q. de kinderen van (1) wijlen zuster Lamke, t.w. Antje Barends Flapstra, vrouw van Tjeerd Arends Hofman, arbeider te Harkema Opeinde; (2) wijlen zuster Antje, t.w. Grietje, vrouw van Oene Douwes Douma, arbeider te Westergeest en wijlen Antje Gaukes van der Kooi, vrouw van Gaatze Douwes Douma, wagenaar te Twijzel, moeder van de minderjarige Hiltje, Antje, Douwe, Grietje en Gaukje Gaatzes Douma en (3) wijlen broer Enne Douwes Hopperus, t.w. Ybeltje, vrouw van Weit Geerts Laanstra, arbeider te Buitenpost en Geertje Ennes Hopperus, weduwe van Heerdze Andries Struiksma, arbeidster aldaar. Ze mochten 12.030 gulden verdelen.[89]
5. Enne, volgt Xa.

Xa. Enne (Inne) Douwes Hopperus (zoon van IXb), geb. Buitenpost 23 okt. 1769, arbeider aldaar, overl. Buitenpost 4 jan. 1818; tr. 1. ald. 18 mei 1794 (beiden van Buitenpost) Janke Andries, geb. ca. 1765, overl. Buitenpost 13 febr. 1807; tr. 2. Buitenpost 19 maart 1813 Aafke Johannes Hanje, geb. Surhuisterveen 1773, arbeidster te Buitenpost, dochter van Johannes Jetzes Hanja en Marijke Johannes, weduwe van Evert Durks Molenberg.
Enne Douwes te Buitenpost neemt 23 dec. 1811 de naam Hopperes aan; kinderen: Douwe, 17, Andrys, 14 en Antje, 8 jaar oud; w.g. E D hopperes.
Uit het eerste huwelijk (geb. Buitenpost):

1. Douwe Ennes Hopperus, geb. 26 nov. 1794, overl. (als Douwe Innes Happerus) Buitenpost 29 febr. 1812.
2. Andries Ennes Hopperus, geb. 28 febr. 1797, arbeider onder Kollum, overl. ald. 27 april 1843, ongehuwd.
3. Sape Ennes, geb. 23 nov. 1799, overl. Buitenpost 10 april 1806.
4. Antje Ennes Hopperus, geb. 6 febr. 1803, overl. Buitenpost 25 juni 1814.

Uit het tweede huwelijk (geb. Buitenpost):

89 Memorie van successie 6002 nr. 106.

5. Gettje Ennes Hopperus, geb. 16 juni 1814, arbeidster, overl. Buitenpost 9 juni 1874, tr. 1. Achtkarspelen 8 mei 1837 Heetse Andries Struiksma, geb. Buitenpost 3 nov. 1813, arbeider aldaar, overl. Buitenpost 13 juli 1842, zoon van Andries Gaatzes Struiksma, arbeider, en Ybeltje Jans van der Laan; tr. 2. Achtkarspelen 3 mei 1845 Luitjen Dijkstra, geb. Dokkum 11 maart 1804, arbeider, later veerschipper te Buitenpost, overl. ald. 6 nov. 1865, zoon van Klaas Tjommes Dijkstra en Romkje Luitjens de Boer, weduwnaar van Janke Hendriks Ploegsma.
   Toen zijn eerste vrouw overleed (Dokkum 1843) was Luitjen Dijkstra afwezig, verblijfplaats onbekend. In 1845 woonde hij te Twijzel, zonder beroep.
6. Iebeltje Ennes Hopperus, geb. 22 sept. 1817, overl. Buitenpost 26 juni 1887, tr. 1. Achtkarspelen 8 mei 1837 Jan Harms Hoekstra, geb. Kollum 22 mei 1813, boerenknecht te Buitenpost, overl. ald. 31 maart 1840, zoon van Harm(en) Berents Hoekstra, arbeider, en Hittje Sjoerds; tr. 2. Achtkarspelen 7 mei 1842 Weit Geerts Laanstra, geb. Harkema Opeinde 16 dec. 1818, boerenknecht te Buitenpost, overl. Rijperkerk 22 juni 1891, wonende te Buitenpost, zoon van Geert Lammerts Laanstra, arbeider, en Ybeltje Tymens Steringa.

IXc. Sytske Ennes (dochter van VIIIa), ged. Kollumerzwaag 11 nov. 1735, tr. Driesum 2 mei 1756 Fokke Hessels, beiden van Zwaagwesteinde.
Uit dit huwelijk (geb. Zwaagwesteinde, ged. Dantumawoude):

1. Antje Fokkes, ged. 13 april 1759.
2. Hinke Fokkes, geb. 1761, ged. 7 juli 1765.
3. Gertje Fokkes, ged. 7 juli 1765, 14 weken oud (geb. rond 1 april).
4. Ybeltje Fokkes Hopperus, geb. 1767, arbeidster, overl. Kooten 18 dec. 1857.
   Ybeltje heeft gewoond in de omgeving van Drachten, Zwaagwesteinde en Kooten, heidestreken waar men weinig waarde hechtte aan conventies als een burgerlijk of kerkelijk huwelijk. Het mag dan ook haast een wonder heten dat zij op oudejaarsdag 1811 op het gemeentehuis te Veenwouden verscheen om haar keuze voor de familienaam Hopperus vast te laten leggen. Kinderen gaf ze niet op, hoewel ze er minimaal drie had. Niet erg verbazingwekkend is dan weer dat ze haar naam niet kon schrijven.
   Uit haar relatie met Dooitze Tjeerds, arbeider, overl. Drachten 3 okt. 1809:
   a. Jitske Dooitzens Hopperus, geb. Zwaagwesteinde (volgens haar overlijdensakte, maar vermoedelijk te Drachten) ca. 1801, arbeidster te Kooten, overl. ald. 4 sept. 1826, ongehuwd.
   b. Sytske Doitzes Hopperus, geb. Drachten 3 mei 1803, dienstmeid te Twijzel, arbeidster te Zwaagwesteinde (1876), overl. ald. 27 aug.

1878, tr. Achtkarspelen 11 dec. 1847 Andries Gerbens Siegersma, geb. Twijzel 1793, arbeider aldaar, overl. Twijzel 14 mei 1856, zoon van Gerben Douwes Siegersma, arbeider, en Sjoerdtje Andries. Bij het huwelijk van Sytske en Andries werden vijf kinderen gelegitimeerd.
Vrijwel zeker is Sytske Doitzes Hopperus identiek met Sytske Jacobs Hopperus, die op 24 nov. 1828, ten huize van haar moeder, het leven schonk aan een dochtertje dat de naam Ybeltje Fokkes Hopperus kreeg en drie dagen later weer overleed.

c. Fokke Doitzes Hopperus, geb. Drachten 27 maart 1806, arbeider te Kooten, laatst te Twijzel, overl. ald. 30 aug. 1854, tr. Achtkarspelen 29 sept. 1832 Hinke Foppes Veenstra, geb. Kollumerzwaag eind april 1791, overl. Twijzel 28 nov. 1860, dochter van Foppe Piebes en Klaaske Foppes Veenstra.
Bij hun huwelijk wettigden zij een dochter Klaaske, geb. Kooten, in een ongenummerde hut op de heide, 14 nov. 1829.

IXd. Louw Ennes (zoon van VIIIa), ged. Kollumerzwaag 10 maart 1737, overl. Westergeest 1762/63, tr. Antje Pyters.
Uit dit huwelijk:

1. Hendrik, volgt Xb.
2. Klaaske Louws, ged. Westergeest 26 okt. 1760, overl. Twijzel 16 dec. 1807.
Vrijwel zeker bleef Klaaske ongehuwd. Ze liet als erfgenamen *ab intestato* na haar broer Hendrik en zuster Loukje Louws; het saldo bedroeg fl. 491,25. Het onroerend goed bestond uit 3½ pm bouwland onder Kollumerzwaag, voorheen in het reëelkohier op nr. 7, door de overledene zelf gebruikt, alsmede een mad mieden aldaar, idem.[90]
3. Louwkjen Louws Postma, geb. Westergeest, ged. Kollumerzwaag 18 febr. 1763, overl. Westergeest 26 febr. 1841, tr. Tijs Lubberts (1812: Boersma), ged. Kollum 7 aug. 1757, landbouwer te Westergeest, overl. ald. 29 nov. 1826, zoon van Lubbert Willems en Trijntje N.

Xb. Hendrik Louws (zoon van IXd), ged. Westergeest 18 mei 1759, huisman (boer) te Kollumerzwaag, overl. ald. 17 aug. 1811, tr. Twijzel 17 mei 1789 Sibbeltje Minses Sytsma, ged. Twijzel 6 sept. 1767 (zeven weken oud), boerin, later arbeidster te Kollumerzwaag, overl. ald. 9 mei 1844, dochter van Minse Sytses, boer, en Jenke Stevens.

90 Aangifte successie in T41, inv.nr. 64 akte 152 (allefriezen.nl).

Sibbeltje Minses te Kollumerzwaag neemt op 27 jan. 1812 te Oudwoude de naam 'Hoppeerus' aan voor haar kinderen Minse 19, Louw 16, Jinke 12, Antje 9, Sytze 6 en Klaaske, oud 2 jaar; w.g. Sibbeltie Minses.
1821: bij het huwelijk van haar dochter Antje is Sibbeltje Minses 'daglonersche' te Kollumerzwaag.
1832: in de OAT[91] staat Sibbeltje Minses Hopperus, 'landbouwersche te Kollumerzwaag', te boek als eigenares van een huis en erf, boomgaard en vier percelen bouw- en weiland in de kadastrale gemeente Westergeest, samen ruim 2 hectare groot.
1833: bij het huwelijk van haar zoon Hendrik is Sibbeltje Minses Sytsma werkvrouw te Kollumerzwaag.
1844: Sibbeltje Minzes Sytsma laat, volgens vertoond certificaat van onvermogen, niets van waarde na.
Op 9 febr. 1846 verkopen Minze, Louw, Jinke, Antje, Sytze en Klaaske Hendriks Hopperus, als erfgenamen van hun moeder, aan Douwe Alles Meerstra, wagenmaker te Kollumerzwaag, een huis, gequoteerd met nr. 15, met erf en tuin cum annexis, staande en gelegen te Kollumerzwaag, kad. gem. Westergeest sectie E nrs. 789 en 790. De koper heeft er 300 gulden voor over. De verkopers verklaren niet te beschikken over een titel van aankomst.[92]
Uit dit huwelijk:

1. Louw Hendriks, geb. Kollumerzwaag 9 maart 1790, jong overleden.
2. Minze Hendriks Hopperus, geb. Kollumerzwaag 27 sept. 1792, arbeider aldaar, overl. Kollumerzwaag 11 maart 1866.
Minze blijft ongehuwd en woont samen met zijn zuster Jinke.
3. Louw Hendriks Hopperus, geb. Westergeest 7 okt. 1795, boerenknecht te Twijzel, overl. ald. 21 juni 1854, tr. Achtkarspelen 7 juni 1823 Antje Alberts Dijkstra, geb. Twijzel 21 juni 1795, overl. ald. 19 nov. 1875, dochter van Albert Lucas Dijkstra, arbeider, en Baukjen Hyles Reitsma.
Uit dit huwelijk vijf kinderen.
4. Jinke Hendriks Hopperus, geb. Westergeest 9 febr. 1799, arbeidster te Kollumerzwaag, overl. aldaar (als Jeenke Hopperus) 22 okt. 1863.
Jinke blijft ongehuwd en woont samen met haar broer Minze.
5. Antje Hendriks Hopperus, geb. Kollumerzwaag 11 juli 1802, overl. Zwaagwesteinde 2 dec. 1872, tr. Dantumadeel 19 aug. 1821 Heerke Keimpes de Vries, geb. Zwaagwesteinde 10 jan. 1791, bakker te Zwaagwesteinde, later arbeider aldaar, overl. Zwaagwesteinde 1 maart 1854, zoon van Keimpe Aukes, bakker, en Attje Heerkes de Vries. Zie 7. hieronder.

91 Oorspronkelijke Aanwijzende Tafel, legger van eigenaren, opgesteld bij de invoering van het Kadaster.
92 Notarieel archief (T26) 24038 nr. 30 (scan 53).

6. Sytze Hendriks Hopperus, geb. Kollumerzwaag 30 maart 1805, arbeider te Westergeest, later te Twijzel, overl. Twijzel 3 mei 1859, tr. Kollumerland 19 okt. 1833 Janke Kornelis van Dijk, geb. Bergum 8 jan. 1805, overl. Twijzel 20 juli 1880, dochter van Cornelis Tjeerds van Dijk, arbeider, en Minke Marks van Dijk.
   Uit dit huwelijk vier kinderen, onder wie Minke, zie hierna.
7. Klaaske Hendriks Hopperus, geb. Kollumerzwaag 28 juli 1809, arbeidster te Zwaagwesteinde, overl. ald. 26 juni 1890.
   Klaaske is ongehuwd gebleven. Op 12 febr. 1873 wordt ze wegens bedelarij veroordeeld tot 14 dagen gevangenisstraf.[93]
   Uit een onbekende relatie:
   Hendrik Hopperus, geb. Westergeest 1 april 1831, arbeider te Zwaagwesteinde, overl. ald. 21 juni 1901; tr. 1. Dantumadeel 14 mei 1863 zijn nicht Minke Sytzes Hopperus (zie 6. hierboven), geb. Westergeest 9 aug. 1834, overl. Zwaagwesteinde 20 okt. 1880; tr. 2. Dantumadeel 9 dec. 1882 Durkje Wybes Hekstra, geb. Zwaagwesteinde 5 maart 1832, overl. ald. 8 nov. 1900, dochter van Wybe Ebeles Hekstra, landbouwer, en Pietje Durks, weduwe van Hendrik Heerkes de Vries, uurwerkmaker te Zwaagwesteinde, zoon van Heerke Keimpes de Vries en Antje Hendriks Hopperus, zie 5. hierboven.
   Uit het eerste huwelijk werden zes kinderen geboren, waarvan drie levenloos ter wereld kwamen en de andere drie jong stierven.

IXe. Hart Ennes (zoon van VIIIa), ged. Kollumerzwaag 24 aug. 1742, tr. 1. Drogeham 11 febr. 1770 (hij van Buitenpost, zij van Drogeham) Yfke Ritskes, ged. Menaldum 11 maart 1742, overl. Drogeham 6 mei 1777, dochter van Ritske Durks Fonk, molenopzichter, en Janke Harmens; tr. 2. Drogeham 12 juli 1778 (beiden van Drogeham) Lutske Jans, ged. Drogeham 16 aug. 1739, dochter van Jan Lieuwes en Aukjen Engberts.

Quotisatie (1749), Drogeham: Jan Lieuwes, zeer arm en vervallen; twee personen boven en twee onder de 12 jaar, aanslag £ 11-14.

1772 mei 3: Jan Lieuwes laat te Drogeham het kind van zijn dochter Lutske dopen, volgens verklaring van de moeder 'in onegt verwekt' bij Sybren Willems, geboren 16 aug. 1771 en genaamd Wolter.

Uit het eerste huwelijk:

1. Ritske Harts (ook: Hartz), geb. Drogeham 20 juni 1771, huisknecht en koetsier bij de fam. Van Sminia, overl. Leeuwarden 11 nov. 1854, tr. Leeuwarden 4 aug. 1796 (beiden van Zuiderdrachten) Trijntje Warners Moltmaker, ged. Visvliet 7 febr. 1773, overl. Leeuwarden 20 okt. 1814, dochter van Warner Gerrits Moltmaker en Dina Pieters Jelkema.
   Nageslacht Harts.[94]
2. Antje Harts, geb. Drogeham 16 jan. 1775, overl. Bergum 22 april 1811 (op het Bergumerveen, oud 37 jaar, gealimenteerd van Garijp, nalatende zes kinderen), tr. Hardegarijp 16 mei 1796 Gerrit Everts (1811: Feenstra, later veelal Veenstra), geb. Garijp 15 dec. 1773, arbeider, overl. Bergum 15 juni 1827, zoon van Evert Jans en Hiltje Jans; hij tr. 2. Bergum 4 april 1816 Rinske Jans Klompstra.[95]

Uit het tweede huwelijk:

3. Aukjen Harts, geb. Drogeham 20 juni 1779, overl. Hardegarijp 10 okt. 1807 (oud 26 jaar, nalatende één kind), tr. Hardegarijp 11 jan. 1807 Douwe Pieters (1811: Visser), geb. Hardegarijp 11 dec. 1775, schoenmaker aldaar, ook te Rijperkerk, overl. Hardegarijp 19 dec. 1845, zoon van Pieter Gabes en Wytske Pieters; hij tr. 2. Hardegarijp 19 mei 1816 Hinke Hinnes van der Veen.
   Het kind dat Aukje naliet was Aukje Douwes Visser, geb. Hardegarijp 4 okt. 1807; ze was later dienstmeid te Leeuwarden, waar ze op 23 sept. 1834 ongehuwd overleed.

IXf. Pieter Ennes Hopperus (zoon van VIIIa), ged. Kollumerzwaag 11 okt. 1744, arbeider te Twijzel (1811, 1818), overl. Marssum 27 okt. 1825, tr. Buitenpost 12 mei 1771 Helena de Vries (beiden van Buitenpost), ged. Amsterdam 2 febr. 1744, overl. Twijzel ca. 1790, dochter van Egbert de Vries, mr. kleermaker, en Elisabeth Steen.

Helena de Vries, dienstmeid van de heer Huber, wordt 15 jan. 1769 aangenomen als lidmaat te Buitenpost met att. van Franeker. Ze had daar belijdenis gedaan 20 maart 1763 als Leentje de Vries, wonende bij haar vader op de Dijk.

Egbertus de Vries, mr. kleermaker, en zijn vrouw Lysje Steen zijn als lidmaten te Franeker aangenomen 18 juni 1746, met att. van Amsterdam. Bij haar naam staat aangetekend 'obiit 17 Juni 1762'.

Egbert de Fries, geboortig van Oosterbierum, wordt 13 juni 1749 burger van Franeker.

24 dec. 1811: Pytter Ennes, wonende te 'Twiezel', verklaart dat hij de naam Hopperus aanneemt voor familienaam; kinderen: Enne, 37; Elyzabet, 35; Antje, 33 en Sape, 30 jaar; kleinkinderen: Leena, 8; Pytter, 7, Trintje 3 en Sioerd 1 jaar (van Enne); Imkjen, 6 en Pytter, 4 jaar (van Sape). Hij tekent P.E. Hoperes.

93 Archief Arrondissementsrechtbank Leeuwarden (T18-02) 92 nr. 450.

94 J. Harts, Genealogie Harts (1983); studiezaal Tresoar GEN 15.22.08 hart, v/h GEN 652.

95 Haar genealogie is verder uitgewerkt in Gen. Jierb. 2020 139.

Uit dit huwelijk:

1. Enne, volgt Xc.
2. Elisabeth Pieters Hopperus, geb. Twijzel 29 april 1776, op belijdenis gedoopt Marssum 14 april 1811, overl. ald. 22 juni 1849, tr. Lekkum 18 mei 1800 (hij van Stiens, zij van Miedum) Klaas Annes Terpstra, geb. Jelsum 27 maart 1761, boer te Marssum, overl. ald. 13 maart 1841, zoon van Anne Klases en Pietje Reiners, wednr. van Sijke Alberts.
   Uit dit huwelijk: Pieter Klazes Terpstra, gardenier te Marssum, tr. Jetske Alberts van der Ploeg, dochter van IXa.5.
3. Antje Pieters Hopperus (veelal echter: de Vries), geb. Twijzel 10 okt. 1778, op belijdenis gedoopt Stiens 22 nov. 1801, overl. Birdaard 9 juli 1852, tr. Lekkum 12 mei 1799 (hij van Miedum, zij van Stiens) Aldert Annes Terpstra, geb. Jelsum 12 febr. 1773, arbeider o.a. te Beetgum, Finkum, Genum en Jislum, overl. Jislum 31 jan. 1845, zoon van Anne Klases en Pietje Reiners, broer van Klaas (zie 2.).
   In de lidmatenregisters en haar overlijdensakte wordt Antje steeds vermeld als 'de Vries'.
4. Sape Pieters Hopperus, na 1811: van der Woude, geb. Twijzel 1781, arbeider te Cornjum, overl. ald. 13 juli 1854, tr. 1. Stiens 15 mei 1803 Sieuwke Pieters Hovinga (ook Hoogema), geb. Britsum 15 febr. 1774, overl. Cornjum 16 okt. 1826, dochter van Pieter Pieters en Ymkje Johannes; tr. 2. Leeuwarderadeel 19 maart 1829 Trijntje Klazes Nicolay, geb. Rijperkerk 7 jan. 1780, werkvrouw, overl. Beetgum 25 juni 1873, dochter van Klaas Lieuwes Nicolay, arbeider, en Grietje Gerbens van der Meulen, weduwe van Gosse Geerts Jorritsma (ook: van der Sloot, van Sloten; zijn vader 1811: van der Woude).
   Sape Pieters doet belijdenis te Cornjum 7 mei 1804; er is niet aangetekend dat hij toen ook gedoopt is. Zijn vrouw Sjeuke Pieters deed 17 mei 1809 belijdenis. Sape Pieters, wonende te Cornjum, neemt te Jelsum op 28 dec. 1811 de naam 'van der Woude' aan; kinderen: Ymkje, 7, en Pieter, 3 jaar oud; tekent: Sape Pieters vd Woude.
   In 1817 wordt hij als schipper vermeld, verder steeds als arbeider.
   Uit het eerste huwelijk, geboren te Cornjum: Iemkje, 6 mei 1804 (tr. 1. Sybren Freerks Steigenga; tr. 2. Jan Jakobs Stoffelsma); Pieter, 29 febr. 1808 (overl. als militair te Maastricht 22 febr. 1831); Johannes, 29 maart 1817; Leentje, 9 mei 1821 (overl. St. Annaparochie 26 jan. 1892).

Xc. Enne (Inne) Pieters Hopperus (zoon van IXf), geb. Twijzel 29 jan. 1774, boerenknecht te Twijzel, later te Kooten, overl. ald. 27 maart 1824, tr. Buitenpost 3 jan. 1802 (beiden van Buitenpost) Neeltje Sjoerds Boonstra, geb. Surhuizum 15 aug. 1774, arbeidster te Kooten (1836), overl. ald. 2 april 1856, dochter van Sjoerd Ludsers, arbeider, en Trijntje Feikes.
Uit dit huwelijk:

1. Helena Ennes Hopperus, geb. Twijzel 24 juli 1802, overl. Kooten 11 maart 1828, zonder beroep, ongehuwd.
2. Pieter Ennes Hopperus, geb. Twijzel 27 dec. 1803, arbeider te Oostermeer (1824), Kooten (1836), koemelker te Bergum (1856), later arbeider aldaar, overl. Bergum 31 juli 1878, tr. 1. Achtkarspelen 27 juni 1836 Antje Rienks Tenstra, geb. Bergum 26 nov. 1813, overl. ald. 23 jan. 1848, dochter van Rienk Sakes Tenstra, boer, en Antje Hiddes Tiekstra; tr. 2. Tietjerksteradeel 11 nov. 1848 Dooitsen Jans de Jong, geb. Rottevalle onder Smallingerland 26 maart 1809, 'kramersche' te Suameer, later te Bergum, overl. ald. 20 jan. 1850, dochter van Jan Klazes de Jong, schipper, ook arbeider, en Leentje Klazes van der Schuit.
   Uit het eerste huwelijk twee dochters, Neeltje (1837) en Rienkje (1840).
3. Sjoerd Ennes, geb. Twijzel 16 okt. 1805, overl. ald. 19 febr. 1807.
4. Trijntje Ennes Hopperus, geb. Twijzel 17 okt. 1808, overl. Kooten 5 mei 1814.
5. Sjoerd Ennes Hopperus, geb. Twijzel 26 juli 1810, arbeider te Kooten, overl. ald. 13 dec. 1829, ongehuwd.
6. Elisabeth Ennes Hopperus, geb. Kooten 3 dec. 1812, 'kramersche', koopvrouw, overl. Kooten 18 dec. 1881, ongehuwd.
7. Trientje Ennes Hopperus, geb. Kooten 24 sept. 1815, overl. Eestrum 22 jan. 1894, tr. 1. Achtkarspelen 30 maart 1839 Tjeerd Hendriks Groenewoud, geb. Bergum 7 dec. 1807, arbeider te, Kooten, overl. ald. 2 aug. 1851, zoon van Hendrik Berends Groenewoud, arbeider, en Wytske Tjeerds Groenewoud; tr. 2. Achtkarspelen 12 juni 1852 Sybe Hendriks Hellinga, geb. Kooten 18 mei 1822, arbeider aldaar, overl. Kooten 7 mei 1861, zoon van Hendrik Sybes Hellinga, arbeider, en Jantje Hendriks Kootstra, weduwnaar van Lutske Leukes Dijkstra.

Tak B

Vb. Worp Douwes Hopperus (zoon van IV), geb. [Buitenpost] 1618, overl. ald. voor 22 febr. 1660, tr. Schalsum 20 sept. 1646 Pytrick Romckes (beiden van Buitenpost), overl. Buitenpost voor 22 febr. 1660, dochter van Romcke Jelles, brouwer te Buitenpost, en Attie Douwes.
Het *Stamboek* situeert Worp te Roordahuizum; dat hij daar inderdaad boer is geweest blijkt uit de boedelbeschrijving. Maar in Buitenpost was hij geen boer, dat zien we

aan het boelgoed dat al een week na de boedelbeschrijving wordt georganiseerd.[96] Welgeteld één 'hockeling' wordt te koop aangeboden. Er wordt wel veel beddengoed en (onder)kleding geveild, misschien was Worp koopman in die branche.
1660 febr. 22: boedelbeschrijving ten sterfhuize van Worp Douwes Hopperus en Pyttryck Romckes, in tijden echtelieden te Buitenpost, op verzoek van Romcke Jelles Brouwer, 'als bestevader' en Wisse Jacobs, aangehuwde oom, aanstaande 'voormombers' van Douwe, in het 13e, en Pytter Worps, in het 9e jaar oud. De goederen worden aangegeven door 'bestemoeder' Attie Douwes en 'muij' Hylck Douwes Hopperus.[97] Worp en Pytrick zijn ongeveer tegelijkertijd overleden, zo te zien is hun kleding nog compleet in het sterfhuis aanwezig. De vaste goederen bestaan uit 1/7 van de zate en landen te Buitenpost, door Tiomme Hopperus gebruikt, en dezelfde aandelen van eeuwige renten als we zagen bij broer Douwe. Dat er nog geld tegoed is van Doytse Hommes voor de afkoop te Roordahuizum en van het daar gehouden boelgoed toont aan dat ze nog niet lang in Buitenpost hebben gewoond, vermoedelijk sinds mei 1659. Er staat ook nog geld in te komen van verkochte venen te Drogeham, afkomstig uit de nalatenschap van Worps ouders. Maar er staan ook schulden uit, deels bij familie. Van de grootste lening (300 gg) is in geen vijf jaar rente betaald. Sijmon d'Geest heeft een rekening ingediend van 30 cg, ongetwijfeld voor medische diensten.[98] Hidde Bouwes moet 9 gg hebben 'ter causa huier van een camer'.
1660 febr. 28: Romcke Jelles Brouwer te Buitenpost, 'als Bestevader' wordt geautoriseerd tot voormomber over de weeskinderen.
1663 jan. 21: boedelscheiding voor het Gerecht van Achtkarspelen.[99] De boedel is geliquideerd; aan baten en inkomsten staan genoteerd 1020 gg, aan uitgaven echter 1040 gg. Het zilverwerk en de vaste goederen vallen hier buiten. Een tegenvaller is dat een schuld van oom Heere Peima aan de boedel 'voor onwis' moest worden gehouden. Het heet dat hij zichzelf had geruïneerd door het bouwen van een al te groot nieuw huis te Hantumhuizen.[100]
1667 juni 20: Johaen Hoites te Idaard, aangehuwde oom (zie IV.7), wordt geautoriseerd tot 'eintlijcke voormont' over Douwe en Pytter Douwes zonen, om te procederen tot scheiding en liquidatie van de goederen van hun wijlen ouders en grootouders.[101]
1668 nov. 12: Nicolaus Bruynsma, notaris te Roordahuizum, in zijn kwaliteit als *curator ad actum divisionis* over het weeskind van wl. Johaen Hoytes, doet rekening

96 ACH 63 59 d.d. 1 maart 1660.
97 ACH 63 143; de beschrijving werd afgerond op 10 mei 1660.
98 Aan de familie De Geest is in Gen. Jierb. 2024 een artikel gewijd.
99 ACH 72 16.
100 Gen. Jierb. 1971 83.
101 ACH 49 115 (scan 59).

van het beheer dat Johaen heeft gehad als curator over Douwe en Pytter Worps.[102] Douwe heeft *venia ætatis* van het Hof verkregen[103] en woont te Dokkum. Pytter wordt voor deze gelegenheid vertegenwoordigd door de notaris Dominicus Livii als zijn *curator ad hunc actum calculi.* Dat er nog iets viel te beheren komt voornamelijk door de erfenis van grootvader Romcke Jelles. Douwe kan zodoende 347-7 gg in ontvangst nemen, Pytter 388-19 gg.
1671 nov. 30: Douwe Worps 'opt Heerenfeen' doet rekening van zijn beheer als curator over broer Pytter Worps.[104] Hij is inmiddels als curator opgevolgd door Enne Douwes Hopperus te Buitenpost.
Uit dit huwelijk, gedoopt te Buitenpost:
1. Douwe, volgt VIb.
2. Jildu Worps Hopperus, ged. 17 dec. 1648, overl. voor 1660.
3. Pieter, volgt VIc.

VIb. Douwe Worps Hopperus (zoon van Vb), ged. Buitenpost 23 mei 1647, verkrijgt 1668 *venia ætatis* van het Hof, beurtschipper te Dokkum, later militair, overl. (kort voor) 1722, tr. 1. Dokkum 7 juli 1669 (hij van Buitenpost, zij van Bergum) Tjepckien Tiallings; tr. 2. Leeuwarden 6 juni 1675 (ondertr. reeds 29 aug. 1674, hij van Buitenpost, zij van Oldegalileën) Rinske Pytters, weduwe van Meile Pytters.
1668 nov. 12: Douwe Worps wordt curator over zijn broer Pytter, loco wl. Johaen Hoytes (zie IV.7).
1669 juni 4: Douwe Worps Hopperus van Buitenpost, Harlinger schipper, wordt aangenomen als burger van Dokkum.
1671 nov. 30: Douwe Worps, wonende te Heerenveen, doet rekening van zijn curatele over Pytter Worps; hij draagt, 'nu in militer persoon sijnde' de curatele over aan neef Enne Douwes Hopperus.[105] Douwe blijft zijn broer 960 gg schuldig; hij voldoet dit ten dele door overdracht van goud en zilver uit de ouderlijke erfenis en moet voor de resterende 902 gg onderpand stellen. Genoemd worden zijn helft van 12 pm land in het Oost van Buitenpost, hem en zijn broer bij scheiding en loting ten deel gevallen, ook zijn aandeel in de nalatenschap van tante Antie Douwes Hopperus en idem in die van zijn grootouders. In de marge staat een notitie van 28 okt. 1675: het land wordt door Douwe aan Pytter afgestaan. De akte wordt ondertekend door Douue Worps Hopperis, Enne Douwes Hopperes en Pytter Worps met een handmerk.

102 ACH 72 243-251.
103 Dat wil zeggen: hij is meerderjarig verklaard.
104 ACH 72 385-388.
105 ACH 72 385-388. Militairen mochten geen curator zijn. Huber, Hedendaegse Rechtsgeleertheyt 90, 91.

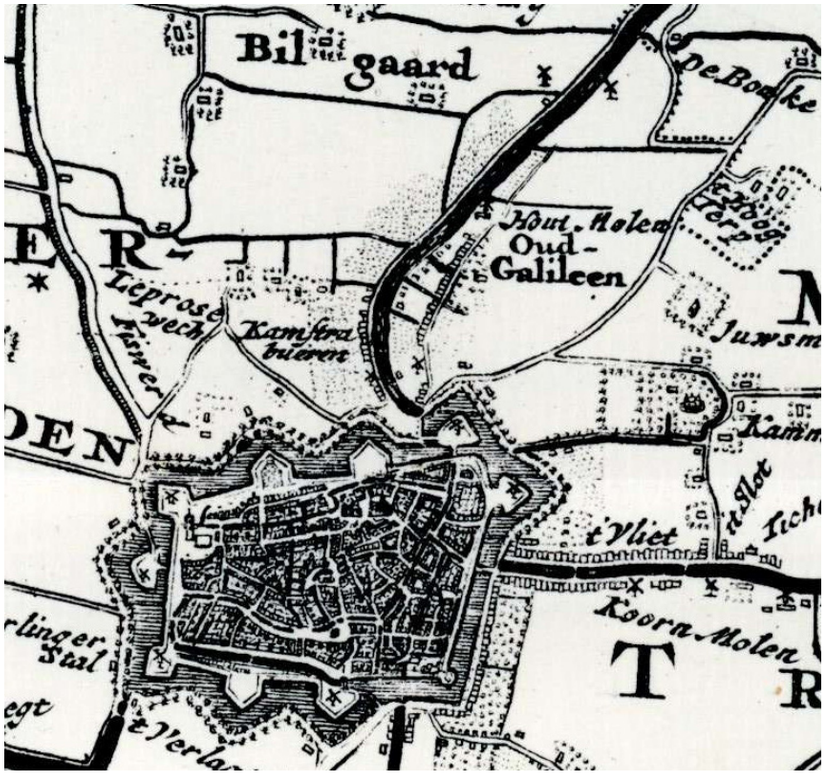

Plattegrond van Leeuwarden en de omgeving noordelijk van de stad. Camstraburen en Oldegalileën zijn al lang door de stad opgeslokt, het zijn nu nog straatnamen. Er werd veel tuinbouw uitgeoefend, in de loop der tijd kwam er ook industrie.
Uit de Schotanus-Halma-atlas (1718), die de situatie van 1685 weergeeft.

Na zijn tweede huwelijk trok Douwe in bij zijn vrouw op Oldegalileën, een buurschap aan de oostkant van de Ee, destijds net buiten de stad Leeuwarden, maar wel onder de jurisdictie (klokslag) ervan. Hij staat een enkele keer als arbeider te boek. In het doopboek komt hij niet met de naam Hopperus voor.
In het *Stamboek* wordt hij betiteld als Douwe Worp van Peyma Hopperus.[106] Daar zit een verhaal achter, een verhaal dat in 1624 begint met het testament van Worp

106 Het Stamboek geeft veelvuldig aan persoonsnamen het tussenvoegsel 'van' mee, ook waar dat in de praktijk niet werd gevoerd. Hetzelfde geldt voor patroniemen, de adel gebruikte die nagenoeg niet. Helaas is die gewoonte door latere genealogen op grote schaal nagevolgd.

Peyma, een neef van Douwes grootmoeder Lolck.[107] In dat testament staan allerlei bepalingen inzake de vererving van zijn nalatenschap, die hij belastte met een zgn. fideïcommis. Dat hield in dat de erfgenamen zijn nalatenschap niet mochten vervreemden, maar dat die intact in de familie Peyma moest blijven volgens de aanwijzingen van de testator. In 1689 stierf het geslacht Peyma echter uit in de mannelijke lijn met Julius, het zoontje van dr. Johannes van Peyma. Worp had die mogelijkheid ook onder ogen gezien en bepaald, dat het fideïcommis dan moest overgaan op de oudste in leven zijnde manspersoon in de vrouwelijke lijn, op voorwaarde dat die de naam Worp Peyma moest voeren of aannemen. Zodoende ging het bezit in 1689 over op Oene Douwes Beintema, zoon van Douwe Douwes en Beyts (Aebedr) Peyma. Gewoonlijk ging hij door het leven als Onuphrius Beintema van der Meulen.[108] Hij liet behalve twee dochters drie zonen na: Jacobus, Dominicus en Johannes Ignatius, allen gepromoveerd, de twee oudsten in de rechten, de jongste in de geneeskunde. De gebroeders maakten op 27 jan. 1690 afspraken over de verdeling van de goederen die hen later zouden toevallen. Hun vader leefde toen dus nog. Van de broers overleed Jacobus als eerste, in 1697. Hij stierf kinderloos en had bij testament zijn broer Johannes Ignatius tot universeel erfgenaam benoemd. Dat wekte wrevel bij broer Dominicus, aangezien het indruiste tegen de afspraken uit 1690,[109] en het schudde ook Douwe Worps Hopperus wakker. Die had geen bezwaar gemaakt bij de opvolging van Jacobus in het fideïcommis, maar meende dat hij nu - als oudste manspersoon uit de vrouwelijke linie - de aangewezen persoon was om in het bezit van het fideïcommis te treden. Toch aarzelde hij, 'soo door sijn geringen staat, als door enigh ontsag van die vrinden (d.i. de familie Beintema) daar van wederhouden'. Maar enkele juristen die hij raadpleegde waren het met hem eens, en zodoende trok hij in 1705 de stoute schoenen aan om dr. Johannes Ignatius in rechte aan te spreken. Douwe eiste het fideïcommis op en liet meteen ook maar beslag op het goed leggen. Dominicus was toen al overleden; hij liet twee dochters na, maar die werden nu niet aangesproken. Johannes Ignatius had het gebracht tot lijfarts van de keizer van het Heilige Roomse Rijk en resideerde aan het hof te Wenen. De eiser betoogde dat het testament vererving op broers uitsloot en dat Beintema daarom het goed aan hem moest afstaan. De gedaagde voerde o.m. aan dat zijn vader was overleefd door drie zonen, dat daarmee de fideïcommissaire bepalingen waren vervallen en dat Jacobus aldus het volste recht had om vrij te beschikken over zijn nalatenschap. Vermakelijk is wel dat de partijen zichzelf in de stukken tooiden met de naam Worp Peyma, maar

107 HvF 16677 423. De rest van deze paragraaf is grotendeels gebaseerd op het procesdossier, HvF 8612.
108 Die laatste toevoeging moest om de erfenis van Catharina van der Meulen wed. Tiete Peyma in de wacht te slepen.
109 Dominicus procedeerde hierover in 1703 tegen zijn broer en hij won dat proces. HvF 8078.

die stelselmatig de tegenpartij onthielden. Helaas voor Douwe verklaarde het Hof op 15 juli 1706 zijn eis 'voor als noch … niet ontvangbaer' en werd hij bovendien ook nog veroordeeld in de proceskosten. Een bittere pil. De woorden 'voor als noch' betekenen niet dat er bij het Hof enige twijfel bestond; de veroordeling in de proceskosten wijst daar absoluut niet op. De beraadslagingen van de raadsheren waren strikt geheim, dus zullen we nooit weten welke argumenten de doorslag gaven.

Bijna tien jaar lang hield Douwe Worps zich gedeisd. Wat hem bewoog om de zaak toch opnieuw aanhangig te maken is niet bekend, het dossier is zeer onvolledig. Ditmaal daagde hij niet alleen Johannes Ignatius, maar ook Maria Helena Tecla, de jongste dochter van Dominicus van Beintema.[110] Haar oudere zuster leefde niet meer. De lijfarts was inmiddels ook raadsheer van de keizer en voerde de titel van baron. Of het aanspreken van genoemde dochter verschil maakte zou ik niet kunnen zeggen, maar ditmaal viel het vonnis ten gunste van Douwe uit. De gedaagden werden op 27 okt. 1716 verklaard het testament van Worp Peyma 'gecontravenieert' te hebben, en dat ze daardoor waren vervallen van het fideïcommis. En dus moesten ze alle goederen aan Douwe overdragen.[111]

Dat het fideïcommis bepaald wel iets voorstelde weten we uit een later procesdossier.[112] Het bestond uit (1) Donia zathe te Anjum,[113] (2) 21 pm land aldaar, (3) 25 pm te Foudgum, (4) 15 pm te Hantum, (5) 9 pm te Hantumhuizen, (6) een zathe, groot 95 pm te Ternaard,[114] (7) 5 pm te Ferwerd, (8) een eeuwige rente van 9 gg en (9) een dito van 3 gg. Dat was 220 pm buiten de eeuwige renten. De jaarlijkse opbrengsten zullen ongeveer 1000 gulden per jaar hebben bedragen. Zie verder bij 4. hierna.

Sportieve verliezers waren de baron en zijn nicht niet, ze vroegen vrijwel onmiddellijk revies (herziening) aan. Ofschoon de Landsordonnantie van 1602 voorschreef dat 's Hofs sententie desondanks 'ter behoorlijcker executie ghestelt' moest worden,[115] is dat toch niet gebeurd. Douwe klaagde daar al eind 1716 over, hij vreesde dat zijn tegenpartij de zaak tot het uiterste zou rekken, in de wetenschap dat hij een man van 70 jaar zonder financiële middelen was.[116] Zijn vrees bleek terecht; wel kreeg hij van het Hof het recht om *pro deo* te procederen. Schoonzoon Jacob Jans verklaarde in 1725 dat zijn zoon Pieter 'door revijs tegen dese sententie deselve tot nog toe niet is

110 Ze was 18 jaar en had net venia aetatis van het Hof verkregen. Vgl. Gen. Jierb. 2014 91.

111 HvF 10292.

112 HvF 11925 (1727).

113 In het stemkohier van 1698 is dit Anjum nr. 16, groot 60 pm.

114 Dit was in 1698 stem Ternaard nr. 40, Sibersma. Peyma was nr. 43.

115 Op pag. 190, Tit. 32, 'Van Revisien', art. 1. Met dank aan prof. dr. mr. H. de Jong.

116 HvF 10292.

ingewesen in de possessie'.[117] De zaak sleepte zich eindeloos voort, de hoofdrolspelers hebben het einde niet meer meegemaakt. Het Hof bevestigde op 4 juni 1726 de sententie van 1716.[118] Douwe Worps is dus niet als een man in bonis gestorven. Slim gespeeld door de baron, maar ik kan er weinig bewondering voor opbrengen. Het nieuws drong destijds niet overal snel door, in het stemkohier van 1728 prijkt Johannes Ignatius, al vijf jaar dood, nog steeds als eigenaar van de boerderijen in Anjum en Ternaard.

Uit het eerste huwelijk:

1. Worp Douwes Hopperus, ged. Dokkum 6 maart 1670, jong overleden.

Uit het tweede huwelijk (gedoopt te Leeuwarden):

2. Pyter Douwes, ged. 12 dec. 1675, jong overleden.
3. Pytje Douwes Hopperus, ged. 18 april 1677, tr. 1. Leeuwarden 12 febr. 1708 (hij van St. Annaparochie, zij van Leeuwarden) Jan Hendriks, overl. (voor) 1722; tr. 2. Leeuwarden 1 april 1723 (beiden van Leeuwarden) Coenraad Bruins, soldaat, wednr. van Anna Margriet Augustijns.
   In het trouwboek van Leeuwarden heet ze Pytje Douwes, in het *Stamboek* Petronella Hopperus.
   Quot. 1749, Oost Minnemaespel: Coenraad Bruins, appointeerde,[119] 2 pers. boven 12 jaar, aanslag £ 11-9, verhoging £ 2.
4. Hylkjen Douwes Hopperus, geb. [Leeuwarden 1679/80], tr. ald. 14 juni 1705 Jacob Jans, van Camstraburen. Ze boerden daar, Camstraburen was een buurschap aan de westkant van de Ee, tegenover Oldegalileën.
   Hylkjen en haar zuster werden in 1727 voor het Hof gedaagd door Johannes Dorville, brouwer te Groningen, als vader van zijn zoon Johannes Worp Peyma Dorville bij Agatha Maria van Peyma. Zij was een zuster van de jonggestorven Julius, de laatste mannelijke Peyma, De eiser betoogde dat zijn zoon, vanwege zijn nauwe verwantschap met de laatste bezitter van het fideïcommis, recht had op het bezit daarvan. Hij vond ook dat allerminst bewezen was dat Douwe afstamde van een oom van de originele testator. Het Hof wees zijn eis af.[120]
   Uit dit huwelijk:
   Pyter Jacobs, zich vanaf 1725 noemende Pyter Jacobs Worp Peima,[121] ged. Leeuwarden 20 nov. 1707, overl. [Ternaard] 28 mei 1782, tr. (derde procl. Heerenveen 30 mei 1745, beiden van Heerenveen; att. naar Oudwoude verleend) Namke Bottes, ged. Oosterbierum 9 dec. 1714,

117 HvF 11925.

118 HvF 11720.

119 Afgekeurd militair aan wie een pensioen is toegekend.

120 HvF 11925.

121 HvF 11720.

overl. Ternaard 22 jan. 1786, dochter van Botte Douwes en Trijntje Jurriens.

Of Pyter Jacobs lang van het fideïcommis heeft kunnen genieten is maar de vraag. Er was een nieuwe kaper op de kust, te weten Jan Sipkes te Oosterlittens. Zo te zien is er niet over geprocedeerd, ik kan me voorstellen dat Pyter weinig heil zag in nog weer een rechtszaak. Jan Sipkes, geb. Blija 1683, was een zoon van Tietie Jans bij haar eerste man Sipke Clases. Tietie was een kleindochter van Sibbel Peyma, een zuster van Beyts die we al tegenkwamen. Jan Sipkes was boer, werd bijzitter van Baarderadeel en kerkvoogd van Oosterlittens. Hij voerde de naam Worp Peima consequent en stierf zonder kinderen op 3 dec. 1774, in de gezegende ouderdom van 91 jaar en zes maanden. Het fidëicommis werd opgeëist door Watse Jacobs te Hijum, zich voor deze gelegenheid noemende Watse Worp Peima.[122] Hij was een zoon van Tietie Jans bij haar tweede man Jacob Jans en dus een halfbroer van Jan Sipkes. Hij was vermoedelijk al ernstig ziek, hij stuurde zijn neef Dirk Swart om de zaken af te wikkelen. We schrijven 20 maart 1775. Alle landerijen en renten waren er nog, de waarde werd getaxeerd op 20.345 cg.

Zoals ik al liet doorschemeren leefde Watse niet lang meer, hij overleed op 13 april 1775. Bij de aangifte voor de collaterale succesie staat niet aan wie het fideïcommis werd overgedragen. Jakob en Dirk Swart tekenden er voor.[123] Ze waren beiden nog geen 40 jaar, ruimschoots jonger dan Pyter Jacobs. Ze konden dus geen aanspraak maken op het fideïcommis zolang die in leven was.

Pyter Jacobs blijft een schimmige figuur. In ieder geval heeft hij niet voor het Hof geprocedeerd om het fideïcommis op te eisen. Waar hij gedurende een groot deel van zijn leven heeft gewoond is onduidelijk. De doop van zijn zoon Jacob, zich later noemende Jacob Pieters Worp van Peyma, heb ik niet gevonden - volgens het *Stamboek* is hij op 1 mei 1746 geboren. Evenmin heb ik Pyter kunnen identificeren in het quotisatiekohier van 1749. Dat hij uiteindelijk in het bezit kwam van het fideïcommis betwijfel ik niet. Zijn zoon heeft geboerd op Sibersma te Ternaaard, de zathe die onderdeel van het fideïcommis was. Zie verder *Gen. Jierb*. 1974 p. 24 e.v.

5. Jetske Douwes, ged. 25 jan. 1682, jong overleden.
6. Pyter Douwes, ged. 31 okt. 1683, jong overleden.

VIc. Pytter (Pieter) Worps (zoon van Vb), ged. Buitenpost 29 nov. 1650, tr. ald. 12 juni 1671 (beiden van Buitenpost) Yfke Ymes.

Vrijwel zeker is Pieter, net als zijn broer Douwe, in 1660 bij zijn oom Wisse Jacobs en tante Antje Douwes Hopperus in huis gekomen. Toen tante overleed (1670) lagen daar spullen van Pieter in huis. Nadat zijn grootvader Romcke Jelles was overleden kwam hij onder curatele van oom Johaen Hoytes (1667), broer Douwe (1668) en neef Enne Douwes (1671).[124] In laatstgenoemd jaar trouwde Pytter en daarmee werd hij meerderjarig.

Hij bezat 12 pm land in het Oost van Buitenpost, misschien heeft hij dat beboerd. Alleen in verband met zijn vader komt hij met de naam Hopperus voor. Schrijven heeft hij niet geleerd, zijn broer Douwe wel. Een aantekening in het doopboek van 1679 meldt dat hij toen op Tollingahuis woonde. Dat lag noordelijk van Buitenpost, onder het behoor van Kollum, net over de grietenijgrens.

Yfke Emes, huisvrouw van Pieter Worps, is de allerlaatste naam op de lidmatenlijst van Buitenpost van januari 1684; ze woont dan in het Oost van Buitenpost. Waarschijnlijk is ze als Yfke Ymes in 1706 lidmaat te Dokkum. Pieter Worps is vermoedelijk niet lang na 1684 gestorven.[125]

Uit dit huwelijk (gedoopt te Buitenpost):

1. Worp Pieters, ged. 20 maart 1672.
2. Ieme Pieters, ged. 12 april 1674.
3. Trijntje Pieters, ged. 16 juli 1676.
4. Romcke Pieters, ged. 7 sept. 1679.

Van geen van de kinderen heb ik later nog iets gevonden.

122 BAA 108 114, 118.

123 LWL 211 40.

124 ACH 49 121 en 135; zie verder bij zijn ouders en broer.

125 Trijntje Harkema, een dochter van Aefke Brantsum (zie IV.5) verklaarde in 1705 dat Pieter voor lange jaren was overleden. HvF 8612.

Literatuur en afkortingen

De geciteerde archivalia berusten in Tresoar. De archieven van nedergerechten worden afgekort met drie hoofdletters; dat van Leeuwarden is in het HCL. Scans van vrijwel alle stukken kunnen worden bekeken op de website AlleFriezen. Desgewenst kunt u ook gebruik maken van de oude inventarisnummers van J.L. Berns (dat geldt niet voor Leeuwarden).

Andringa: Andringa-werkgroep, *Andringa*, 2 dln. (Exloo 1984, 1996).
att.: attestatie, getuigschrift.
cg: carolusgulden (symbool £) van 20 stuivers.
DVF 36: N. Ottema en A.L. Heerma van Voss, 'Friesma-State te Idaard', in *De Vrije Fries* 36 (1941) 1-43.
Gen. Jierb. 1971: D.J. van der Meer, 'Ulenburg', in *Genealogysk Jierboekje* 1971 74-99.
Gen. Jierb. 1974: W.J. Bokma de Boer, 'Fragment genealogie (van) Peyma', in *Genealogysk Jierboekje* 1974 24-31.
Gen. Jierb. 1978: H. Bierma, 'List fan testaminten yn de argiven fan de Nedergerjochten', in *Genealogysk Jierboekje* 1978 86-100.
Gen. Jierb. 1979: Y. Brouwers, 'Adama', in *Genealogysk Jierboekje* 1979 5-43.
Gen. Jierb. 1991: P.J.C. Elema en R. van der Ley, 'Rijpema; een Fries-Groningse familie', in *Genealogysk Jierboek* 1991 45-79.
Gen. Jierb. 1997: R. Bouma, 'Boelens II', in *Genealogysk Jierboek* 1997 83-103.
Gen. Jierb. 2010: O. Hellinga, 'Friese Meynsma har erf- en rjochtsopfolgers: Herbranda en Meynsma', in *Genealogysk Jierboek* 2010 263-351.
Gen. Jierb. 2014: K.P. de Boer, 'Rispens, de neiteam fan Ocke', in *Genealogysk Jierboek* 2014 59-116.
Gen. Jierb. 2017: L. Jagersma†, J. de Jong, H. Foekema en Y. Brouwers, 'Memorie van Hoytema', in *Genealogysk Jierboek* 2017 79-373.
Gen. Jierb. 2020: P. Nieuwland, 'Ypkje', in *Genealogysk Jierboek* 2020 119-165.
Gen. Jierb. 2024: G. van der Plaats en M. Breij, 'Parenteel Simon Juckes de Geest, de vader van His, Gelis én Wybrand de Geest', in *Genealogysk Jierboek* 2024 9-100.
gg: goudgulden (symbool: *f*) van 28 stuivers.
Huber, Hedendaegse Rechtsgeleertheyt: U. Huber, *Heedendaegse Rechtsgeleertheyt, soo elders, als in Frieslandt gebruikelijk* (Leeuwarden 1686).
HvF: archief van het Hof van Friesland (T14).
Kuiper, Revolutie ontrafeld: J. Kuiper, *Een revolutie ontrafeld. Politiek in Friesland 1795-1798* (Franeker 2002).
Meer, D.J. van der, 'Namen van staten en saten in Friesland', in: *Fryske plaknammen* XIII (Leeuwarden 1962) 66-93. Internet: mpaginae.
Monsterlijsten 1552: P.L.G. van der Meer en J.A. Mol, 'Monsterlijsten van Friesland 1552 en Ameland 1558', in J.A. Mol, *De Friese volkslegers tussen 1480 en 1560* (Hilversum 2017).
mpaginae, www.mpaginae.nl: website van M.H.H. Engels. Hierin zijn o.m. talrijke naamlijsten te vinden van provinciale en lokale bestuurders, officieren, ambtenaren, functionarissen en beoefenaren van speciale beroepen als advocaten, notarissen e.v.a.
phsg: philippusgulden van 25 stuivers.
pm: pondemaat, pondematen; oppervlaktemaat overeenkomend met 0,3674 hectare.
RR: Rentmeestersrekeningen (T 4); index in R.S. Roarda, *Nammen fan keapers en forkeapers út de Rintmasters-rekkens 1518-1575* (Leeuwarden 1965).
RvdAVD: J.C. Tjessinga (ed.), *De Aanbreng der Vijf Deelen van 1511 en 1514*, 5 dln. (Assen 1941-1954).
Stbk., *Stamboek*: M. de Haan en A. van Halmael jr., *Stamboek van den Frieschen, vroegeren en lateren adel*, 2 dln. (Leeuwarden 1846).
T: Toegang, inventaris van een archief of collectie.
w., wl.: wijlen.

… Steven Egberts

KEES P. DE BOER

STEVEN EGBERTS EN ZIJN STELLINGWERFSE NAKOMELINGEN

Nijenhuis/Nienwenhuis/Nienhuis, Van der Velde, Dijkstra en Westerhof

Ongeveer vijftien jaar geleden heb ik onderzoek gedaan naar Steven Egberts, waarvan ik toen alleen de voornaam Steven gevonden had, en zijn nakomelingen. In de laatste jaren heb ik dat onderzoek weer opgevat. Daarbij ging het speciaal om de nakomelingen van de zoons Thomas Stevens en Hyncke Stevens.

In dit artikel zijn hun nakomelingen in mannelijke lijn in kaart gebracht tot ca. 1812/1825. Veel nakomelingen waren boeren, maar Pieter Nienhuis was grietenij-ontvanger en ging bijna ten onder aan schulden. Hetzelfde gebeurde met Jannes Lykles, die op een bepaald moment 'van alles ontbloot' was en 'het nodige onderhoud niet meer kon winnen'.

Grote dank ben ik verschuldigd aan Gosse van der Plaats te Dokkum, die veel informatie heeft aangeleverd, vooral over Thomas Jans (VIb) en de gezinnen van zijn kinderen. Speciaal betreft mijn dank zijn uitleg van allerlei gegevens uit de reëelkohieren en de speciekohieren.

Eveneens wil ik Jelle de Jong, Anne Hielke Lemstra en Pieter Nieuwland hartelijk bedanken voor hun bijdragen. Daardoor was het onder meer mogelijk vast te stellen wie kinderen waren van IIId Egbert Hynckes.

De begrippen stelling en dorpsrechter hebben dezelfde inhoud. Met beide woorden wordt een functionaris in een Stellingwerfs dorp aangeduid die zorgde voor de orde en die kleine onenigheden en conflicten moest oplossen. Hij werd benoemd door de grietman op voordracht van de stemgerechtigden, dus de eigenaren van de stemgerechtigde boerderijen.[1]

1 J.A. Faber. *Drie eeuwen Friesland*, deel I en II (Leeuwarden 1973), pag. 350, 698.

I. Steven Egberts, landbouwer te Oldeberkoop, overl. na 12 mei 1612, tr. Lutgert Cornelisdr, overl. na 1627.

In 1608 en 1612 beloofde Steven Egberts om landhuur te zullen betalen. Dat wijst erop dat Steven Egberts landbouwer is geweest. Omdat de kinderen in Oldeberkoop of daar dichtbij woonden zal Steven Egberts waarschijnlijk in Oldeberkoop gewoond hebben.[2]

In 1627 waren Lutgert Cornelis, Anne Cornelis en Dirk Jansen samen eigenaar van een boerderij te Elsloo; ieder ⅓ deel. Anne Cornelis heeft zijn ⅓ deel in 1627 verkocht aan zijn kinderen Froukien Annedr en Berend Alberts.[3]

Maar waarom is deze Lutgert Cornelis de vrouw van Steven Egberts?

Dochter Harmentien Stevens (I 4) heeft veel aankopen gedaan, gevolg van het feit dat zij als weduwe van grietman Eyso van Terwisga over geld beschikte.

Bij drie aankopen uit 1641 en 1648 vermeldde Harmentien dat ouders of voorouders eigenaar zijn geweest van de betreffende boerderij of een deel daarvan. Die opmerkingen zijn voor de proclamatie niet nodig. Die opmerkingen staan niet bij de namen van de verkopers en hebben daarom betrekking op Harmentien en haar kinderen. Vermelding van voorouders op een dergelijke wijze kan bedoeld zijn om aan te geven dat ook Harmentien stamde uit familie met bezit.

Bij de aankoop in 1648 van een deel van een boerderij in Elsloo liet Harmentien vermelden dat het aangekochte deel mandelig is met 'der kinderen bestemoeder Lutger Cornelisland'[4] Dat betekent dat de moeder van Harmentien, dus de vrouw van Steven Egberts, Lutgert Cornelis heette. Zij zal voor 1648 overleden zijn.

In 1641 heeft Harmentien Terwisga 1/6 van een boerderij in Deddingaburen onder Oldeberkoop, stem 44, gekocht van de kinderen van wijlen Petertie Peters, vrouw van Peter Renckes. Harmentien liet noteren dat het te kopen deel door 'haar bestemoeder van Jochum Baertes aanbeërfd' is. Deze tekst wijst op de bestemoeder van Harmentien Terwisga. Op diezelfde dag heeft Harmentien Terwisga nog een 1/6 deel van die boerderij gekocht van de drie kinderen van haar broer Hyncke Stevens. In die akte staat vermeld door 'haar wijlen moedersmoeder van Jochum Baertes haar broer aanbeërfd'. Dit deel van die boerderij was dus eigendom van Jochem Baertes, vervolgens van zijn zuster, Harmentien haar grootmoeder, en vervolgens van Harmentien haar moeder, dat is Lutgert Cornelis.[5]

Harmentien heeft haar vader Steven Egberts nooit genoemd. Hij is dan ook voor zover bekend geen eigenaar van landerijen geweest.

2 OSW 1 83, foto 84, 18.10.1608; OSW 1 181, foto 184, 12.5.1612.
3 OSW 39 1, 1e procl. 4.9.1627.
4 OSW 42 23v, 1e procl. 18.1.1648.
5 OSW 41 12, 1e procl. 11.5.1641; OSW 41 11v, 1e procl. 11.5.1641.

Vraag is of alle kinderen van Steven Egberts ook kinderen van Lutgert Cornelis zijn. In 1630 legde Egbert Stevens (IIb) als volle broeder van Harmentien en als oom van de kinderen van wijlen Terwisga het niaar op een verkoop.[6]

Bij volle broeder denk je dat er ook halfbroers of halfzusters zijn, die een andere moeder of vader hebben. Maar dat hoeft niet het geval te zijn. In 1732 deelde Reinskje Frankena mee dat haar volle broer Regnerus overleden is. Reinskje, Regnerus en hun broers en zusters zijn kinderen uit één huwelijk.[7]

Het begrip volle broer kan ook gebruikt zijn om daarmee de relatie tussen twee personen te benadrukken, dus ook tussen Egbert Stevens en Harmentien van Terwisga. Deze uitleg van 'volle broeder' maakt het mogelijk dat Lutgert Cornelis de moeder is van alle kinderen van Steven Egberts. Dat is ook waarschijnlijk omdat het leeftijdsverschil tussen Thomas Stevens en Egbert Stevens vermoedelijk klein is. Hun zoons zijn ongeveer even oud.

Uit dit huwelijk:

1. Thomas Stevens, geb. ca. 1573, volgt IIa.
2. Egbert Stevens, geb. ca. 1575, volgt IIb.
3. Hyncke Stevens, geb. ca.1583, volgt IIc.
4. Harmentien Stevens, geb. 1587, overl. 1 mei 1651, begr. Oldeberkoop, tr. Eyso Johannes van Terwisga, grietman van Ooststellingwerf, overl. 25 nov. 1623, begr. Oldeberkoop, zoon van Johannes Eyses van Terwisga en Jelcke Stynthiama.
   Wie in de kerk van Oldeberkoop komt, vindt in het koor de grote grafsteen van Harmentien Stevens en Eyso van Terwisga met (waarschijnlijk) hun afbeeldingen.[8]
5. Antie Stevens, geb. ca. 1590, overl. voor 24 maart 1626, wonend te Heerenveen, tr. voor 1623 Jan Aukes de jonge, overl. voor 24 maart 1626.
   Jan Auckes de olde, voogd over de weeskinderen van wijlen Jan Auckes de jonge en Antie Stevens, is overleden voor 13 mei 1633. Rommertie Jans, weduwe van Jan Aukes de olde, heeft rekening gedaan over de periode sedert 24 maart 1626, toen haar man voogd was. Het bezit van Jan Auckes de jonge en zijn vrouw is verkocht. De beide weeskinderen, Aafke Jans, tien jaar oud, en Thomas Jans, zeven jaar oud, woonden bij de weduwe van Jan Aukes de olde. Jan Thomas (IIIa) en Cornelis Hynckes, beiden wonend te Oldeberkoop, zijn nu mombers geworden over de beide weeskinderen. Harmen Egberts (IIIc) was ook bij de afhandeling van de voogdij aanwezig. Vanwege de aanwezigheid van Harmen Egberts en het momberschap van Jan Thomas is het aannemelijk dat Antie Stevens een

6 OSW 53, foto 37, 1630; GJ 2022 119.
7 GJ 2022 143.
8 Gerke P. Mulder, *Van Terwisga tot Willinge Prins, een Ooststellingwerfs familiebezit door de eeuwen heen* (Groningen 1974), pag. 12-15; Hessel de Walle, *Friezen uit vroeger eeuwen* (Franeker 2007) nr. 4887.

dochter is van Steven Egberts. Bij de afhandeling van de voogdij van wijlen Jan Auckes de oude werd genoteerd dat Harmentie Terwisga te Oldeberkoop en Aeltie Stevens te Sloten voorwerpen in bewaring hebben genomen, die blijkbaar van de weeskinderen zijn. Dat maakt het aannemelijk dat zij zusters zijn. Voor dec. 1636 is ook Rommertie Jans overleden. Erfgenamen waren zijn dochter Anne Jan Aukes, die in Holland woonde, en de beide weeskinderen van Jan Aukes de jonge. Hun boedel is beschreven in aanwezigheid van de beide voogden over de kinderen en van Harmentie Terwisga.[9]

6. Aaltie Stevens, wonend Sloten, begr. Sloten 20 febr. 1659 als de oudste inwoonster.[9]

IIa. Thomas Stevens (zoon van I), geb. ca. 1573, smid Oldeberkoop, overl. voor mei 1624, tr. Hille Lubberts, overl. voor mei 1624.

In 1604 en 1608 was Thomas Stevens werkzaam als smid gezien de vermelding 'Thomas Smyt'.[10]

Voor mei 1624 zijn Thomas Stevens en zijn vrouw overleden. Toen waren de kinderen nog minderjarig. Daarom werd in aanwezigheid van Foppe Lubberts, oom van moederszijde, en Hyncke Stevens (IIc), oom van vaderszijde, op 12 jan. 1625 Egbert Stevens (IIb), stelling te Nijeberkoop, als momber over de weeskinderen aangesteld.[11]

Nadat Egbert Stevens overleden was, deed zijn zoon Harmen Egberts (IIIc) afrekening op 16 april 1632 van het momberschap gedurende de periode mei 1625 t/m mei 1631 over de kinderen Lambert, Harmen, en Lubbert Thomas. Lambert Thomas en Harmen Thomas waren in 1632 volwassen. Jan Thomas werd nu momber over de jongste wees Lubbert Thomas.

Tot het erfdeel der drie wezen behoorde onder meer het ¾ deel van de boerderij te Oldeberkoop stem 35, en het ¾ deel van het sterfhuis van hun ouders te Oldeberkoop, waar tussen mei 1624 en mei 1625 de drie wezen en hun oudste broer Jan Thomas samen gewoond hebben. Vanaf mei 1625 werd er huur betaald door Jan Thomas, die daar als smid woonde en eigenaar was van het ¼ deel van de genoemde smederij en boerderij. De weeskinderen hadden recht op een aandeel in het door Jan Thomas verkochte smidsgereedschap, blijkbaar afkomstig van hun vader.[12]

Uit dit huwelijk:

1. Jan Thomas, geb. ca. 1600, volgt IIIa.
2. Lambert Thomas, overl. voor 15 febr. 1642.

9 SCO 86, foto 96, 13.5.1633; OSW 22, foto 129, 24/28.12.1636.
10 OSW 1 15v, foto 17, 26.6.1604; OSW 1 84v, foto 86, 8.11.1608.
11 OSW 2 164, 12.1.1625.
12 OSW 21 183, foto 169, 16.4.1632.

Omdat bij een verkoop van het erfdeel van Lubbert Thomas sprake is van het ⅓ deel is de vierde broer Lambert Thomas voor die datum overleden zonder nakomelingen.[26]

3. Harmen Thomas, volgt IIIb.
4. Lubbert Thomas, geb. na 1607, overl. na 23 aug. 1643.
   In 1642 verkocht Lubbert Thomas zijn erfdeel aan zijn broer Jan Thomas.[26]
   Op 23 aug. 1643 was de koopprijs daarvan nog niet volledig betaald.[27]

IIb. Egbert Stevens (zoon van I), geb. ca. 1575, landbouwer, stelling te Nijeberkoop, overl. voor 16 april 1632, tr. voor 1602 NN.

In 1604 was Egbert Stevens kerkvoogd in Nijeberkoop.[13]

Wellicht is Egbert Stevens boer geweest op de boerderij te Nijeberkoop stem 3, want daar woonde later zijn enige zoon Harmen Egberts als eigen boer. Op 12 jan. 1625 werd Egbert Stevens momber over de kinderen van zijn broer Thomas Stevens.[11] Op 16 april 1632 na het overlijden van Egbert Stevens heeft zijn zoon Harmen Egberts rekenschap afgelegd van het door zijn vader gevoerde beheer.[12]

In 1629 had Egbert Stevens, stelling te Nijeberkoop, voor Jan Thomas Spoelman 12 carg. betaald aan Luytien Everts te Vledder wegens een sententie. Jan Thomas beloofde dat bedrag terug te betalen. Hij beloofde zijn beste koe niet te verkopen, voordat die betaling gerealiseerd was.[14]

In 1629 had Egbert Stevens ruzie met Leffert Jacobs. Het nedergerecht oordeelde dat Egbert en Leffert moesten proberen de kwestie zelf op te lossen. Als dat niet lukte zou de rechter uitspraak doen.[15]

In 1631 was Egbert Stevens eigenaar van een deel van de boerderij, later stem 44, in Deddingaburen onder Oldeberkoop. In dat jaar kocht Claas Clazes het 1/10 deel van die boerderij van Jan Alberts en consorten.[16]

Uit dit huwelijk:

1. Harmen Egberts, volgt IIIc.

IIc. Hyncke Stevens (zoon van I), geb. ca. 1583, waarschijnlijk landbouwer te Oldeberkoop, overl. voor 25 maart 1640, tr. voor 1611 Hendrickien, overl. voor 25 maart 1640.

Gezien de beroepen van de kinderen zal Hyncke Stevens waarschijnlijk ook boer zijn geweest, maar een bewijs ontbreekt. Omdat de kinderen grotendeels in Oldeberkoop woonden ligt Oldeberkoop als woonplaats van Hyncke Stevens voor de hand.

13 OSW 1 17v, foto 19, 4.9.1604.
14 OSW 56 84, 14.12.1629.
15 OSW 39 33, 38v, 6.10.1629, 29.3.1630.
16 OSW 39, foto 99, 1e procl. 7.6.1631.

In 1625 waren Hyncke Stevens als oom van vaderszijde en Foppe Lubberts als oom van moederszijde betrokken bij de benoeming van Egbert Stevens (IIb) als momber over de weeskinderen van wijlen Thomas Stevens.[11]

Voor 25 maart 1640 zijn Hyncke Stevens en zijn vrouw Hendrikien overleden. Op die dag moest het nedergerecht oordelen over een geschil tussen Jan Pieters Mathuizen enerzijds en Egbert Hynckes en Antie Hynkes, gesterkt met haar man Hylcke Renckes, en met elkaar optredend voor (hun blijkbaar nog minderjarige zuster) Petertie Hynckes, als erfgenamen van Hyncke Stevens en Hendrikien. De rechter vroeg de partijen om hun geschil samen op te lossen.[17]

Voor 11 mei 1641 is Petertie getrouwd, want op die datum verkochten de drie genoemde kinderen met hun partners het 1/6 deel van een boerderij op Deddingeburen aan Harmentie Terwisga (I 4).[18]

Uit dit huwelijk:

1. Antie Hynckes, overl. voor 6 mei 1674,[21] tr. voor 25 maart 1640[17] Hylcke Renckes, landbouwer Oldeberkoop, overl. na 10 mei 1672.[63]
   In 1640 was Hylcke Renckes pachter van de boerderij te Oldeberkoop stem 17. In 1665 kochten Hylcke Renckes en zijn vrouw het ⅓ deel van een perceel hooiland te Oldeberkoop.[19] Op 2 juni 1665 deed Hylcke Renckes rekenschap als curator over de twee weeskinderen van wijlen (zijn broer) Albert Renckes en Antie Eyses.[20]
   Omdat Hylcke Renckes en Antie Hynckes geen kinderen hadden, waren de naaste familieleden van beide kanten erfgenamen in 1674. Zodoende had het weeskind Aeltien Lamberts, kleindochter van zuster Petertyen Hynckes, in 1676 recht op het ¼ deel van de nog niet verdeelde boedel. Uit die beschrijving blijkt dat Hylcke Renckes in de loop van de tijd veel percelen hooiland heeft gekocht onder meer in Boijl, Schurega, Brongerga en Katlijk en dat hij veel geld uitgeleend heeft.[21]
   Het zou nog tot 1677 duren voor alles verdeeld werd. De ene helft ging naar de familie van Hylcke Renckes en de andere helft ging naar de familie van Antie Hynckes. Dat waren de zes kinderen van Egbert Hynckes (IIId) en Aeltien Lamberts, kleindochter van Petertyn Hynckes (IIc 3).[22]
2. Egbert Hynckes, volgt IIId.

17 OSW 16 99v, foto 100, 25.3.1640.
18 OSW 41 11v, 11.5.1641.
19 OSW 43 139, 1e procl. 16.4.1665.
20 OSW 25 321, 2.6.1665.
21 OSW 26 332, 21.9.1676, incl. erfenis 6.5.1674.
22 OSW 27 62, 9.4.1677.

3. Petertyen Hynckes, geb. na 1615, overl. voor 21 sept. 1676, tr. voor 11 mei 1641[18] Alert Martens, landbouwer te Boekelte en Oldeberkoop. overl. na mei 1664, zoon van Marten Alts te Boekelte onder Boijl en Alijdt.
   In 1657 waren Alert Martens en Petertje pachters op de boerderij Marten Alts erve te Boekelte onder Boijl stem 2, die deels eigendom was van het weeskind Geeske Hendriks. Geeske Hendriks was in 1651 één van de drie weeskinderen van wijlen Hendrik Jans en wijlen Aeltie Martens. De drie weeskinderen waren toen onder meer eigenaren van het 1/10 deel van Marten Alts erve te Boekelte. In dat jaar leefde hun grootmoeder Alijdt Martens nog. Marten Alts erve verwijst naar de vroegere boer Marten Alts. In 1640 was zijn weduwe Alijdt Martens met haar kinderen eigenaar van deze boerderij stem 2. In 1651 werd er geen pachter van deze boerderij genoemd. Ik sluit daarom niet uit dat grootmoeder Alijdt in 1651 met één of meer van haar kinderen deze boerderij bewoonde en gebruikte.[23]
   Later zijn Alert Martens en zijn vrouw verhuisd naar Oldeberkoop waar zij een boerderij pachtten, die voor de helft eigendom was van het weeskind Meyntie Renckes. Alert Martens is daar boer geweest tot mei 1664.[24]
   Hun dochter en schoonzoon Hendrickien Alerts en Lambert Bartelds zijn overleden voor 19 april 1676. Zij hadden één minderjarige dochter Aaltie Lamberts. Over haar zijn op 19 april 1676 haar oom Marten Alerts en Frans Dirks als mombers aangesteld.[25] Op 21 sept. 1676 werd de nalatenschap van de ouders van Aaltie Lamberts beschreven. Daaruit blijkt dat haar moeder Hendrikien Alerts erfgename is van haar ouders en ook van het ¼ gedeelte van de boedel van oom en tante Hylcke Renckes en Antie Hynckes. Alert Martens heeft aan zijn kleindochter het 1/5 deel van de boerderij in Boekelte, Boijl stem 2, nagelaten, waar in 1676 en in 1698 zijn zoon Marten Alerts, als boer woonde.[21]. Deze boerderij is de Marten Alts erve waar Alert Martens omstreeks 1657 zelf gewoond had.

IIIa. Jan Thomas (zoon van IIa), geb. ca. 1600, smid te Oldeberkoop, overl. voor 18 mei 1658, tr. 1. omstreeks mei 1625[12] Jacobyen Berends, overl. voor 23 aug. 1643, dochter van Berend Hartmans; tr. 2. voor 23 aug. 1643 Jacobien Geerts, waarschijnlijk overl. voor 1677, dochter van Geert Jans. Jacobien Geerts hertrouwde voor 17 mei 1659 Luitien Pieters, landbouwer te Oldeberkoop.

Harmen Thomas (IIIb) had van zijn ouders en zijn broer het ⅓ deel geërfd in de smederij en de boerderij te Oldeberkoop. Omdat Harmen Thomas later slechts eigenaar was van het één twaalfde deel neem ik aan dat hij ¼ deel verkocht heeft aan zijn broer Jan Thomas voor 1640. De boerderij stem 35 stond in 1640 op naam van Jan Thomas. Pachter was Anne

23 OSW 24 310, 14.10.1657; OSW 24 18v, 1.10.1651; vergelijk GJ 2022 214.
24 OSW 26 38, 26.10.1667.
25 OSW 26 309, 19.4.1676.

Alberts. Op 15 febr. 1642 heeft Jan Thomas het erfdeel van broer Lubbert Thomas gekocht, waaronder het ⅓ deel van de smederij en het ⅓ deel van de boerderij te Oldeberkoop stem 35.[26]
Op 23 aug. 1643 werd het bezit van Jan Thomas beschreven, omdat hij hertrouwd was met Jacobien Geerts. Aanwezig waren Berend Hartmans, de grootvader van de kinderen uit het eerste huwelijk, en hun oom Harmen Berends. Het ⅓ deel van de smederij en van de boerderij stem 35, dat gekocht was door Jan Thomas tijdens zijn huwelijk of daarna, viel de kinderen Thomas, Hiltje en Jacobien Jans ten deel; dit alles verminderd met de helft van één twaalfde deel, dat eigendom was van Harmen Thomas (IIIb). Ieder kind kreeg dus bijna 1/9 deel. Er moest nog landhuur en een deel van de koopsom betaald worden aan Lubbert Thomas (IIa 4).[27]
Vader Jan Thomas bleef eigenaar van 2/3 deel van de boerderij en de smederij.
In 1658 en 1659 na het overlijden van Jan Thomas kocht zijn weduwe Jacobien Geerts een aandeel in een perceel weiland te Oldeberkoop, dat mee eigendom van haar kinderen was. Verkopers waren de drie voorkinderen van haar man, Hiltje Jans, Jacobien Jans en Thomas Jans, die hun aandelen van hun vader geërfd hadden.[28]
Op 11 mei 1659 werd de nalatenschap van Jan Thomas beschreven, omdat zijn weduwe Jacobien Geerts hertrouwd was met Luitien Pieters. Aanwezig waren Geert Jans en Harmen Egberts (IIIc), die mombers waren tijdens de beschrijving. De vier weeskinderen uit het tweede huwelijk werden met naam en leeftijd vermeld. Ieder van de zeven kinderen van Jan Thomas erfde het 1/7 deel van 2/3 deel van de boerderij te Oldeberkoop stem 35, door Jacobien Geerts en haar tweede man Luitien Pieters bewoond, en het 1/7 deel van 2/3 deel van de smederij, bewoond door Thomas Jans (IVa). Dit alles verminderd met de helft van één twaalfde deel dat eigendom was van het kind van Harmen Thomas (IIIb). De weeskinderen uit het tweede huwelijk hadden recht op de helft van het huisraad, boerengereedschap, paarden, rogge, dat gemeenschappelijk eigendom was met hun moeder.[29]
Op 17 mei 1659 werden grootvader Geert Jans en halfbroer Thomas Jans benoemd als mombers over de vier weeskinderen. Harmen Egberts (IIIc) was als bloedverwant bij deze benoeming aanwezig.[30]
Op 28 juni 1659 hebben deze mombers de helft van de boerenhuizing en de landerijen te Oldeberkoop, stem 35, verpacht aan Berend Ernst en zijn vrouw. Berend Ernst en zijn vrouw hebben de helft van het vee, het boerengereedschap en het huisraad gekocht van de mombers. Daarbij is bepaald dat de wees Steven Jans een jaar lang tot mei 1660 bij hen zou wonen en door hen zou worden verzorgd.[31]
Op 7 febr. 1660 kocht Geert Jans als momber het aandeel van Jacobien Jans (IIIa 3) en haar man Jan Seerps in de boerderij stem 35 te Oldeberkoop, dat mee eigendom was van de weeskinderen en waar de stiefvader en de moeder van de weeskinderen, Luitien Pieters en Jacobien Geerts, woonden. Berend Ernst maakte bezwaar omdat hij bang was voor aantasting van zijn huurrecht. Thomas Jans (IVa) legde het niaar op de verkoop, maar dat is vermoedelijk niet doorgegaan.[32]
Op 31 okt. 1660 deden Geert Jans en Thomas Jans rekening van hun beheer over de periode mei 1659-mei 1660. In hun plaats werd stiefvader Luitien Pieters momber over de weeskinderen. Maar op 5 dec. 1661 heeft Luitien Geerts, oom van de weeskinderen, het momberschap overgenomen van Luitien Pieters.[33]
Op 19 jan. 1664 kocht momber Luitien Geerts van Evertien Everts en Aagtien Harmens hun twaalfde deel in de boerderij stem 35 te Oldeberkoop en in de smederij te Oldeberkoop, beide mee eigendom van de weeskinderen. Dit deel zal afkomstig zijn van Harmen Thomas (IIIb).[34]
Jacobien Geerts en haar tweede man woonden in 1677 niet meer op de boerderij stem 35.[76] Vermoedelijk zijn zij voor dat jaar overleden.
Uit het eerste huwelijk:

1. Thomas Jans, volgt IVa.
2. Hiltien Jans, tr. voor 10 febr. 1647 Ryckolt Seerps te Mildam, overl. voor 7 mei 1681, zoon van Seerp Rykelts en Trijn Dirks. Ryckolt Seerps hertrouwde Geesien Clazes. Geesien Clazes, weduwe van Ryckolt Seerps, hertrouwde voor het gerecht van Haskerland 14 juni 1686 Meinte Jeens.
   In 1647 werd de nalatenschap van wijlen moeder Trijn Dirks in Mildam verdeeld tussen haar man Seerp Ryckels en haar kinderen Bauk Seerps, vrouw van Willem Eites, Gees Seerps, vrouw van Thijs Eytes, Ryckolt
   Seerps, Jan Seerps, en Johannes Dirks te Mildam als curator over de minderjarige Martien Seerps. Seerp Ryckels behield de boerderij, Mildam stem 20,[35] waar hij in 1640 al eigen boer was.
   In 1647 kochten Thijs Eytes en Gees Seerps te Mildam de helft van een tuin aldaar van de ook in Mildam wonende Ryckolt Seerps. De andere helft was

26 OSW 41 47, 1e procl. 15.2.1642.
27 OSW 23 208, foto 99, 23.8.1643.
28 OSW 43 16, 1e procl. 18.5.1658; OSW 43 28v, 1e procl. 22.2.1659.
29 OSW 24 418, 11.5.1659.
30 OSW 6 323, 17.5.1659.
31 OSW 24 420, 28.6.1659; OSW 24 421, 16.5.1660.
32 OSW 43 48, 1e procl. 7.2.1660.
33 OSW 25 35, 31.10.1660, 5.12.1661.
34 OSW 43 118, 1e procl. 19.1.1664.
35 SCO 74 79, 2.6.1647.

eigendom van Martien Seerps.[36] In 1676 kocht Ryckolt Seerps een oud huis, gelegen aan de Vaart.[37]

Op 7 mei 1681 hebben Geesien Clazes, weduwe van Ryckolt Seerps, gesterkt met Intze Annes, enerzijds, en Dirk Ryckolts, Hartman Ryckolts, Trijn Ryckolts, Jacobje Ryckolts en hun oom Jan Seerps als curator over de minderjarige kinderen van wijlen Ryckolt Seerps en zijn tweede vrouw Geesien Clazes, de nalatenschap van wijlen hun man en vader Ryckolt Seerps verdeeld. Ieder van de kinderen kreeg 100 carg. Moeder/stiefmoeder Geesien Clazes kreeg alle overige bezit.[38]

3. Jacobien Jans, overl. voor 20 febr. 1669, tr. voor 18 mei 1658[28] Jan Seerps, overl. voor 20 dec. 1682, landbouwer te Mildam en Oudeschoot, zoon van Seerp Rykelts en Trijn Dirks (zie bij IIIa 2). Jan Seerps van Mildam hertrouwde voor het gerecht van Schoterland op 10 maart 1669 met Geertie Cornelis, van de Knijpe, overl. na 22 okt. 1683. Geertie Cornelis was eerder gehuwd voor het gerecht van Schoterland op 1 juni 1651 met Ruurd Thijses, van Oranjewoud.

   In 1659 kochten Jan Seerps en Jacobje Jans te Mildam een paar percelen land.[39]

   Op 20 febr. 1669 werd de inboedel van Jan Seerps te Mildam, inclusief de nalatenschap van zijn vrouw Jacobien Jans beschreven. Daartoe behoorden de levende have en een boerderij met landerijen te Mildam. Op 12 maart 1669 werd bepaald dat Jan Seerps de gehele inboedel zou verkrijgen. Het enige in leven zijnde kind uit dit huwelijk, de minderjarige Aaltie Jans, die toen onder curatele stond van Thomas Jansen (IVa), zou een uitkering in geld krijgen als zij 20 jaar oud zou worden.[40]

   Op 15 febr. 1669 werden Cornelis Jans en Anne Sybes curatoren over de achtjarige Geertie en de vierjarige Trijntje, kinderen van Geertie Cornelis en wijlen haar man Ruurd Thijses.[41] In de zeventiger jaren is het oudste weeskind Geertje Ruurds overleden. Cornelis Jans deed op 22 okt. 1683 afrekening van de curatele in aanwezigheid van moeder Geertie Cornelis. De curator heeft pacht ontvangen onder meer van wijlen Jan Seerps, die land gepacht had in Het Meer en daarvan huur betaalde in 1674.[42]

   In 1670 waren Thijs Eytes en Jan Seerps curatoren over de kinderen van Marten Jelles en wijlen Martien Seerps.[43]

36 SCO 119 38, 1e procl. 10.2.1647.
37 SCO 123 15, 1e procl. 15.11.1676.
38 SCO 79 120, 7.5.1681.
39 SCO 121 63, 1e procl. 18.5.1659.
40 SCO 77 159, 20.2.1669; SCO 77 164v, 12.3.1669.
41 SCO 69 20v, 15.2.1669.
42 SCO 101 549, 22.10.1683.
43 SCO 77 242v, 5.6.1670.

   Op 9 jan. 1683 werd de nalatenschap van wijlen Jan Seerps beschreven. Daaruit blijkt dat hij boer geweest is onder Oudeschoot en dat hij eigenaar was van de boerenbehuizing en de daarbij behorende landerijen. Er is 200 gulden schuld aan de erven van Ryckolt Seerps. Zes dagen later werd de nalatenschap verdeeld. De weduwe Geertje Cornelis kreeg de roerende goederen. Haar dertienjarige dochter Jacobje Jans, sinds 20 dec. 1682 onder curatele van Eyte Willems en Richolt Jeltes, kreeg de boerderij en de andere onroerende goederen.[44]

Uit het tweede huwelijk:

4. Lambert Jans, geb. 1646, waarschijnlijk overl. voor 23 febr. 1675.

   Lambert Jans werd in 1675 niet genoemd, toen zijn beide andere broers en zuster een aandeel in de smederij kochten. Hij zal voor dat jaar overleden zijn.[75]

   Omdat ik geen andere eigenaren van de genoemde smederij heb gevonden is zijn 1/7 erfdeel verdeeld over zijn drie volle broers en zuster.

5. Antien Jans, geb. 1649, overl. na 1680, tr. Gerke Annes, wonend te Noordwolde.

   In 1680 verkocht Antie Jans, gesterkt met haar man Gerke Annes te Noordwolde, samen met Hendrikien Jannes, Aaltie Jannes, Jan Jannes en Alert Jannes een half dagmad hooiland te Oldeberkoop aan de pachter Steven Jans, die mee eigenaar was.[45]

6. Steven Jans, geb. 1650, volgt IVb.
7. Roelof Jans Nijenhuis, geb. 1653, volgt IVc.

IIIb. Harmen Thomas (zoon van IIa), smid Oosterwolde Fr., overl. voor mei 1653, tr. Ave Tjeerds, overl. voor mei 1653.

Harmen Thomas heeft van zijn vaderlijk erfdeel één twaalfde deel behouden, dat in 1664 verkocht is aan de kinderen uit het tweede huwelijk van Jan Thomas.[34]

In 1643 en 1646 kochten Harmen Thomas en Aaf Tjeerds percelen weiland en hooiland te Oosterwolde.[46]

In 1649 moest Geert Michiels 3 carg. betalen aan Harmen Thomas, smid in Oosterwolde wegens schulden.[47]

Op 25 okt. 1653 was Toenes Thomas momber over de drie minderjarige weeskinderen, nadat Harmen Thomas en Ave Tjeerds waren overleden. Er was een geschil tussen hem en de oudste zoon Thomas Harmens, die smid was in Oosterwolde. Waarschijnlijk ging het over de erfenis van de ouders en heeft dat geschil er toe geleid dat Thomas Harmens uitgekocht is uit de nalatenschap.[48]

44 SCO 69 41, 20.12.1682; SCO 79 227, 9.1.1683; SCO 79 233, 15.1.1683.
45 OSW 44 49, 1e procl. 14.4.1680.
46 OSW 41 94, 1e procl. 26.9.1643; OSW 41 137v, 1e procl. 17.3.1646.
47 OSW 17 49v, 2.10.1649.
48 OSW 17 226, 25.10.1653.

Op 7 sept. 1657 deed Toenes Thomas als momber over de twee jongste weeskinderen Tyaert Harmens en Eucke Harmens rekenschap over de periode mei 1653 – mei 1657. Daarbij zijn ook verrekeningen met andere kinderen genoteerd, waarbij ook het uitgekocht zijn van Thomas Harmens genoemd werd.
In mei 1654 was er boelgoed geweest. Tot de boedel behoorden een paar percelen land en de smederij te Oosterwolde, die vanaf 1653 door de oudste zoon Thomas Harmens gebruikt werd. De opbrengst van de nalatenschap kwam ten goede aan de jongste zes kinderen, die allen met name genoemd werden. Lolle Tyaerts heeft de boelinge (gift aan een kind bij zijn/haar huwelijk), die Bauckien Harmens toekwam, ontvangen. Carst Harmens heeft de boelinge, die Aaltje Harmens toekwam, ontvangen in 1654. Tjaard Harmens was in 1657 meerderjarig en getrouwd.[49]
Uit dit huwelijk:

1. Thomas Harmens, smid Makkinga en Oosterwolde Fr., tr. voor 10 febr. 1646 Fardu Lefferts.
   In 1646 woonde Thomas Harmens als smid met zijn vrouw in Makkinga. Hij ruilde zijn kleine huis met smederij met een groter huis aldaar, dat geschikter was voor de smederij.[50] Na het overlijden van zijn ouders zal hij verhuisd zijn naar hun smederij in Oosterwolde.[48]
2. Bauckien Harmens, van Oosterwolde, tr. Heerenveen 14 mei 1648 Lolle Tjaarts, overl. Heerenveen 22 sept. 1656,[51] glazenmaker.
   Op 23 nov. 1648 deed de glazenmaker Lolle Tjeerds belijdenis te Heerenveen.
   Op 23 sept 1655 is in Heerenveen hun dochter Aafke gedoopt. Zij bleef enig kind.
3. Jantien Harmens, geb. voor 1632.
4. Froucke Harmens, geb. voor 1632.
5. Aaltie Harmens, geb. voor 1632, tr. Carst Harmens.
6. Tyaert Harmens, geb. na 1632, volgt IVd.
7. Eucke Harmens, geb. na 1632.

IIIc. Harmen Egberts (zoon van IIb), geb. ca. 1602, landbouwer te Nijeberkoop, overl. na 17 mei 1659,[30] tr. Gese Jans, overl. voor 12 maart 1672,[52] dochter van Jan Lourens te Sandhuizen.

49 OSW 24 301, 7.9.1657.
50 OSW 41 133, 1e procl. 10.2.1646.
51 Overlijden Lolle Tjeerds vermeld in lidmatenregister. Hij is dan diaken.
52 OSW 43 277v, 1e procl. 12 maart 1672. Bij de verkoop van een boerderij in Nijeberkoop zijn Harmen Egberts kinderen naastliggers; teken dat beide ouders overleden zijn.

In 1640 woonde Harmen Egberts als eigen boer in Nijeberkoop op de boerderij stem 3, die in het begin van de 18e eeuw De Hulsebos werd genoemd.[53] Het huidig adres van de latere opvolger van deze boerderij is Bovenweg 43 te Nijeberkoop.
Harmen Egberts was in 1640 ook eigenaar van een deel van de boerderij stem 44 te Deddingaburen onder Oldeberkoop, dat hij geërfd had van zijn vader.
In 1636 had Harmen Egberts hout aan de herbergier Jan Abeles te Oldeberkoop verkocht. Maar de herbergier kon dat hout niet betalen. De bijzitter Claas Berends heeft de koopprijs van 176 phg. aan Harmen Egberts betaald. Dertien jaar later had Jan Abeles dat geld nog niet terugbetaald. Het gerecht veroordeelde Jan Abeles in 1649 om aan Claas Berends de schuld van 176 phg. te betalen. Maar de herbergier was bang dat Harmen Egberts hem zou manen om aan hèm te betalen. Claas Berends garandeerde de herbergier, dat hij in dat geval voor hem in de bres zou springen.[54]
In 1641 kocht Harmentie Terwisga (I.4) van Harmen Egberts het 2/3 deel van de helft van de boerderij te Deddingaburen onder Oldeberkoop stem 44, mandelig met Hendrik Gerrits n.u.[55]
In 1641 werd Harmen Egberts oom genoemd van Baertie en Renckie Peters, die erfgenamen zijn van hun moeder wijlen Petertie Peters. Maar dat kan niet waar zijn. Wellicht was zijn vader Egbert Stevens oom van de kinderen via zijn onbekende vrouw.[56]
In 1641 kochten Harmen Egberts en Evert Jansen voor de ene helft en Meyne Geers, Johannes Roelofs, en Jan Berends voor de andere helft een perceel land te Nijeberkoop van Cornelis Renckes.[57]
In de jaren 1648 tot en met 1651 was Harmen Egberts namens de erfgenamen van zijn schoonvader Jan Lourens verwikkeld in een zaak met Rencke Hanckes Meeckhoff en zijn broer Jeyp Hanckes. Kern van de zaak was of de door Roeloffien, de grootmoeder van Meekhoff, in 1616 gezette handtekening echt was. Vermoedelijk ging het om een erfeniskwestie.[58]
Op 11 mei 1659 was Harmen Egberts momber over de wezen van Jan Thomas.[29]
Over de kinderen en verdere nakomelingen van Harmen Egberts is elders gepubliceerd. Daarom worden zij hier niet vermeld.[59]

53 OSW 47 31, 1e procl. 18.2.1721; OSW 47 39, 1e procl. 3.2.1721.
54 OSW 56 266, 8.8.1636; OSW 17 63, 18.12.1649.
55 OSW 41 17, 1e procl. 25.1.1641.
56 OSW 22, foto 308, 8.2.1641.
57 OSW 41 34, 1e procl. 28.9.1641.
58 OSW 17 30, 7.11.1648; OSW 17 99, 26.11.1650; OSW 17 138v, 2.12.1651; OSW 17 194v, 21.12.1651.
59 K.P. de Boer, *De Boer een familie uit Noordwijk (Gn)* (Almelo 2011).

IIId. Egbert Hynckes (zoon van IIc), landbouwer te Oldeberkoop, overl. voor 1677, tr. voor 1640 Geessien Pieters, overl. voor 9 sept. 1680,[67] dochter van Pieter Baertes.

In 1640 en 1643 was Egbert Hynckes pachtboer op de boerderij Oldeberkoop stem 20.[60] In 1642 was Egbert Hynckes curator over de broer van zijn vrouw, de zestienjarige Elle Pieters. In 1650 deed Egbert Hynckes rekenschap van de curatele. Elle Pieters was getrouwd en eigenaar van ⅓ deel van de boerderij te Oldeberkoop stem 15, waar zijn broer Baerte Pieters als boer woonde. Baerte Pieters en zijn vrouw hebben hun boerderij verkocht in 1679, maar mochten de boerderij blijven huren. Geessien Pieters, weduwe van Egbert Hynckes, protesteerde tegen de verkoop, maar zag daar op 8 maart 1679 vanaf. Koper was Laelius van der Vegt, die in 1698 eigenaar was van die boerderij Oldeberkoop stem 15. Omdat Pieter Baertes in 1640 eigen boer was op die boerderij, is duidelijk dat Pieter Baertes de vader is van onder meer Geessien Pieters.[61]

In de laatste jaren voor 1645 werd Wygertje, weduwe van Michiel Cornelis, onderhouden door de armvoogden van Oldeberkoop en Nijeberkoop, waaronder Egbert Hynckes en Jan Thomas. In 1646 heeft haar zoon Meine Carstens de verplichting op zich genomen Wygertje levenslang te onderhouden en haar schulden te betalen. Daartegenover zou hij recht hebben op de opbrengst van alle goederen, die Wygertje geërfd heeft van haar overleden zoon Jan Carstens. Wygertje hoefde de ontvangen bedragen uit de armenkas van de voorgaande periode niet terug te betalen.[62]

Bij de verdeling van de nalatenschap van Antie Hinckes (IIc 1) en haar man Hylcke Renckes in 1677 werden de zeven kinderen van Egbert Hynckes en Geessien Pieters als erfgenamen vermeld.[22]

Uit dit huwelijk:

1. Steven Egberts, landbouwer te Hoornsterzwaag, waarschijnlijk overl. voor 1698, tr. Syts Hessels.

   In 1672 waren Steven Egberts en Syts Hessels te Hoornsterzwaag 200 phg. schuldig aan Pieter Egberts de olde te Oldeberkoop, hun broer. In hetzelfde jaar hebben Steven en Syts ook 200 phg. geleend van hun moeder Geese Pieters, weduwe van Egbert Hynckes. Getuigen waren Lammert Bartels en Hylcke Renckes (IIc 1) te Oldeberkoop.[63] Sinds 1677 was Steven Egberts te Hoornsterzwaag 51 carg. schuldig aan Johannes Hessels die bij/aan Heerenveen woonde (feitelijk aan de Fock,[64] dat officieel bij Terband hoorde). Omdat Steven in 1679 dat bedrag niet kon betalen werd afgesproken dat Johannes van Steven een koe en winterrogge en boekweit van een bepaald perceel land zal ontvangen. Daaruit blijkt dat Steven boer geweest is. In 1679 was er ook sprake van een vermoedelijk nieuwe lening van Johannes Hessels van 50 carg. Steven en Syts beloofden dat bedrag binnen een jaar teug te betalen aan Johannes Hessels, maar beide partijen zullen geweten hebben dat dat niet zou gebeuren. Er werd dan ook vastgelegd dat de terugbetaling later kon plaats vinden. Maar dan komt er een merkwaardig gevolg: Zolang die schuld niet betaald is, zullen Steven Egberts en Syts dochter Aukje van Johannes Hessels 'in cost en dranck onderholden'.

   Hoe is deze opmerkelijke oplossing te verklaren?

   Auck is op 9 juni 1678 te Luinjeberd gedoopt als dochter van Johannes Hessels en zijn eerste vrouw Auck, die in Terband woonden. Dochtertje Auck is genoemd naar haar moeder Auck Piers, die in het kraambed is overleden. Een eerder uit dat huwelijk geboren kind Niese zal vermoedelijk jong overleden zijn omdat in 1692 een kind uit het tweede huwelijk van Johannes Hessels en Hendrikje Fockes Nieske wordt genoemd. In 1678 en 1679 moest Johannes Hessels dus alleen voor de baby zorgen. Als ik aanneem dat Johannes Hessels en Syts Hessels broer en zuster zijn geweest is het begrijpelijk dat Steven en Syts de zorg voor baby Aukje op zich genomen hebben. Aukje heeft hoogstens tot 1683 in Hoornsterzwaag gewoond. Want is 1683 woonde zij weer bij haar vader die toen hertrouwd was met Hendrikje Fockes. Besloten werd dat Aukje 450 carg. van haar vader zou krijgen en dat haar vader haar goed zal onderhouden en naar school zal laten gaan [65]

   In 1683 heeft Steven Egberts te Hoornsterzwaag 50 carg. geleend van Marten Aalderts te Boekelte (zie bij IIc 3). Onderpand is een deel van een mad hooiland te Boekelte, dat gezamenlijk bezit was van Marten en Steven en door Marten gebruikt werd.[66]

   Omdat Steven Egberts in 1698 niet genoemd wordt als pachter in Hoornsterzwaag neem ik aan dat hij voor dat jaar overleden is.

2. Pieter Egberts, wonend Oldeberkoop, overl. voor 1 febr. 1681.

   Omdat Pieter Egberts innocent (verstandelijk gehandicapt) was, stond hij in 1672, wonend in Oldeberkoop,[63] en 1677[22] onder voogdij van zijn moeder Geesien Pieters, die zijn goederen beheerde. In onderscheid met zijn jongere broer en

60 OSW 23 132, 19.1.1643.

61 OSW 23, foto 51, 30.6.1642; OSW 23, foto 304, 14.3.1650; OSW 44 23, 1e procl. 28.1.1679.

62 OSW 23 341, foto 155, 10.4.1646.

63 SCO 165 335, 10.5.1672.

64 Op 4.5.1684 deed Hendrickjen Fockes belijdenis te Terband. Daarbij is de naam van haar man Johannes Hessels (het was zijn tweede huwelijk) en hun woonplaats de Focke vermeld.

65 SCO 165 396, foto 230 (lening van 1677), 11.5.1679; SCO 165 397, foto 231, 15.5.1679; AEN 15, foto 207, 7.10.1683.

66 WSW 149 471, foto 242, 4.2.1683.

naamgenoot werd hij Pieter Egberts 'de olde' genoemd. Na het overlijden van zijn ouders werd op 9 sept. 1680 het bezit van Pieter Egberts de olde beschreven. Het bezit bestond uit een aantal percelen land en uit een aantal geldbedragen, uitgeleend onder meer aan zijn broers en zwager Pieter Egberts de jonge, Steven Egberts en Joachim Michiels. Pieter Egberts de jonge en zijn vrouw Grietie Suwerts zullen voor Pieter Egberts de olde zorgen; in elk geval gedurende een periode van drie jaar. Pieter Egberts de Jonge, Hans Jans en Anske Oeges werden curatoren over Pieter Egberts de olde.

Deze situatie heeft geen drie jaar geduurd. Op 1 febr. 1681 zijn de curatoren van hun taak ontheven omdat Pieter Egberts de olde overleden was.[67]

3. Imme Egberts, tr. 1. voor 9 april. 1677[22] Jochem Michiels, landbouwer te Wolvega, overl. voor 15 okt. 1693, wellicht zoon van Michiel Jochems en Grietje Jans; tr. 2, wonend Wolvega, Wolvega 15 okt. 1693 Roelof Folkerts, van Vinkega, landbouwer te Oldeholtwolde, waarschijnlijk overl. voor 1708.

   Michiel Jochems is voor 5 mei 1655 overleden. Hij heeft twee niet bij name genoemde kinderen nagelaten uit zijn huwelijk met Grietje Jans. In 1655 werden Hendrik Wygers en Roelof Jochems curatoren over deze twee weeskinderen. In 1698 zijn Jochem Michiels erfgenamen en Frouke Michiels, in 1676 vrouw van de schooldienaar Willem Anders te Nijeholtpade, ieder eigenaar van 1/8 deel in de boerderij Nijetrijne stem 11. Jochem Michiels heeft zijn aandeel van zijn ouders geërfd. Andere eigenaren van 1/8 deel zijn er niet. Het is daarom niet onmogelijk dat Jochem en Frouke de beide weeskinderen van 1655 zijn.[68]

   In 1688 woonden Jochem Michiels en zijn vrouw in Wolvega, waar in dat jaar hun zoon Egbert gedoopt werd. Imme Egberts deed belijdenis op 30 okt. 1692 te Wolvega. Zij is vandaar verhuisd naar Oldeholtwolde, waar zij in mei 1698 op de lidmatenlijst stond.

   In 1693 werd de nalatenschap beschreven van wijlen Jochem Michiels en zijn vrouw Immechien Egberts, die hertrouwd was met Roelof Folkerts. Pieter Hinckes (IVe 2) en (zwager) Willem Anders zijn curatoren geworden over de nagelaten minderjarige kinderen (niet met name genoemd) uit Imme haar eerste huwelijk. Jochem Michiels heeft in het huwelijk ingebracht onder meer 1/8 deel in een boerderij te Nijetrijne. Immechien heeft geld ingebracht, geërfd van haar vader, van haar tante Antie Hinckes (IIc 1) en van haar moeder en broer. Tot de nalatenschap behoorden ook koeien, wagen, paard, hooi, rogge en haver. J ochem is dus boer geweest. De weeskinderen kregen het aandeel in de boerderij te Nijetrijne stem 11. Immechien kreeg de overige goederen. Zij en haar tweede man zullen de weeskinderen onderhouden tot de jongste wees 16 jaar geworden is. In 1699 heeft Immechien Egberts als moeder van de kinderen van wijlen Jochem Michiels het aandeel in de boerderij Nijetrijne stem 11 verkocht aan Geert Freerks.[69]

   In 1698 was Roelof Folkerts pachter van de boerderij Oldeholtwolde stem 5, die eigendom was van Harmina, Anna en Joachim Franckena. Omdat Wilt Alberts in 1708 pachter van deze boerderij was, zal Roelof voor dat jaar overleden zijn.

   In 1706 zijn Roelof Folkerts en Immechien Egberts, wonend Oldeholtwolde op de plaats De Horne, 471 carg. schuldig aan Harmina, Anna en Joachim Franckena. Onderpand is de levende have en het boerengereedschap.[70]
4. Hincke Egberts, volgt IVe.
5. Hendrickien Egberts, tr. voor 9 april 1677[22] Hans Jans.
6. Aeltie Egberts, van Oldeberkoop, overl. na 1694, tr. Joure 28 okt. 1674 Anske Oeges, timmerman te Joure.

   Anske Oeges tr. eerder Joure 3 febr. 1664 Ipke Tierds; bij hun huwelijk woonden beide te Joure. Tussen 1675 en 1694 zijn vijf kinderen gedoopt te Joure. Bij de doop van zoon Tieerd, Joure 28 sept. 1684, is het beroep van de vader vermeld. Hun laatste kind Anders werd gedoopt Joure 19 febr. 1694.

   In 1670 leenden Anske Oeges en Ipke Tjeerds te Joure 250 goudgulden. Tjeerd Jacobs, schoenmaker en Andries Everts weduwe waren borgen.[71]

   In 1682 leenden Anske Oeges, mr. timmerman, en Aaltie Egberts te Joure 200 carg. van Arend Barelds te Oldeberkoop.[72]
7. Pieter Egberts, volgt IVf.

IVa. Thomas Jans (zoon van IIIa), smid Oldeberkoop, overl. voor 2 febr. 1673, tr. voor 1 maart 1659 Renst Franckes, geb. 1635, overl. na 21 dec. 1688, dochter van Francke Martens en Luytien Luytiens.[73] Renst Franckes is hertrouwd voor 8 nov. 1677 met Jan Roelofs.

67 OSW 28 66v, 9.9.1680; daarin ook het overlijden van Pieter Egberts de olde vermeld.

68 WSW 24 409, foto 377, 5.5.1655; H. Sannes, Skoalmasters yn Fryslân, (Nijeholtpade), www.fryske-akademy.nl/undersyk.

69 WSW 86 akte nr. 32, foto 111, 9.12.1693; WSW 127 277, 1e procl. 20.1.1699. Toen werd ook het 1/8 aandeel van Froukje Michiels verkocht aan dezelfde koper. Haar man Willem Anders, schooldienaar in Nijeholtpade, was in 1693 curator over de weeskinderen van Jochem Michiels.

70 OSW 58 27, 10.12.1706; crediteuren: GJ 2022 150, 121.

71 HAS 80 123, 2.5.1670.

72 HAS 81 50, 24.3.1682.

73 OSW 24 26, 22.12.1651; daarin Renst/Rensien genoemd met leeftijd en haar ouders; haar ouders zijn jong overleden; zij is opgevoed door haar oma Martien Wychers.

In 1659 kochten Thomas Jans en Renst Franckes van (zijn beide zusters), Hiltie Jans (IIIa 2) en Jacobien Jans (IIIa 3) de van hun ouders geërfde aandelen in het huis met smederij te Oldeberkoop. Het gekochte was mee eigendom van de koper en van zijn minderjarige halfbroers en -zuster.[74] Door deze aankoop werd Thomas Jans eigenaar van het 13/21 deel, dus ruim de helft, van de smederij.
Voor 2 febr. 1673 is Thomas Jans overleden, omdat de jongste zoon Thomas naar zijn vader genoemd is.
Vanwege schulden hebben zijn weduwe Renst Franckes en haar kinderen in 1675 het 2/3 deel van de helft (lees: ruim de helft, 13/21 deel) van het huis met de smederij te Oldeberkoop, waar Steven Jans (IVb) nu smid was geworden, verkocht. Kopers werden de nieuwe smid Steven Jans, Roelof Jans (IVc) en Antie Jans (IIIa 5). Deze kopers hebben op diezelfde dag ook het resterende ⅓ deel van de helft (lees: ruim de helft) van de smederij gekocht van dezelfde verkopers.[75]
Voor 8 nov. 1677 is Renst Franckes hertrouwd met Jan Roelofs. Twee ooms, Roelof Martens en Roelof Jans, zijn mombers geworden over de vier weeskinderen, die met naam en zo exact mogelijke leeftijd genoemd werden. De moeder en stiefvader zullen de beide jongste kinderen in de winter naar school sturen en zij zullen de helft van de opbrengsten van de boerderij ontvangen. De wezen zijn eigenaren van ⅓ (lees: ruim de helft 13/21) van de landerijen van stem 35, die moeder en stiefvader gebruiken (maar niet van de bijbehorende door moeder en stiefvader bewoonde behuizing te Oldeberkoop).[76]
Op 14 juni 1683 heeft Roelof Jans rekenschap gedaan van de curatele, omdat de mede curator Roelof Martens overleden was. In dat jaar woonde Roelof Jans op de boerderij Oldeberkoop stem 35. Omdat de stiefvader en moeder van de wezen Jan Roelofs en Renst Franckes dan nog genoemd worden, zijn zij blijkbaar verhuisd naar een andere boerderij. Er is geen opvolger voor Roelof Martens benoemd. Op 21 dec. 1688 heeft Roelof Jans opnieuw afgerekend. De oudste twee kinderen zijn meerderjarig en evenals hun moeder Renst Franckes aanwezig bij de afrekening.[77]
In 1689 kochten Steven Jans (IVb), mr. smid, en Roelof Jans (IVc), die beiden mee-eigenaren waren, het ruim ⅓ deel van een arve land te Oldeberkoop stem 35, buiten de behuizing waar de minderjarigen geen recht op hadden, van de volwassen kinderen Jan Thomas en Francke Thomas en van de minderjarige kinderen Jacobien Thomas en Thomas Thomas. De boerderij werd ook toen gebruikt door de mede-koper Roelof Jans.[78]
Uit dit huwelijk:

74 OSW 43 29v, 1e procl. 1.3.1659.
75 OSW 43 297v, OSW 43 298v, beide 1e procl. 23.2.1675.
76 OSW 27 99, 8.11.1677.
77 OSW 28 300v, 14.6.1683; OSW 32 31v, 21.12.1688.
78 OSW 44 200v, 1e procl. 4.2.1689;. OSW 44 202, 1e procl. 4.2.1689.

1. Jan Thomas, geb. mei 1661, volgt Va.
2. Francke Thomas, geb. in juli 1663, landbouwer te Oldeberkoop en Oudehaske, tr. Jantje Tiables.
   In 1698 was Francke Thomas pachter van de boerderij te Oldeberkoop stem 40 en hij gebruikte daarbij ook de helft van de boerderij Oldeberkoop stem 41, die eigendom was van zijn beide ooms Steven Jans (IVb) en Roelof Jans (IVc).
   Op 4 febr. 1707 zijn Francke Thomas en Jantje Tiables met attestatie verhuisd van Oldeberkoop naar Oudehaske.
   In 1708 was Francke Thomas pachter van de boerderij Oudehaske stem 55. Maar in 1718 woonde hij daar niet meer.
3. Jacobien Thomas, geb. 2 febr. 1666.
4. Thomas Thomas, geb. 2 febr. 1673, landbouwer te Oldeberkoop.
   Thomas Thomas was pachter van de helft van de boerderij Oldeberkoop stem 41 in 1718 maar niet in 1708 en 1728.

IVb. Steven Jans (zoon van IIIa}, geb. 1650, smid Oldeberkoop, overl. tussen 1723[79] en 1728, tr. voor 14 april 1680 Rinske Wybes, overl. voor 30 jan. 1731.
Voor of in 1675 is Steven Jans smid geworden in Oldeberkoop als opvolger van zijn overleden halfbroer Thomas Jans (IVa). Samen met zijn broer Roelof Jans en zuster Antie Jans heeft hij het grootste deel van de smederij gekocht in 1675.[75]
Op 14 april 1680 kocht Steven Jans hooiland van (zijn zuster) Antie Jans en anderen.[45]
In 1683 kochten Roelof Jans (IVc) en Vroukje Lykles en Steven Jans en Rensk Wybes het 1/6 deel (lees: 13/63 deel) in een arve land zonder huis te Oldeberkoop stem 35, mee eigendom van de kopers, van Hartman Rykels, Dirck Rykels en Trijn Rykels, vrouw van Jacob Ates. De verkopers zullen dit aandeel geërfd hebben van hun moeder Hiltie Jans (IIIa 2), een halfzuster van Steven en Roelof Jans.[80]
In 1688 was Steven Jans getuige, toen Jelcke Eyses van Terwisga, weduwe van Suffridus Lyckles, haar testament maakte. Steven Jans tekende als Steven Jans Smit.[81]
In 1690 kochten Steven Jans en Rensk Wybes het 1/16 deel van een perceel weiland en van een perceel bouwland beide te Oldeberkoop, dat mandelig was met de kopers. Verkopers waren de crediteuren van wijlen Harmen Berends.[82]
In 1698 en 1708 was Steven Jans samen met zijn broer Roelof Jans eigenaar van de boerderij Oldeberkoop stem 35 en van de helft van de boerderij Oldeberkoop stem

79 OSW 47 85, 1e procl. 28.9.1723. Mr. Steven Jans smid was in 1723 westelijke naastligger van verkocht land.
80 OSW 44 110, 1e procl. 12.6.1683.
81 Gerke P. Mulder, *Van Terwisga tot Willinge Prins, een Ooststellingwerfs familiebezit door de eeuwen heen* (Groningen 1974), pag. 39.
82 OSW 44 234, 235, beide 1e procl. 25.11.1690.

41, die door hen eerder gekocht was. In 1698 werd deze helft gebruikt door Francke Thomas (IVa 2) en in 1708 door Arne Jans. In 1718 was Steven Jans alleen eigenaar van die helft; pachter was toen Thomas Thomas (IVa 4). In 1728 waren Steven Jans weduwe en hun kinderen eigenaar van de helft van deze boerderij.
In de periode 1698-1718 heeft Steven Jans de boerderij stem 21 te Boijl gekocht; deze boerderij was in 1728 eigendom van Steven Jans erven (incl. zijn weduwe).
In 1702 kochten Steven Jans en Rinske Wybes te Oldeberkoop een paar kampen bouwland aldaar.[83]
In 1711 verkregen Steven Jans, mr. smid te Oldeberkoop, en Roelof Jans, huisman te Nijeholtpade, via wandelkoop van Grietje Harmens, weduwe van Jacob Franckes, en haar kinderen drie dagmad weiland te Oldeberkoop.[84]
Op 30 jan. 1731 was er een geschil tussen de erven van notaris T. Poutsma en de erfgenamen van Steven Jans: Jacobje Stevens, vrouw van Jelle Hendriks en Marten Hendriks als vader van zijn kinderen bij wijlen Martien Stevens.[85]
Uit dit huwelijk:

1. Jacobje Stevens, overl. Oudehorne 1757/1758,[86] tr. voor 1703 Jelle Hendriks, geb. 1674, landbouwer, dorpsrechter te Oudehorne, overl. 1751/1752, zoon van Hendrik Jelles en Wobbegien Wilts.
   In 1680 hadden de minderjarige kinderen, waaronder de zesjarige Jelle Hendriks, van Hendrik Jelles te Oudehorne en zijn overleden vrouw Wobbegien Wilts recht op erfdelen van hun oom wijlen Wilt Wilts en hun grootmoeder wijlen Harmentie Toenis, in totaal 140 carg. Hun vader heeft dat bedrag voor zijn kinderen ontvangen op 31 mei 1681 van Alle Hendriks, oom van de kinderen en zoon van Harmentie Toenis.[87]
   In 1700 kocht Jelle Hendriks, vrijgezel te Oudehorne, een perceel veen.[88]
   In 1702 werden Jelle Hendriks, dorpsrechter te Oudehorne, en Jan Barelds te Nieuwehorne curatoren over de kinderen van wijlen Wybe Inthes en Hendrikje Hendriks.[89]
   In 1703 wilden Jelle Hendriks en Jacobje Stevens te Oudehorne vier dagmad hooiland in Oldeberkoop kopen, maar daar werd het niaar op gelegd.[90]

83 OSW 46 42, 1e procl. 31.1.1702.
84 OSW 46 244v, 1e procl. 27.1.1711. Verkopers vermeld in GJ 2010 137.
85 OSW 19 66, 30.1.1731.
86 Overlijden van Jelle Hendriks en Jacobje Stevens, Oudehorne speciekohier nr. 13, 1752, nr. 11, 1758.
87 OSW 28 61, 16.6.1680; zie voor aanvullingen internet collectie G.P. Mulder, Map 74, Wiltinge.
88 SCO 126, 1e procl. 1.5.1700.
89 SCO 69 88, 6.11.1702.
90 OSW 46 52v, 1e procl. 16.1.1703.

Vanaf 1708, vermoedelijk vanaf 1703, tot zijn overlijden was Jelle Hendriks boer op de boerderij te Oudehorne stem 12. Zijn weduwe heeft het boerenbedrijf voortgezet. Jelle Hendriks was in 1698 eigenaar van het ¼ deel, in 1708 van de helft, in de jaren 1718 t/m 1738 van het ¾ deel, en in 1748 van de gehele boerderij. In 1758 stond die boerderij op naam van Jelle Hendriks weduwe en erfgenamen.
In oktober 1728 stonden Jelle Hendriks en Jacobje Stevens beiden op de lidmatenlijst in Oudehorne; hij was ouderling en dorpsrechter.
In 1738 en 1748 was Jelle Hendriks als erfgenaam n.u. van zijn schoonouders eigenaar van de boerderij stem 21 te Boijl en van de helft van de boerderij stem 41 te Oldeberkoop. Bij deze helft hoorde 15 pm land en een boerenbehuizing. In 1758 waren de vijf kinderen van wijlen Jelle Hendriks eigenaren van deze helft.
In dat jaar was Jelle Jans n.u. eigen boer op de boerderij stem 21 te Boijl. Hij was in Oudehorne op 14 mei 1731 getrouwd met Wobbegien Jelles.
Op 21 okt 1738 is het testament geregistreerd dat Antje Martens, vrouw van Harmen Sywerts, smid te Oldeberkoop, op 7 okt. 1727 gemaakt heeft. Antje Martens is dus voor 1738 overleden. Omdat zij geen kinderen had, zou haar oom Johannes Piers te Nijeberkoop haar bezit erven behalve een paar legaten. Haar man Harmen Sywerts zou hun huis te Oldeberkoop, bijna alle roerende goederen en een bedrag van 1000 carg. als legaat krijgen. De kinderen van Jelle Hendriks zouden 1000 carg. als legaat krijgen maar zij moesten daarvan 25 carg. uitkeren aan de armen in Oldeberkoop. Waarom deze kinderen dit legaat kregen is niet duidelijk.
Echter haar erfgenaam Johannes Piers overleed vòòr Antje Martens en daarom vonden haar wettige erfgenamen dat het testament ongeldig was. Zij wilden het betalen van de legaten voorkomen. Het gerecht bepaalde op 15 juli 1745 dat het legaat aan de kinderen van Jelle Hendriks betaald moest worden. De erfgenamen gingen in hoger beroep bij het Hof van Friesland maar het Hof bevestigde op 24 mei 1746 de uitspraak van het gerecht.[91]

2. Martien Stevens overl. Oldeberkoop voor 30 jan. 1731,[85] tr. voor 1718 Marten Hendriks, landbouwer, dorpsrechter te Oldeberkoop, overl. tussen 1758 en 1768, zoon van Hendrik Martens.
   In 1698 was Hendrik Martens boer op de boerderij stem 11 te Oldeberkoop en eigenaar van de helft. (Zijn zoon) Marten Hendriks heeft deze helft geërfd en was vanaf 1718 tot na 1758 boer op deze boerderij. Tussen 1738 en 1748 heeft hij ook de andere helft gekocht.
   In 1711 heeft (vader) Hendrik Martens 5/6 deel van de boerderij Oldeberkoop stem 2 in drie delen gekocht. In 1718 was dat deel eigendom van Marten

91 WSW 49 45v, 15.7.1745; HvF 13711, 24.5.1746.

Hendriks, die in 1721 en 1726 het laatste 1/6 deel heeft gekocht. Daarmee was de gehele boerderij zijn eigendom.[92]
In 1728 kocht Marten Hendriks, dorpsrechter, de helft van een boerderij te Oldeberkoop stem 1.[93] Marten Hendriks was eigenaar van deze helft in de jaren 1728 t/m 1758. De boerderij werd verpacht.
In 1768 waren de twee dochters Janke Martens, wed. van Nicolaas Cleyenburg, en Hiltje Martens eigenaren van de boerderijen te Oldeberkoop stemmen 2 en 11, en van de helft van stem 1.

IVc. Roelof Jans Nijenhuis (zoon van IIIa), geb. 1653, landbouwer te Oldeberkoop en Nijeholtpade, overl. voor 5 april 1730, tr. voor 12 juni 1683 Vroukje Lykles, overl. voor 1718, dochter van Lykle Lubberts en Geertien Jans.[94]

Roelof Jans gebruikte als eerste de familienaam Nijenhuis/Nieuwenhuis/Nienhuis. Deze naam zal ontleend zijn aan de woonplaats Nijeholtpade. Ook kinderen van dochters of kleindochters hebben later deze naam aangenomen.
In 1683[77] en 1698 was Roelof Jans boer op de boerderij Oldeberkoop stem 35. Deze boerderij lag aan de zuidzijde van de huidige Bovenweg, westelijk van de kruising met de weg Bekhof-Deddingabuurt. In 1698 en 1708 waren Roelof Jans en Steven Jans (IVb) eigenaren van de helft van de boerderij Oldeberkoop stem 41 en van de gehele boerderij stem 35, maar van de laatstgenoemde boerderij was Roelof Jans in 1718 en 1728 alleen eigenaar.
De beide broers deden vaak gezamenlijke aankopen, in 1675 een deel van de familiesmederij[75] in 1683 en 1711 meerdere percelen land.[80, 84]
Op 23 febr. 1700 kwamen Roelof Jans en Vroukje Lykles met attestatie van Oldeberkoop naar Nijeholtpade.
In 1708 of eerder is Roelof Jans boer geworden op de boerderij Nijeholtpade stem 25. Deze boerderij was in 1698, toen nog met stemnummer 26 (evenals in 1640), eigendom van Vroukje Lykles, samen met haar twee broers en haar zuster. Omdat van de vier in 1698 genoemde eigenaren twee kinderloos zijn overleden, was Roelof Jans namens zijn kinderen in 1718 en 1728 eigenaar van de helft. Daarna ging de eigendom over op zijn zoon Lykle Roelofs Nijenhuis. Mijns inziens lag deze boerderij op de plek van de huidige boerderij Vriesburgerweg 14.
In 1718 was Roelof Jans geen boer meer, maar werd deze boerderij verpacht.

92 OSW 46 239, 239v, beide 1e procl. 20.1.1711; OSW 46 248, 1e procl. 3.2.1711; OSW 47 35, 1e procl. 22.4.1721;
OSW 47 137v, 1e procl. 2.7.1726.
93 OSW 47 156, 1e procl. 13.7.1728.
94 Jan T. Anema, Lycklama à Nijeholt, oudste generaties, in *De Nederlandsche Leeuw* 134 (2017-3), 128-131.

Voor 1730 is Roelof Jans Nienhuis overleden. Hij heeft laten vastleggen dat Jelle Hendriks (IVb.1) curator moest worden over de drie kinderen van zijn overleden dochter Jacobje Roelofs en haar man Jan Egberts, de 21-jarige Geertje, de twintigjarige Egbert en de zeventienjarige Swaantje voorzover het hun aandeel in zijn erfenis betrof.[95]
Uit dit huwelijk:
1. Jan Roelofs Nijenhuis, volgt Vb.
2. Lykle Roelofs Nijenhuis, volgt Vc.
3. Jacobje Roelofs Nienhuis, overl. voor 5 april 1730,[95] tr. voor 1708 Jan Egberts, landbouwer te Katlijk, overl. voor 5 april 1730.
In 1713 hebben Jan Egberts, huisman Katlijk, en Jacobje Roelofs 750 carg. geleend van veenbaas Douwe Piers.[96]
In 1708 en 1718 was Jan Egberts pachter van de boerderij te Katlijk stem 20. Deze boerderij was in 1698 eigendom van Sake Jans voor 1/5 deel, Jan Egberts voor 1/5 deel, Gerke Jans voor 2/5 deel, die pachter was van de boerderij, en Foke Ruurds voor 1/5 deel. In 1708 was Jan Egberts eigenaar van het ⅓ deel en in 1718 van de helft van deze boerderij.
In 1718 verkocht Jan Egberts voor 1550 carg. de helft van zijn boerderij te Katlijk aan Trijn Piers, wed. Sake Jans, en aan (haar zoon) Jan Sakes, dorpsrechter te Mildam. Jan Sakes was eigenaar van de andere helft van deze boerderij. Gezien de begrenzing door land van de Vicarie en het feit dat de kopers eigenaren zijn van de andere helft is het zo goed als zeker dat deze verkoop de boerderij stem 20 betreft.[97]
Maar de nieuwe koper komt niet als eigenaar voor in het stemkohier en de oude wel. In 1728 was Jan Egberts eigenaar van de gehele boerderij. Toen was Douwe Fockes pachter. In 1738 was deze boerderij eigendom van de kinderen van Jan Egberts, terwijl schoonzoon Yde Lammerts, man van Swaantje Jans, (in 1730 zeventien jaar oud;[95] in ondertrouw gegaan te Nieuwehorne op 14 dec. 1732), daar toen boer was. Is de verkoop van 1718 later ongedaan gemaakt en heeft Jan Egberts toen het aandeel van Jan Sakes gekocht?

IVd. Tyaert Harmens (zoon van IIIb), waarschijnlijk landbouwer te Oosterwolde, overl. voor 13 sept. 1675, tr. voor 7 sept. 1657[49] Elsien Bernardus Holtrup, overl. na 25 maart 1690, dochter van Bernardus Holtrup en Anna Hemelgaert. Voor 13 sept. 1675 hertrouwde Elsien met Dirk Boscamp, sergeant.

95 WSW 54 122v, 5.4.1730.
96 SCO 171 62, 10.5.1713.
97 HAS 57 188v, foto 197, 1e procl. 25.4.1718.

In 1662 hebben Bernardus Holtrop, zijn vrouw Anna Hemelgaert, (hun dochter) Elsien Bernardus en haar man Tyaert Harmens een scheer paardeland gekocht in de boereweide in Oosterwolde.[98]
Op 11 april 1671 kochten Tyaert Harmens en Elsien Holtrup bij een publieke verkoop een perceel land.[99]
Op 13 sept. 1675 hebben Elsien Holtrup en haar tweede man de sergeant Dirk Boscamp samen met de andere erfgenamen van haar ouders een huis in Oosterwolde verkocht.[100]
Op 5 maart 1690 werd het bezit van Elsien Holtrop beschreven, omdat zij 'niet wel bij haar verstand' was, en van haar zoon Harmen Tyaerts, die overleden was. Zijn weduwe Trijn Jans heeft de bezittingen aangegeven. Tot de boedel behoorden onder meer koeien en boerengereedschap maar geen onroerend goed. Dat betekent dat zoon Harmen Tyaerts boer geweest is en dat waarschijnlijk Elsien haar eerste man Tyaert Harmens ook boer geweest is. Op 25 maart 1690 zijn Harmen Freriks en Laelius Holtrop benoemd als mombers over Elsien Holtrup en haar goederen. Dat momberschap heeft geduurd tot alle bezit verkocht was.[101]
Uit dit huwelijk:
1. Harmen Tyaerts, landbouwer te Oosterwolde, overl. voor 5 maart 1690, tr. Trijn Jans.

IVe. Hincke Egberts (zoon van IIId), overl. voor 9 april 1677, tr. Swaene Jans.
Op 9 april 1677 trad Swaene Jans, weduwe van Hincke Egberts, op namens hun drie niet met naam genoemde kinderen.[22]
Uit dit huwelijk:
1. N.N.
2. Pieter Hinckes.
   In 1693 is Pieter Hinckes één van de curatoren over de weeskinderen van Jochem Michiels (IIId 3). Omdat een curator in de regel een familielid is, gaat het hier om de zoon van Hincke Egberts.[69]
3. Pietertie Hinckes.
   Pietertie Hinckes c.s. hebben nog recht op hooiland onder Holtwolde in 1688, gemeenschappelijk bezit met de weeskinderen van Pieter Egberts de jonge (IVf).[102]

98 OSW 43 88, 1e procl. 21.1.1662.
99 OSW 43 259, 1e procl. 1.3.1671, finaal 11.4.1671.
100 OSW 43 308, 1e procl. 13.9.1675.
101 OSW 30 67, 5.3.1690; OSW 30 77v, 25.3.1690; GJ 1991 12. In deze laatste bron stond dat Tyaert Harmens smid was volgens GEN 15.22.08, 1316, 1717. Maar een bewijs van die beroepsaanduiding ontbreekt.

IVf. Pieter Egberts (zoon van IIId), landbouwer te Oldeberkoop, overl. voor 16 maart 1688, tr. voor 1674 Grietie Suwarts, overl. na 18 sept. 1723, dochter van Suwart Abeles; zij tr. 2. voor 16 maart 1688 Jan Hendriks.
Op 16 maart 1688 werd de nalatenschap van Pieter Egberts beschreven. Daartoe behoorde hooi, boekweit, rogge en haver. Pieter is dus boer geweest. In 1674 heeft hij van zijn moeder Geese Pieters een aantal beesten (koeien), een paard, een wagen en ander boerengereedschap gekocht; teken dat hij toen zelfstandig boer is geworden; misschien op zijn ouderlijke boerderij.
In mei 1688 werd zijn boedel verdeeld. Grootvader Suwart Abeles trad op als curator over de drie weeskinderen. Hij werd daarin bijgestaan door Anske Oeges en Jochem Michiels, de beide ooms van de weeskinderen. Grietie Suwarts en haar tweede man Jan Hendriks zullen de weeskinderen verder verzorgen. Als het jongste kind veertien jaar is, krijgen de kinderen per persoon 30 carg. en een aandeel in de percelen land.
Toen het jongste kind veertien jaar was omstreeks 1698 hebben de kinderen de hun toekomende gelden niet gekregen. Grietie Suwarts en haar tweede man Jan Hendriks hebben 90 carg. betaald aan hun zoon Egbert Pieters betaald. Egbert verklaarde in 1708 dat hij 60 carg. zou geven aan zijn beide zusters. Egbert beloofde zijn ouders, dat zijn zusters deze bedragen niet aan hun ouders zouden vragen. Dat kan er op wijzen dat de verhouding tussen ouders en dochters niet zo goed was.
Egbert Pieters heeft de genoemde bedragen echter niet aan zijn zusters betaald. In 1723 heeft hij aan zijn moeder, die als weduwe van haar tweede man Jan Hendriks in Oldeberkoop woonde, een bedrag van 72 carg. uitbetaald, bestaande uit 30 carg., die toekwam aan zijn overleden zuster Geese Pieters, 20 carg. waar zijn zuster Antie Pieters recht op had en de rente van die beide bedragen, 22 carg. Tien carg. zijn niet aan moeder Grietie betaald wegens een schuld van Antie Pieters aan haar broer. Blijft de vraag of Antie Pieters het bedrag van 30 carg. ooit heeft ontvangen.[102]
In 1698 was Jan Hendriks pachter van de boerderij Oldeberkoop stemmen 47 en 48.
Uit dit huwelijk:
1. Antie Pieters, geb. 1677.
2. Egbert Pieters, geb. 1679, volgt Vd.
3. Geessie Pieters, geb. 1685, overl. voor 18 sept. 1723.[102]
4. Wybe Pieters, overleden voor 16 maart 1688, na de dood van zijn vader.[102]

Va. Jan Thomas (zoon van IVa), geb. Oldeberkoop mei 1661, landbouwer te Oldeberkoop en Westermeer, overl. Westermeer na 1728, tr. voor 1698 Aagt Pyters, van Westermeer, overl. Tjalleberd voor 1737.
In 1698 was Jan Thomas pachter van de boerderij stem 39 te Oldeberkoop.

102 OSW 29 358, 16.3.1688, inventaris; OSW 30 3, 9.5.1688, inclusief de verklaringen van 29.10.1708 en 18.9.1723.

Op 24 juli 1707 is Aagt Pyters, vrouw van Jan Thomas, met attestatie vanuit Oldeberkoop naar Westermeer verhuisd.
In Westermeer is Jan Thomas pachter geworden van een steeds groter bedrijf, in 1708 (vermoedelijk vanaf 1707) van de boerderij stem 2, in 1718 van de boerderij stemmen 2 en 3, en in 1728 van de boerderij stemmen 1 en 2 en misschien ook een deel van stem 3. De boerderij stem 3 was in 1728 in stukken verhuurd en in 1738 was Dirk Jans pachter van de boerderij stemmen 1, 2 en 3.
In 1710 werden Jan Thomas en Anne Pyters curatoren over de vier kinderen van wijlen Sipke Wybes en Tjets Pyters, die in Westermeer zijn overleden. Sipke Wybes en Tjets Pieters woonden te Westermeer, toen zij trouwden voor het gerecht van Haskerland op 1 juli 1689. Dat alles betekent dat Aagt Pieters een zuster is van Tjets Pieters en ook afkomstig is van Westermeer.[103] In 1721 en 1723 leenden Jan Thomas en zijn vrouw te Westermeer resp. 300 carg. en 400 carg. uit; in 1721 aan Marten Andries, Antie Martens en Harmen Sywerts, alle drie wonend in Steggerda, en in 1723 aan Antie Martens en Harmen Sywerts, die toen smid in Steggerda was.[104]
Na 1728 is Aagtje Pyters, weduwe van Jan Thomas, samen met haar zoon Thomas Jans met attestatie naar Tjalleberd c.a. verhuisd. Volgens het lidmatenregister is Aagtje Pieters daar overleden. Dit zal gebeurd zijn voor 7 febr. 1737, want toen is zoon Thomas Jans teruggegaan naar Joure-Westermeer.
Uit dit huwelijk:
1. Roelof Jans, volgt VIa.
2. Thomas Jans, volgt VIb.

Vb. Jan Roelofs Nijenhuis (zoon van IVc), stelling, landbouwer te Ter Idzard, overl. na 1738, tr. voor sept. 1715 Grietje Wybes, ged. Oldeholtpade 9 april 1685,[105] overl. voor 1741, dochter van Wybe Sakes en Antje Pieters.
In 1698 was Wybe Sakes eigenaar van delen van de boerderijen Ter Idzard stem 30 en Oldeholtwolde stem 1, en hij was eigen boer op de boerderij Oldeholtwolde stemmen 2 en 4. Voor 1708 is hij overleden en werden zijn kinderen eigenaren van de genoemde (delen van de) boerderijen. Zoon Sake Wybes, die van voor 1708 boer was op de boerderij Oldeholtwolde stemmen 2 en 4, heeft voor 1738 het aandeel van (zijn zwager) Jan Roelofs in die boerderij gekocht.
Op 3 dec. 1706 deed Jan Roelofs Nieuwenhuis belijdenis te Nijeholtpade. Op 15 febr. 1709 deed Grietje Wybes belijdenis te Oldeholtpade.

103 HAS 31 153, foto 78, 22.9.1710; HAS 43 291v, 20.10 1716, afrekening voogdij.
104 OSW 58 161v, 17.5.1721; OSW 58 162v, 24.7.1723.
105 Bij haar doop werd alleen vader Wybe Sakes vermeld. Bij de doop op 1.10.1676 van Ybichien Wybes, later vrouw van Rommert Jans, is ook moeder Antje Pieters vermeld. Rommert Jans en Jan Roelofs waren later n.u. beiden erfgenamen van Wybe Sakes.

In 1741 stond Jan Roelofs Nijenhuis op de lidmatenlijst van Ter Idzard. Omdat zijn vrouw niet meer genoemd werd, zal zij voor die datum overleden zijn.
In 1718, vermoedelijk vanaf 1715, was Jan Roelofs, cum sociis (waarschijnlijk zijn zwagers), gebruiker van de boerderij Ter Idzard stem 30. Dat het om de zwagers waaronder Sake Wybes ging, wordt aannemelijk gemaakt door het feit dat de boer van Oldeholtwolde stem 1 Sake Wybes die boerderij eveneens cum sociis gebruikte.
Vermoedelijk is het aandeel van Jan Roelofs in het praktisch gebruik van die beide boerderijen groter geworden want in 1728 was Jan Roelofs gebruiker van beide boerderijen, ook nu weer cum sociis.
In 1738 was Jan Roelofs eigenaar van de boerderij Oldeberkoop stem 35, die hij geerfd had van zijn vader. In 1748 en 1758 waren zijn drie kinderen daarvan eigenaar.
Tussen 1728 en 1738 is Jan Roelofs verhuisd naar de boerderij Ter Idzard stemmen 15, 16 en 17.
In 1733 kochten Jan Roelofs Nienhuis en Sake Wybes, resp. stelling te Ter Idzard en te Oldeholtwolde, van Trijntje Borchard wed. Ten Broeke, en Gezina en Barbera ten Broeke te Steenwijk een boerderij te Ter Idzard, stem 17, en zes oude scheeren, russchen, maden in de zogenaamde Russche maden te Ter Idzard.[106]
In 1734 hebben grietman Duco van Haren en Grietje Wybes, vrouw van Jan Roelofs Nienhuis te Ter Idzard, een wandelkoop gesloten, waarbij Duco van Haren aan Grietje Wybes overdroeg de boerderij te Ter Idzard stemmen 15 en 16, met de twee stemmen. Grietje Wybes droeg over aan Duco van Haren de aandelen van haarzelf, en de door haar bij scheiding verkregen aandelen van haar broer Sake Wybes en haar zwager Rommert Jans nom. lib. in de boerderijen stem 30 te Ter Idzard en stem 1 te Oldeholtwolde. De andere delen van deze beide boerderijen waren al van Duco van Haren. Grietje Wybes betaalde een toehaak van 1497 carg.[107] Daardoor was Jan Roelofs in 1738 eigen boer op de boerderij Ter Idzard stemmen 15, 16 en 17. Zijn drie kinderen hebben voor 1748 deze boerderij geërfd, waar zoon Wybe Jans de volgende boer werd.
In 1741 moest Jan Roelofs Nienhuis, oud-stelling te Ter Idzard, mee de voogdijrekening controleren van curator Lykle Roelofs Nienhuis (Vc), die overleden was.
Uit dit huwelijk:
In de jaren 1715 t/m 1738 werd de doopregistratie niet goed bijgehouden in Ter Idzard. Later is de geboorte van de drie kinderen (maand en jaar) met de namen van hun ouders ingeschreven in het doopboek.
1. Wybe Jans Nijenhuis, volgt VIc.

106 WSW 129 128, 130, foto 313, 312, beide 1e procl. 26.2.1733.
107 WSW 129 185, foto 285, 1e procl. 21.8.1734. Uit deze aankoop blijkt dat de vermelding in het stemkohier 1748 van Onno Zwier van Haren als eigenaar van de boerderij stemmen 15 en 16 een vergissing is.

2. Froukje Jans Nienhuis, geb. Ter Idzard juli 1717, overl. na 1769, tr. Oldeholtpade mei 1743 Abel Jans, van Haule, landbouwer, veenbaas, dorpsrechter te Haule, overl. na 1778.
   In 1750 en 1751 kocht Abel Jans te Haule diverse aandelen in de boerderijen stemmen 2, 3, 5 en 6 te Haule en stemmen 48, 49, en 52 te Oosterwolde van verschillende eigenaren.[108] In 1758 was Abel Jans eigenaar van delen van de zeven genoemde boerderijen, maar voor 1768 heeft hij deze delen weer verkocht.
   In de periode 1762 t/m 1773 kocht Abel Jans geregeld alleen of samen met anderen percelen hoogveen.[109] In 1768 was Abel Jans huisman,[110] maar hij heeft niet op een stemgerechtigde boerderij gewoond. Omdat hij betrokken was bij de turfgraverij is het aannemelijk dat hij op een nieuwgebouwde boerderij op veengrond gewoond heeft, waar geen stemrecht aan verbonden was.
   In 1768 kocht Cornelis Syses, huisman te Oldeholtpade, voor 730 goudgulden het ⅓ deel van de boerderij te Oldeberkoop stem 35 van Froukje Nijenhuis, vrouw van Abel Jans te Haule.[111] Froukje Nijenhuis had dat aandeel geërfd van haar vader.
   In 1769 kochten Abel Jans en Froukje Jans Nijenhuis van Lubbartus Lycklama à Nijeholt de boerderij te Donkerbroek stem 1.[112] Abel Jans was nog eigenaar in 1778, maar de boerderij is daarna overgedragen aan zijn zwager Wybe Nijenhuis.
   In 1778 kocht Abel Jans, dorpsrechter en ontvanger te Haule, het ⅔ deel in de boerderij te Donkerbroek stem 43.[113] Voor 1788 is de kerk van Haule daarvan eigenaar geworden.
   Froukje en Abel werden de ouders van Hartman Abels, ged. Donkerbroek 29 nov. 1748 (zie bij VIc 7).
3. Pieter Nienhuis, volgt VId.

Vc. Lykle Roelofs Nijenhuis (zoon van IVc), van Nijeholtpade, landbouwer te Blesdijke, overl. voor 17 sept. 1741, tr. Oldeholtpade 11 okt. 1711 Aaltje Jannes, van Blesdijke, overl. tussen 1728 en 1738.

Op 3 dec. 1706 deed Lykle Roelofs Nieuwenhuis belijdenis te Nijeholtpade.

In 1718 (waarschijnlijk al vanaf) 1711, 1728 en 1738 was Lykle Roelofs landbouwer op de boerderij Blesdijke stemmen 21 en 22. Deze boerderij lag aan de noordzijde van de huidige Markeweg, redelijk dicht bij Oldemarkt. Zijn vrouw heeft deze boerderij geërfd. Dit is af te leiden uit het feit dat dat Lykle Roelofs in 1728 n.u. eigenaar was van de helft en omdat hij in 1738 namens zijn kinderen eigenaar was van de gehele boerderij.

In 1698 en 1718 was Lumme Luitjes daarvan grotendeels eigenaar. Na haar overlijden is de boerderij geërfd door Aaltje Jannes, vrouw van Lykle Roelofs, en door Annigje Luitjes, die in 1728 ieder voor de helft eigenaar waren. Vermoedelijk is Annigje Luitjes overleden voor 1738. Voor dat jaar is Aaltje Jannes eveneens overleden. Dat wijst er op dat Annigje Luitjes en Lumme Luitjes tantes waren van Aaltje Jannes.

In 1721 kochten Lykle Roelofs te Blesdijke en Anne Jans te Peperga een boerderij te Oldelamer stem 12, pachter Reinigje Jans. Verkopers waren de erven van Grete Luitjens. Tot die erven behoorden ook de koper Aaltje Jans, vrouw van Lykle Roelofs, en Annigje Luitjes samen voor 1/10 deel, en de koper Anne Jans en Ymmigje Jans ook samen voor 1/10 deel.[114]

In 1738 was Lykle Roelofs Nienhuis als erfgenaam van zijn vader eigenaar van de helft van de boerderij Nijeholtpade stem 25. Pachter was Heine Wybes.

Voor of in 1741 zijn de drie genoemde boerderijen in Blesdijke, Oldelamer en Nijeholtpade geërfd door de enige zoon Jannes Lykles Nienhuis.

In 1735 waren Lykle Roelofs Nijenhuis te Blesdijke, (bloed)verwant van vaderszijde en van moederszijde, en Hendrik Harms Hiddinga, aangetrouwde oom van vaderskant, curatoren over de veertienjarige Jacobje Jans, dochter van wijlen Jan Jans, stelling te Blesdijke, en wijlen Lucretia Jacobs. De boedel tussen Jacobje Jans en haar broer de stelling Jan Jans moest gescheiden worden. Op 17 sept. 1741 hebben Jan Deutelius en Jan Roelofs Nienhuis (Vb), bloedvriend te Ter Idzard namens Jacobje Jans het verslag beoordeeld van de curator Hendrik Harms Hiddinga en van Jannes Lykles Nienhuis, die optrad namens zijn overleden vader de curator Lykle Roelofs Nienhuis.[115]

Uit dit huwelijk:

1. Jannes Lykles Nijenhuis, volgt VIe.

Vd. Egbert Pieters (zoon van IVf), geb. 1679, landbouwer te Oldeberkoop, Nijeberkoop, overl. na 1749.

Egbert Pieters is pachtboer geweest op vier verschillende boerderijen, in 1708 en 1718 Oldeberkoop stem 31, in 1728 Nijeberkoop stem 21, in 1738 Nijeberkoop stem 3, in 1748 Nijeberkoop stem 2. De boerderij Nijeberkoop stem 3 was in 1738 grotendeels eigendom van de kleinkinderen van Harmen Egberts (IIIc). De grootouders van de eigenaren en de pachter waren neven. Egbert Pieters wordt genoemd als zoon van zijn ouders in 1708 en 1723.[102] Omdat in diezelfde periode Egbert Pieters boer was in Oldeberkoop, en later in het aangrenzende Nijeberkoop, is het aannemelijk dat het om dezelfde persoon gaat. In 1744 kocht Egbert Pieters, huisman

108 OSW 48 173v, 1e procl. 24.3.1750; OSW 48 183v, 1e procl. 30.11.1751.
109 OSW 49 10, 23v, 37v, 35v, 71, 122v, periode 1762-1773.
110 OSW 49 71, 1e procl. 25.10.1768.
111 OSW 49 55v, 1e procl. 19.1.1768.
112 OSW 49 84v, 1e procl. 25.10.1769.
113 OSW 50 21, 1e procl. 2.6.1778.
114 WSW 128 158, 1e procl. 18.12.1721; WSW 128 151, erfgenamen Grete Luitjes.
115 WSW 55 18, 19.10.1735; WSW 55 40v, 17.9.1741.

Nijeberkoop, een huis en schuur te Oldeberkoop van Jan Arends c.s.[116] In 1749 woonde Egbert Pieters te Nijeberkoop. Hij is 'begoedigd'. In zijn huis woonde één volwassene.

Zoon:

1. Pieter Egberts, volgt VIf.

VIa. Roelof Jans (zoon van Va), ged. Haskerhorne 27 mei 1708, als bosschieter naar Oost-Indië vertrokken, overl. 28 maart 1745, tr., van Westermeer, Haskerhorne 3 aug. 1738 Ypkje Annes, van Oudehaske.

Hun huwelijk was afgekondigd te Joure-Westermeer op 21 juni 1738. Vanwege bezwaren bij de tweede afkondiging op 28 juni 1738 is het huwelijk niet doorgegaan en is er attestatie gegeven naar Haske. Ook daar zijn de bezwaren behandeld na afkondiging op 1 juni 1738. Daarbij ging het om het volgende: Grietje Folkerts, gesterkt met haar vader Folkert Feddes van Sint Johannesga, had in 1737 de rechter ingeschakeld om te bereiken dat Roel Jans haar zou trouwen en het kind, dat zij ter wereld zal brengen, zou ouderhouden. Deze zaak speelde nog in 1738[117] maar blijkbaar heeft Grietje haar verzet opgegeven want Roelof en Ypkje zijn wel getrouwd. Op 11 dec. 1738 leende Roelof Jans te Westermeer 400 carg. van zijn broer Thomas Jans (VIb). Onderpand was Roelof zijn ⅓ part land te Westermeer, mede eigendom van zijn genoemde broer. Roelof Jans werd vrijgezel genoemd maar was al getrouwd.[118] Roelof Jans is op 4 juni 1744 als bosschieter vertrokken naar Oost-Indië en op 28 maart 1745 overleden. Een bosschieter is een ervaren matroos die ook een kanon kan afvuren.[119] Op 30 juli 1747 werd bij de doop van hun dochter Aagje genoteerd, dat Roelof Jans omstreeks mei 1744 vertrokken was naar Oost-Indië en dat zijn vrouw en dochter sinds mei 1746 hier (vermoedelijk Rotstergaast) woonden. Op dat moment zal nog niet bekend zijn geweest, dat haar man overleden was. In 1749 woonde Ypk Annes als sobere weduwe in Rotstergaast. In haar huis woonde één volwassene en één kind, dus Ypk en haar dochter Aagtje. Ypk heeft als weduwe van Roelof Jans belijdenis gedaan op 11 febr. 1751 in Sint Johannesga. Zij woonde toen te Rotsterhaule. Op 22 juli 1754 is Ypk Annes als weduwe met attestatie verhuisd van Sint Johannesga c.a. naar Oldelamer.

116 OSW 48 118, 1e procl. 21 jan. 1744.

117 HAS 11, foto 126, 4.11.1737, foto 153, 30.6.1738.

118 HAS 86 46v, 11.12.1738.

119 In 'VOC: opvarenden" wordt Roeloff Jansz vermeld met overlijdensdatum.

Uit dit huwelijk:

1. Aagtje Roelofs, geb. Oudehaske 6 maart 1740, ged. Sint Johannesga c.a. 30 juli 1747, tr. Echten 10 juni 1759 Jacob Ages, geb. Oosterzee 29 sept. 1731, ged. aldaar 30 sept. 1731, zoon van Age Hoeges en Lijsbeth Jochums.

   In 1772 hebben de kinderen van wijlen Lysbeth Jochems, waaronder Jacob Ages te Oosterzee, de boerderij stemmen 32 en 33 te Oosterzee verkocht.[120]

VIb. Thomas Jans (zoon van Va), landbouwer, bijzitter te Terband, overl. 1760/1761. Hij is, afkomstig van Westermeer, in ondertrouw gegaan Joure 18 mei 1738 Wytske Klazes, van Terband, overl. Delfstrahuizen 1783/1784; zij tr. 1. Foppe Ynses.

Tussen 1725 en 1738 deed Wytske Klazes belijdenis te Terband als vrouw van Foppe Ynses, die voor 1738 is overleden.

Op 7 dec. 1738 is Thomas Jans met attestatie van Joure-Westermeer naar Terband verhuisd, waar hij in dat jaar met zijn vrouw op de lidmatenlijst stond.

In de periode 1748, vermoedelijk al vanaf zijn huwelijk in 1738, tot 1760 was de bijzitter Thomas Jans pachter van de boerderij stemmen 15 en 16 en de boerderij stemmen 9 en 10 te Terband. In de periode tot 1757 was hij namens zijn vrouw eigenaar van de helft van de laatstgenoemde boerderij. Zijn vrouw Wytske Klazes beschikte over dit aandeel, omdat haar eerste man daarvan in 1728 eigenaar was. Dit aandeel is in 1758 overgegaan op Jan Gosses na zijn huwelijk met Sijke Foppes, dochter van Wytske Klazes en haar eerste man Foppe Ynses. Vanaf 1755 tot 1760 pachtte Thomas Jans ook de boerderij stem 11 te Terband. De boerderij stemmen 9 en 10 grensde aan de boerderij stem 11, beide aan de westzijde van de kerk van Terband. De boerenbehuizingen zullen waarschijnlijk gestaan hebben aan de Ængwirderweg. Thomas Jans zijn weduwe volgde hem in de jaren 1761 t/m 1771 op als boerin op de boerderij stemmen 9 en 10 en de boerderij stem 11. In 1772 is de pacht van de boerderij stemmen 9 en 10 overgedragen aan hun zoon Jan Thomas.[121] In 1771 verhuisde Thomas Jans weduwe naar Benedenknijpe. In 1773 is zij verhuisd naar Delfstrahuizen, waar zij inwoonde bij haar dochter uit haar eerste huwelijk, Sijke Foppes, en

120 GJ 2000 18; LEM 34 418v, 1e procl. 24.3.1772.

121 Terband reëelkohier nr. 9, 10, stemmen 9 en 10, 1748 t/m 1777, nr. 11, stem 11, 1755 t/m 1772, bron overlijden Thomas Jans. Volgens het reëelkohier is nr. 10 in 1757 en 1758 voor de helft eigendom van Gosse Jans n.u. en is nr. 9 in 1758 voor de helft eigendom van Jan Gosses n.u.. De naam Gosse Jans moet Jan Gosses zijn omdat zijn vrouw een dochter van Foppe Ynses is.

haar schoonzoon Jan Gosses. Toen woonden in dat huis belastingtechnisch 'drie hele hoofden'. Omdat dat veranderde in 1784 zal Wytske Klazes toen overleden zijn.[122]
Uit dit huwelijk:

1. Aagjen (ook: Akke) Thomas, ged. Terband 25 dec. 1739, overl. Tjalleberd 1 aug. 1798,[123] tr. 1. voor 28 mei 1758[124] Lammert Boeles, landbouwer, overl. Benedenknijpe 1774/75, zoon van Boele Lammerts en Acke Foppes; tr. 2, wonend te Benedenknijpe, De Knijpe 16 juni 1776 Kerst Sytses, van Heerenveen-Het Meer, landbouwer te Heerenveen, overl. 4 febr. 1786,[125] zoon van Sytse Geerts, wonend te Het Meer; tr. 3, wonend te Heerenveen, Terband 3 mei 1789 Leendert Arjens de Heij, veenbaas te Tjalleberd en Luxwoude, overl. Langezwaag 9 aug. 1811.
   Op 28 jan. 1718 werden Boele Lammerts en zijn vrouw Acke Foppes te De Knijpe gedoopt op belijdenis in de Doopsgezinde gemeente.
   In 1758 heeft Lammert Boeles de boerderij te Benedenknijpe van zijn vader Boele Lammerts overgenomen. Hij heeft daar gewoond tot zijn overlijden.[126] Op 1 febr. 1760 werden Akke Thomas en Lammert Boeles te De Knijpe gedoopt op belijdenis in de Doopsgezinde gemeente.
   In 1761 kochten Lammert Boeles, huisman in de Knijpe, en Dielcke Boeles, vrouw van Douwe Hayes, gortmaker Makkum, ieder voor de helft, van Boele Lammerts, huisman te Knijpe, een deel in de boerderij te Terband, stem 11. Hun ouders hadden dat geërfd van hun overleden zoon Homme Boeles.[127]
   In 1765 kochten Lammert Boeles en Aagjen Thomas te De Knijpe een boerderij met landerijen in Het Meer van Feikje Popkes en Antje Popkes.[128]

122 Benedenknijpe speciekohier nr. 3, 1771, 1772 verhuisd naar nr. 9; Delfstrahuizen speciekohier nr. 2, 1773, 1784.
123 Lidmatenboek Doopsgezinde gemeente Heerenveen-Knijpe, bron overlijden Aagje. Het jaartal is onduidelijk 1790 of 1798. Volgens Tjalleberd speciekohier woonde Leendert Arjens in 1796 op nr. 26 met twee halve hoofden; dat moeten Leendert Arjens en Aagje Thomas zijn. Dus is Aagje Thomas overleden in 1798 in Tjalleberd.
124 Dochter Akke Lammerts werd gedoopt op belijdenis in de Nederduitsche Gereformeerde kerk (na 1816 Nederlandse Hervormde kerk) te De Knijpe op 4.5.1783. Daarbij werden ook haar geboortedatum, 28.5.1758, en haar ouders genoemd.
125 Overlijden Kerst Sytses, lidmatenboek Doopsgezind Heerenveen-Knijpe.
126 Benedenknijpe speciekohier nr. 8, 1758, 1774, 1775.
127 AEN 29 13, 1e procl. 31.3.1761.
128 SCO 137 122, 1e procl. 20.11.1765.

Everen Sybes, bakker, en Lammert Boeles, huisman, beiden in de Knijpe wonend, werden in 1772 curatoren over de boedel van wijlen Sybe Tjerks in de Knijpe.[129]
Lammert Boeles, huisman de Knijpe, werd op 22 aug. 1772 met Sybe Jeltes administrateur over de goederen, die Lysbeth Jelles en Antje Jelles, kinderen van Jelle Siedses en Gatske Hendriks, als kleinkinderen van hun grootouders Hendrik Joukes en Lysbeth Lammerts geërfd hadden.[130]
Op 30 jan. 1774 werd Lammert Boeles kerkvoogd in de Doopsgezinde gemeente te Knijpe. Lammert Boeles, huisman in de Knijpe, en Sytse Jans (VIb 2), huisman in Langezwaag, kochten in 1774 een huis, hovinge cum annex is met kalk- en leerkuip in de Knijpe.[131]
Op 6 maart 1776 werden Meine Jeips, huisman Knijpe, en Jan Thomas (VIIa), huisman Terband, curatoren over Akke Lammerts en Wytske Lammerts, de minderjarige kinderen van Aagje Thomas en wijlen Lammert Boeles. Op 18 jan. 1782 is Pieter Meints, in plaats van Meine Jeips, curator geworden.[132]
In 1776 is Kerst Sytses bij zijn vrouw Aagtje Thomas ingetrouwd op de boerderij speciekohier nr. 8 te Benedenknijpe, maar in hetzelfde jaar zijn zij verhuisd naar speciekohier nr. 4. Akke Lammerts, een dochter van Aagtje Thomas en Lammert Boeles, vestigde zich met haar man Pieter Meintes op de boerderij speciekohier nr. 8 te Benedenknijpe.
In 1777 is Aagjen Thomas van Knijpe met attestatie naar Heerenveen verhuisd.
Op 24 jan. 1777 werd Kerst Sytses gedoopt op belijdenis in de Doopsgezinde gemeente.
Vanaf 1777 t/m 1780 woonde Kerst Sytses, als pachter, op de boerderij reeelnummer 50 te Terband. Omdat Heerenveen hun woonplaats was zal deze boerderij gelegen hebben in het Ængwirder deel van Heerenveen.[133] Na 1780 woonde Kerst Sytses elders in Heerenveen.
In 1778 kocht Kerst Sytses, boer te Heerenveen, van Meine Egberts, huisman te Delfstrahuizen, een boerderij te Delfstrahuizen, stem 26, 'exempt' de korenmolen, en een complex landerijen zonder behuizing te Echten, stem 17.[134]
In 1779 (twee akten) en in 1782 leende Kerst Sytses, boer te Heerenveen, resp. 1000, 1100, en 300 carg. van leden van de familie Ten Cate; met als onderpand in de eerste akte boerengereedschap en huisraad, in de tweede akte de gekochte boerderij in Delfstrahuizen. De drie genoemde leningen werden op 22 aug.

129 SCO 69 333, foto 200, 7.7 1772.
130 SCO 69 335, foto 201, 22.8.1772.
131 SCO 139 82v, 1e procl. 9.2.1774.
132 SCO 69 358, 6.3.1776.
133 Terband reëelkohier 1777 t/m 1781 nr. 50. In 1781 was Jan Lucas Mooij pachter.
134 SCO 140 115, 1e procl. 11.11.1778.

1783 geregistreerd.[135] Vermoedelijk was deze registratie het gevolg van het feit, dat Kerst Sytses zijn zaken niet meer kon behartigen. Dat was in elk geval de situatie in 1784 toen Aagje Thomas vanwege de innnocentie van haar man optrad als beheerder van de zaken. In dat jaar verkocht Aagje Thomas, daarín bijgestaan door haar in Het Meer wonende schoonvader Sytse Geerts, de boerderij te Delfstrahuizen en landerijen in Echten, die in 1778 gekocht waren, Koper van beide objecten was Wieger Geerts te Oosterzee.[136]

Leendert Arjens woonde in 1774 en 1781 als vrijgezel in Rotsterhaule. In 1782 verhuisde hij naar Sint Johannesga, waar hij als Leen Arys de Hey werd ingeschreven. In 1785 verhuisde hij naar Tjalleberd.[137]

Op 13 febr. 1785 trouwde Leendert Arjen te Sint Johannesga met Harmke Willems, beiden van daar. Op 14 mei 1786 ging hij in Oldeholtpade in ondertrouw, op 21 mei 1786 trouwde hij te Tjalleberd en kerkelijk trouwde hij RK Heerenveen op 28 mei 1786 met Leentje Johannes/Helena van Ghijsen alias Leentie Gusen. In de jaren 1789 t/m 1799 kocht Leendert Arjens, veenbaas te Tjalleberd, diverse percelen klijnland. Leendert Arjens de Heij te Luxwoude kocht in 1802 een perceel klijnland.[138]

In 1791 stond Aagje Thomas op de Doopsgezinde lidmatenlijst van Heerenveen als: Agin Tomos lidmaat, vrouw van Leendert, wonende in de kleine grietenij. Daarmee werd Ængwirden bedoeld.

In 1800 is Leendert verhuisd naar Luxwoude.[139]

Leendert is in 1811 overleden te Langezwaag, vermoedelijk in het huis van zijn daar wonende zoon Klaas.

2. Reinskje Thomas, ged. Terband 11 maart 1742, overl. Langezwaag okt. 1774,[140] tr. voor 1764[141] Sytse Jans, landbouwer, overl. Grouw 4 maart 1797; Sytse Jans tr. 2. Langezwaag 23 febr. 1776 Wybrig Tjipkes, beiden van Langezwaag.

135 SCO 188 27, 28, 29, 31.1.1779, 16.8.1779, 18.7.1782.

136 LEM 35 216v, 1e procl. 13 juli 1784.

137 J. Kroes, *Gietersen in Friesland*, pag. 170; Rotsterhaule speciekohier nr. 14, 1774, 1780, 1781 in dat jaar naar nr. 12, 1782 naar Sint Johannesga nr. 7 1782, 1783 nr. 7 gewijzigd in nr. 3, 1785 naar Tjalleberd verhuisd.

138 AEN 30 155, 1e procl. 19.5.1789; AEN 30 259, 1e procl. 10.5.1791; AEN 31 109, 1e procl. 27.3.1798; AEN 31 114, 1e procl. 27.3.1798; OPS 147 251, 1e procl. 11.12.1799; OPS 148 146, 1e procl. 18.2.1802.

139 Tjalleberd speciekohier nr. 26.

140 Overlijden en woonplaats Reinskje, lidmatenboek Langezwaag. Overlijden Sytse Jans en Wybrig Tjepkes, register overledenen Grouw c.a.

141 Zoon Jan Sytses Bijlsma is geboren te Bovenknijpe, overleden te Baard op 7 april 1839, 75 jaar oud. Voor 1764 zijn zijn ouders dus getrouwd.

Op 29 juni 1754 was Wybrig Tjipkes, van Akkrum, in ondertrouw gegaan te Haskerdijken met Foppe Rinses. Beiden zijn gedoopt op belijdenis in de Doopsgezinde gemeente Knijpe op 31 jan. 1755.

In mei 1765 deden Reinskje Thomas en Sytse Jans belijdenis te Langezwaag in de Nederduitse Gereformeerde kerk. Sytse Jans werd toen ook gedoopt.

In 1768 was Sytse Jans pachter van de boerderij te Langezwaag stem 38.

Op 7 aug. 1777 ging Sytse Jans met attestatie van Langezwaag naar Grouw.

Op 13 april 1777 is Wybrig Tjipkes ingekomen vanuit Doopsgezind Heerenveen in de Doopsgezinde gemeente Grouw, en is daar overleden op 31 jan. 1808.

3. Vroukje Thomas, ged. Tjalleberd 8 nov. 1744, overl. 5 nov. 178,[142] tr. Heerenveen 29 jan. 1764 Alle Hommes, van Heerenveen, gortmaker in de Haskerschans, overl. 22 juli 1783, zoon van Homme Alles en Ymkje Sybes.

In 1769 hebben Alle Hommes, mr. gortmaker in de Haskerschans, en zijn vrouw Vroukje Thomas 4000 carg. geleend van zijn ouders Homme Alles en Ymkje Sybes te Heerenveen. Met het geleende geld hebben zij een huis gekocht om in te wonen.[143]

Op 24 jan. 1772 zijn Vroukje Thomas en Alle Hommes in de Doopsgezinde gemeente te Heerenveen gedoopt op belijdenis.

4. Jan Thomas, ged. Terband 1 okt. 1747, volgt VIIa.
5. Klaas Thomas, ged. Terband 10 mei 1750, volgt VIIb.

VIc. Wybe Jans Nijenhuis (zoon van Vb), geb. Ter Idzard sept. 1715, landbouwer, stelling te Ter Idzard, overl. aldaar 1791/92, tr. Oldeholtpade 14 mei 1744 Andrieske Andries, van Rijsberkamp onder Boijl, overl. Ter Idzard 1796/97.

In de jaren 1748, vermoedelijk al vanaf 1744, tot na 1788 was Wybe Jans Nijenhuis landbouwer op de boerderij Ter Idzard stemmen 15, 16 en 17, met twee huizen en 70 pm land. Hij heeft deze boerderij samen met zijn broer Pieter Nienhuis (VId) en zijn zwager Abel Jans (Vb2) ieder voor ⅓ deel geërfd van zijn ouders.

In 1748 was ook de boerderij te Oldeberkoop stem 35 eigendom van Wybe Jans, zijn genoemde broer en zijn genoemde zwager. Deze boerderij is in 1768 verkocht.[188]

Bij de quotisatie van 1749 was Ter Idzard een behoorlijk welvarend dorp. Titus Terwisscha betaalde het hoogste bedrag, namelijk 154 gulden. Zijn kapitaal was 25.000 gulden. De boeren in Ter Idzard betaalden gemiddeld 30 gulden belasting. ‘Een boer

142 Overlijden Vroukje Thomas en Alle Hommes, lidmatenboek Doopsgezind Heerenveen.

143 SCO 184 173, 2.10.1769; GJ 2024 254.

die er wat boven uitsteekt is de stelling Wybe Jans Nijenhuis': hij werd aangeslagen voor 48 gulden; zijn vermogen was 2600 gulden.[144]
De financiële problemen van zijn broer Pieter Nienhuis (VId) gingen niet aan Wybe Nienhuis voorbij. In maart en mei 1766 was Wybe Nienhuis als dorpsontvanger van Ter Idzard belastingbedragen schuldig aan de grietenij-ontvanger, belasting welke hij wellicht niet van zijn dorpsgenoten had ontvangen.[196]
Omdat Wybe Nienhuis borg voor zijn broer Pieter Nienhuis was, vorderde de deurwaarder van de gewestelijk ontvanger-generaal betaling van achterstallige floreenbelasting. Daarom leende Wybe Nienhuis 1500 gulden in 1767 van E. Wielinga, raad ordinaris van het Hof van Friesland te Leeuwarden. Wybe Nienhuis heeft deze schuld voor 4 juli 1770 afgelost.[145] Misschien kon hij die schuld op zo korte termijn betalen omdat bij de verkoop van het bezit van Pieter Nienhuis ook veel aandelen in landerijen van Wybe Nienhuis zijn verkocht.
In 1768 kochten Wybe Nienhuis en Abel Jans (Vb 2) 2/3 delen van zes mad hooiakkers, een mad Ossecamp en acht mad land, alles te Oldeholtwolde, en alles mede eigendom van de kopers voor 2/6 deel. Verkopers waren Pieter Nienhuis voor 1/6 deel en de erfgenamen van Sake Wybes voor 3/6 deel.[146]
Na 1778 heeft Wybe Nijenhuis ⅓ deel van zijn boerderij te Ter Idzard van zijn zwager Abel Jans gekocht. In 1788 was Wybe Nijenhuis daardoor eigenaar van ⅔ deel, dat zijn kinderen later geërfd hebben. Opmerkelijk is het vele bezit van Wybe Nienhuis in Haule en Donkerbroek. Waarschijnlijk heeft hij dat gekocht omdat drie dochters na hun huwelijken in deze dorpen woonden. In 1788 was Wybe Nijenhuis eigenaar van de boerderij Donkerbroek stem 1 met 50 pm land, afkomstig van zijn zwager Abel Jans, en hij was eigenaar van de boerderijen te Haule stemmen 2, 3 en 5. In 1790 kocht Wybe Nienhuis, stelling Ter Idzard, het 41/45 deel van vier dagmad hooiland te Oosterwolde, een gelijk deel van de zgn. Prandinger venne, twee mad hooiland en bos aldaar, mee eigendom van de koper die al eigenaar was van het resterende 4/45 deel.[147] In 1792 vroeg Andriesje Andries te Ter Idzard, weduwe van Wybe Nienhuis, vanwege 'haar klimmende jaren' familieleden om mede-curatoren te worden over haar kleinkinderen, de negentienjarige Aaltje en de vijftienjarige Andriesje, dochters van Albert Remmelts en Grietje Nienhuis, die beiden waren overleden. Pieter Hylkes, assistent van het gerecht Tietjerksteradeel te Bergum, en Hendrik Croes, koopman te Oldemarkt, beiden aangehuwde ooms van de kinderen, werden als mede-curatoren benoemd.[148]

144 Fokke van Lute, Ter Idzard rond 1750 behoorlijk welvarend dorp, in *Stellingwerf, nieuws- en advertentieblad*, 8 juni 1988.
145 WSW 158 1, 31.12 1767.
146 WSW 132 177, 178, 1e procl. 4.2.1768.
147 OSW 50 316, 1e procl. 29.9.1790.
148 WSW 56 45, 22.6.1792.

In 1789 was de boerderij van Wybe Jans 'opgebroken'; de drie boden (knechten en meiden) hadden een andere baan gevonden. Wybe Nienhuis bleef wel op de boerderij wonen tot zijn overlijden in 1791/92. In de jaren 1792 t/m 1796 woonde Wybe Nienhuis weduwe op de boerderij te Ter Idzard. Zij is in 1796 of 1797 overleden; in haar plaats werd Jan Pieters Nienhuis de nieuwe boer op deze boerderij.[149] In 1818 was Jan Pieters Nienhuis, anders genoemd Jan Pieters Schreur, echtgenoot van kleindochter Aaltje Alberts Nienhuis (VIc 1), eigen boer op de boerderij te Ter Idzard stemmen 15, 16 en 17.
Uit dit huwelijk:

1. Grietje Wybes Nienhuis, ged. Ter Idzard 4 okt. 1745, overl. aldaar 1791/1792,[150] tr. Oldeholtpade 20 mei 1773 Albert Remmelts, ged. Wolvega 20 okt. 1748, landbouwer, overl. Ter Idzard 3 sept. 1785, zoon van Remmelt Jacobs en Aaltie Egberts.[151]
   Op 10 mei 1772 deed Albert Remmelts belijdenis te Oldeholtwolde.
   Het eerste kind is gedoopt te Oldeholtwolde 1774 en de anderen te Ter Idzard 1776-1785. Twee kinderen zijn volwassen geworden, waarvan de oudste dochter Aaltje Alberts zich Nienhuis noemde. In 1778 was Albert Remmelts pachter van de boerderij Ter Idzard stem 8.
   Na het overlijden van Albert Remmelts is zijn weduwe in 1786 verhuisd naar speciekohier nr. 23. In 1792 is zij in huis nr. 18 overleden. In dat jaar is haar dochter Andriesje Alberts verhuisd naar Bergum, vermoedelijk naar haar oom en mede-curator Pieter Hylkes.[152]
2. Diekje Wybes Nijenhuis, geb. Ter Idzard 13 april 1748, ged. Ter Idzard 15 april 1748, overl. Bergum 13 nov. 1816, tr. Leeuwarden Galileërkerk 11 juni 1775 Pieter Hylkes (sinds 1811: Nijenhuis), ged. Oostermeer 3 maart 1743, assistent bij het gerecht Tietjerksteradeel, later koopman, boomkweker en rentenier, overl. Bergum 10 april 1830, zoon van Hylke Jans en Antje Theunis.[153]
   Op 11 maart 1774 deed Pieter Hylkes belijdenis te Leeuwarden. Hij is op 9 nov. 1775 met attestatie vertrokken naar Bergum.
   In 1793 kochten Pyter Hylkes, assistent bij het gerecht van Tietjerksteradeel, en Dijkje Nienhuis van Lysbeth Okkes, wed. Tiete Jans Bosgra, een hoving met

149 Ter Idzard, speciekohier nr. 25, 1789 t/m 1797.
150 Overlijden Grietje, Ter Idzard speciekohier nr. 18, 1792 Albert Remmelts weduwe overleden. Overlijden Albert, lidmatenregister Ter Idzard.
151 Remmelt Jacobs verhuisde met attestatie op 12 mei 1753 van Wolvega, waar hij in 1749 boer was, naar Oldeholtwolde.
152 Ter Idzard speciekohier nr. 32 in 1786, nr. 23 in 1786 en 1790, nr. 24 in 1790 en 1792, nr. 18 in 1792; speciekohier 1791 ontbreekt.
153 Hylke Jans tr. Oostermeer 17.5.1733 Antje Theunis, beiden van Oostermeer.

een elsenplantsoen te Bergum.[154] In 1800 kochten Pieter Hylkes, koopman te Bergum, en Diekje Nienhuis een huis met schuur, een kamp land van 5,5 pm met de daarop staande enterij (boomkwekerij), bij de verkoopster in gebruik. De verkoopster Trijntje Jans, wed. Jantje Feddes, mocht in het huis blijven wonen zolang zij leefde, maar het achterhuis of schuur kon door de koper gebruikt worden.[155] Pyter Hylkes was in 1810 boomkweker, toen zijn vrouw Diekje Nijenhuis haar testament maakte.[156] In 1821 verkocht Pieter Hylkes Nienhuis een huis met een aantal percelen bouwland en weiland te Bergum, groot 6 ha, door hem zelf gebruikt.[157]

Pyter Hylkes Nienhuis was bij overlijden rentenier.

3. Hiltje Wybes Nieuwenhuis, geb. 10 okt. 1750, ged. Ter Idzard 1 nov. 1750, overl. Oldemarkt okt. 1799,[158] tr. Oldemarkt 6 dec. 1789 Pieter Jans van Loon, ged. Oldemarkt 21 dec. 1755, bakker te Oldemarkt, landbouwer te Haule, overl. Haule 2 febr. 1828, zoon van Jan van Loon en Rikje Glastra.[159]

   Bij de volkstelling in 1795 was Pieter van Loon bakker in Oldemarkt.

   Op 11 juli 1803 is Pieter van Loon met attestatie verhuisd van Oldemarkt naar Haule. In 1818, vermoedelijk vanaf 1803, was Pieter van Loon eigen boer op de boerderij Haule stem 5, en eigenaar van ⅓ deel van de boerderijen Haule stemmen 2 en 3, dat eerder allemaal eigendom was van zijn schoonvader.

4. Trijntje Wybes Nienhuis, geb. 7 mei 1753, ged. Ter Idzard 31 mei 1753, overl. Grouw 13 juni 1824, tr. Grouw 21 maart 1784, beiden van Grouw, Wybren Jacobs Nieuwenhuis, geb. Heerenveen 1728, koopman, uurwerkmaker,[160] overl. Grouw 29 sept. 1823, zoon van Jacob Pieters en Antje Wybrens. Hij tr. 1. Grouw 31 dec. 1758 Ytje Pieters, overl. Grouw 1 juli 1782.[161]
5. Antje Wybes Nienhuis, geb. 20 mei 1756, ged. Ter Idzard 23 mei 1756, overl. Haule voor 2 nov. 1794, tr. Oldeholtpade 9 mei 1782 Jan Jannes Gorter, geb. Ter Idzard, ged. Oldeholtpade 2 okt. 1751, landbouwer, grietenijraadslid, overl. Haule 1 dec. 1827, zoon van Jannes Jacobs en Antje Jannes. Jan Jannes Gorter tr. 2. Donkerbroek 2 nov. 1794 Albertien Thomas van der Leij, geb. Donkerbroek 6 dec. 1773, ged. aldaar 12 dec. 1773, boerin, overl. Haule 20 dec. 1840, dochter van Thomas Jans van der Leij en Tyssien Hendriks.

   In 1786 zijn Jan Jannes en zijn eerste vrouw Antje Wybes vanuit Oldeholtwolde verhuisd naar Haule.[162]

   In 1788 en 1798 waren Jan Jannes Gorter en Theunis Douwes pachters van de boerderijen Haule stemmen 2 en 3. In 1798 was Albert Cornelis pachter geworden in plaats van Theunis Douwes. In 1798 pachtte Jan Jannes Gorter ook de boerderij Haule stem 5. In 1798 waren de boerderijen stemmen 2, 3 en 5 eigendom van de kinderen van Wybe Jans Nijenhuis.[163]

   Op 15 nov. 1790 deed Jan Gorter te Haule belijdenis te Donkerbroek.

   In 1792 kochten Jan Gorter, huisman te Haule, en Antje Wybes Nijenhuis twee mad hooiland onder Oosterwolde.[164] In 1794 kochten Jan Jannes Gorter te Haule en Hendrik Berends, mr. smid te Donkerbroek, de helft van 10 mad hooiland in Langedijke.[165]

   In 1798 kochten Jan Jannes Gorter en Thomas Jans (zijn schoonvader/latere schoonzoon), beiden boeren te Haule, een behuizing en grond te Haulerwijk. Verkopers waren Diekje Nienhuis (VIc 2), Hiltje Nienhuis (Vic 3), Trijntje Nienhuis (VIc 4), Janna Nienhuis (VIc 8), de minderjarige kinderen van Grietje Nienhuis (VIc 1) en de minderjarig kinderen van Jan Jannes Gorter en wijlen Antje Nienhuis (VIc 5), ieder voor 1/6 deel (gezamenlijk erven van Wybe Jans Nijenhuis).[166]

   In 1812, 1816 en 1827 was Jan Jannes Gorter lid van de grietenijraad.[167]

   Thomas Jans van der Leij trouwde te Ooserwolde op 16 maart 1815 Froukje Jans Gorter, dochter van Jan Jannes Gorter en Antje Wybes Nijenhuis. Froukje was geboren op 20 nov. 1787 en zij is overleden te Haule op 22 maart 1866. Thomas Jans was geboren te Oostermeer in 1749 en hij is overleden te Haule op 14 okt.

154 TIE 72 160, 1e procl. 9.9.1793; GJ 1992 41.

155 TIE 75 410, 1e procl. 12.11.1800.

156 Notarieel archief inv. nr. 012002, nots. G. Wilhelmy, Bergum, 25.10.1810, akte nr. 210, pag. 1234.

157 Leeuwarder Courant 7.12.1821; verkoop op 10 dec 1821 t.o.v. nots. G. Wilhelmy.

158 Overlijden Hiltje, huwelijksakte zoon Wybe Pieters van Loon, Ooststellingwerf 3.6.1827.

159 GJ 1992 44; GJ 2022 187.

160 Koopman, OSW 51 68, 1e procl. 31.12.1798; uurwerkmaker, Dorpsarchief Grou, chronologisch overzicht van klokkenmakers in Grou.

161 Register overledenen Grouw.

162 Oldeholtwolde, speciekohier nr. 10.

163 Het floreenkohier noemt in 1798 Jannes Jans als pachter van de boerderij Haule floreen 2 en 3 samen met Albert Cornelis. Dat klopt niet, want deze zoon van Jan Jannes Gorter was in 1798 nog maar 15 jaar. Hij was gedoopt Oldeholtpade 30.3.1783.

164 OSW 50 342 1e procl. 24.6.1792.

165 OSW 51 2, 1e procl. 26.5.1794.

166 OSW 51 68, 1e procl. 31.12.1798.

167 J.H. Popping, *Verzameling oudheidkundige aantekeningen, van Ooststellingwerf*, 1903, pag. 106, raadslid 1812, 1616; overlijdensakte, raadslid 1827.

1841. Thomas Jans werd door dit huwelijk de schoonzoon van de man, van wie hij in 1794 schoonvader was geworden.[168]
Thomas Jans is geboren op maandag 17 maart 1749 op het Witveen onder Oostermeer, zoon van Jan Tomas, arbeider op het Witveen, en Janke Tammes.
In 1818 was Jan Jannes Gorter boer op de boerderij Haule stem 13, die voor de helft zijn eigendom was. Het 1/8 deel was eigendom van zijn tweede vrouw Albertien Thomas van der Leij. Jan Jannes Gorter pachtte het ¼ deel van zijn schoonvader/schoonzoon Thomas Jans van der Leij en het andere 1/8 deel van Jan Thomas van der Leij, zoon van zijn schoonvader/schoonzoon.
Blijkbaar is de boerderij Donkerbroek stem 1, die in 1798 eigendom was van de kinderen van Wybe Jans Nijenhuis, daarna eigendom geworden van Jan Jannes Gorter. Voor 1818 heeft hij deze boerderij overgedragen aan zijn zoon Jannes Jans Gorter en zijn schoonzoon/schoonvader Thomas Jans van der Leij, ieder de helft. In dat jaar was Jannes Jans Gorter boer op deze boerderij.
In 1825 kocht Thomas Jans van der Leij een boerderij te Donkerbroek met een deel van de landerijen en Abel Siewerts Poutsma kocht een ander deel van de landerijen. Verkopers waren Jannes Jans Gorter te Donkerbroek voor 1/7 deel, Froukje Jans Gorter gehuwd met (de koper) Thomas Jans van der Leij te Haule voor 1/7 deel, Wybe Pieters van Loon te Haule voor 1/7 deel, Aaltje Alberts Nienhuis gehuwd met Jan Pieters Schreur te Ter Idzard voor 1/7 deel, Douwe Jans Wadman te Veenwouden voor 1/14 deel, Grietje Jans Wadman te Bergum voor 1/14 deel, Harmen Hendriks Kroes te Oldemarkt voor 1/7 deel, Deeltje Hendriks Kroes gehuwd met Engbert Gerrits Boschloo te Kuinre voor 1/7 deel (de nog in leven zijnde nakomelingen van Wybe Jans Nijenhuis via de kinderen Grietje, Hiltje, Antje en Janna).[169]

6. Willemtje Wybes Nijenhuis, geb. 9 april 1759, ged. Ter Idzard 11 april 1759, overl. voor 31 dec. 1798.[166]
7. Froukje Wybes Nienhuis, geb. 10 juli 1761, ged. Ter Idzard 12 juli 1761, overl. voor 31 dec. 1798,[166] tr., beide wonend te Haule, Haule 20 mei 1784 haar neef Hartman Abels, ged. Donkerbroek 29 nov. 1748, dorpsrechter Haule, overl. Haule voor 20 dec. 1785, zoon van Abel Jans en Froukje Jans Nijenhuis (Vb 2).
   In 1784 kochten Hartman Abels, dorpsrechter te Haule, en Froukje Nijenhuis twee boerderijen te Donkerbroek, stemmen 6 en 7. De verkoper, Nicolaas Arnoldi Knock als erfgenaam van zijn oma Barbara Knock, wed. Nicolaas Arnoldi, behield het recht om vaarten en wijken aan te leggen, waarschijnlijk voor de turfwinning.[170]

168 GJ 2005 63, 67.
169 Notarieel archief inv. nr. 108002, nots. G. Peeting, Oldeberkoop, 28.7.1825.
170 OSW 50 196, 1e procl. 27.9.1784.

In 1784 kocht Hartman Abels, dorpsrechter te Haule, het 1/48 deel van een boerderij met landerijen te Donkerbroek stem 2, pachter Theunis Jans.[171]
In 1785 heeft Froukje Nijenhuis te Haule, weduwe van Hartman Abels, 500 carg. uitgeleend aan Jan Jans en Ytje Poutsma te Donkerbroek; hun boerengereedschap was onderpand.[172]

8. Janna Wybes Nienhuis, geb. 7 maart 1765, ged. Ter Idzard 10 maart 1765, begr. Oldemarkt 15 dec. 1801,[173] tr. Oldemarkt 15 juni 1788 Hendrik Harms Kroes, geb. Oldemarkt 17 nov. 1764, ged. aldaar 25 nov. 1764, koopman, overl. Oldemarkt 4 maart 1851, zoon van Harmen Hendriks en Deeltje Gast; hij tr. 2. Oldemarkt 7 nov. 1802 Grietje Klazes, van Oldemarkt.
   In 1792 werd Hendrik Kroes mede-curator over de weeskinderen van Albert Remmelts en Grietje Nienhuis.[148] Bij de personele quotisatie 1808 in Oldemarkt werd koopman Hendrik Kroes aangeslagen voor 40 gulden; zijn inkomen lag tussen 750 en 900 gulden.

VId. Pieter Nienhuis (zoon van Vb), geb. Ter Idzard dec. 1720, ontvanger van Weststellingwerf, overl. Wolvega voor 31 mei 1782,[174] tr. Wolvega 20 maart 1755 Helena Hilkes, van Oldeholtpade, ged. Zwolle 29 sept. 1720, overl. Wolvega 1756, dochter van Sipke Hilkes en Elizabeth van der Velde.
Op 22 nov. 1751 kwam Helena Hilkes met attestatie van Steenwijk naar Oldeholtpade en van daar op 16 nov. 1755 met attestatie naar Wolvega.
Op 19 febr. 1747 deed Pieter Nijenhuis belijdenis te Oldeholtpade. Kort daarna is hij naar Wolvega verhuisd (officieel pas met attestatie op 14 mei 1752), alwaar hij in 1748 grietenij-ontvanger was toen hij een huis kocht van Elias Wigeri en Tijmen Berends. Daar heeft Pieter Nienhuis gewoond tot 1768, toen zijn huis wegens schulden verkocht moest worden.[175]
In 1754 kocht Pieter Nienhuis samen met zijn neef Jannes Lykles Nienhuis (VIe), stelling en ontvanger te Blesdijke, van de weduwe van Albertus Lycklama à Nijeholt de helft van de boerderij te Nijeholtpade stem 25; de andere helft was eigendom van Jannes Lykles Nienhuis.[176]

171 OSW 50 217, 1e procl. 24.10.1784.
172 OSW 61 166, 20.12.1785.
173 Begraafregister Oldemarkt 1800-1811: 'Kroes Hendrik Jr, deszelfs vrouw'.
174 Overlijden Pieter Nienhuis, Wolvega speciekohier nr. 81, 1782; WSW 95 534, foto 270, 14.10.1782. Overlijden van Helena Hilkes, Wolvega speciekohier nr. 82, 1756.
175 Archief J.P. A. van Canter 22, 15.4.1748; WSW 130 134, 1e procl. 28.3.1748; Wolvega, speciekohier nr. 82; in 1768 verhuisd naar huis nr. 93.
176 WSW 131 88, 1e procl. 2.5.1754.

In 1757 kocht hij samen met Aaltje Wybes, wed. Roelof Alts, en Roelof Roelofs, ieder ⅓ deel, een boerderij te Sonnega stem 24.[177]
In 1761 was hij borg voor Jantje Everts, wed. Egbert Lucas, te Blesse, die 400 carg. schuldig was aan Nicolaas van Heloma wegens achterstallige huis- en landhuur.[178]
De ontvanger Pieter Nienhuis, de secretaris Jan Poppe André Canter en de assistent Alle van Riezen deden in de winterperiode alle werkzaamheden, omdat grietman Onno Zwier van Haren dan vaak afwezig was. Tot de taken van de grietenij-ontvanger behoorde vooral het ontvangen van het belastinggeld van alle dorpsontvangers en het betalen van vrijwel alles aan het gewest Friesland. Bovendien werd Nienhuis door de grietman belast met diverse particuliere zaken.
In 1767 bleken er veel schulden te zijn. De gewestelijk ontvanger (ontvanger-generaal) constateerde dat er vanuit Weststellingwerf een achterstand was van 8.000 gulden in de afdracht van te betalen floreenrente. Grietman Van Haren schrok van dit bericht. Hij dacht dat Nienhuis gedurende twintig jaar de zaken goed behartigd had. En ook nu bleek al spoedig dat er niets aan de hand was met de door Nienhuis behartigde particuliere aangelegenheden van de grietman. Nienhuis had nooit losbandíg geleefd en had zich nooit overgegeven aan misbruik van sterke drank of verkeerde omgang met vrouwen. Maar desondanks was Van Haren na het horen van deze grote schuld onverbiddelijk in zijn oordeel: Het bezit van Pieter Nienhuis moest verkocht worden en degenen, die borg voor hem stonden, moesten indien nodig ook betalen. En er moest een andere ontvanger komen.[179] Vrijwel onmiddellijk, op 5 maart 1767, heeft Pieter Nienhuis afgerekend met de grietman over diens particuliere zaken.[196]
Vraag is hoe die grote schuld ontstaan is. Een oorzaak kan liggen in het feit dat de grietman persoonlijke vorderingen heeft overgedragen aan Nienhuis.
Zo heeft Pieter Nienhuis betaald voor timmerwerkzaamheden aan een boerderij te Oldetrijne, die deels eigendom was van grietman Onno Zwier Van Haren. Nienhuis heeft daarvoor meer uitgegeven dan ontvangen. Dat kan in meer zaken gespeeld hebben.[196]
De vroegere grietman Duco van Haren had bij testamentaire beschikking een legaat geschonken aan Jan Pop Eises. Zijn zuster Margje Eises, vrouw van Hendrik Jans, timmerman in Wolvega, heeft een deel van dat legaat geërfd. Onno Zwier van Haren,

177 WSW 131 164, 1e procl. 21.1.1757.
178 WSW 157 393, 15.7.1761.
179 Pieter van der Vliet, *Onno Zwier van Haren* (Hilversum 1996), pag. 98, 308; H.E. Moltzer, *Hareniana, brieven van W. en O. Z. van Haren* (Groningen 1876), pag. 95, brief 10.2.1767, pag. 96, brief 24.3.1767. Van der Vliet noemt 8.000 gulden als schuld maar Moltzer Hareniana, pag. 96, noemt een schuld van 18.000 gulden. Het is niet waarschijnlijk dat de schuld zo groot geweest is: meer dan wat de grietenij jaarlijks moest betalen. Daarom is gekozen voor het door Van der Vliet genoemde bedrag.

erfgenaam van oom Duco, erkende op 30 dec. 1750 dat hij in verband met die schenking 1900 carg. schuldig was aan Margje Eises. Pieter Nienhuis heeft op 20 juni 1752 en 1 maart 1753 in totaal 1267 carg. als deel van dat legaat aan Margje Eises betaald. Kreeg hij dat geld van de grietman terug?[180]
In 1751 was Gerben Lamberts te Nijelamer 446 carg. schuldig aan Onno Zwier van Haren wegens achterstallige landhuur. Op 27 maart 1756 is 155 carg. betaald. Van Haren droeg daarna zijn rechten als schuldeiser over aan Pieter Nienhuis. Nienhuis heeft 426 carg., het nog resterende bedrag aan schulden en rente, betaald aan Van Haren op 28 april 1760. Ook hier is het de vraag of Nienhuis dat geld terug ontvangen heeft.[181]
Een tweede oorzaak van de grote schuld van Pieter Nienhuis kan liggen in het feit dat hij inkomsten te laat of helemaal niet ontving van de dorpsontvangers. In de jaren 1760 t/m 1766 moesten zes dorpsontvangers achterstallige belasting betalen. Tot de betreffende dorpsontvangers hoorden ook familieleden Wybe Nienhuis, Jannes Lykles Nienhuis en Wybe Sakes.[196]
In 1752 en 1753 heeft Pieter Nienhuis het nedergerecht ingeschakeld, omdat de dorpsontvanger Geert Roelofs te Oldetrijne 1030 carg schuldig was aan grietenij-ontvanger Nienhuis.[182] Bij latere schulden van dorpsontvangers heeft Nienhuis de rechter niet weer om een oordeel gevraagd; misschien omdat er familieleden bij betrokken waren?
In 1767 en 1768 is veel bezit verkocht om de schuld te betalen. Tot de verkochte bezittingen behoorden zijn woning in Wolvega ,[183] zijn aandeel in de boerderij te Sonnega stem 24,[184] zijn aandeel in de ouderlijke boerderij te Ter Idzard, stemmen 15, 16 en 17[185] en veel percelen los land waaronder ook veel percelen in Oldeholtwolde, die gemeenschappelijk eigendom waren van Pieter Nienhuis, Wybe Nienhuis (VIc) en Abel Jans (Vb 2).[186] Vaak werden ook de aandelen van familieleden in die gemeenschappelijk percelen verkocht. Ook aandelen in twee boerderijen, die langdurig familiebezit waren, zijn nu verkocht.
Op 25 juni 1767 kocht Cornelis Syses, huisman te Oldeholtpade, voor 4491 goudgulden de boerderij te Nijeholtpade stem 25 van Jannes Lykles Nijenhuis, (VIe) stelling te Blesdijke, ¾ deel, en van Pieter Nienhuis oud ontvanger, ¼ deel. Deze boerderij werd 167 jaar eerder bewoond door Joseph Lykles als eigen boer,[94] de overgrootvader

180 HvF 15007.
181 WSW 156 11, 8.10.1751; archief Familie Van Haren 155, 28.4.1760.
182 WSW 156 42, 117, 8.3.1752, 24.2.1753.
183 Archief J.P.A. van Canter 10; WSW 132 174, 1e procl. 4.2.1768.
184 WSW 132 164, 1e procl. 25.6.1767.
185 WSW 132 167, 1e procl. 3.9.1767.
186 WSW 132 165, 166, 1e procl. 25.6.1767; WSW 132 177 t/m 189, 200 t/m 202, 1e procl. 4.2.1768, totaal 28 verkochte objecten.

van Vroukje Lykles (IVc), de grootmoeder van Pieter en Jannes Lykles. Hendrik de Kempenaar legde het niaar op deze aankoop,[187]
In 1768 kocht Cornelis Syses 2/3 deel van de boerderij te Oldeberkoop stem 35 van Wybe Nienhuis (VIc), en van oud ontvanger Pieter Nienhuis,[188] Deze boerderij is ongeveer 145 jaar in het bezit van de rechtstreekse voorouders van Wybe en Pieter Nienhuis geweest.
In de jaren 1765 en 1766 heeft Pieter Nienhuis in totaal 11.171 carg. geleend, wellicht bedoeld ter financiering van de turfgraverij.[189]
Al in 1765 zocht hij andere inkomsten. Hij kocht samen met Folkert Jans te Nijelamer en Fake Jans te Mildam, ieder voor ⅓ deel, twee percelen klijngraverij te Nijeholtwolde voor 8702 goudgulden, bedoeld om turf te graven. Voor de bij de turfgraverij behorende molens, tenten en de helft van een vallaat moesten de kopers 1470 goudgulden betalen. Zij bleven het totale bedrag van 10.172 goudgulden schuldig aan de verkopers Nittert Keimpes te Nijelamer en Fake Jans voornoemd.[190]
In 1766 is Pieter Nienhuis borg geworden voor de 1999 carg. schuld van Fake Jans, veenbaas, wonend in de graverij te Nijelamer, aan schuldeiser Harmen Hiddinga, koopman te Heerenveen, wegens geleverd bouwmateriaal voor de graverij.[191]
In 1766 leenden Pieter Nienhuis, ontvanger, Folkert Jans en Fake Jans, beiden veenbazen te Nijelamer, 1500 carg. van wed. Johanna van der Velde-Troost te Steenwijk.[192]
Door de verkoop in 1767 en 1768 van veel bezit waren de schulden van Nienhuis blijkbaar allemaal betaald en kon Pieter Nienhuis verder gaan met turfgraverij-activiteiten.
In 1769 kochten Pieter Nienhuis, oud ontvanger, Claas Hesselings, Fake Jans en Folkert Jans vier dagmad klijnland te Nijeholtwolde in boerderij stem 24.[193]
In 1774 hebben Pieter Nienhuis, Claas Hesselings, Fake en Folkert Jans drie mad halingen (drassig land ontstaan door weggraven van een laag veen) te Nijelamer gepacht om de turf uit te graven. Zij zullen de eigenaren, de administrateurs van de pastoriegoederen in Wolvega, Sonnega, Nijelamer en Nijeholtwolde, jaarlijks een pachtsom betalen van 28 carg. De pacht zal vijftien jaar duren. De ingezetenen van de genoemde vier dorpen hebben ingestemd met deze verpachting.[194]

187 WSW 132 161, 1e procl. 25.6.1767.
188 OSW 49 60, 1e procl. 16.2.1768.
189 WSW 157 392, 16.4.1765; WSW 157 397, 6.4.1766; WSW 159 47, 12.5.1766.
190 WSW 132 58, 1e procl. 7.3.1765; WSW 157 381, 25.10.1765.
191 WSW 157 407, 30.6.1766.
192 WSW 158 37, 31.5.1766.
193 WSW 132 236, foto 121, 1e procl. 26.1 1769.
194 WSW 132 386, 1e procl. 24.4.1774.

In 1782 is Pieter Nienhuis kinderloos overleden. De niet met name genoemde erfgenamen hebben op 6 juni 1782 de nalatenschap van Pieter Nienhuis verworpen. De ook niet met name genoemde crediteuren benoemden Eile Attema als curator.[195]
Op 31 mei 1782 is het sterfhuis verzegeld. Pieter Nienhuis is dus voor die datum overleden. Op 11 juni 1782 is de inboedel van zijn woning bij boelgoed verkocht.
Bij de beschrijving van de nalatenschap van Nienhuis op 14 okt. 1782 bleek dat hij ook diverse documenten uit zijn periode als ontvanger had bewaard. Daarin werd ook vermeld dat Wybe Nienhuis (VIc), pachter was van het ⅓ deel van een boerderij dat Pieter Nienhuis toebehoorde. Volgens het huurboek was de laatste pacht betaald op 26 febr. 1761. De curator vroeg zich af of er nog achterstallige pacht betaald moest worden, maar realiseerde zich niet, dat dit bezit van Pieter Nienhuis in 1767 verkocht was. [196]

VIe. Jannes Lykles Nijenhuis (zoon van Vc), geb. voor of in 1716, volwassen in 1741,[115] stelling, ontvanger, landbouwer te Blesdijke, overl. na 1780, tr. voor 1745 Aaltien Harmens Scheerhagen, overl. na 1780, dochter van Harmen Gornelis Scheerhagen en Hiltje Lamberts.
Voor 1741 is zijn vader overleden. Jannes Lykles zal daarom van voor 1741 als eigen boer gewoond hebben op de boerderij te Blesdijke stemmen 21 en 22. In 1748 behoorde bij deze boerderij 20 pm land.
In 1745 kocht Jannes Lykles Nienhuis, stelling te Blesdijke, samen met (zijn schoonvader) Harmen Cornelis Scheerhagen te Blesse een paar percelen hooiland in Blesdijke.[197] Vermoedelijk was hij toen al getrouwd.
In 1748 was Jannes Lykles Nijenhuis eigenaar van de helft van de boerderij stem 25 te Nijeholtpade, en van de helft (1758 5/8 deel) van de boerderij stem 12 te Oldelamer; beide ook geërfd van zijn vader.
In 1750 kocht hij samen met Grietje Jans wed. Jacob Alberts te Oldemarkt, ieder ¼ deel, de helft van de boerderij te Blesdijke stem 64. Jannes heeft zijn aandeel in die boerderij in 1763 weer verkocht.[198]
In 1754 kocht hij samen met neef Pieter Nienhuis (VId) de andere helft van de boerderij Nijeholtpade stem 25. Daardoor werd Jannes Lykles eigenaar van ¾ deel daarvan.[176]
In 1762 kocht hij de boerderij te Blesdijke stem 28 en de landerijen van stem 27. Verkoper was Jacobje Jans, vrouw van ds. Eelco Alta te Bozum. Jannes Lykles bleef de

195 WSW 56 21, 6.6.1782.
196 WSW 95 534, foto 270, 14.10.1782. inclusief verzegeling en verkoop inboedel.
197 WSW 130 135, foto 309, 1e procl. 19.2.1745.
198 WSW 130 242, foto 255, 1e procl. 23.1.1750; WSW 132 10, foto 370, 1e procl. 25.3.1763.

koopsom van 1011 goudgulden schuldig aan de verkoopster. Op Allerheiligen 1768 moest daarvan nog 162 goudgulden betaald worden.[199]
In 1762 kocht Jannes Lykles Nienhuis de helft van zeven roede land in de boerderij stem 57 te Blesdijke voor 175 goudgulden.[200]
Tegenover de aankoop van land stond ook verkoop van land en het lenen van geld. In de jaren 1746 t/m 1766 heeft Jannes Lykles Nienhuis via negen leningen in totaal 3799 carg. geleend.[201]
In 1764 leenden Jannes Lykles Nienhuis, stelling te Blesdijke, en zijn vrouw Aaltje Harmens 2500 carg. van secretaris Canter, bedoeld om een aantal schulden af te lossen. Deze schuld aan Canter is afbetaald op 2 nov. 1769.[202]
In 1766/1767 kreeg Jannes Lykles te maken met de financiële situatie van zijn neef Pieter Nienhuis (VId). In maart en mei 1766 was Jannes belastingbedragen schuldig aan de grietenij-ontvanger Pieter Nienhuis.[196]
Op 3 febr. 1767 heeft Jannes Lykles 3000 carg. geleend van Nicolaas van Heloma. Dat geld heeft hij gebruikt 'tot redding' van zijn neef Pieter Nienhuis die 'tans onder executie is omtrent het comptoir' van de ontvanger-generaal Ulrich Hermannus Huber. Harmen Cornelis Scheerhagen, bijzitter van Weststellingwerf, en zijn vrouw Hiltje Lamberts te Blesse stelden zich borg voor hun zwager (lees: schoonzoon) Jannes Lykles Nienhuis.[203] De schuld aan Van Heloma is voor zover bekend niet voldaan.
Ondanks de verkoop in 1767 van zijn aandeel in de boerderij Nijeholtpade stem 25[187] en de verkoop voor 1768 van zijn aandeel in de boerderij Oldelamer stem 12 lukte het Jannes Lykles niet om zelfstandig boer te blijven. In 1778 is daarom alles verkocht. Claasje Aalderts te Blesdijke kocht voor 1114 goudgulden de boerderij stem 28 te Blesdijke met een deel van de soolstede (hornleger) van stem 27 en een aantal losse percelen land. En op dezelfde dag werd de boerderij te Blesdijke stemmen 21 en 22, waar Jannes Lykles Nienhuis, zijn vrouw en hun ongehuwde zoon Lykle woonden, door dochter Annechien Nienhuis en haar man Koop Harmens Dedden te Steenwijkerwold voor 2850 goudgulden gekocht.[204]
Omdat ook alle roerende goederen, huisraad, vee, boerengereedschap verkocht waren, waren Jannes Lykles en zijn vrouw 'van alles ontbloot' en konden zij 'het nodige onderhoud niet winnen'.
Maar in 1780 hebben Koop Harmens Dedden te Steenwijkerwold en Cornelis Harmens Scheerhagen, mederechter van Weststellingwerf te Blesse, hun schoonvader en zwager geholpen. Zij hebben een overeenkomst gesloten met Lykle Jannes Nijenhuis te Blesdijke, die als ongehuwde zoon 'gesterkt werd' door vader Jannes Lykles Nijenhuis. In die overeenkomst werd bepaald dat Lykle Jannes Nijenhuis als zetboer zou werken op de door Koop Harmens Dedden gekochte ouderlijke boerderij (stemmen 21 en 22) te Blesdijke. Dedden en Scheerhagen zouden boerengereedschap, levende have en huisraad aan Lykle ter beschikking stellen. Lykle Jannes Nijenhuis mocht dat precario (als gunst, tot wederopzegging) gebruiken maar moest het op verzoek teruggeven aan Dedden en Scheerhagen. Het bleef allemaal dus geleend materiaal. Lykle Jannes moest de boerderij verlaten als Koop Harmens Dedden dat wilde. Lykle Jannes nam op zich om de 'de oude lieden' (zijn ouders) te onderhouden. De winst van het bedrijf kwam ten goede aan Koop Harmens Dedden en Cornelis Harmens Scheerhagen. In het speciekohier is vermeld dat in 1779 de boerderij van Jannes Lykles op naam van zijn zoon Lykle Nienhuis staat. Daar stond bij vermeld dat alle bezit van de ouders verkocht was. De formulering geeft aan dat de ouders bij hun zoon op de boerderij zijn blijven wonen.[205]
Uit dit huwelijk:

1. Aaltje Jannes Nijenhuis, ged. Blesdijke 16 nov. 1748, overl. voor 1749.[206]
2. Hyltje Jannes Nienhuis, geb. Blesdijke 9 mei 1751, ged. aldaar 16 mei 1751, arbeidster, overl. Oldemarkt 22 dec. 1830, tr. Blesdijke 14 mei 1775 Sippe Jans, van Peperga, ged. Oldeholtpade 11 febr. 1742, landbouwer te Blesdijke en Paasloo, begr. Oldemarkt 3 jan. 1800,[207] zoon van Jan Sippes en Sjoukje Heines (zie bij VIe 3).
   Op 7 mei 1773 en 25 okt. 1780 deden resp. Hyltje Jannes Nienhuis en Sippe Jans belijdenis te Blesdijke.
   In 1778, vermoedelijk vanaf 1775, was Sippe Jans pachter van zijn schoonvaders boerderij te Blesdijke stemmen 27 en 28. Hij zal daar gewoond hebben tot zijn verhuizing in 1785.
   In 1778 was Thijs Jans te Peperga (VIe 3), borg voor (zijn broer) Sippe Jans te Blesdijke i.v.m. de aankoop van twee koeien uit een boelgoed.[208]
   Voor 31 dec. 1785, toen hun zoon Jannes geboren werd, waren Sippe Jans en Hyltje Jannes naar Steenwijkerwold verhuisd (officieel met attestatie op 20 okt. 1786).

199 WSW 131 309, foto 222, 1e procl. 10.9.1762; WSW 157 394, foto 204, 25.9.1762.
200 WSW 131 293, foto 231, 1e procl. 26.3.1762.
201 WSW 156 304, 157 232, 232, 233, 234, 241, 399, 450, 457, 1.12.1755, 6.12.1746, 14 11 1748, 4.6.1755, 3.11.1756, 30.7.1755, 25.2.1759, 27.8.1764, 12.4.1766.
202 WSW 157 287, 25.1.1764.
203 WSW 157 400, foto 207, 3.2.1767.
204 WSW 133 35, WSW 133 34, beide 1e procl. 25.9.1778.
205 WSW 159 29, 23.2.1780, overeenkomst; Blesdijke speciekohier nr. 20, 1779.
206 In het doopboek vermeld als dochter van stelling Nijenhuis; niet opgenomen in Alle Friezen. Bij de vermelding van Jannes Lykles in het quotisatiekohier wonen er in zijn huis vier volwassenen.
207 Index begraven Oldemarkt.
208 WSW 160 309, 24.7.1778.

In 1791 waren Sippe Jans, huisman, en Hiltje Jannes Nienhuis 345 carg. schuldig aan Koop Harmens Dedden te Steenwijkerwold.[209]
In 1795 bij de volkstelling woonde boer Sibbe Jans in Paasloo op Lampen Erve.[210]
In 1817 en 1820 was Hiltje Jans Nijenhuis arbeidster in Oldemarkt.[211]
De kinderen noemden zich Nijenhuis/Nieuwenhuis.

3. Vroukje Jannes Nienhuis, geb. Blesdijke okt. 1752, ged. Blesdijke 1 nov. 1752, overl. Steenwijkerwold-de Halle 27 mei 1815, tr., van De Blesse, Peperga 20 sept. 1778 Thijs Jans Nijenhuis, ged. Oldeholtpade 2 juli 1747, landbouwer te Peperga, Wolvega en Steenwijkerwold, overl. Steenwijkerwold-De Halle 7 febr. 1814, zoon van Jan Sippes en Sjoukje Heines.
   Op resp. 17 aug. 1777 en 7 mei 1780 deden Thijs Jans en Vroukien Jannes Nienhuis belijdenis te Peperga.
   Op 12 mei 1781 verhuisden Thijs Jans, Vroukje Jannes Nienhuis en moeder/schoonmoeder Sjoukje Heines met attestatie vanuit Peperga naar Wolvega. Daar is Sjoukje Heines overleden.
   In 1786 waren Thijs Jans huisman en Vroukje Jannes Nienhuis te Wolvega 860 carg. schuldig aan (hun zwager) Koop Harmens Dedden (VIe 5) huisman te Steenwijkerwold; met als onderpand onder meer veertien zwartbonte koeien, twee zwarte koeien, vier zwartbonte kalveren, één zwartbonte pink, twee paarden. Sjoukje Heines, wed. Jan Sippes, was borg.[212] Op 15 maart 1792 verhuisden Thijs Jans en Vroukje Jannes Nienhuis met attestatie van Wolvega naar Steenwijkerwold.
   In 1795 bij de volkstelling woonde Thijs Jans in Steenwijkerwold als boer, vermoedelijk in de buurtschap De Halle. Hun kinderen noemden zich Nijenhuis.
4. Lykle Jannes Nijenhuis, ged. Blesdijke 11 aug. 1754, volgt VIIc.
5. Annechien Jannes Nijenhuis, ged. Blesdijke 30 mei 1756, begr. Steenwijkerwold 27 dec. 1810, tr. Steenwijkerwold 28 mei 1775 Koop Harmens Dedden, geb. Steenwijkerwold 15 mei 1753, ged. aldaar 20 mei 1753, landbouwer, maire, rentenier,[213] overl. aldaar 4 juni 1846, zoon van Harm Koops Dedden en Grietje Jans; hij tr. 2. Steenwijkerwold 13 febr. 1812 Sytske Annes.

209 WSW 163 121, febr. 1791.
210 Naam van de boerderij genoemd bij de doop van zoon Jan te Paasloo op 14.8.1791.
211 Als arbeidster vermeld in de huwelijksakten van dochter Aaltjen Sippe, Oldemarkt 28.5.1817, en van zoon Harmen Sibben Nijenhuis, Steenwijkerwold 21.4.1820.
212 WSW 160 14, 13.10.1786.
213 Rentenier bij huwelijk zoon Gerrit Dedden, Steenwijkerwold 26.3.1818.

In 1795 bij de Volkstelling te Steenwijkerwold was Koop Harmens landman (boer).
In 1811 en 1813 was Koop Harmens Dedden maire (burgemeester) van Steenwijkerwold.[214]
Sinds 1778[204] was Koop Harmens Dedden eigenaar van de ouderlijke boerderij van zijn vrouw in Blesdijke. Op 27 aug. 1814 verkocht Koop Harmens Dedden deze boerderij voor 4000 gulden aan Gerben Oebeles Veenstra en anderen. Pachter was toen Tymen Meines de Boer. In 1818 waren Tymen Meines de Boer en Gerben Oebeles Veenstra daar beiden eigen boer. In 1832 was Tymen Meines de Boer alleen eigen boer op deze boerderij.[215]

6. Reintje Jannes Nijenhuis, ged. Blesdijke 5 febr. 1758, overl. voor 1763.
7. Styntje Jannes Nijenhuis, ged. Blesdijke 11 mei 1760.
8. Harmen Jannes Nijenhuis, ged. Blesdijke 30 aug. 1761.
9. Reintje Jannes Nijenhuis, ged. Blesdijke 24 juli 1763.
10. Dirkje Jannes Nijenhuis, ged. Blesdijke 7 juli 1765.
    Deze laatste vier kinderen zijn waarschijnlijk jong overleden.

VIf. Pieter Egberts (zoon van Vd), landbouwer te Nijeberkoop en Oldeberkoop, overl. Oldeberkoop ca. 1773, tr. Oldeberkoop 28 april. 1748 Eltje Pieters, overl. Oldeberkoop ca. 1794. Pieter en Eltje woonden bij hun huwelijk beide te Nijeberkoop. Pieter was boer, evenals zijn vader. Ik heb geen andere Egbert als boer in Nijeberkoop gevonden in die tijd. Daarom is het aannemelijk dat Pieter een zoon is van Vd.[216]
Pieter Egberts is pachter geweest op twee boerderijen, in 1748 en 1758 op Nijeberkoop stem 12, in 1768 op Oldeberkoop stem 1. Na zijn overlijden heeft zijn weduwe het bedrijf voortgezet. Zij werd als boerin op de boerderij Oldeberkoop stem 1 genoemd in de jaren 1778 en 1788.
Ook hier is sprake van familieverwantschap. De helft van de boerderij Oldeberkoop stem 1 en de gehele boerderij Oldeberkoop stem 2 waren in 1768 eigendom van de zusters Hiltje Martens en Janke Martens weduwe Cleyenberg, door hen geërfd van hun ouders Marten Hendriks en Martje Stevens (IVb 2). Eigenaren en pachter waren allen afstammelingen van Steven Egberts. Zij zullen het niet geweten hebben.
Het huidige adres van de boerderij stem 1 is Wolvegasterweg 85, Oldeberkoop.

214 Internet, lijst van burgemeesters Steenwijkerwold.
215 Notarieel archief inv. nr. 137005, nots. A. R. Attema, Wolvega, 27.8.1814. De westelijke naastligger van stem 21, de diaconie, was dezelfde in 1778 en 1814. Blesdijke floreenkohier nr. 21/22, 1818.
216 Ooststellingwerf 9.9.1832, huwelijksakte kleindochter Eltje Egberts Westerhof, overlijdensplaatsen en -jaren van Pieter en Eltje.

Uit dit huwelijk:

1. Egbert Pieters Westerhof, ged. Oldeberkoop 30 maart 1749, volgt VIId.

VIIa. Jan Thomas (zoon van VIb), ged. Terband 1 okt. 1747, landbouwer te Terband, bijzitter van Ængwirden, overl. april 1793, tr. voor 1 jan. 1771 Maayke Mintses, ged. Tjalleberd 26 dec. 1745, overl. mei 1795, [217] dochter van Mintse Sjoerds en Lutske Jochems.

Vanaf 1772 t/m 1788, vermoedelijk tot zijn overlijden, was Jan Thomas pachter van de boerderij stemmen 9 en 10 te Terband.[218]

Op 12 mei 1771 deden Jan Thomas en Mayke Mintses belijdenis te Tjalleberd.

In 1783 en 1786, bij de geboorte van de dochters Klaaske resp. Vroukje, was Jan Thomas bijzitter van Ængwirden.

In de jaren 1796 t/m 1805 woonden 'Jan Thomas kinderen' in Terband.[219]

Uit dit huwelijk:

1. Lutske Jans, ged. Terband 1 jan. 1771, overl. Wolvega 1794/1795,[220] tr. Tjalleberd 22 febr. 1789 Hillebrand Roelofs, geb. Nijehaske 5 maart 1767, ged. aldaar 10 maart 1767, werkman te Wolvega, overl. Oudeschild Texel 11 nov. 1811,[221] bij zijn overlijden werkman aan de Batterij bij Oudeschild, zoon van Roelof Jacobs en Geesje Hendriks. Hillebrand tr. 2. Wolvega 4 dec. 1796 Grietje Douwes, van Wolvega.
   Op 28 april 1791 deden Hillebrand Roelofs en Lutske Jans belijdenis te Terband. In 1793 zijn Hillebrand Roelofs en Lutske Jans verhuisd van Terband naar Wolvega. Daar woonden zij samen met de weduwen van Albert Cornelis en van Elias Wigeri. De twee kinderen uit het eerste huwelijk, Roelof, geb. Terband 1 mei 1790, en Jan, geb. Wolvega 24 okt. 1793, zijn jong overleden, want in 1855 zijn er geen nakomelingen van Lutske meer in leven.[223]
2. Wytske Jans, geb. Terband 31 jan. 1773, ged. aldaar 7 febr. 1773, overl. vermoedelijk voor 1811, zeker voor 1855.[223]
3. Thomas Jans van der Velde, geb. Terband 16 jan. 1775, ged. aldaar 22 jan. 1775, landbouwer, overl. Nijehaske 30 juli 1855, tr. Haske 8 juni 1813 Sjuke Pieters Hoeksma, geb. Oudehaske 9 dec. 1789, ged. aldaar 13 dec. 1789, overl. Oudehaske/Nijehaske[222] 12 jan. 1846, dochter van Pieter Merks en Antje Eises.
   Bij zijn huwelijk was Thomas arbeider in Terband. In 1814 was hij boer in Nijehaske en in 1832 (kadaster) was hij daar eigen boer. Tot zijn overlijden heeft Thomas Jans daar gewoond.
   Hij liet geen kinderen na. Zijn erfgenamen waren in 1855 zijn broer Mintje te Tjalleberd, zijn zuster Froukje, vrouw van Simke Sannes Dubling, landbouwer te Rotsterhaule, en de nakomelingen van wijlen Rinske Jans van der Velde, moeder (lees: grootmoeder) van Rinskje Jans Duisterhout, vrouw van Harmen ten Hoeve, arbeider te Het Meer, en moeder van Rinse Ruurds Duisterhout, landbouwer te Buusbeek Zuid Brabant (=Bunsbeek Vlaams-Brabant).[223]
4. Renskje Jans van der Velde, geb. Terband 19 okt. 1777, ged. aldaar 26 okt. 1777, overl. Gersloot 2 juli 1810,[224] tr. Terband 9 juni 1805 Ruurd Klazes Duisterhout, geb. Balk 17 febr. 1781, ged. aldaar 18 maart 1781, schipper, arbeider,[225] overl. Sneek 23 maart 1820, zoon van Claas Tjeerds en Grietje Klazes. Ruurd Klazes Duisterhout is misschien voor 26 sept. 1813 hertrouwd [226] met Grietje Hendriks Beulaker, geb. Luxwoude 1786, overl. Gersloot 8 nov. 1843, dochter van Hendrik Jacobs Beulaker en Lokje Sybrens.
5 Mintje Jans van der Velde, geb. Terband 7 sept. 1780, ged. aldaar 24 sept. 1780, landbouwer, overl. Tjalleberd 1 mei 1867, tr. Terband 16 maart 1800 Janke Jeens van der Laan, geb. Tjalleberd 31 maart 1783, ged. aldaar 21 april 1783, overl. Tjalleberd 3 jan. 1860, dochter van Jeen Egberts en Tjitske Jacobs.
   In 1811 nam Mintje Jans te Terband de naam Van der Velde aan. Er waren vier kinderen, Jan elf jaar, Klaas zes jaar, Maaike vier jaar en Thomas één jaar. Mintje

217 Overlijdensdata van Jan en Maayke ontleend aan de huwelijksbijlagen van zoon Thomas.

218 Terband reëelkohier nr. 9/10, 1772 t/m 1778, 1788.

219 Terband speciekohier nr. 7, 1796 t/m 1805. Speciekohier vòòr 1796 ontbreekt.

220 WSW Wolvega speciekohier nr. 119 3, 1793 t/m 1795.

221 Sterfregister gemeente Texel (daarin ook woonplaats Wolvega genoemd), opgenomen in: bijlage huwelijksakte zoon Roelof Hillebrands Meester, Weststellingwerf 3.5.1826.

222 Volgens de overlijdensakte is Sjuke geboren en overleden te Oudehaske en was haar man Thomas daar boer. Maar volgens de Memorie van successie 1846, inv. nr. 8026, akte nr. 322 woonde zij bij haar overlijden in Nijehaske en ook volgens notarieel archief inv. nr. 56019, nots. A. Binnerts, akte nr. 15, foto 33, 27.1.1846, over haar nalatenschap is zij overleden te Nijehaske. De overlijdensakte zal onjuist zijn.

223 Memorie van successie kantoor Heerenveen 1854-1855, nr. 1798.

224 Overlijden Renskje: huwelijksakte zoon Jan Ruurds Duisterhout, Schoterland 18.2.1827.

225 Ruurd was schipper bij de geboorte van dochter Klaaske in Balk in 1813 en arbeider bij zijn overlijden in 1820 en bij de geboorte van zoon Paulus in 1818.

226 Dochter Grietje Huisterhout, geb. te Luxwoude op 30.8.1812, werd door haar vader erkend; dat was nodig omdat haar ouders niet getrouwd waren. Dochter Klaaske is geboren te Balk op 26.9.1813. Een huwelijksakte van haar ouders is niet gevonden.

Jans is boer geweest ín Terband tot na 1813, vervolgens in Tjalleberd (1816-1825), Terband (1829- 1838) en Gersloot (1840-1853). In Gersloot woonde hij in de Polder. Daar heeft hij in 1853 een 'voornaam boelgoed' gehouden, waarbij onder meer 36 melke koeien, vier paarden, percelen hooi en boerengereedschap verkocht werden. Daarna hebben hij en zijn vrouw zich in Tjalleberd gevestigd.[227]

6 Klaaske Jans, geb. Terband 16 mei 1783, ged. aldaar 29 mei 1783, overl. vermoedelijk voor 1811, zeker voor 1855.[223]

7 Vroukje Jans van der Velde, geb. Terband 19 febr. 1786, ged. aldaar 2 april 1786, boerin, overl. Rotsterhaule 12 okt. 1867, tr. 1. Terband 12 nov. 1809 Gerben Aukes Smynga, geb. 29 mei 1772, ged. Scherpenzeel 31 mei 1772, landbouwer, overl. Oudehaske 4 febr. 1815, zoon van Auke Piers en Knelisien Broers. Gerben Aukes tr. 1. Oudehaske 14 april 1799 Cornelia Heynes; Vroukje tr. 2. Haskerland 9 april 1817 Simke Sannes Dubling, geb. Joure 1790, landbouwer, overl. Rotsterhaule 15 dec. 1860, zoon van Sanne Simkes en Grietje Meines.
Op 4 jan. 1863 overleed te Rotsterhaule Vroukje haar ongehuwde zoon Sanne Simkes Dubling, 43 jaar oud; officieel zonder beroep, maar vermoedelijk heeft hij zijn moeder op de boerderij geholpen. Dit zal de reden zijn dat Vroukje Jans van der Velde, boerin te Rotsterhaule, toen besloten heeft de levende have, waaronder 27 melke en kalve koeien, en het boerengereedschap te verkopen op 30 oktober 1763.[228]

VIIb. Klaas Thomas (zoon van VIb), ged. Terband 10 mei 1750, bijzitter, landbouwer te Delfstrahuizen, overl. Delfstrahuizen 1794/1795, tr. Delfstrahuizen 17 okt. 1773 Aukje Broers Dijkstra, van Delfstrahuizen, geb. voor 1749, boerin, overl. Delfstrahuizen 25 febr. 1822, dochter van Broer Egberts en Sytske Meinders.

Sytske Meinders is op 17 jan. 1749 in de kraam van haar zoon Egbert overleden. Omdat zij de moeder is van Aukje moet Aukje geboren zijn voor 1749. In de jaren 1745 en 1746 zijn andere kinderen van Broer Egberts gedoopt.

Op resp. 21 febr. 1776 en 18 aug. 1775 deden Klaas Thomas en Aukje Broers belijdenis te Delfstrahuizen.

Klaas en Aukje woonden vanaf hun huwelijk in Delfstrahuizen, omdat daar in 1774 hun oudste dochter geboren werd. De eerste jaren hebben zij vermoedelijk

227 Bronnen woonplaatsen: geboortes, huwelijken, overlijden kinderen en notariële akten; notarieel archief inv. nr. 56028, nots. A Binnerts, akte nr. 125, 12.4.1853, boelgoed aan huis bij Mintje Jans van der Velde, Leeuwarder Courant 1.4.1853.

228 Leeuwarder Courant 27.10.1863; notarieel archief inv. nr. 56049, nots. A. Binnerts, akte nr. 299, foto 247, 30.10.1863.

ingewoond bij hun vader/schoonvader, omdat zij in de jaren 1776 en 1777 niet apart vermeld staan in het speciekohier.

Op 9 april 1778 is bijzitter Broer Egberts overleden. Tot zijn erfenis behoorden drie boerderijen te Delfstrahuizen, de stemmen 6, 7 en 8. Nadat Klaas Thomas eerst een jaar boer geweest is op de boerderij stemmen 6 en 7 werd in 1779 de erfenis verdeeld. Klaas Thomas verhuisde als eigen boer naar een in dat jaar nieuwgebouwde boerderij op stem 8 en zijn zwager Bernardus Jans, echtgenoot van Grietje Broers, werd eigen boer op de boerderij stemmen 6 en 7. Op de nieuwgebouwde boerderij is Klaas Thomas in 1794/1795 overleden. Zijn weduwe heeft samen met haar zoon het bedrijf voortgezet.[229] Op 24 dec. 1809 kochten Aukje Broers, weduwe van Klaas Tomas, en Grietje Broers, vrouw van Bernardus Jans, voor 1500 gulden weiland in Delfstrahuizen van (hun zuster) Lysbeth Broers te Joure, weduwe van Obbe Nolkes.[230]

Op 24 aug. 1810 kochten Antje (lees Aukje) Broers te Delfstrahuizen, weduwe van Klaas Tomas, en Grietje Broers, vrouw van Bernardus Holtrop te Delfstrahuizen, de helft van een huis en hoving te Joure van de erfgenamen van Obbe Nolkes.[231]

Aukje Broers Dijkstra liet bij haar overlijden in 1822 één zoon na.

Uit dit huwelijk:

1. Sytske Klazes, geb. Delfstrahuizen 22 mei 1774, ged. aldaar 29 mei 1774, overl. voor 1811.
2. Thomas Klazes Dijkstra, geb. Delfstrahuizen 5 sept. 1784, ged. aldaar 17 okt. 1784, landbouwer, overl. Delfstrahuizen 10 aug. 1826, ongehuwd.
Thomas Klazes nam in 1811 de familienaam Dijkstra aan. Na zijn overlijden waren zijn neven en nichten van vaders- en moederskant zijn erfgenamen. De boerderij met het meeste land is na het overlijden van Thomas Klazes verkocht aan zijn neven van moederszijde, de drie broers Sytse, Ype en Broer Bernardus Holtrop.[232]

229 Overlijden Broer Egberts: rekeningboek ontvangsten Lemmer, Follega, Eesterga, uitgeleend doodskleed. Delfstrahuizen, stemmen 6, 7 en 8 in 1768, 1778, 1788, stem 8, 1794, 1795, 1796, 1804, 1805. Delfstrahuizen speciekohier nummers 3 en 4, 1776 t/m 1781; speciekohier 3 komt overeen met de boerderij stemmen 6 en 7 en speciekohier 4 komt overeen met stem 8. In 1782 is speciekohier nr. 3 gewijzigd in nr. 4 en nr. 4 in nr. 5. Speciekohier nummers 4 en 5, 1783 t/m 1785, 1795, 1796.

230 SCO 154 295, foto 153, 24.12.1809.

231 Notarieel archief inv. nr. 69001, nots. W. van Eyck, Joure, akte nr. 137, foto 456, 24.8.1810.

232 Memorie van successie, kantoor Heerenveen, akte nr. 173; GJ 1991 25, 26; notarieel archief inv. nr. 57015, nots. S.P. van Goinga, akte nr. 161, foto 553, 22.12.1826.

VIIc. Lykle Jannes Nienhuis (zoon van VIe), ged. Blesdijke 1 aug. 1754, landbouwer, hovenier, arbeider, overl. Oldemarkt 11 nov. 1827, tr. (ondertr. Oldemarkt 5 nov. 1780) Hiltjen Peters Wierstra, geb. Vinkega 1762, arbeidster, overl. Oldemarkt 11 aug. 1826, dochter van Peter Harmens Wierstra en Annigje Meines.

In 1780 is Lykle Jannes Nienhuis begonnen als zetboer op zijn vaders boerderij Blesdijke stemmen 21 en 22. Hij zal dat gebleven zijn tot het overlijden van zijn ouders. In de jaren 1788, 1798 en waarschijnlijk tot 1804 was hij (gewoon) pachter. Eigenaar van de boerderij was zijn zwager Koop Harmens Dedden.

Op 14 mei 1776 resp. 17 maart 1791 deden Lykle Jannes Nienhuis en Hyltje Pieters belijdenis te Blesdijke. In 1801 waren Lykle Nienhuis, huisman, en Hiltje Pieters te Blesdijke 127 carg. schuldig aan Ede Eeuwes Sickinga als erfgenaam van Andree Canter wegens gekochte goederen in boelgoeden en huur van land.[233]

Op 21 dec. 1804 zijn Lykle en Hiltje met attestatie verhuisd van Blesdijke naar Oldemarkt.

In 1808 werd Lykel Nijenhuis bij de personele quotisatie in Oldemarkt aangeslagen voor 10 stuivers in de laagste klasse.

In 1811 nam Lykle Jannes in Oldemarkt de naam Nienhuis aan; dan zijn er drie kinderen in leven: Aaltje (28 jaar wonend Steenwijk), Jan (26 jaar wonend Oldemarkt), Trijntje (21 jaar wonend Oldemarkt). Ondanks deze naamaanneming werden later de namen Nijenhuis en Nieuwenhuis door hem en de kinderen gebruikt.

In 1812 en 1815 was Lykle Nijenhuis hovenier te Oldemarkt.[234]

Op 2 dec. 1818, bij het huwelijk van zijn dochter Aaltje, was Lykle Jannes weer boer te Oldemarkt, maar bij zijn overlijden in 1827 was hij arbeider. In 1826 was zijn vrouw bij haar overlijden ook arbeidster.

Uit dit huwelijk:

1. Trijntje Nienhuis, geb. Blesdijke 16 april 1781, ged. aldaar 22 april 1781, overl. voor 1788.
2. Aaltje Lykles Nienhuis, geb. Blesdijke 13 aug. 1783, ged. aldaar 17 aug. 1783, overl. Steenwijk 19 mei 1838, tr. 1., afkomstig van Oldemarkt en wonend Zuidveen, Steenwijk 26 juni 1808 Hessel Schurink, ged. Steenwijk 26 aug. 1770, overl. aldaar 10 maart 1815, zoon van Barend Schurink en Grietje Kiers. Hessel Schurink tr. 1. Steenwijk 2 juni 1793 Aaltje Helena Kiers, van Zwartsluis. Aaltje tr. 2. Steenwijk 2 dec. 1818 Petrus Ellens, geb. Wolvega 1796, koopman, uitslager van dranken,[235] overl. Steenwijk 29 aug. 1828, zoon van Johannes Ellens en Sara Adeltje Radijs.
3. Jannes Lykles Nieuwenhuis, geb. Blesdijke 2 mei 1786, ged. aldaar 7 mei 1786, boerenknecht, arbeider, overl. Blankenham 4 febr. 1825 'verdronken in den watervloed', tr., wonend te Blankenham, Kuinre 5 okt. 1815 Marijgjen Roelofs Schaap, geb. Blankenham 16 maart 1794, ged. aldaar 23 maart 1794, naaister, overl. Blankenham 4 febr. 1825, dochter van Roelof Berends en Jantje Jans.

   De ongehuwde boerenknecht Jannes is in 1810 als plaatsvervanger in Franse militaire dienst geweest. Hij was in het bezit van een 'jagtgeweer'. Jannes en Marijgjen kregen twee kinderen: Hiltje Nijenhuis, geb. Blankenham 8 dec. 1815 en Roelof Nijenhuis, geb. Blankenham 12 juni 1822, overl. aldaar op 4 febr. 1825.

   Begin februari 1825 heeft een grote watersnood Friesland en de Kop van Overijssel getroffen. Ook Jannes Lykles, zijn vrouw Marijgjen Schaap en hun zoontje Roelof zijn verdronken op 4 febr. 1825. In Blankenham zijn 19 personen verdronken. Zij werden pas later gevonden en aangegeven tussen 18 febr. en 18 mei. Het overlijden van Marijgjen, Jannes en Roelof is geregistreerd op resp. 25 febr. 1825, 5 maart 1825 en 27 maart 1825. Dochter Hiltje overleefde als enige van dit gezin de catastrofe en werd opgevoed door haar grootmoeder Jantje Jans.[236]
4. Trientje Nienhuis, geb. Blesdijke 6 nov. 1788, ged. aldaar 9 nov. 1788, overl. kort na haar doop.
5. Trientje Nijenhuis, geb. Blesdijke 29 dec. 1790, ged. aldaar 1 jan. 1791; in 1811 wonend te Oldemarkt.

   Trijntje Nijenhuis werd te Blokzijl op 18 nov. 1816 ongehuwd moeder van Johanna Nijenhuis. Johanna Nieuwenhuis is ongehuwd overleden te Onna onder Steenwijkerwold op 4 nov. 1854. Zij was toen zonder beroep. In 1843 was zij dienstmaagd.

   Omdat Johanna Nijenhuis ongehuwd moeder werd van Lykel Nijenhuis, geb. Oldemarkt 5 sept. 1843, en van Jannes Nijenhuis, geb. Paasloo 2 sept. 1845, is het aannemelijk dat haar moeder Trientje Nijenhuis de dochter is van Lykle Jannes Nijenhuis.
6. Grietje Nienhuis, geb. Blesdijke 2 febr. 1794, ged. aldaar 9 febr. 1794, overl. voor 1811.
7. Pieter Nienhuis, geb. Blesdijke 9 juli 1795, ged. aldaar 12 juli 1795, overl. voor 1799.

233 WSW 161 409, 3.4.1801.

234 Hovenier, vermeld in 1812 te Oldemarkt bij de doop van Albertus, zoon van Peter Kooy, 1815 bij huwelijk zoon Jannes.

235 Koopman bij zijn huwelijk in 1818, uitslager van dranken bij zijn overlijden in 1828.

236 Watersnoodramp en het opvangen van Hiltje door grootmoeder: internet dijkdorpblankenham.nl/Dijkkrant archief/ Dijkkrant april 2019/Nog een Blankenhammer in Franse dienst.

8. Pieter Nienhuis, geb. Blesdijke 4 april 1799, ged. aldaar 14 april 1799, overl. voor 1811.

VIId. Egbert Pieters Westerhof (zoon van VIf), ged. Oldeberkoop 30 maart 1749, landbouwer, overl. Oldeberkoop 6 maart 1824, tr. Oldeberkoop 27 mei. 1787 Maartje Oosing Tromp, geb. Oldeberkoop 15 jan. 1759, ged. aldaar 21 jan. 1759, overl. 1800 in het kraambed van dochter Maartje, dochter van Oosing Egberts en Swaantje Egberts.

In 1798 was Egbert Pieters pachter van Oldeberkoop stem 2.

In 1802 kocht Egbert Pieters van (zijn verre familielid) Hiltje Martens (zie bij IVb 2) te Oldeberkoop de helft van een zate lands aldaar, nummer 1, pachter Pier Hendriks.[237]

Deze aankoop betrof de boerderij waar zijn ouders vroeger gewoond hadden. Vermoedelijk heeft hij ook de andere helft daarvan gekocht en is hij later naar deze boerderij verhuisd. Want in 1824 na zijn overlijden wordt de hem in eigendom toebehorende boerderij in Oldeberkoop door zijn erfgenamen verkocht. Omdat de boerenbehuizing grenst aan Klaas Tymens Buitenga, die in Nijeholtpade woonde, gaat het hier om de boerderij vroeger Oldeberkoop stem 1. De boerderij is in delen verkocht. In 1824 werd deze boerderij bewoond door schoonzoon Barteld Izaaks Poutsma.[238]

De rentenier Pieter Egberts Westerhof had eerder in dat jaar 1824 zijn testament gemaakt. Zijn beide ongehuwde dochters Maartje en Swaantje zouden als legaat ieder 50 gulden krijgen vooraf aan de verdeling van de boedel. Ieder van de andere kinderen had dat bedrag gekregen bij zijn/haar huwelijk. Egbert heeft in de loop van de tijd aan twee kinderen geld uitgeleend; aan Pieter 285 gulden en aan Wemmigje 295 gulden. Die bedragen moesten terugbetaald worden of verrekend worden met de boedel.[239]

Uit dit huwelijk:[240]

1. Aaltje Egberts Westerhof, geb. Oldeberkoop 4 maart 1788, ged. aldaar 23 maart 1788, overl. Makkinga 4 dec. 1850, tr. Oldeberkoop 24 mei 1807 Hate Folkerts Stelma/Stellema, geb. Noordwolde 5 jan. 1780, ged. aldaar 16 jan. 1780, wagenmaker, timmerman, overl. Makkinga 26 juli 1843, zoon van Folkert Hates en Aafje Hessels.

237 OSW 51 219, 1e procl. 31.5.1802.

238 Notarieel archief inv. nr. 108002, nots. G. Peeting, Oldeberkoop, akte nr. 66, foto 215, 15.7.1824, akte nr. 73, foto 233, 5 aug. 1824.

239 Notarieel archief inv. nr. 108002, nots. G. Peeting, akte nr. 15, 10.2.1824, testament van Egbert Pieters Westerhof.

240 Bronnen woonplaatsen en beroepen: geboorteaktes en huwelijksaktes van de kinderen, notariële aktes.

2. Eltje Egberts Westerhof, geb. Oldeberkoop 25 nov. 1789, ged. aldaar 25 dec. 1789, overl. Noordwolde 16 sept. 1856, tr. 1. Ooststellingwerf 20 nov. 1811 Jan Piers Menger, geb. Vinkega 27 maart 1786, ged. aldaar 2 april 1786, arbeider, landbouwer, overl. Oldeberkoop 12 dec. 1828, zoon van Pier Jans en Eltie Wybes; tr. 2. Ooststellingwerf 9 sept. 1832 Andries Ymkes Krol, geb. Oldeberkoop 11 nov. 1785, ged. aldaar 20 nov. 1785, landbouwer te Nijehorne, Katlijk, overl. Bovenknijpe 'in het water' 21 aug. 1856, toen wonend te Katlijk, zoon van Ymke Andries en Geesje Jacobs.
3. Pieter Egberts Westerhof, geb. Oldeberkoop 12 okt. 1791, ged. aldaar 5 nov. 1791, landbouwer te Hoornsterzwaag, Donkerbroek, arbeider, overl. Donkerbroek 8 nov. 1861, tr. Ooststellingwerf 20 mei 1821 Fettje Karstens Hoogenberg, geb. Makkinga 2 april 1796, ged. aldaar 10 april 1796, overl. Oosterwolde 30 juni 1872, dochter van Karsten Jennes en Wytske Roelofs.

   Pieter deed belijdenis Oldeberkoop 13 mei 1821. Op 10 febr. 1822 verhuisde Pieter met attestatie van Oldeberkoop naar Hoornsterzwaag; op 8 april 1825 met attestatie van Hoornsterzwaag naar Donkerbroek.

   In 1824 hield Pieter, landbouwer te Hoornsterzwaag, boelgoed waarbij levende have en boerengereedschap verkocht zijn; de totale opbrengst was 291 gulden.[241] Hij is echter de eerste tien jaar in Donkerbroek nog landbouwer geweest.
4. Zwaantje, geb. Oldeberkoop 24 febr. 1793, ged. aldaar 31 maart 1793, overl. voor 1796.
5 Wemmigje Egberts Westerhof, geb. Oldeberkoop 1 okt. 1794, ged. aldaar 19 nov. 1794, overl. Reiderwolderpolder 8 febr. 1871, tr. Oldeberkoop 16 nov. 1814 Ids Jochems Dijkstra, geb. Gorredijk 10 april 1790, ged. aldaar 18 april 1790, bakker Oudeschoot, Boornbergum, arbeider, overl. Katlijk 31 dec. 1864, zoon van Jochem Jeens en Pietje Sakes.
6 Swaantje Egberts Westerhof, geb. Oldeberkoop 15 dec. 1796, ged. 1 jan. 1797, overl. Oldeberkoop 30 maart 1866, tr. 1. Ooststellingwerf 18 mei 1823, Barteld Izaäks Poutsma, geb. Elsloo 19 maart 1795, ged. aldaar 6 april 1795, landbouwer te Oldeberkoop, Katlijk, overl. Katlijk 17 dec. 1825, zoon van Izaäk Jannes en Trientje Hendriks; Swaantje tr. 2. Opsterland 13 dec. 1832 Sjoerd Klazes Hofstee/Hofsté, geb. Makkinga 16 dec. 1792, ged. aldaar 12 jan. 1793, landbouwer Langezwaag, arbeider Terwispel, waar hij woonde bij zijn overlijden, overl. Hoornsterzwaag 14 aug. 1846, zoon van Klaas Sjoerds en Grietje Siegers.

   Sjoerd is overleden in het veld te Hoornsterzwaag om 15 uur. Waarschijnlijk was hij daar aan het werk.

241 Notarieel archief inv. nr. 58004, nots. P. Regnery, akte nr. 3, 22.4.1824.

7. Martien Egberts Westerhof, geb. Oldeberkoop 8 aug. 1800, ged. aldaar 30 aug. 1800, overl. Terband 9 dec.1871, tr. Ooststellingwerf 18 sept. 1825 Andries Wybes Heida, geb. Oudeschoot 9 maart 1799, ged. aldaar 5 mei 1799, timmerman, overl. Bovenknijpe 9 jan. 1859, zoon van Wybe Andries en Afke Jentjes.

Afkortingen

carg.:	caroligulden
c.s.:	cum suis, met de zijnen (meestal familieleden)
foto:	digitaal zoeken van een bepaalde akte
geb.:	geboren
ged.:	gedoopt
GEN:	Collectie genealogieën in Tresoar
GJ:	Genealogysk Jierboek
HvF:	Hof van Friesland
nom. lib.:	namens zijn kinderen
nots.:	notaris
n.u.:	nomine uxoris, namens zijn vrouw
overl.:	overleden
phg.:	philippusgulden
pm:	pondemaat
procl.:	proclamatie, afkondiging van een voorgenomen verkoop
s.v.:	sub voce, zie de naam van
tr.:	hij/zij trouwde
VOC:	Verenigde Oost-Indische Compagnie
wed.:	weduwe

De archieven van de nedergerechten worden geciteerd met de volgend letters:
AEN Ængwirden, HAS Haskerland, LEM Lemsterland,
OSW Ooststellingwerf,
SCO Schoterland, TIE Tietjerksteradeel, WSW Weststellingwerf.
Microfiches van het speciekohier staan op de studiezaal van Tresoar.

… De Franse herkomst van de Friese familie Romar

JAN T. ANEMA

DE FRANSE HERKOMST VAN DE FRIESE FAMILIE ROMAR

§ 1. Inleiding[1]

Op 2 mei 1734 werd aan de Franeker Academie als student ingeschreven *Petrus Reijre de Romar, Gallus, gratis*.[2] Een echte student was de nieuwe academieburger niet: zoals hierna zal blijken was hij reeds 42 jaar oud en geschiedde de inschrijving slechts omdat hij een functie aan de academie aanvaardde, dat ook was de reden dat hij *gratis inscriptus* werd. In het tweede rectorsalbum[3] wordt hij genoemd: *Petrus de Romar*. Later wordt hij 'spraakmeester' genoemd, en dat zal de reden van zijn komst aan de Academie zijn geweest. Hij werd tenminste 9 aug. 1737 door Gedeputeerde Staten officieel benoemd tot onderwijzer in de Franse en andere talen op een tractement van 400 carolusgulden per jaar.[4]
Hij kwam uit Frankrijk en kennelijk was de beheersing van de Franse taal zijn voornaamste kwaliteit. Hij raakte snel thuis in Franeker; hij trouwde in 1741 (hij was toen al 49 jaar) met Johanna Johannes[dochter] uit Franeker, die pas 23 jaar was. De naam Johannes komt veel voor en we treffen Johanna nimmer aan met familienaam.[5] Maar in haar doopakte van 1718 wordt haar vader Johannes Bertling genoemd. Uit de lidmatenregisters blijkt dat hij gardenier was en in 1709 te Peins arriveerde vanuit Sebaldeburen, zijn eega arriveerde tegelijkertijd vanuit Franeker, ze heten dan Johannis Bertlinck, hovenier, en Antje Durcks. Johannes Bartlingh, geboren in Overijssel, en Antie Dircks

1 Dit artikel is mede gebaseerd op genealogisch onderzoek en aantekeningen van Mr. O.J. (John) Faber te Oud-Sabbinge, J.T. (Sjaak) Joha te Drachten, Drs. J.R. (Hans) Mees te Leidschendam, Ale Romar te Aalten, diens zoon Peter Romar te Verneuil sur Seine (Yvelines) alsmede Jacques Saint-Antonin te Venterol (Drôme).

2 S.J. Fockema Andreæ en Th.J. Meijer, *Album Studiosorum Academiæ Franekerensis (1585-1811, 1816-1844)* (Franeker 1968), pag. 332, nr. 11969.

3 Arch. Franeker Academie inv. nr. 105.

4 W.B.S. Boeles, *Frieslands Hoogeschool en het Rijks Athenæum te Franeker* (deel I, Leeuwarden 1878), pag. 338.

5 Eénmaal vermeld als Johanna Sophia, wat haar afstamming ondersteunt, want haar derde kleindochter heet ook zo.

Slimmans uit Franeker waren 17 maart 1709 te Franeker getrouwd. Dit echtpaar vertrekt in januari naar Wolvega, vanwaar het in 1716 terugkeert naar Franeker. Hij is daar gardenier op de Godsakker blijkens de lidmatenlijst 1720, waar Antje in 1721 komt te overlijden; hij is ook aldaar overleden maar het jaartal staat niet vermeld.
De naam Bertling is in het noorden niet onbekend. Hoewel het beroep van Johannes Bertling, hovenier of gardenier, dat niet meteen doet vermoeden, stamt hij uit een familie die vele predikanten en een aantal hoogleraren aan de Groninger academie heeft geleverd. In die familie komen diverse personen met de naam Johannes voor. Deze familie stamt af van Wismann Bertling en Adelheid Krul, rond 1635 echtelieden te Beverlingen in het graafschap Lingen (een heerlijkheid van de Prins van Oranje); hun zonen Wessel en Hendrik gingen in 1647 naar het gymnasium te Steinfurt (later te Schüttorf), de eerste werd in 1666 hoogleraar in de rechten te Groningen en had een kleinzoon Johannes (1718-1778) die predikant werd.[6] Het lijkt erop dat hij een verwant van Johannes uit Sebaldaburen kan zijn. Dan trouwde de boekhandelaar met een bruid uit een agrarisch nest, maar met een bepaald intellectuele achtergrond!

§ 2. De naam Reyre de Romar

De achternaam 'Reyre de Romar' van Pierre Jean Baptiste heeft voor veel verwarring gezorgd. Vooral het eerste deel, Reyre, was voor Friese oren dermate uitheems dat de ene misspelling op de andere volgt. Dikwijls wordt de naam geschreven als Reyze,[7] maar de inschrijving in het Album Studiosorum in 1734, de eerste maal dat wij hem aantreffen in Nederlandse archieven, luidt 'Reijre de Romar'.[8] Ook raadpleging van het originele burgerboek van Franeker laat zien dat de inschrijving luidt: *Pierre Jean Baptiste Reyre de Romar is mede als Burger geadmitteert naa dat den Eed daartoe staande in handen van de Heer B: Wellens hadde gepræsteert. Actum den 17en October 1740.* [i. m.] *solv[it] 8-8-: / 1-:-:* Dat betreft dus de betaling van het burgergeld, in totaal 9 carolusgulden en 8 stuivers. Boudewijn C. Wellens (1668-1755) was een der burgemeesters van Franeker.

6 Cf. *Nieuw Nederlandsch Biografisch Woordenboek*, deel 7 (Leiden 1927), pag. 111-112 en *Album Studiosorum Academiæ Groninganæ* (Groningen 1915), passim.

7 Zo ook in de hierna vermelde *Levensschets* van Mr. P.J. Romar door U.A. Evertsz (1832).

8 *Album Stud. Fran.* nr. 11969 (noot 2).

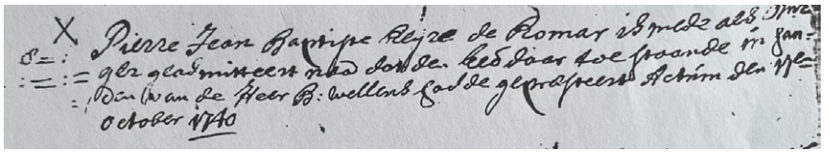
Pierre Jean Baptiste Reijre de Romar is mede als Burger geadmitteert naa dat den Eed daartoe staande in handen van de Heer B: Wellens hadde gepræsteert Actum den 17e October 1740

Burgerboek Franeker 1740.

Voor een oppervlakkige lezer lijkt er in de tekst van het Burgerboek inderdaad 'Reyse' te staan, maar nadere beschouwing van de bron leert ons dat de letter 's' in een woord daar steeds als een lange s wordt geschreven en dat de 'r' geschreven wordt als de schrijfletter en daarom soms lijkt op een s, soms op een v. Zodoende is de naam bij het huwelijk in de website *Alle Friezen* verhaspeld tot 'Reyve'.
Pierre, in Friesland weldra Pieter of Petrus, liet al spoedig die moeilijke naam Reyre vallen en noemde zich nog slechts Romar, zoals reeds in 1737 in zijn benoemingsbesluit van Gedeputeerde Staten: 'Pieter Romar'. In 1741 getuigt hij tijdens een proces voor het Hof van Friesland als 'Peter Johs. Babtista Romar, te Franeker'. Hij is dan 50 jaar oud en moet dus in of rond 1691 geboren zijn.[9]

§ 3. Pierre in Franeker

In 1832 publiceerde U.A. Evertsz een levensschets van Mr. Petrus Johannes Romar, kleinzoon van onze immigrant. Veel wist hij niet over diens grootvader te vertellen: deze was 'uit een aanzienlijk Fransch geslacht gesproten, die, om onbekende redenen, zijn Vaderland verliet, zich, in het jaar 1734, als burger aan *Franekers* Academie liet inschrijven, en vervolgens, als boekverkooper en onderwijzer in de Fransche taal, te *Franeker* vestigde, alwaar hij, ten jare 1762, overleed, bemind, geacht en betreurd door allen, die hem gekend hadden.' De redenen waarom hij over zijn vroegere leven zo weinig mededeelzaam was, laten zich raden, al menen wij een tipje van die sluier te hebben opgelicht, zoals hierna zal blijken.
Behalve spraakmeester was hij ook boekhandelaar en boekbinder.[10] Hij woonde van 1750 tot 1758 in het huis Voorstraat 32, daarna tot zijn dood

9 Tresoar, Collectie R.S. Roarda (Nadere Toegang 14.22), klapper op de bijlagen der criminele sententies. Deze manuscript-aantekening niet in Roarda, *Nammen út earder tiid, foarnammen en skaeinammen, útsocht út de Bylagen fan de Kriminele Sentinsjeboeken fan it Hof fan Fryslân 1700-1761* (Ljouwert 1952).

10 Hij gebruikt het pseudoniem '*bibliopegus*' (boekbinder), aldus J.J. Kalma in de *Leeuwarder Courant* 24 okt. 1951.

op Voorstraat 3, waar zijn weduwe bleef wonen. Hun zoon Dionysius, die de boekhandel voortzette, woonde van 1766 tot 1776 op nummer 10 en daarna op nummer 34. Het huis nr. 3 heeft een 19e eeuwse gevel, maar de gevel van nr. 10 bevat een steen met het jaartal 1737 zodat de bovengevel er thans nog net zo zal uitzien als in de tijd van Dionysius.[11]

Voorstraat 10, Franeker, 2025.
Foto T.A. Pottinga-Anema.4.

Terstond na zijn inschrijving als burger van de stad kon Pierre zijn boekhandel beginnen. Hij koopt dan voorraad, maar kon dit ondanks zijn alleszins redelijke tractement[12] niet zelf financieren. In 1741 wordt een forse schuld ingeschreven in het Franeker hypotheekboek: £ 5792-13-4 aan Pierre de Hondt te 's- Gravenhage wegens geleverde boeken.[13] Ook later worden diverse malen schulden ingeschreven.[14] Behalve zijn goederen diende ook zijn tractement als onderpand.
Het lijkt erop dat na zijn overlijden begin januari 1762 de zaak door de weduwe is voortgezet, met behulp van de oudste zoon Dionysius, want zij wordt na haar mans overlijden nog vermeld in het hypotheekboek.[15] In februari 1766 is zij overleden want op 21 februari worden voogden benoemd over de minderjarige kinderen en 26 februari is zij volgens het begraafboek ter aarde besteld. De oudste zoon was in 1763 getrouwd en dus handelingsbekwaam; hij zette de boekhandel voort.

11 Sedert 1896 is er een schoenwinkel gevestigd. Schrijver dezes bezit nog een metalen schoenlepel met de afbeelding van een schoen uit de twintiger jaren en de tekst 'G.P. Adema Schoenhandel Voorstraat 10 Franeker'. De winkelpui is door Adema gewijzigd. Later is de schoenwinkel voortgezet door Van der Heide.
12 Ter vergelijking: een predikant had als basistractement £ 350 per jaar, dus zijn honorering was bepaald redelijk en werd nog verhoogd met het lesgeld van de betalende studenten.
13 FRR 309 (hypb. RR 27), fol. 52-53.
14 FRR 310, fol. 40 (30 nov. 1751, cred. Zacharias Chatelein, coopman tot Amsterdam); ook nog schulden aan diverse crediteuren in 1757, 1758 en 1759 en tenslotte FRR 311, 40v (1 jan. 1762).

§ 4. De herkomst uit Frankrijk

In de Friese archieven is over de herkomst van Pierre Jean Baptiste niets te vinden en de biografen van de familie maken ons ook niet wijzer. Jaren lang bleef de herkomst van Pierre in nevelen gehuld.
Het internet biedt echter nieuwe mogelijkheden. Surfend over het net kom je van alles tegen. Zo trof mr. O.J. Faber een tiental jaren geleden een vermelding aan van Pierre Jean Baptiste Reyre, bankier te Parijs, die in 1725-1726 procedeert tegen een zekere Louis Destanchau over een lening van 7000 livres, een substantieel bedrag.[16] Er spelen meer zaken, zo is er sprake van 15 aandelen in de *Compagnie des Indes*, twee akten van elk 10.000 livres, en van het verbranden van een borderel. Wat er precies allemaal speelt, wordt niet duidelijk; er bestaat slechts een gedrukte *mémoire* met een aantal stellingen van partijen en de uitkomst van een en ander blijkt niet. Maar deze zaak was niet het enige: in de Bibliothèque Nationale te Parijs bevindt zich een document uit 1727 in het fonds van gevangenen in de Bastille.[17] Het bevat een verzoekschrift waarin de verzoeker verklaart dat hij in 1724 '*het ongeluk gehad heeft kennis te maken met de heer Pierre Jean Baptiste de Reyre, een bedrieger zonder enige rechtschapenheid of oprechtheid, zonder eerlijkheid of integriteit bij het zaken doen*'. Er is sprake van wisselbrieven ten bedrage van £ 61.500 en vele wissels elk ten bedrage van ettelijke honderden. De verzoeker beticht hem van '*een ongekende perfiditeit ten gevolge waarvan hij geheel geruïneerd is.*'
Uit de stukken die op internet te vinden zijn, deels slecht leesbaar of onvolledig, valt ook hier niet op te maken wat er precies is voorgevallen, behalve dan dat Reyre beschuldigd wordt van kwade trouw en dat het om grote bedragen

15 FRR 311, fol. 118, 119.
16 *Mémoire pour Pierre-Jean-Baptiste Reyre, Banquier à Paris, Demandeur, contre Louis Destanchau, Negociant à Paris, se disant ancien Maître d'Hôtel du Roi, Deffendeur* (Paris: chez A.X.R. Mesnier, Libraire-Imprimeur, rue S. Severin, au Soleil d'or, 1726), anastatische herdruk door Les éditions Chapitre.com, LEN s.a.s., 92150 Suresnes, juni 2015, geplaatst op internet.
17 Bibliothèque National de France (BNF), archives et manuscrits: Bastille 1727, dossiers des prisonniers Ms. 10330-11408.

en financiële malversaties gaat ten gevolge waarvan Reyre uiteindelijk in de Bastille beland lijkt te zijn.[18]
Uit de stukken wordt niet duidelijk of Reyre slechts door tegenslag of slordigheid in financiële moeilijkheden gekomen is waaruit hij zich niet meer heeft kunnen redden, of dat hij, zoals de verzoekers in hun klaagschriften stellen, een financiële oplichter was die zijn wederpartijen bedrogen heeft met allerlei malversaties. De beschuldigingen waren in elk geval voldoende om hem te laten arresteren. Het bevel daartoe van 16 september 1727 verschaft ook een signalement en enkele interessante bijzonderheden:[19] '*blond, d'une belle figure, il loge avec la Delisle qui joue à la foire St. Laurent avec laquelle il est marié, il demeure à la Ville neuve et quelquefois à Charonne dans une belle maison qui est à lui qu'il a mis sous le nom de la Delisle pour que ses créanciers ne puissent pas la saisir.*'[20]
La Delisle was in die tijd een bekende actrice en zangeres, Olivette Delisle (1684-1767) ook wel genaamd '*La Colombière*' naar haar beroemde titelrol. Zij was afkomstig uit Lyon waar zij in de Opéra haar debuut maakte. Vanaf 1716 trad zij op te Parijs en had veel succes met haar rol *La Colombine* in Colombine Arlequin, Arlequin Hulla en andere stukken. Na voorstellingen in de provincie keerde zij in 1721 terug naar Parijs. Na een periode zonder werk te hebben gezeten trad zij in 1725 toe tot het gezelschap van de Opéra-Comique. Zij trok zich in 1740 terug uit de theaterwereld en overleed ca. 1758[21] of 1767.
De foire St. Laurent was een der vaste vermaakscentra van Parijs, een markt voor kunstenaars, kooplieden en burgers, waar sedert het begin van de 18e eeuw elk jaar door acteurs en musici werd opgetreden van 9 augustus tot eind september. Het gebouw lag aan de rue St. Laurent, vlak bij het Gare de l'Est (10e arrondissement).
Charonne, waar Reyre een fraai huis bezat, was een dorp dat in 1859 geannexeerd werd door Parijs en nu tot het 20e arrondissement behoort (nabij de Porte de Bagnolet). In die tijd was dat nog buitengebied. Opmerkelijk is de vermelding dat Reyre het huis op naam van zijn vrouw gezet had om het te beschermen tegen zijn schuldeisers. De beschuldigingen van malversaties lijken dus niet geheel zonder grond!
In het arrestatiebevel wordt reeds gesproken over plannen om naar het buitenland te vluchten. Of hij inderdaad gevangen gezeten heeft en hoe lang is niet bekend, maar het is duidelijk dat hij naar de Republiek der Verenigde Nederlanden is uitgeweken, waar we hem in 1734 in Franeker zien opduiken. Daar noemt hij zich Reyre de Romar.
De oorsprong van die nieuwe toenaam is onduidelijk.[22] In Franeker laat hij spoedig de naam Reyre vallen; hij en zijn nageslacht noemen zich enkel Romar, en dat blijft de familienaam tot heden.

St. Germain de Charonne in de 18e eeuw.

Bij het speuren op internet en uit contact met Franse genealogen[23] blijkt dat de naam Reyre voorkomt in Cavaillon in het Comtat Venaissin (thans departement Vaucluse, arrondissement Apt).

18 '*pour faire arrester et mettre en prison le nommé Reire*', lezen we in het verzoekschrift.
19 BNF-Bibliothèque de l'Arsenal (Parijs), MS-10986, fol. 238-246; het citaat fol. 242-243.
20 Of Pierre daadwerkelijk met Olivette Delisle getrouwd geweest is, is de vraag. Dat zou impliceren dat Pierre (tenzij het huwelijk in Frankrijk weer ontbonden is) in 1741 in Franeker bigamie pleegde; daar wist natuurlijk niemand iets van zijn voorgeschiedenis. Misschien moeten we volstaan met de conclusie dat zij in Frankrijk leefden als man en vrouw.
21 Cesar, Calendrier électronique des spectacles sous l'ancien régime et sous la révolution, website <Cesar.huma-num.fr> (geraadpleegd 16 juli 2015).
22 Wellicht is het een toponiem. Nabij Rouen ligt een dorpje Roumare en ten westen van die stad ligt in een bocht van de Seine het Forêt de Roumare. Mr. O.J. Faber heeft geopperd dat de naam als herkomstnaam daaraan ontleend zou kunnen zijn, het woud lijkt geen onlogische tussenstop. Behalve dat in 1641 in Amsterdam ene Thomas de Romar, geboortig uit Rouen, trouwt met Maria Saket uit Delft (omtrent wie verder niets bekend is) komt de naam als familienaam bijna niet voor. Van tijd tot tijd trokken diverse actrices wel van Parijs naar Rouen om op te treden, maar er zijn geen concrete aanwijzingen dat zulks bij Pierre of *la Delisle* het geval was.
23 Vooral Jacques de Saint-Antonin te Venterol heeft zich bezig gehouden met de genealogie van diverse families uit het Comtat Venaissin, waaronder Reyre.

Gelukkig heet de gezochte stamvader der Romar's niet 'Jean Martin'[24] maar Pierre Jean Baptiste, en met die combinatie van voornamen en de niet alledaagse achternaam Reyre, lukte het zijn herkomst vast te stellen. In het r.-k. doopboek van Cavaillon vinden we in 1691:[25]
*Joannes Baptista Petrus Reyre, filius naturalis et legitimus Dionisii et Lodouicæ Chastane coniugum, fuit bapisatus die 29ª Junij 1691, patrinus fuit D. Joannes Baptista Chastan, matrina uero D*lla *Joanna Fabre. Aycarden parrochus* [de naam van de pastoor].[26]

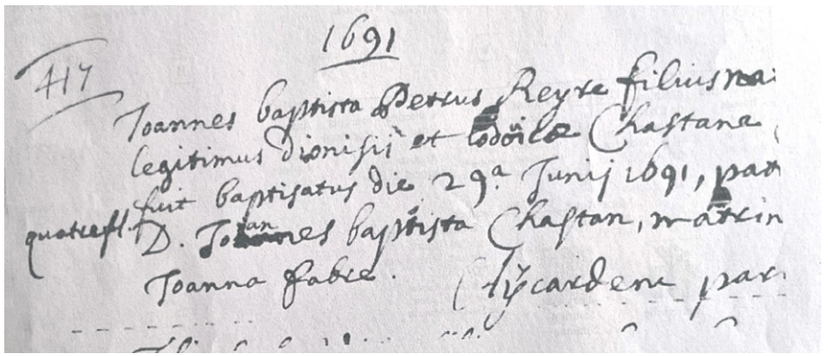
1691
417
Joannes Baptista Petrus Reyre filius nat
legitimus Dionisii et Lodoïcæ Chastane
fuit Baptisatus die 29ª Junij 1691, pat
quatuor. D. Joannes Baptista Chastan, matrin
Joanna Fabre. Aycarden par

Doopboek Cavaillon 1691.

Hoewel de voornamen omgekeerd zijn (de namen van de peter staan hier voorop), lijdt het geen twijfel dat we hier onze Pierre te pakken hebben.
Ten eerste klopt het jaartal precies met de leeftijdsopgave in Franeker uit 1741; hoewel de naam Reyre in Cavaillon regelmatig voorkomt is dit de enige dopeling met deze namen in deze periode.
Ten tweede noemt Pierre zijn oudste zoon Dionysius (=Denis), geheel regulier naar diens grootvader.
Ten derde noemt hij zijn oudste dochter Maria Louisa, naar haar grootmoeder Louise Chastan.

24 'Martin' is de meest voorkomende geslachtsnaam in Frankrijk.

25 http://v-archives.vaucluse.fr/series/etat civil/NS lettre C/NS lettre C1475/. De doop- trouw- en begraafboeken van Vaucluse zijn gescanned en te raadplegen via http://earchives.vaucluse.fr/document/FRAD084_paroissiaux_Cavaillon.

26 Het is niet duidelijk of er Aycarden, Aycardene of Arcardeni staat. Waarschijnlijk Aycarden (dan is het laatste haaltje zonder betekenis, een genitivus -i past niet in de context), een zeldzame mansvoornaam (vrouwelijk Aycardène) die (nog zeldzamer) als achternaam voorkomt in de zuidelijke Provence.

Ten vierde is de dopeling vernoemd naar zijn grootvader paternel Pierre Reyre en tevens naar zijn grootvader maternel, Pierre Chastan, en is diens echtgenote, Pierre's grootmoeder Jeanne Fabre, doopgetuige.
Ten vijfde heet de tweede dochter van Pierre: Anna Clara, ongetwijfeld naar haar grootmoeder Antie Dircks en naar haar oudtante Claire, gedoopt 12 juni 1679, een zuster van Louise Chastan.
Tenslotte was ook de peetvader Jean Baptiste Chastan nabije familie, waarschijnlijk haar neef Jean Baptiste (getrouwd 1680), zoon van Louises oom André (een broer van Pierre Chastan).
Op internet is nog meer te vinden over de familie Chastan, oorspronkelijk afkomstig uit Saint-André d'Embrun, sedert begin 17e eeuw kooplieden in suiker te Apt. Als beroepen vindt men koopman, schoenmaker, kleermaker, apotheker, chirurgijn, advocaat, belastingontvanger en priester.

Opmerkelijk is dat de leden van de familie Reyre geen hugenoten blijken te zijn, zoals in Friesland wel gedacht is. Vanaf de tweede helft van de 17e eeuw kwamen talrijke protestanten uit Frankrijk wegens de onderdrukking door Lodewijk XIV naar de Nederlanden, vooral na de opheffing van het Edict van Nantes in 1685. In zuidoost Frankrijk (de Provence en vooral in het departement Vaucluse) woonden veel protestanten, destijds en ook nu nog. Maar de familie Reyre was gewoon katholiek.
Pierre Jean Baptiste zal om andere redenen dan het geloof naar Parijs vertrokken zijn. Twee redenen daarvoor lijken voor de hand te liggen. De ene is een grote uitbraak van de pest in 1720 in Marseille en de tweede de forse opbloei van de financiële markten in 1716-1720.

Op 25 mei 1720 arriveerde het schip de Grand Saint-Antoine te Marseille. Het was in 1719 naar Syrië vertrokken en keerde terug met een lading kostbare stoffen ter waarde van wel 100.000 *écus.*[27] In de lading bevond zich de pestbacterie (*yersinia pestis*) en reeds onderweg naar huis waren negen opvarenden aan de pest bezweken. Maar de eigenaren wilden de lading lossen en lieten de verklaring van de kapitein vervalsen. Het schip ging voor anker van 25 mei tot 4 juni en kreeg toestemming passagiers en lading te lossen met een kortdurende quarantaine. Maar in juni overleden nog meer opvarenden en ook dragers die katoen gelost hadden; pas 27 juni werd het schip definitief in quarantaine geplaatst op het eiland Jarre, een eindje uit de kust. Op 28 juli werd bevel gegeven het schip met de resterende lading in brand te steken, wat uiteindelijk 25 en 26 september werd uitgevoerd. Het parlement van Aix had op 31 juli een verbod uitgevaardigd Marseille te verlaten en bevolen de stad

27 *Écu* is een oud-Franse munt ter grootte van 5 francs.

met een *cordon sanitaire* te omgeven door het bouwen van een pestmuur van 27 km lang. Het was echter al te laat. De pestbacil had al de tijd gekregen zich over de Provence te verspreiden: in september werd ook in Apt de pest geconstateerd. De ziekte zou voortwoekeren tot begin 1723. Vele inwoners van de Provence weken uit naar elders.

Parijs was en is het financiële centrum van Frankrijk. Na het overlijden van koning Louis XIV verkeerden de staatsfinanciën in deplorabele toestand. Hetzelfde was trouwens het geval in Engeland: langdurige oorlogen en een verspillende levensstijl van hof en regering hadden beide landen uitgeput. De regent van Frankrijk (koning Louis XV was nog een kind van pas zes jaar) benoemde in 1716 John Law, een Schotse econoom van twijfelachtige reputatie, tot intendant-generaal van Financiën. Hij had creatieve ideeën om de staatsschuld te verminderen. Daartoe werd de Banque Générale opgericht die papiergeld begon te drukken met het goud van de Staat als dekking. Ook werden er talloze handelscompagnieën opgericht die het exclusieve recht kregen op scheepvaart naar de koloniën (o.a. Louisiana, dat toen nog Frans was). Het land en het goud dat daar te vinden moest zijn, zou als onderpand dienen. Ook kon je staatsobligaties gebruiken als storting op de aandelen. Iedereen zag gouden bergen en wilde in deze 'actiën' (aandelen in naamloze vennootschappen) beleggen. Speculatie dreef de koersen op tot wel het vijf- of zesvoudige. Dit was pure windhandel en het wachten was op het moment waarop de koersen zouden instorten. Dat gebeurde in het najaar van 1720. Zoals meestal in dit soort gevallen werden slechts enkele 'actionisten' rijk en werden de meesten geruïneerd.
Ook in Amsterdam en Rotterdam werden er nieuwe handelscompagnieën opgericht. Eén ervan heeft het overleefd: de Maatschappij van Assurantie, Discontering en Beleening der Stad Rotterdam, opgericht in juni 1720. De belangstelling voor de aandelen was zo groot dat de burgerwacht de toegang tot de beurs moest reguleren. Toen in oktober de windhandel instortte bleef de Assurantiemij. der Stad Rotterdam overeind dankzij een investering door de stadsregering van 1 miljoen gulden. Het assurantieconcern bestaat nog steeds, als ASR Nederland N.V., sinds een aantal jaren gevestigd te Utrecht. Het bankiershuis R. Mees & Zoonen, ook daterend uit 1720 (thans Mees & Hope), overleefde de crisis eveneens, maar de ettelijke handelscompagnieën gingen de een na de ander failliet.

Werd Pierre bevlogen door de hoogconjunctuur in de financiële wereld, zag hij carrièrekansen in de grote stad of ontvluchtte hij de Provence? We weten niet zeker wat hem bewoog, maar wel treffen we hem in 1724-1727 aan te Parijs. Zijn gedrag als bankier in deze roerige periode leidde tot problemen

die hem ertoe brachten de wijk te nemen, nu naar Friesland, zoals boven beschreven.

§ 5. Wapen

Wapen Reyre. Tekening J.C. Terluin.

De familie Reyre in het Comtat Venaissin voerde een wapen, beschreven als volgt:
In zilver een groene boom, beneden vergezeld van een wassenaar (maansikkel) en in een blauw schildhoofd drie zilveren sterren.
Schildhouders: twee leeuwen. Een helmteken wordt niet opgegeven, de boom van het schild ligt als zodanig voor de hand. Evenmin worden de kleuren van de wassenaar en de schildhouders opgegeven. De leeuwen zullen van goud zijn, voor de wassenaar zijn er meer mogelijkheden; we hebben hier gekozen voor blauw.
Dit wapen, maar dan zonder de wassenaar, komt voor op een schenkingsakte uit 1784. Mèt de wassenaar komt het voor op een zegel op het testament, eveneens uit 1784 van een weldoener van het hospitaal van Cavaillon. Het geslacht Reyre behoorde tot een familie van schepenen van Cavaillon.[28]

§ 6. Genealogisch overzicht

I. Denis Reyre tr. vóór 1615 **Claire Gillibert**.
Het echtpaar Dionisius Reyre en Clara Gillibert laat te Cavaillon tenminste acht kinderen dopen 1615-1631:[29] Anna 1615, Ludovica 1617, Guillelmus 1620 (tr. Maria Gordelone), Petrus 1622 (volgt II), Ludovicus 1625 (tr. Joanna Aguilasse), Claudius 1628 (tr. Anna Courlasse/Contelasse), Georgius 1631.

28 J.B. Rietstap, *Armorial Général*, supplément par V. et H.V. Rolland, deel IV (A-Z), 's-Gravenhage 1937, pag. 324.
Daar vermelde bron: Arch. Dept. Vaucluse, minutes notaire J.J. Bellon; fonds Vincenti nr. 1681, fol. 5.

29 Alle gegevens uit de Vaucluse zijn geput uit de Archives Departementales, zie noot 25.

II. Pierre Reyre, ged. Cavaillon 2 okt. 1622, tr. voor 1644 **Jeanne Gaultier**.[30]
Het echtpaar Reyre-Gaultier laat te Cavaillon acht kinderen dopen: Joanna 1644, Denis 1646 (volgt III), Joannes Franciscus 1652, Jeronimus 1654, Catharina 1656, Anna 1657, Maria 1660, Petrus Joseph 1662.

III. Denis Reyre, geb. Cavaillon febr. 1646, *marchand* (koopman) te Cavaillon, tr. Apt 6 sept. 1688 **Louise Chastan**, dr. van Pierre Chastan, *marchand*, en [tr. Apt 1658] Jeanne Fabre (dr. van een apotheker).[31]
De ouders van Pierre zijn: Durand Chastan, afkomstig uit St. André d'Embrun (Hautes-Alpes), *marchand sucrier* (suikerkoopman), vertrekt naar Apt rond 1620, tr. 1611 Louise Tourrane, *fille de cordonnier* (schoenmaker).
Het echtpaar Dionisius Reyre en Louise Chastan(e) laat te Cavaillon vijf kinderen dopen: Petrus Josephus 1689, Joannes Baptista Petrus 1691 (volgt IV), Joannes Hiacinthus 1693, Josephus Valentinus 1696, Petrus Paulus 1699.

IV. Pierre Jean Baptiste Reyre de Romar, ged. Cavaillon 29 juni 1691, bankier te Parijs 1724/27, geimmatriculeerd aan de Academie van Franeker 2 mei 1734, wordt burger van Franeker 17 okt. 1740, Franse spraakmeester, boekverkoper en boekbinder te Franeker, overl. Franeker 1 jan., begr. ald. 7 jan. 1762,[32] tr. Franeker (stadhuis) 3 mei 1741 **Johanna Johannes'**, ged. Franeker 10 maart 1718,[33] dr. van Johannes Bertling, hovenier, gardenier, en Antie Dircks Slimmans.

30 Het trouwboek van Cavaillon 1618-1648 ontbreekt.
NB. Pieter Gautier, zoon van de dansmeester van de Stadhouder, werd in 1772 benoemd tot dansmeester aan de Franeker Academie en bleef dat tot 1777. [Boeles, *Frieslands Hoogeschool*, deel I, pag. 346.] Zou hij een verwant van Pierre Reyre zijn??

31 Bron: <jean.galliau.free.fr>.

32 Sterfdatum volgens Boeles, *Frieslands Hoogeschool*, deel I, pag. 338; begraafdatum DTB 255. Op 1 jan. 1762 wordt in het hypotheekboek [FRR 311, fol. 40v] een schuldbekentenis van £ 500 geregistreerd à 5% interest, getekend door 'de Heer Romar Taalmeester en Boekverkooper binnen Franeker', d.d. 27 dec. 1752, met hypotheek op al zijne goederen. De schuldeiser was er dus wel snel bij om zijn akte te laten registreren! Op 27 dec. 1758 en 3 maart 1760 was £ 80 afgelost; *ibidem* wordt op fol. 118 d.d. 26 nov. 1762 Johanna Sophia Johannes vermeld zo voor zich en als weduwe en moeder van haar kinderen, erfgenamen van Petrus Romar, als schuldenaren wegens aankopen van boeken in dec. 1761 en driemaal in de loop van 1762.

33 Reeds drs H.M. Mensonides (destijds gemeentearchivaris van Leeuwarden), identificeerde haar met de dopeling van 1718, zie *De Navorscher* 93 (1951), pag. 13.

1742: zij wonen op het Koudal en in sept. wordt Johanna Johannes, vrouw van Romar, vermeld als lidmaat.
1744: P. Roma op de Tweede Oost met 5 personen, toegezegd bedrag £ 30.[34]
1749: P. Roma, Franse spraakmeester, op de Tweede Noord, met 3+4 pers., aanslag £ 70 ('capitaal' £ 4500).[35]
Zij wordt meestal Johanna genoemd en is ook met die ene voornaam gedoopt; slechts in 1762 en in de autorisatieakte van 1766[36] wordt zij Johanna Sophia Johannis genoemd. Haar jongste dochter heette ook Johanna Sophia, toen 13 jaar oud.
1762 juni 8: de bibliotheek van wijlen Petrus Romar, boekverkoper te Franeker, wordt verkocht door de secretaris van de Franeker Hogeschool, P.R. Brouwer.[37]

Uit dit huwelijk zes kinderen, zie Gen. Jierb. 2017, pag. 35 en 46-49, waaronder drie zoons:

1. Dionysius Romar, 1741-1814, boekverkoper, tr. 1. Hester Piebenga; tr. 2. Geertruida Alta.Uit zijn beide huwelijken tien kinderen, uit de zonen Petrus en Eelco nageslacht Romar tot in de huidige tijd.

2. Paulus Hyacinthius Romar,[38] 1745-1796, apotheker, patriot, wijkt uit naar St. Omer 1787, tr. Sjoukje Ottes Salverda.
Uit dit huwelijk zes kinderen, twee jong overleden, één ongehuwde zoon (Otto Johannes, kolonel) en drie volwassen geworden dochters: Trijntje (1774-1822), tr. Samuel Wytema (1772-1825), lakenkoopman, uit wie het geslacht Wytema;[39] Sjoukje (1784-1839), tr. Yme Sipkes Faber (1783-1852), mr. bakker en graan-

34 Omschrijvinge van familiën (1744).

35 Quotisatie Cohieren, Franeker (1749).

36 FRR 122, fol. 84.

37 G.A. Wumkes, *Stads- en dorpskroniek van Friesland*, deel I (Leeuwarden 1930).

38 In de 18e eeuw wordt hij meestal slechts Paulus genoemd, in de burgerlijke stand vinden we zijn tweede naam ook als Hiacinthe, Hiacynthus of Heacinthius.

39 Voorouders van drs. J.R. Mees.

handelaar, uit wie nageslacht Faber;[40] Anna Clara (1787-1837), tr. Mr. Idzert Eekma (1785-1852), procureur-generaal Provinciaal Gerechtshof.[41]

3. Petrus Joannes Baptista Romar, ged. Franeker 11 jan. 1757 met deze drie voornamen [waarvan de derde gespeld *Babtista*], doch nadien steeds *Jan* genoemd, mr. chirurgijn, overl. 1794,
tr. Sipkje Ulbes Waardenburg.
Uit dit huwelijk behalve een jong overleden zoontje en een gehuwde dochter één zoon: mr. Petrus Johannes Romar, secretaris der stad Franeker, over wie in 1832 de hierboven vermelde *Levensschets* werd geschreven. Deze had vier dochters waarmee deze tak eveneens is uitgestorven.

40 Gen. Jierb. 2017, pag. 26, overgrootouders van Mata Hari en voorouders van mr. O.J. Faber. Zijn vader Sipke Jans Faber (Gen. Jierb. 2017, pag. 34) werd burger van Franeker 3 aug. 1778, diens vader Jan Faber werd geboren in 1726 en niet, zoals Gen. Jierb. 2017 meldt, in 1711 (dat was een jong overleden halfbroertje). Jan wordt vermeld als mr. bakker in de Korfmakersstraat, op 25 sept. 1756 en op 15 april 1757, beide keren oud 30 jaar [HCL, informatieboek inv. nr. 2639 (oud c 017) 53 resp. 142] (met dank aan Ype Brouwers). Bij de registratie van de wapens Faber in 1998 is ook het jaartal 1726 opgegeven, maar in de publicatie staat ten onrechte toch weer 1711 [*Jaarboek Centraal Bureau voor Genealogie* deel 53 ('s- Gravenhage 1999), pag. 262-263 (Wapenregister nrs. 742 en 743).
Jan stamt derhalve uit het vierde huwelijk van zijn vader Bauke Beernts met Antje Jelles en niet uit diens derde huwelijk zoals vermeld Gen. Jierb. 2017, pag. 58 (nr. 113). Zijn aldaar genoemde broer Jelle (geb. 1718) is niet jong overleden, maar werd als mr. bakker burger van Leeuwarden 1743 en tr. aldaar 10 mei 1746 Claeske Jans Boltjes, waaruit een zoon Melle, ged. Leeuwarden 13 mei 1746.

41 R.S. Wegener Sleeswijk en L. Oldersma, *Rechterlijk Friesland 1811-1999* (Hilversum/Leeuwarden 1999), pag. 90.

… Jencke Aerntsz

PIETER NIEUWLAND

NIJS OER IT FOLK FAN JENCKE AERNTSZ

Oanlieding

Hast elkenien dy't mei genealogy útein set begjint mei de manlike (rjochte) line. Dat komt benammen om't de famyljenamme yn ús kultuer lâns dy line oerlevere wurdt. Yn Fryslân giet dy namme meast net fierder tebek as 1811, doe't elkenien ferplichte waard om in skaainamme oan te nimmen. Faak slagget it om in oannimlike ferklearring fan de famyljenamme te finen. Myn eigen famyljenamme bgl. komt fan it Marsumer Nijlân, tichte by Ritsumasyl, dêr't myn foarâlden doe in pleats bebuorken fan it Poptagasthûs. Dy pleats stiet dêr noch altyd.
Fansels bin ik ek op dizze wize begûn, dat wie yn de simmer fan 1965. Myn ûndersyk rûn al gau fêst mei't myn foarâlden mennisten wienen en ik noch in folsleine leek wie. Mar ta myn gelok kaam ik yn kontakt mei em. ds. Dirk van Dijk te Ljouwert, earder grifformeard dûmny op it Amelân. Dy hie syn stamrige opfiere kind nei Jencke (Jancke, Jantke) Aerntsz, boer en doarpsrjochter te Jirnsum, stoarn ein 1604. Jencke Aerntsz liet fiif soannen en trije dochters nei, en ds. Van Dijk besocht fan de soannen de neiteam út te sykjen. Hy wie benammen benijd nei hokker famyljenammen dy allegearre yn 1811 oannommen hiene. Myn famylje Nieuwland hearde der ek by,[1] sadwaande krige ik der samar seis generaasjes stamrige by.
Al earder hie ds. Van Dijk ûntdutsen dat Pieter Jelles Troelstra (1860-1930) en Pieter Sjoerds Gerbrandy[2] (1885-1961) beide yn rjochte line ôfskaaiden fan Evert Riencks, in pakesizzer fan Jencke Aerntsz. Dat nijs helle doe de krante,[3] mooglik hat Gerbrandy dit dus noch meikrigen. Troelstra en Gerbrandy wiene oars yn de polityk inoars tsjinpoalen. Yn novimber 1918, doe't Troelstra besocht in revolúsje yn gong te setten, kaam der út it hiele lân ferset, û.o. in delegaasje fan 22 man ûnder lieding fan reserve-kapitein Gerbrandy, mei de trein út Snits.

1 De namme Nieuwland is yn 1811 yn Fryslân troch op syn minst seis famyljes oannommen.
2 Offisjeel: Gerbrandij, hy skreau sels Gerbrandy.
3 W.T. Vleer, 'Troelstra en Gerbrandy zijn van dezelfde familie', *Leeuwarder Courant* 24 maart 1960.

Yn it *Genealogysk Jierboekje* fan 1967 binne de resultaten fan ds. Van Dijk syn ûndersyk te finen,[4] mei in lytse oanfolling yn 1969.[5] Beide publikaasjes begjinne en einigje mei in preek, dat moat men in dûmny ten goede hâlde. Fansels frege ds. Van Dijk him ek ôf wa't de heit fan Jencke Aerntsz wêze koe. Hy koe wol oannimlik meitsje dat Aede en Eelcke Aerntsz bruorren fan him wiene. In Aernt Jans neamt hy as kandidaat foar harren heit, mar hy hie gjin grisseltsje bewiis en wist fierder ek neat oer de man te fertellen.

Bewizen leine yndie net foar it opskeppen. In earste oanwizing krige ik yn de jierren santich fan myn freon Hessel Bierma silger. Yn it resesboek fan Raarderhim fûn hy dat op 12 okt. 1573 it gerjocht útspraak die yn twa saken fan Albert Gerbensz as easker, de iene tsjin Aede Aerntsz, de oare tsjin Aerndt Iansz.[6] In genealogysk bewiis wie dit fansels net. Letter fûn ik sels dat Aernt en syn suster Lijsbet, troud mei Romcke Sipckes, de erfgenamten wiene fan harren broer hear Ivo, pastoar fan de parochie Oldehove (St. Vitus) te Ljouwert. Nijsgjirrich, mar ek net mear as dat.

Yn de rin fan de jierren rekke dizze saak alhiel op 'e eftergrûn, oan't it tafal my te help kaem. Ik hie op my naam om mei te wurkjen oan de genealogy fan Wybrand de Geest[7] en sneupte sadwaande troch de weesboeken en oare registers fan de stêd Ljouwert út de tiid dat de âlden fan Wybrand libben. Mear as ien kear kaam ik dêr Lijsbet Jansdr en har man Romcke Sipckes yn tsjin. Se buorken op it Nijlân ûnder Ljouwert en lieten frij wat spoaren nei yn de rjochterlike argiven, û.o. fan beide in beskriuwing fan de neilittenskip. Yn dy fan Romcke, fan 5 des. 1593, fûn ik op 28 des. 2023 by de 'Instrumenten, breuen ende obligatien' dizze oantekening:

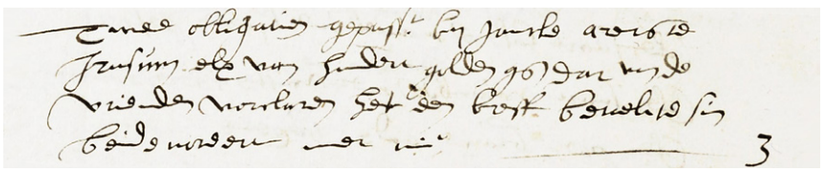

Twee obligatien gepass[eer]t by Jantke Arents te / Irnsum elx van hondert golden gs dar van de / vrienden verclaren het een breff betaelt te sin / beide noteert met n° — 3.[8]

4 D. van Dijk, 'De neiteam fan Jencke Aerns en Anna Dircksdr', Gen. Jierb. 1967 21-38.

5 D. van Dijk, In lytse neirispinge foar de neiteam fan Jencke Aerns, Gen. Jierb. 1969 44-45.

6 RAU 1 158 (scan 163).

7 Publisearre yn Gen. Jierb. 2024.

8 LWN 3357 396 (scan 200).

Neffens my bewiis genôch dat Jencke yndie in soan is Aernt Jansz. As jo as Jirnsumer twa kear jild liene fan minsken ûnder de stêd Ljouwert, dan moat dat wol neiste famylje wêze. Yn it algemien waard der yn dy tiid in protte liend en útliend binnen de famyljerûnte, banken wiene hjir noch net.

Genealogy

I. Jan N. Foar t neist hat Jan wenne yn Raerd of omkriten.[9] Wy witte neat fan him, behalven dan dat er trije bern neiliet, folchoarder ûnbekend:

1. Lijsbet Jansdr, folget IIa.
2. Aernt Jansz, folget IIb.
3. Ivo Johannes, b. 1513/14,[10] pastoar, stoarn Ljouwert 1584, om 1 septimber hinne.[11]

   Yn syn tiid stie hy bekend as *heer Ivo*, hy wie in 'geliefd' pastoar yn Ljouwert. Syn hûs bestiet noch altyd, it Heer Ivohuis op de hoeke fan it Heer Ivostraatje en de Grote Kerkstraat, no Grote Kerkstraat nr. 7. It seit fansels wol wat dat dizze nammen troch de iuwen hinne bewarre bleaun binne, der binne net in protte geastliken fan foar de Reformaasje dy't dat barre mei.

   As wy him foar it earst tsjinkomme, yn 1534, is Ivo kapelaan te Ljouwert yn de parochy Oldehove. Letter hat er pastoar west te Jelsum (1540-1543), Nijehove te Ljouwert (1543-1546/47) en Goutum (1550, 1551). Yn 1551 woe de stêd Ljouwert him hawwe as pastoar fan de parochy St. Vitus, Oldehove. Dêr kaam spul oer mei de abt fan Mariëngaarde,[12] mar yn alle gefal wie hy in 1554 as sadanich yn funksje, earst as twadde, sûnt 1559 as earste pastoar. Yn 1570 beneamde biskop Cunerus Petri him ta deken fan dy parochy.[13] Dolk neamt Ivo 'aartspriester van Friesland',[14] faaks om't de St. Vitustsjerke troch de biskop ta katedrale tsjerke ferheft wie en dêrmei de foarnaamste tsjerke fan de provinsje wurden wie. Nei de Reformaasje (1580) mocht er, fanwegen syn leeftyd, en grif ek om syn eardere fertsjinsten, yn de pastorij wenjen bliuwe en krige hy in pensioen.

9 Foarhinne waard dizze doarpsnamme yn it Frysk skreaun as Raard. It is dus letter Raerd wurden, tink om betizing mei Raard by Dokkum foar te kommen. De gemeentenamme is Raarderhim bleaun.

10 Heiligen en Heren, cd-rom 570, orizjineel Coll. Gabbema 111-XXVI; syn âldens wurdt opjûn as 45 jier op 2 maaie 1559, doe't er Stephanus Sibrandi Sylvius opfolge as earste pastoar fan St. Vitus.

11 Yn de literatuer wurdt meast 1581 as jier fan syn ferstjerren neamd, mar it is dus 1584.

12 Heiligen en Heren, cd-rom 563.

13 It measte is ûntliend oan Heiligen en Heren, cd-rom 341, 498, 570. Sjoch ek NEF 1351.

14 W. Dolk, Leeuwarder straatnamen (Leeuwarden 1969) 25.

1580, ynkomsten pastorij Oldehove 1580: ‘In den eersten Romke Sipkesz ende Lijsbet mijn suster gebruicken XXIII pondematen nijlant voor viertich gouden gls’.[15]
1584 sept. 15: boelbeskriuwing yn it stjerhûs fan Yuo Joannis, ‘eertyts Pastoer ad S^m^ Vitum tott Oldehoue’ op fersyk fan mr. Jacob van Harbayum, advokaat, en Peter Matheuszn, boarger fan Ljouwert, as ‘executores van testament’. De erfgenamten binne Lijsbet Jans ‘opt Nylandt’, suster, en Arent Janssen, broer fan de ferstoarne. Arent syn wenplak stiet hjir net, mar wol in pear siden fierderop, as ‘Rauwerdt’. It guod waard oanjûn troch de húswarster Griet Joostedochter.[16] It earste dat Griet foar ’t ljocht helle wie hear Yffs ponge mei in gouden sinjet[17] en een sulveren ryksdaalder. Neffens Griet wie dat alle jild yn ’e hûs, mar letter waard der dochs noch wat mear fûn. It sinjet bliek by ûndersyk troch in goudsmit ‘geprobeert syluer’ te wêzen, net mear as 36 stoeren wurdich. Dat wie fansels in ôfdijer, mar fierder foel der noch genôch te ferpartsjen. Yn in ‘kevy’[18] lei in protte bêdeguod, taffelslekkens, servetten ensfh. en ‘een swart laeckens priesters tabbert, geboert de opslagen van ende met Romenise bellen’. Ek mei it húsrie wie it gjin behelpen. Yn in ‘spyntyen’ (kastke) oan ’e muorre yn de opkeamer waard noch goed 18 gûne oan munten fûn, 9 sulveren leppels, ‘een cleyn drinckhoorn met het siluer beslach bouen ende beneden’, mar gjin krusifiksen of roazekrânsen. Der wie in protte ‘tinnewerck’, ‘messchenwerck’, ‘yserwerck’ en ‘coperwerck’. Ta it ‘holtwerck’ waarden rekkene ‘tweendertich Borden ofte Taefferelen, cleyn ende groot, guedt ende quaedt’. Dy sille wol ‘int sael’ hongen ha. Dêr waerden ek noch in kevy, fiif tafels, alve stuollen en in ‘Brabansse stuel met gruen laecken becleedt’ oantroffen, twa grutte spegels en ‘een langwerpt pultrum hangen[de] anden muyre’. Hie de âld man it skriuwen deroan jûn?
Fêst guod besiet hear Ivo net, likemin as weardepapieren. De skulden mochten gjin namme ha, allinnich de bakker en de slachter hiene in pear gûne te goede. Broer Aernt hie him ea wat jild yn behear jûn, mar dat wie al werombetelle.

15 Singels nr. 269.
16 LWN 3354 218 (scan 112).
17 Foar de Reformaasje hiene geastliken it foech om offisjele akten lykas testaminten op te meitsjen en te besegeljen. Ek segelen se op fersyk wol akten foar guon dy’t sels gjin segel fierden.
18 Keeftkast, grutte steande iken kast mei twa doarren en siersnijwurk.

IIa. Lijsbet Jansdr, stoarn ûnder Ljouwert 1591 om 1 april hinne, tr. 1. Pieter (Reynersz?);[19] tr. 2. Romcke Sipckesz, boer op it Nijlân ûnder Ljouwert, stoarn Ljouwert maaie 1593.
De namme fan Lijsbet har earste man is net oerlevere yn de lettere stikken. Yn de oanbring fan 1540 wurde wol fiif manlju mei de namme Peter yn it Nijlân neamd: Peter Jansz, al wei, Peter/Peer Dircksz, jonge Peter en olde Peter Symonsz en Peter Reynertsz. Lêstneamde is nei myn idee ús man, benammen om’t hy en syn âldere broer Dirck lân fan de pastorij fan Oldehove brûkten, ferl. it sitaat fan 1580 by hear Ivo. Ek hiene Pieter en Lijsbet in soan Reyner. Pieter wie in widner mei op syn minst ien soan doe’t hy mei Lijsbet troude. Doe’t sy wer mei Romcke troude wie Lijsbet in widdo mei fiif bern, dus it leit wol yn ’e reden dat Romcke by har yntein is en it bedriuw fuortset hat. Romcke wie sûnder mis in tige betûft boer, mar lêze en skriuwe koe er net. Hy en Lijsbet hawwe bêst buorke en mear as 22 pm lân yn it Nijlân oankocht, û.o. fan Anna van Burmania, de frou fan jr. Claes Cater. Se wennen tusken de stêd en de Swette, oan de súdkant fan de dyk nei Marsum.

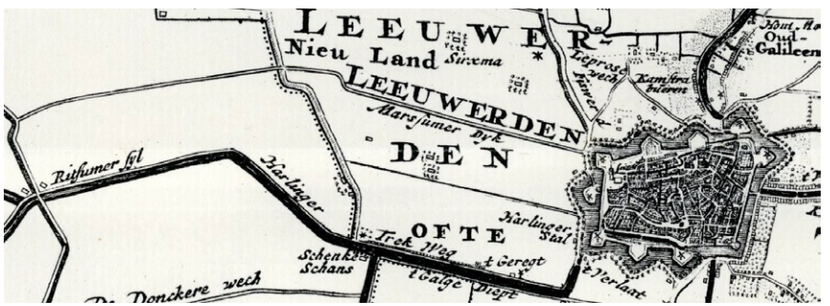

De stêd Ljouwert en it Nijlân oan de westkant. Ut de atlas fan Schotanus-Halma (1718), dy’t de tastân fan 1685 werjout.

1540 augustus: ‘Dirck ende Peter Reynertszoenen broeders als meyers van den pastorie daer meester Henrick nu ter tyt binnen Leeuwarden op woent, bruycken van den landen by Dirck voorscreven anno XI aengebrocht als meyer van den voors. pastorye tweeendetwintich pondematen fennen vyftehalff pondemaeten meeden, taxiert op twintich floreenen’.[20]
1591 april 22: boelbeskriuwing yn it stjerhûs fan Lijsabet Jansdr, húsfrou fan Rompke Sypkeszn. Der binne seis staken erfgenamten, fjouwer bern en de bern fan twa al

19 Ik skriuw dizze namme meast as Pieter; yn de orizjinele stikken, en dus ek yn sitaten, stiet gauris Peter.
20 Leuwerderadeels Aenbrengh 1540 38. Blykber waard it saneamde Middeltrimdel wat de oanbring oanbelange noch ûnder Ljouwerteradiel rekkene.

ferstoarne dochters.[21] De erfgenamten binne Reyner Petersz, Jan Petersz, Rixt Petersdr, Tonis Jansz, soan fan Nies Petersdr silger, Anna Romckesdr en de bern fan Petrick Romckesdr silger.

Wy hawwe te krijen mei in mingd boerebedriuw yn likwidaasje. Wy sjogge dat Romcke de lêste tiid al frij wat fee ferkocht hie en ek de foarried nôt opromme: 'vercofft an burgmr. Cornelis Sijmonszn eenich koorn, bedragende ter summa van twee hondert negen ende negentich gouden gs vier st. fc in karls gs IIII^{C} XVIII £ XVI st.' Oan in boer te Marsum 'hoij, weit en koorn' foar goed 270 gg. Reyner Peters, de âldste soan fan Lijsbet, hie it hûs en de 'ruiminge' al oernommen.

De eigen lannen bestiene út seis perselen, mei inoar 22 pm en 2½ einse grut, mei in wearde fan 2401 cg. Alle lân wie troch Romcke en Lijsbet tegearre oankocht; it grutste part lei oer de Swette yn in miensker oan de kant fan Ritsumasyl. Lijsbet hie yn har testamint bepaald dat de weesbern harren oandiel alhiel yn 'gereeden gelde' hawwe moasten, en dat dat jild op rinte set wurde moast. Dat sadwaande moast alle guod taksearre wurde. De iene helte gie nei Romcke, de oare helte nei de fjouwer bern dy't noch libben.

It replik guod liket frij gewoan foar in boerehúshâlding. By it 'meskenwerck' falt de 'groote keesketel wegende 65 pont' op. Boeken wurde net beskreaun, ûnder it houtwurk wol 'dree taferelen'. Soene dy by hear Ivo weikommen wêze? Se wiene mei inoar mar ien gûne wurdich, dus kwalik mear as it hout fan de listen.

By de 'vuitschulden' sit in nijsgjirrige post, in foardering fan £ 74 fan soan Reyner Pieters. Dat jild hie hy foar de samtlike erven útjûn 'tot onderhoudinge van twee der erffgen. olde moien, miserabel gewest sinde', mar fierder wurde wy dêr neat oer gewaar. Frjemd is lykwols dat der gjin keapakten, obligaasjes en oare papieren beskreaun wurde, likemin as it oanwêzige jild. Dat moat der allegearre wol west ha, oars komme jo nea út op it totaal fan 5173 £ 4 st. dêr't de boel op taksearre waard. Foar't it oan it ferdielen ta wie moast earst noch de ynbring fan Lijsbet, 700 gg, oan it part fan de bern tafoege wurde. Romcke hie neat ynbrocht, wat eins wol bewiist dat hy foarhinne de feint fan Lijsbet west hat. Hy hat gelokkich de papieren goed bewarre, al koe er se net lêze.

1593 dec. 5 en 6: beskriuwing fan de neilittenskip fan w. Rompke Sypkeszn, stoarn 'dree weken na meij lestleden' yn it hûs fan (syn steesoan) Jan Peterszn, 'schoemaker opte Nije stadt'. It wie op fersyk fan Jan Femmeszn en Anna Rompkedr, en Sicke Douwes as heit fan syn trije bern by w. Petric Rompkedr.[22] Húsrie liet Romcke hast net nei, 'Instrumenten breuen ende obligatien' des te mear, om te begjinnen syn testamint fan 5 jann. 1593. De keapakten lykje der allegearre noch te wêzen, de âldste is fan 1572. De obligaasjes binne meast fan nei Lijsbets dea, mar fan dy fan Jantke Arents is gjin datum opskreaun. De lêste obligaasjes binne fan maaie 1593, koart foar syn dea dus. Romcke moat wol in skoft siik west ha, der stiene rekkens iepen fan dr. Johannes Velsius foar 'visitatien ende medicijnen' en fan 'Gerhardus predicant te Marsum van medicinen'.[23]

Foar't Romcke op de Nijestêd delstruts hat er by syn dochter Anna en har man te Koarnjum wenne, dy hiene noch kostjild te goede. In protte stikken hawwe te krijen mei Romcke syn kuratele oer Lyoets Andriesdr, sjoch fierderop by de bern. Mei skoansoan Sicke Douweszn siet Romcke yn tsjok waar. Se hiene tsjin inoar prosedearre, der is oantekening fan twa sentinsjes fan it gerjocht fan Ljouwerteradiel d.d. 24 juny 1591. Sicke krige net it behear oer it erfskip fan Lijsbet en Romcke dat Sicke syn bern tafallen wie. Sjoch hjirûnder by 6.

Op 23 jann. 1594 koe de balâns opmakke wurde. Der stie foar 1778 cg oan obligaasjes út, it boelgoed hie hast 140 cg opbrocht. De neilittenskip fan Lijsbet Jansdr foar de bern fan Sicke Douweszn wie nea útkeard. Bûten de eigen lannen,16 pm, wie Romcke syn neilittenskip goed 1205 cg wurdich.[24] It lân wie yn 1591 taksearre op 77-7 gg it pûnsmiet, dat komt del op 1236 gg. Alve pm wie him tafallen by de boelskieding mei de erven fan Lijsbet Jans, fiif pm hie hy letter oankocht.

1594 april 29: Jan Femmeszn te Koarnjum docht út namme fan de erven fan Romcke Sipckezn ôfrekkening fan Romcke syn bewâld as kurator fan Lyoetske Andriesdr.[25]

Bern, út it houlik fan Pieter (Reynersz?) mei in ûnbekende frou:

a. Andries Pietersz, boer op it Nijlân ûnder Ljouwert, stoarn (foar) 1584, tr. Trijn Pietersdr, dochter fan Pieter Tyaerdtsz en Syouck Philipsdr; sy tr. 2. Allert Pietersz te Deinum.

   Andries buorke tegearre mei Romcke Sipckes, mar hie mei Trijn wol in eigen húshâlding. Trijn woe fan it mienskiplike besit ôf, dat sadwaande kaam op 2 des. 1584 de bekende Ljouwerter boargemaster Adye Lambertsz mei sekretaris Laurens van Veen (ek: de Veno) op it Nijlân om de boel te beskriuwen en te skieden.[26] Njonken Trijn en Romcke wienen ek presint Syouck Philipsdr, de mem fan Trijn en beppe fan it weesbern Lyoetske Andriesdr, Reyner Peterzn as omke 'ende meede tutor' fan it weesbern, en Lijsbet Jansdr, 'oeck grotemoder van des vaders sijde vanden voors. Lyoetske'.

   Andries wie foar de helte eigener fan it hûs, it fee en it 'huysmanne gereetschap'. It waard foar 310 gg oernaam troch Romcke Sipckes. Andries en Trijn hiene tegearre 4½ pm nijlân by de stêd oankocht, mar hy besiet ek lân yn eigen namme. Dat wiene fyfteparten fan 'een koeganck in de Galge fenne', twa pm nijlân en 15 einsen 'op Ritsume langh lant', nei alle gedachten dus erfgoed út syn heite' famylje.

21 LWN 3459 142 (scan 74).

22 LWN 3357 391 (scan 198).

23 Romein 58: Gerardus Raphanus ofwel Gerrit Radijs. Dy die dus ek oan masterjen, dat diene wol mear dûmnys. Sjoch ek Gen. Jierb. 2021 9-10.

24 LWN 3511 217v.

25 LWN 3511 232v (scan 237).

26 LWN 3354 338 (scan 172).

Ut dit houlik:

Lyoetske (Luyts) Andriesdr, tr. (1602) Jorryt Wopckesz te Marsum.

Sa't hjirboppe sein is wurde der in soad stikken oer Lyoetske yn de boelbeskriuwing van Romcke Sipckes neamd, want hy wie mei Reyner Pietersz ek har fâd. Sadwaande komme wy te witten dat har mem wer troud is mei Allert Pieterszn en mei him te Deinum wenne. Alhoewol't Lijsbet Jansdr yn 1584 opfierd wurdt as beppe oan heitekant fan Lyoets kin it net oars of sy wie har styfbeppe, want Lyoets bliuwt alhiel bûten byld as erfgenamt fan Lijsbet. Fia har beppesizzer Tierck Piers skaaie famyljes Hiemstra en Swierstra fan Lyoets ôf.

Ut it houlik fan Lijsbet Jansdr en Pieter (Reynersz?), folchoarder ûnbekend:

1. Reyner Pietersz, boer te Ingelum (1578), fan 1591 ôf op it Nijlân ûnder Ljouwert, ek noch 1602.

   1578: Reyner Pietersz te Ingelum wurdt yn de personele ymposysje oanslein foar 3 cg.[27]

   1584 dec. 2: Reyner Petersz is 'meede tutor' fan Lyoetske Andriesdr.

   1594 jan. 23: Reyner Pietersz is as omke fan de bern fan Pieter Rompckedr by Sicke Douwesz oanwêzich by de skieding fan de neilittenskip fan Rompke Sipckez.

   1602 april 22: Reyner is as omke by de ôfrekkening fan Jan Femmesz (sjoch hjirûnder by 7).

   1602 juny 22: Reyner Pietersz rekkent ôf oangeande syn kuratele fan Loytske Andryesdr. Hy hat in lytse 12 gg oerholden en fuortendaliks útbetelle oan Loytske, koartlyn troud mei Jorryt Wopckes.

2. Jan Pietersz, skuonmakker op de Nijestêd te Ljouwert (1591).

   1571: 'Jan Peters Schomaker vant nijlant' wurdt oannommen as boarger fan Ljouwert.

3. Nies Pietersdr, tr. Jan Thonisz, beide stoarn foar 1591; hja lieten in soan Tonis Jansz nei, dy't ûnder fâdij stie fan Pieter Jansz.

   Dy Pieter Jansz wie troud met Hil Thonisdr, earder widdo fan Jan Jasperz en suster fan Jan Thonisz. Se wennen 'opte Vischmerckt',[28] dat is it stik fan de Voorstreek tusken de Minnemastrjitte en de Wortelhaven.

   Ut dit houlik:

   a. Thonis/Thoenis Jansz, b. 1575, tr. Ljouwert (stedhûs) 5 maaie 1599 Ybel Sipckesdr.

      4 maart 1600: Hil Thonisdr, widdo fan Pieter Jansz, docht rekken fan it bewâld dat har man hân hie as kurator fan Thonis Jansz, dy't ferklearret dat er no mearderjierrich is.[29]

4. Rixt Pietersdr, tr. Jan Dirxzn.

   Wêr't Jan en Rixt wennen wurde wy net gewaar, mar it stiet wol fêst dat Jan boer wie. Ut de boel fan skoanmem krige Jan de grutte tsiistsjettel mei foar 24-8 cg en oan kij ('beesten') foar 139-6 cg.

5. Trijn Petersdr, stoarn (koart foar) 1588.

   Trijn liet gjin bern nei, Thonis Jansz (sjoch by 3) hat fan har erfd.[30]

Ut it houlik fan Lijsbet Jansdr mei Romcke Sipckeszn, folchoarder ûnbekend:

6. Pietrick (Petrick, Pieter, Peter) Romckesdr, stoarn foar 1591, tr. Sicke Douwesz, boer te Lekkum (1588, 1602).

   Pietrick har âlden hienen it net stean op skoansoan Sicke Douwesz. Doe't Lijsbet Jans yn 1591 stoar wie Pietrick al wei. Gewoanlik ferskynt yn sokke situaasjes de widner om de belangen fan de bern te behartigjen. Mar hjir kaam in Peter Gerbensz opdaagjen as *curator divisionis* fan dy bern. Dat kin neat oars betsjutte as dat Lijsbeth har skoansoan by testamint it behear fan har neilittenskip ûntsein hie. Nei it ferstjerren fan Romcke Sipckesz wie it net oars. Sicke wie der wol by, mar doe't it oan de boelskieding takaam naam mr. Gerryt Tarquinius 'als geauthoriseerde curator tot deesen' de honneurs waar.

   Ut de neilitten papieren fan Romcke wurde wy gewaar dat Sicke 100 gg fan him liend hie en dat Romcke yn 1591 30 gg hier foar him betelle hat. Dat blykt út in ferklearring fan ds. Bartoldus Schuringa, 'predicant te Leckum',[31] dus it moat foar de pastorijpleats west hawwe.

   In oantekening oer rjochtsaken tusken Romcke en Sicke makket jin nijsgjirrich. Ik koe dy saken yndie weromfine yn it resesboek fan Ljouwerteradiel op 24 juny 1591.[32] Yn de earste saak easke Rompcke Sipckes 'als beste vaeder tot ende ouer d'kinderen by Sicke Douwes aen w: Pietrick Sipckedr in leuene gesuscitert' fan Sicke betelling net allinnich fan de 300 gg, dy't Pietrick by har houlik meikrigen hie, mar ek noch 300 gg ekstra en húsrie, bêdeguod, frouljusklean, ensfh., allegearre neffens in list dy't 10 maart 1591 opmakke wie. Dy ekstra 300 gg wie de helte fan de winst dy't Sicke en Pietrick tegearre makke hiene. Romcke beduchte blykber dat it guod fan de bern net feilich wie ûnder it bewâld fan Sicke. Dy fersette him net tsjin de eask, dy't dus tawiisd waard. Mei de twadde saak gie it krekt sa, dy gie oer de liening fan 100 gg en de 30 gg fan de foarsketten lânhier. Mar begjin 1594 hie Sicke noch net oan de útspraken foldien.

27 Personele Ymposysje 224. Trije gûne wie de standertoanslach foar kwalifisearre hierboeren (idem, side 167).

28 LWN 3511 214v (1593).

29 LWN 3512 5v.

30 LWN 3511 70v.

31 Bartoldus Schuringa wurdt troch Romein net neamd as dûmny te Lekkum, yn dy snuorje stie hy nammentlik te Jelsum. It kin dat hy Lekkum waarnaam, mar it kin ek wêze dat hjir sprake is fan in âlde kombinaasje dêr't Romein net fan op 'e hichte wie. Yn alle gefal yn 1597 hiene Lekkum en Miedum in eigen dûmny yn de persoan fan ds. Vincentius Jacobi Canabaeus *alias* Hempenius, letter te Dokkum (Romein 66, 452).

32 LWL 20 147-149.

Ut dit houlik:

a. Douwe Sickesz, boer op de pastorijpleats te Lekkum, grut 66 pm, stoarn foar 1626, tr. Teth Eelckedr, stoarn 1638/41; sy tr. 2. 1626 Frans Florisz, stoarn (nei) 1662, ek boer te Lekkum op de pastorijpleats (stim nr. 6); hy tr. 2. 1641 Barber Huyghsdr.
   Op 23 maart 1626 waard de boel fan Douwe Sickesz beskreaun; syn widdo wie wer troud met Frans Florisz, earder har feint – hy hie noch lean tegoede.[33] Douwe liet twa bern nei, Eelcke fan 7 en Pytrick (Pietke) fan 5 jier. Pytrick wie yn 1638 al wei.

b. Aecht Sickesdr, stoarn 17 jann. 1641, begr. Lekkum, tr. Claes Claeszn, b. 1578,[34] boer te Lekkum, soan fan Claes Reynerszn en Lijsbet Claesdr.[35]
   Claes wie yn 1618 kurator oer syn broer Jan, yn 1620 oer syn healbroers Hans en Reyner Claeszn en yn 1626 oer de bern fan Douwe Sickesz en Teth Eelckesdr.

c. Sipcke Sickesz.

7. Anna Romckesdr, tr. Jan Femmeszn, boer te Koarnjum; beide libben noch 1631.
   Yn de personele ymposysje fan Koarnjum wurde Jan, syn broer Pieter Femmes en (harren mooglike heit) Femme Alberts allegearre oanslein foar 3 cg.
   Jan Femmesz docht 22 april 1602 rekkening as kurator oer de weesbern fan Pietrick Rompckedr by Sicke Douweszn te Lekkum, fan syn behear sûnt 11 maaie 1597 fan de neilittenskip fan Lijsbet Jansdr en Romcke Sipckes.[36]

IIb. Aernt Jansz, b. [om 1510 hinne], stoarn [Raerd] nei sept. 1584.

Fan Aernt witte wy mar in bytsje, allinnich dat hy lang te Raerd wenne hat. Foar 't neist wie Aernt boer, dat berop oefenen syn soannen en fierdere neiteam ek út. De namme fan syn frou is net oerlevere, mar it soe my gjin nij dwaan as it in Sybrich west hat. Dy namme komt in protte foar by de froulike neiteam. It foel my op dat guon nammen yn de neiteam ek foarkomme by de famylje Heringa, dy't ek yn Raerd tahold: Eelcke, Æde en Womck. Mar soks hoecht net fuortendaliks op in famyljerelaasje te wizen.

33 LWL 88 98.
34 LWN 3512 119v.
35 Gen. Jierb. 2012 174 e.f.
36 LWN 3512 118v.

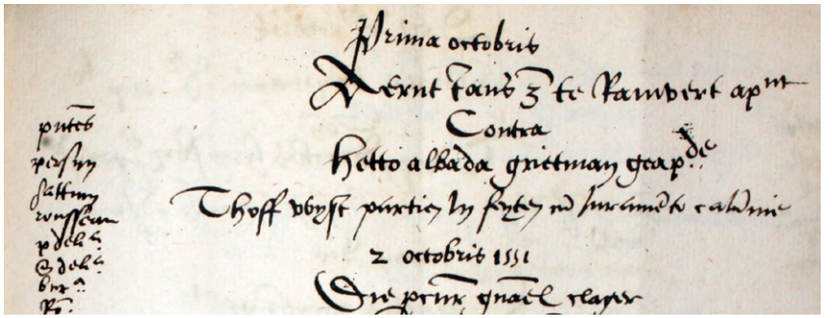

1551 okt. 1: de saak yn heger berop tusken Aernt Janszn, appellant, tsjin de grytman Hetto Albada kin noch net ôfdien wurde: 'Thoff wyst partien in feyten cum juramente calumnie'.[37]

Dit is oant no ta it âldste spoar dat fan Aernt Jansz bekend is. De grytman wie foarsitter fan it gerjocht fan Raarderhim en dan falt it net ta om dêr jins gelyk te heljen. It docht my deugd dat dizze foarâlder by it Hof yn heger berop gie, mar hoe't it ôfrûn is witte wy net. Der binne út dy tiid gjin sentinsjeboeken bewarre bleaun.

1573 okt. 12: it gerjocht van Raarderhim docht útspraak yn de saken fan fan Albert Gerbensz tsjin Aede Aerntsz en Aerndt Jansz.[38] Wêr't it oer giet wurdt net dúdlik; it gerjocht kin gjin definitive sentinsje útsprekke.

Yn de personele ymposysje fan 1578 wurdt Aernt Jansz net neamd. Tinklik rinteniere hy al en wenne er yn by (ien fan) syn soannen.

1584 sept. 15: Aernt en syn suster Lijsbet binne de erfgenamten fan Ivo Johannes, sjoch by I.3.

Aernt Jansz liet op syn minst trije soannen nei, folchoarder net bekend:

1. Jencke Aerntsz, folget IIIa.
2. Eelcke Aerntsz, folget IIIb.
3. Aede Aerntsz, hat wenne earst te Raerd, tink tichteby syn broer Eelcke, letter te Jirnsum.
   Fan Aede haw ik gjin frou of bern fûn.
   1573 okt. 12: it gerjocht fan Raarderhim docht útspraak yn de saak tusken Albert Gerbensz en Aede Aerntsz, sjoch hjirboppe by syn heit.
   1578: Aedo Arentzn stiet yn de personele ymposysje daliks ûnder syn broer Eelcke en wurdt foar £ 3 oanslein. Sa't ik al earder skreau wie dit de standertoanslach foar in kwalifisearre hierboer.

37 HvF 16690 scan 93.
38 RAU 1 scan 163.

1582: Aede Aens stiet daliks ûnder syn broer Eelcke op de list fan striidbere manlju ('weerbare mannen'),[39] mei in 'kaliber cum annexis'.[40]
1596 juny: Aede Aernszn 'binnen Irnsum' keapet de helte fan in hûs dêre fan Claes Gerbensz te Akkrum.[41]

4. (?) Jan Aerntsz, wennet 1577 te Raerd.
   Om de namme en de tiid soe Jan skoan by de famylje passe, mar der is gjin bewiis. Hy wurdt neamd yn de boelbeskriuwing fan Syrck Rochus silger, keapman te Frjentsjer; hy is £ 116 skuldich. Dy hat er ek ôfbetelle.[42]

IIIa. Jencke (Jancke, Jantke) Aerntsz, b. [Raerd ± 1540/45], boer te Jirnsum, doarpsrjochter en ûntfanger dêr, st. Jirnsum (nov.) 1604, tr. Anna Dircxdr, st. om 1598 hinne.
1574 dec. 6: Jancke Arndtz te Jirnsum wurdt neist Kempo Buwesz oansteld as fâd oer de minderjierrige bern fan Thonis Foeckez en Jets Foecke widddo.[43]
1578 dec. 5: Janke Aernzn en Kempo Buwezn , beide te Jirnsum, lizze rekkening ôf as kuratoaren fan de weesbern fan Thoenis Foeckesz, t.w. Foecke Thoeniszn en Anna Thoenisdr.[44] Ut it ferfolch blykt dat Jets Foecke widdo harren beppe wie.
1578: Janke Aerndtz wurdt lykas syn broers foar £ 3 oanslein. Hy betellet ek £ 3½ foar de fikarij.[45]

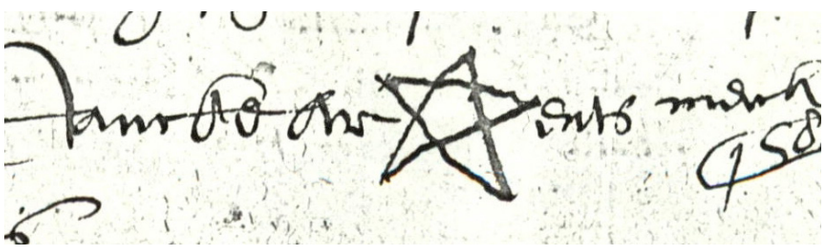

39 EVC pag. 65, ynv.nr. 6, foarhinne Suppl. EVC 31. De ynventarisator datearret it stik op ± 1575. Ik hâld it op 1582, mei't hopman Syrck van Bootsma de oanfierder wie. Hy wie dat jier grytman fan Raarderhim wurden. Soartgelikense listen fan oare gritenijen binne ek fan 1582 of noch wat letter.
40 Ien fan de betsjuttingen fan 'kaliber' is neffens it Woordenboek der Nederlandsche Taal ('s-Gravenhage 1864-2001): 'Voorheen de naam van eene soort van handvuurwapen.'
41 RAU 3 10v.
42 FRR 126 671 d.d. 30 maaie 1577; FRR 127 51 (scan 54) d.d. 1 sept. 1581; mei tank oan Jelle de Jong.
43 RAU 1 185 (scan 190).
44 RAU A2 47 (scan 32).
45 Personele Ymposysje 216.

1580 sept. 1: Jancke Arntsz jout mei de tsjerkfâden en de skoalmaster fan Jirnsum it tsjerklik guod fan it doarp op oan de kommissarissen fan de Steaten fan Fryslân.[46] Jancke koe blykber net skriuwe, wol wat behyplik foar in doarpsrjochter anneks ûntfanger. Hy tekenet mei in fiifpuntige stjer (pentagram).
1582: Jancke Aernszn stiet te Jirnsum as earste op 'e list fan striidbere manlju fan Raarderhim (sjoch hjirboppe by syn broers). Lykwols stiet yn de marzje: 'In tgeheel absent', dat fan nimmen is de bewapening opskreaun.
1595: Jancke Cornelisz en Riuertke Dyrcksdr te Weidum keapje 3/5 fan goed 8 pm lân op de Blink ûnder Raerd fan Jancke Aernsz te Jirnsum, Jan Jansz te Jorwert en Dirck Bauckez te Grijpskerk.[47] Ds. Van Dijk ornearre dat dit lân wolris erfguod fan Anna Dircks wêze koe en dêr kin ik my wol yn fine. Twa soannen fan Jencke en Anna hawwe dêr letter buorke.
1604 des. 6: Eelcke Aernszn, Dirck Freerckzn en Jancke Cornelisz wurde autorisearre ta kuratoaren oer de trije jongste bern fan Jancke Aernsz silger te Jirnsum, om harren guod te behearen en om skieding te meitsjen mei de âldste bern.[48]
1606 febr. 27: it gerjocht fan Raarderhim hat mar ien saak op 'e wurklist: it besljochtsjen fan de neilittenskip fan Jencke Aernsz silger. De hiele famylje is der by, yn it 'Waerhuys' te Raerd. De boel is no skieden, de fâden fan desimber 1604 wurde ûntslein. Mei't de jongste bern noch altyd minderjierrich binne krije se no elk in kurator. Rienck komt ûnder fâdij fan omke Eelcke Aernsz, Trijn fan har broer Jan Jenckez en Baucke fan syn sweager Freerck Jenckez.[49] De weesbern hawwe elk rjocht op 350 gg.[50] Yn de marzje steane notysjes út 1611 en 1616 oer de útbetelling fan Trijn har oanpart.
Ut dit houlik (folchoarder net hielendal wis):
Ik gean hjir wat koart om 'e hoeke en ferwiis fierder nei Gen. Jierb. 1967 21-38, benammen as ik net folle nijs te melden ha. De neiteam wie meast mennist, mar dy fan Sytse grifformeard.

1. Jan Jenckez, boer te Reduzum (1605), letter te Jirnsum op de pleats dy't yn 1640 stim nr. 16 krige, tr. foar 1605 Griet Jacobsdr, widdo fan in Feddrick; beide stoarn foar 1632.
   Jan en Griet hiene tegearre gjin bern, Griet hie wol bern út har earste houlik. Op 22 maart 1632 kamen de erven by inoar om de boel te skieden. Fan Jan wiene noch fjouwer broers en ien suster yn libben, twa susters wiene ferstoarn. Fan Griet har fiif bern libben der noch twa, soan Take en dochter Antke Feddricx. Dochter Minne en soannen Jacob en Feddrick Feddricx wiene al stoarn en hiene bern neilitten.

46 GOO 23. It orizjineel is no: argyf Staten van Friesland 1580-1795 (T5) 2779.
47 RAU 3 7v
48 RAU 4 108.
49 Dat koe yn 1604 net, omdat Jan en Freerck belanghawwenden wiene yn de boelskieding.
50 RAU 4 143v scan 147) e.f.

Jan Jenckez bebuorke in grutte pleats; dy waard oernaam troch broer Rienck. Jan en Griet hiene frij wat skulden makke, û.o. by dyselde Rienck, dat sadwaande bleau der mar 908 gg oer foar de famyljes om te ferpartsjen.[51]

2. Sytse Jenckez, boer te Jirnsum (1596), letter op de Blink ûnder Raerd (1623), st. nei 1643, tr. (foar) 1595 Griet Jenckedr, st. nei 1623.
   Sytse en Griet sille grifformeard west ha, harren neiteam hearde alteast by dy tsjerke. Se lieten seis soannen en fiif dochters nei. Der wiene twa soannen mei de namme Jentje, beide pakes krigen in genamt.
   De âldste Jentje troude yn 1641 mei Siouck Martens (Adema) en wenne te Weidum. Trije fan harren bern hawwe de namme Blinksma (Blinxma) fierd, by Sytse Jentjes te Winsum yn Grinslân waard dat ek wol skreaun as Blinksema/Blinxema.[52] Dy nammen binne yn de 18e iuw útstoarn.
   Tietske Jentjes Blinxma is stoarn te Ferwert om 1705 hinne. Sy hat trije kear troud west, earst mei Johannes Wilhelmy, fiskaal fan Ferwerderadiel, twads mei Claes Dircks Gerbranda en treds mei Duirt Elema van Rijpema, kastlein te Ferwert. Tietske hie bern út alle trije houliken.[53]
   De jongste Jentje troude, ek yn 1641, mei syn folle nicht Antje Bauckes (IIIa.8a). Jentje en Antje wiene net botte honkfêst. Op 25 aug. 1650 waarden se oannommen als lidmaten te Jorwert, frjemdernôch mei twa attestaasjes, de iene datearre 17 aug. 1647 fan Bears, de oare fan Hilaard 21 aug. 1650. Yn Jorwert ha se ek mar koart wenne, se steane net op 'e lidmatelist fan 1652. Foar 't neist wennen Jentje en Antje doe yn Weidum (dêr't ek âldere broer Jentje wenne), se waarden mei attestaasje fan dat doarp te Burchwert oannommen 11 aug. 1661. Likernôch 1668 kamen se te Lytsewierrum en letter binne se noch nei Ysbrechtum ferhuze. Bern haw ik net mei wissichheid fûn, mar ik hâld Grietje Jentjes, dy't 29 maart 1663 te Burchwert belidenis die, wol foar harren dochter.
   Ds. Van Dijk woe der wol opút dat de famyljes Singelsma en Harsta fan Jentje en Antje ôfstamme soene. Dy skaaie ôf fan it echtpear Sytse Jentjes en Jetske Ages, dy't yn it lêste kwart fan de 17e iuw te Dearsum wennen. Om de tiid soe it dus wol kinne, mar fierder sprekt der neat foar dy hypoteze, wol wat tsjin. Sa hie dy Sytse Jentjes in suster Dieucke, in namme dy't yn de famylje fan Jentje Sytses en Antje Bauckes net foarkomt. Ek wiene Sytse en Jetske doopsgesind, wat dus ek net past.
3. Willem Jenckez, boer te Poppenwier, tr. Antke Jetzedr.
   Willem tekenet de boelskieding fan syn broer Jan yn 1632 mei itselde hânmerk as syn heit, in pentagram dus. Hy hie twa genamten yn Raarderhim, dat kin jin maklik op 'e doele bringe. Fan Willem en Antke is gjin neiteam bekend.
4. Wompck Jenckedr, st. nei 1632, tr. foar 1606 Freerck Jenckez, boer te Jirnsum, stoarn (foar) 1629.
   1606 febr. 27: Freerck Jenckez wurdt kurator oer Baucke Jenckez (nr. 8 hjirûnder).
   1629 juli 20: Wompck Freercxdr te Jirnsum, widdo fan Freerck Jentkes, ferklearret, foar harsels en foar har bern, 150 gg skuldich te wêzen oan (har broer) Willem Jentkes te Poppenwier. It betreft in liening tsjin 6% rinte.
   1632 maart 22: Wompck Jentkes ferskynt op de boelskieding fan broer Jan, har man wurdt net neamd. Wompck tekenet mei in hânmerk.
5. Sybrich Jenckedr, tr. foar 1606 Seerp Sioerdtsz.
   Yn 1632 libbet Sybrich net mear. Har widner komt by de boelskieding fan Jan Jenckez út namme fan de bern, hy wennet te Drylts.
6. Rienck Jenckez, b. Jirnsum 1586, boer te Jirnsum op stim 16, ek ûntfanger fan dat doarp, st. Jirnsum 1670, tr. (foar) 1610 Maycke Albertsdr, st. foar 1670.
   1606 febr. 27: omke Eelcke Arents wurdt oansteld as fâd fan Rienck, omtrint 20 jier âld.
   Rienck naam 1632 de ôfkeap fan broer Jan syn pleats foar 5900 gg oer.
   1670 maart 14: boelbeskriuwing yn it stjerhûs van Rienck Jenckes; syn frou wie al earder stoarn. Rienck en Maycke lieten fiif soannen en fiif dochters nei. Ds. Van Dijk hat fan de neiteam in protte byinoar fandele, hy skaaide fan de soan Evert Riencks ôf,[54] lykas famyljes Troelstra, De Groot en Gerbrandy.
7. Trijn Jenckedr, b. Jirnsum 1589, st. foar 1632, tr. (foar) 1611 Jacob Dircksz te Terherne, ek st. foar 1632.
   1606 febr. 27: Trijn komt ûnder fâdij fan har broer Jan Jenckez; yn 1611 tekenet hja foar ûntfangst fan har erfdiel. By de boelskieding fan broer Jan yn 1632 binne sy en har man beide al wei, Willem Jenckesz is fâd oer de bern.
8. Baucke Jenckez, b. Jirnsum [±1592], boer te Raerd, st. dêr 1637/38, tr. om 1618 hinne Mints Minnesdr, b. Grou ±1595, st. nei 1655, dochter fan Minne (Menno) Simonsz en Anna Melisdr; sy tr. 2. 1639 Sybren Imesz.
   1606 febr. 27: Baucke komt ûnder fâdy fan syn sweager Freerck Jenckez. Syn âldens wurdt net opjûn, mar om't hy as lêste fan it rychje oan bar komt nim ik oan dat hy de jongste wie. Mar yn in oare akte wurdt er as earste neamd; hy kin dus ek wol fan ±1583 wêze. Mooglik hat hy earder troud west mei Sybrich Sybrens, gerjocht Idaarderadiel 30 sept. 1616, beide fan Reduzum.
   Baucke en Mints buorken op it bedriuw op de Blink dêr't earder syn broer Sytse wenne hie. Mints sette it bedriuw mei har twadde man fuort.

51 RAU 8 pag. 81 (scan 35).

52 It is my opfallen dat grifformearden foar 1811 faker famyljenammen fierden as mennisten. It fieren fan in famyljenamme ('titel') waard benammen op it plattelân gauris sjoen as grutskens, en grutskens joech foar mennisten gjin foech. Sjoch Friezen Gezocht 56, foar de hún dy't boer Willem Piers te Boazum oer him hinne krige by it ôfkundigjen fan syn houlik.

53 Sjoch fierder Gen. Jierb. 1991 65, dêr't Tietske wol de ferkearde âlden krigen hat.

54 Syn ûndersyk hat ek in skoft fêstsitten. Hy krige by tafal in trochbraak doe't hy yn it rjochterlik argyf fan It Bilt socht nei de famylje Stonebrink (Gen. Jierb. 1967 33).

Ut dit houlik:

a. Antie Bauckes, b. [Raerd] 1620, tr. Snits 21 july 1641 (beide fan Mantgum) har neef Jentje Sytses (de jonge), (IIIa.2); sjoch fierder hjirboppe.
b. Sybrich Bauckes, b. [Raerd] 1622, tr. Idaarderadiel (gerjocht) 6 april 1646 (hy fan Reduzum, sy fan Raerd) Pauwels Gerloffs, skuonmakker te Raerd.

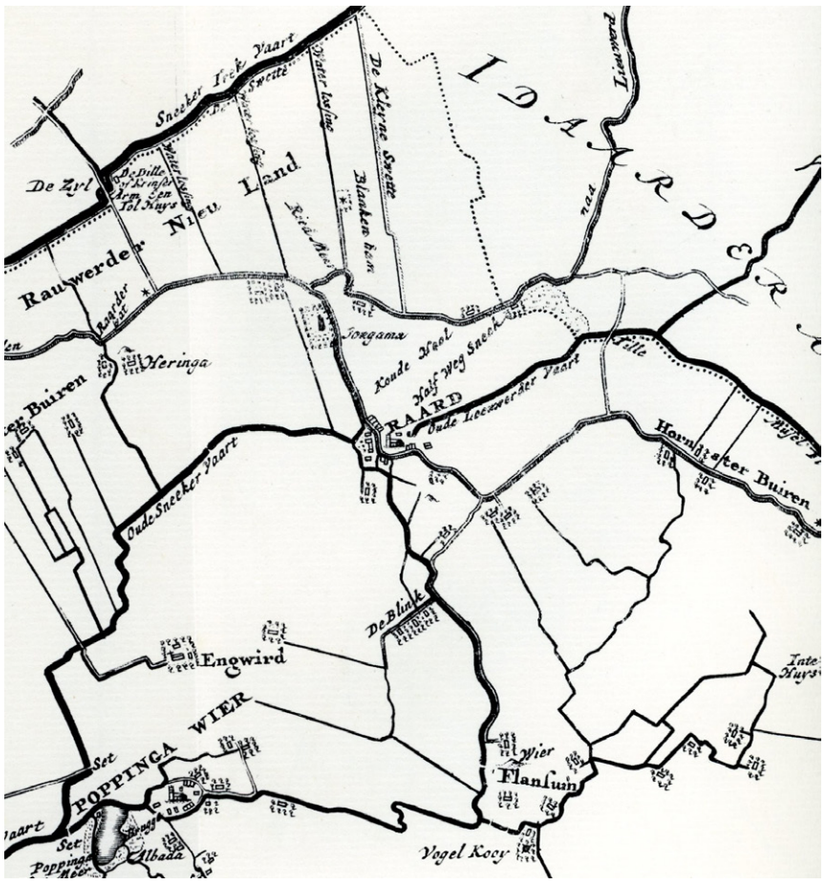

De Blink lei tusken Flânsum en it doarp Raerd. Ut de atlas fan Schotanus-Halma (1718), dy't de tastân fan 1684 werjout.

Ut dit houlik (û.o.) twa soannen, Gerloff en Baucke Pauwels.

c. Jentje Bauckes, b. Raerd 1629, boer te Jirnsum, letter te Skearnegoutum, yn 1698 br. stim 20, st. Skearnegoutum 1712, tr. Raarderhim (gerjocht) 24 maart 1656 Gerbrich Hettes, dochter fan Hette Bartelsz en Lieuts Sioerdtsdr. Ut dit houlik fjouwer bern: Baucke, Hette, Mincke en Sjoerd, dy't syn heit op de pleats opfolge.

   Jentje Bauckes is myn foarâlder. Syn oerpakesizzer Jacob Palses liet by syn earste houlik (Boksum 1749) de namme Blinkstra troch dûmny opskriuwe.[55] Dy namme is lykwols net beklibbe, syn bern wisten hjir tink neat fan en keazen foar de nammen Cuperus/Kuperus en Nieuwland. In oare tûke naam yn 1811 te Ferwert de namme Wijmstra oan.

IIIb. Eelcke Aerntsz, boer te Raerd, letter te Jirnsum, st. nei 1606, tr. Griet Dircxdr.

1578: Eelck Arentzn te Raerd wurdt yn de personele ymposysje oanslein foar £ 3.

1582: op de list fan striidbere manlju fan Raarderhim stiet ûnder it doarp Raerd: Eelcke Aernszn een kaliber cum annexis (sj. hjirboppe by broer Aede).

1598: Eelcke Aernszn en Griet Dircksdr te Raerd keapje 47 pm lân dêre, dy't sy sels bebuorkje, fan Johan van Hermana te Minnertsgea. Yn de marzje en op de folgjende siden stiet gâns in ferhaal oer it near ('niaer') dat Pieter van Eysinga en Syrck van Bootsma derop lein hawwe. Lêstneamde kriget by eintsjebeslút de keap tawiisd.[56]

1604 des. 6: Eelcke Aerntsz wurdt ien fan de fâden fan de trije jongste bern fan syn ferstoarne broer Jencke. Op 7 febr. 1606 wurdt hy oansteld as fâd fan Rienck Jenckesz; hy wennet dan te Jirnsum.

Dêr ha se buorke op de pleats 'Lutke Leert', dy't foar in part ek eigendom wie. Soan Arent kocht in pear kear achtste parten fan in broer en in suster.

Ut dit houlik op syn minst fjouwer bern (folchoarder net bekend):

1. Sybrich Eelckes, st. 1626/32, tr. 1. Leeucke Bottes; tr. 2. Ljouwert 30 sept. 1610 Jorrit Hemmes, portier fan de Hoeksterpoart, st. 1652; hy tr. 2. Ljouwert 9 maaie 1632 Jancke Coenders en 3. Ljouwert 3 aug. 1645 Claeske Pytters.

   Sybrich die belidenis (griff.) te Ljouwert 25 sept. 1608. Se wie tink doe al widdo en hie in winkel yn bûter, tsiis en oar itensguod oan de Tuinen. Sy ferkocht har achtste part lân te Jirnsum yn 1626 oan broer Arent.[57]

55 Dat ha'k faker sjoen: in houlik mei in partner dy't al in famyljenamme hie (yn dit gefal Berber Minnes Cuperus) is gauris in trigger om sels ek ien ynskriuwe te litten, al wie dy earder alhiel net yn gebrûk.
56 RAU 3 17v (scan 20-22).
57 RAU 7 244v.

By har earste man hie Sybrich twa dochters: Auck en Nieske.[58] Nieske Leeuckes troude yn 1628 mei Jan Eelckes, skipper te Ljouwert, widner fan Nieske Jans (tr. 1622). Dy Jan hie in broer Jentje Eelckes, keapman te Snits. Nieske Jans, frou fan Jan Eelckes, ferkocht yn 1626 har oanpart yn Lutke Leert te Jirnsum oan Arent Eelckes. Neffens de keapakte hy sy dat erfd fan pake en beppe Eelcke Arents en Griet Dircks.[59] Hoe't dat krekt sit wit ik net, mar dizze Jan Eelckes en syn broer Jentje binne dus gjin famylje.

2. Jetse Eelckes, grutskipper, tr. 1. Ljouwert 1 jann. 1608 (hy fan Jirnsum, sy fan Ljouwert) Hilke Jans; tr. 2. Ljouwert 11 july 1632 (beide fan Ljouwert) Grietje Roeloffs, widdo fan Anthoon Anthonis.
   Jetse wurdt neamd yn de boelbeskriuwing fan Sybrich Eelckes as har broer; hy hat yn 1608 in 'crabschuyte' fan har kocht. Hy waard datselde jier boarger fan Ljouwert, 'van Raad', en letter ek lid fan it grutskippersgilde.
3. Arent Eelckes, skipper, tr. (3e prokl. Ljouwert 14 aug. 1614) Frouck Clases (hy fan Raerd, sy fan Leegkerk by Grins); sy tr. 2. Ljouwert (stedhûs) 27 jann. 1638 Arent Sybrens, skipper.
   Arent Eelckes waard yn 1613 boarger fan Ljouwert en letter lid fan it grutskippersgilde. Hy kocht yn de jierren 1626-1629 lân te Jirnsum fan syn famylje. Arent liet trije bern nei.
4. Jan Eelckes, fan Raerd, tr. Snits (stedhûs) 30 maaie 1623 Maey Siuerdtsdr, fan Snits.
   Jan Eelckes, 'cramer, van Raerd', waard 1626 boarger fan Snits. Hy ferkocht syn oanpart yn it lân te Jirnsum yn 1629 oan broer Arent.[60]

58 LWN 3465 250 e.f.
59 RAU 7 245.
60 RAU 7 255v.

Ofkoartings:

b.: berne.
cg: carolusgûne fan 20 stoeren, symboal £.
den.: denarius, Latyn foar penje.
gg: goudgûne fan 28 stoeren.
pm: pûnsmiet, pondemaat (0,3674 ha).
st.: stoarn, mar in inkelde kear: stoer fan 16 penjes.
tr.: trout.

Literatuer en boarnen

Beneficiaalboeken: P.L.G. van der Meer en J.A. Mol (ed.), *De Beneficiaalboeken van Friesland, 1543* (Leeuwarden 2013).

EVC: B.H. de Vries, *Het familiearchief Van Eysinga-Vegilin van Claerbergen* (Leeuwarden 2010).

Friezen Gezocht: P, Nieuwland, *Friezen Gezocht* (Leeuwarden/Den Haag 2005).

Gen. Jierb. 1967: D. van Dijk, 'De neiteam fan Jencke Aerns en Anna Dircksdr', yn *Genealogysk Jierboekje* 1967 21-38.

Gen. Jierb. 1969: D. van Dijk, 'In lytse neirispinge foar de neiteam fan Jencke Aerns', yn *Genealogysk Jierboekje* 1969 44-45.

Gen. Jierb. 1991: P.J.C. Elema en R. Van der Ley, 'Rijpema, een Fries-Groningse familie', yn *Genealogysk Jierboek* 1991 45-79.

Gen. Jierb. 2012: J.T. Anema, P. Nieuwland en S. Wierstra, 'Rienks, Sipma, Blijstra en Koopmans, fjouwer stagen út itselde laach', yn *Genealogysk Jierboek* 2012 117-228.

Gen. Jierb. 2014: K.P. de Boer, 'Rispens, de neiteam fan Ocke', yn *Genealogysk Jierboek* 2014 59-116.

Gen. Jierb. 2021: I. Verhaar, 'Parenteel van Gerrit Roberts Radijs', in *Genealogysk Jierboek* 2021 7-43.

Gen. Jierb. 2024: G. van der Plaats en M. Breij, 'Parenteel Simon Juckes de Geest, de vader van His, Gelis én Wybrand de Geest', yn *Genealogysk Jierboek* 2024 9-100.

GOO: J. Reitsma, *Register van Geestelijke Opkomsten van Oostergo … 1580-1581* (Leeuwarden 1888).

Heiligen en Heren: O.D.J. Roemeling, *Heiligen en Heren. Studies over het parochiewezen in het Noorden van Nederland vóór 1600* (Leeuwarden 2013). Met bijlage 1 op cd-rom: Corpus met gegevens over patroonheiligen en priesters in de middeleeuwse parochies van Friesland.

Leuwerderadeels Aenbrengh 1540: J.A. Mol, *Leuwerderadeels Aenbrengh gemaect int jaer 1540* (Ljouwert 1989).

NEF: M. Schroor (hoofdred.), *Nieuwe Encyclopedie van Fryslân* (Gorredijk/Leeuwarden 2016).

Personele Ymposysje: P.L.G. van der Meer (ed.), 'Registers fan de Personele Ymposysje út 1578', yn P.L.G. van der Meer, J.A. Mol en P. Nieuwland, *Administrative en fiskale boarnen oangeande Fryslân yn de ier-moderne tiid* (Ljouwert 1993) 155-395.

Romein: T.A. Romein†, *Naamlijst der predikanten, sedert de Hervorming tot nu toe, in de Hervormde gemeenten van Friesland* (Leeuwarden 1886).

Singels: J.C. Singels, *Inventaris van het Oud-archief der stad Leeuwarden* (Leeuwarden 1893).

… *Rixt Heslinga*

JAN T. ANEMA

EARHERSTEL FOAR RIXT HESLINGA

Yn de genealogy Heslinga it *Genealogysk Jierboek* 2019[1] wurdt skreaun dat Rixt Hansen [Heslinga] in bern oerwûn hie út in relaasje mei har omke Ferck Diurres Wiglama. Dat is oernommen fan Simon Wierstra (1934-2016) dy't in genealogy Wiglama makke hat.
Yn it doopboek fan Ingelum stiet te lêzen: '*Hans Sijbrens kint gedoopt genaemt Dijurre den 4 Februari anno 1655 de moeder Trijn Diurres*'. Tryn wie lykwols Hans syn skoanmem: Tryn Diurres is Tryntie Jorrytsdr widdo Diurre Gosses Wiglama. Hans syn frou wie harren dochter Pytrick Diurres. De hear Jan D. Hoekstra te Lieveren mient dat de mem der letter byskreaun is, dan wurde der gauris flaters makke.
Tryn Jorryts mocht wol graach doophâldster wêze foar har beppesizzers, sa by Rixt Hanses yn 1636, dy har suster Tietske yn 1638,[2] en no in Diurre yn 1655. Soe Diurre yn Ingelum doopt wêze en net yn Marsum of Bitgum, lykas de oare bern, omdat hy nei pake Diurre neamd is, beppe dêre noch wenne en soks graach woe?

Wierstra stelt dat Diurre Ferks yn 1694 neamd wurdt as soan fan Rixt Hanses. Hy soe him basearre hawwe op in regest fan D.J. van der Meer (1917-2002).[3] Mar dêr lêze wy: '*Weesrekening van Djurre Ferks Wiglama, huisman te Engelum, als voogd over Djurre Jorrits Wiglama.*' Rixt Hanses wurdt yn it regest net neamd en de tekst stimt oerien mei de akte fan 1694, de rekken fan Diurre Ferx Wiglama as curator oer Diurre Jorrits Wiglama. Op fol. 173 wurde de erfgenamten (of harren fertsjintwurdigers) opsomme. En dêr lêze Jan Hoekstra, Pieter Nieuwland en iksels dúdlik: '**Diurre Sierks** wegens zijn moeder Rixt Hanses'. Dat is in hiel oar ferhaal, dat is de soan (berne 1669)

1 Gen. Jierb. 2019 7-90.

2 Den 16 Decemb. Trijn Duijres haar swager Hans Sijbrans kindt ter doope gehouden ende worde genaemt Tietske.'

3 MEN 83 (weesboek âld nr. I 37), fol. 173-176v, 11 july 1694 (yn de potleadnûmering fan D.J. van der Meer blêdside 365-373; scan 189): 'Reekening bewijs en reliqua … welke Diurre Ferx Wiglama Huysman tot Englum als curator over Diurre Jorrits Wiglama heeft gehadt … sedert … 26 Oct. 1693 gedaen.' Yn de oanhef fan de akte steane in margine de partyen yn de akte fan 11 july 1694, û.o.:… *Diurre Sierks wegens zijn moeder* Rixt Hanses, … De úttreksels fan D.J. van der Meer: Nadere Toegang 13.168 nr. 280 (weesboek 76-83), bls. 124.

fan Rixt en har man Sierk Annes (troud yn 1658). Blykber hat Wierstra earne yn syn eigen oantekeningen in fersin of in skriuwflater makke.

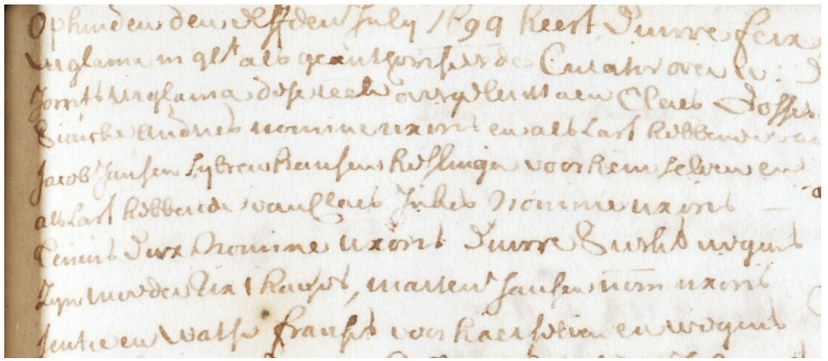

De akte van verdeling van 1694 [MEN 83 fol. 173 (scan 189)].
Regels 7 en 8: … 'Diurre Sierks wegens Zijn moeder Rixt Hanses,' …

Der binne fjouwer akten dy't bewize dat Diurre Fercks gewoan in wettige soan is fan Ferck Diurres Wiglama en syn twadde frou Antie Claeses, en twa akten dy't bewize dat Diurre Hansen, de dopeling fan 4 febr. 1655, in soan is fan Hans Sybrens (en syn frou Pytrick Diurres Wiglama):

1. Deselde akte fan 1694, wêryn Wierstra *Ferks* miende te lêzen wylst der dúdlik Sierks stiet. Yn dy akte wurdt it erfskip ferdield fan Diurre Jorryts [Wiglama] oer syn neven en nichten, 'de erffgenaem[en] tot twintig int getal', elts part wie £ 21-3-8. Alle erfgenamten binne bloedsibben yn de fjirde graad (neven), guon binne dûbeld famylje (troud mei in neef of nicht) en ervje dan 2/20e part.
   Diurre Sierks komparearret op fol. 173 út namme fan syn mem, mar Rixt ûndertekenet de akte sels. En as syn mem noch libbet kin Diurre nea fan syn mem har neef ervje! De regel fan it Fryske erfrjocht yn de sydliny is: *it neiste bloed ervet it guod.* De curator Diurre Ferx krijt ek syn part, as fjirde graads neef. Mar hy kin allinnich ervje as hy in wettich bern is. Diurre Sierks is sibbe yn de fyfte graad en is gjin erfgenamt.
2. In proklamaasjeakte:[4] op 23 april 1681 hat Jan Djurres Wiglama foar £ 800 in achtste diel fan de sate kocht dêr't hy sels op wennet, Meerstra-sate te Ingelum (stim 3), dy't eigen wie oan Antie, Tiets, Dieucke, Jeltie, Teth en **Diurre Ferx**, bern fan de keaper syn broer Ferck Diurres Wiglama. Seis fan de njoggen bern binne Ferck syn erfgenamten; Diurre en Antie binne út it twadde houlik. As Diurre fan syn heit lân urven hat, is hy perfoast in wettich bern fan dy heit.
3. In akte fan 20 maaie 1667 dêr't fâden beneamd wurde oer de minderjierrige bern fan Ferck Diurres Wiglama.[5] As bern út it twadde houlik wurde hjir neamd Diurre 11 jier en Antie 9 jier, 'bij Antie Claesses in echte verweckt').
4. Yn 1673 komt Diurre Ferckx, dan 17 jier, 'naegelaten soon van Ferck Diurres bij Antie Claeses in echte verweckt' ûnder fâdij fan Sierk Annes te Marsum, de man fan Rixt Hanses.[6]
5. Prokl. akte 1679 july 26:[7] it hûs te Bitgummole der't Hans Sybrens stoarn is wurdt ferkocht troch syn erfgenamten, Sybren Hansen Heslinga te Marsum, Jeltie Hansen Heslinga, frou fan Claes Joeckes, boade fan Deputearre Steaten, mei fanwege harren susters en broer, oan Tymen Sioerts te Bitgum, foar 200 goudg. Neistlizzer Cornelis Heynes, mr. timmerman te Bitgum, fersiket it near.
6. Prokl. akte 1679:[8] Sybren Hansen Heslinga te Marsum en Jeltie Hanses Heslinga, frou fan Claes Joeckes, boade fan Deputearre Steaten, mei foar harren susters en broer as erven fan Hans Sybrens Heslinga, ferkeapje 9 pm lân te Bitgum oan Cornelis Cuinder, mr. skuonmakker te Ljouwert, foar 70 goudg. it pm.

Yn beide lêste akten ferskine Sybren Hansen Heslinga en syn suster Jeltie út namme fan de erven, de susters (dat binne Rixt en Tietske) en harren broer (dat is Diurre Hanses Heslinga). Oft harren healsuster Pytrick Hanses ek ûnder de 'susters' begrepen is falt net út te meitsjen; tinklik wie sy al ferstoarn. Mar der is mar ien broer en dat kin allinne Diurre Hanses wêze.

Yn in fâdijakte kin noch wol ris in flater stean, mar in skieding en dieling fan it erfskip en in ferkeapakte fan ûnreplik guod jowe oertsjûgend bewiis dat Diurre Ferx in wettige soan is fan Ferck Diurres Wiglama. En dat Diurre Hanses [Heslinga], de dopeling fan 1655, de soan is fan Hans Sybrens Heslinga en Pytrick Diurres Wiglama.

Rixt wurdt dus suvere fan it krijen fan in oerwinneling by har omke Ferck en der is in Diurre mear as Wierstra wol tocht hat: Diurre Jorrits, 'innocent', waans boel ferdield wurdt yn 1694, Diurre Ferx syn curator, neef en erfgenamt, Djurre Sierks dy't út namme fan syn mem ferskynt, mar har sels as erfgenamt de akte tekenje lit en Diurre Hanses, gjin pakesizzer mar soan fan Hans Sybrens Heslinga.

4 MEN 19 146v, prokl. 31 jan., 14 en 28 febr. 1682. (Ek yn Gen. Jierb. 2019, Heslinga noat 247).

5 MEN 72 45 (bls. vdM 93) en ynf. 72 45v-50 (bls. vdM 94-105).

6 MEN 75 226v (bls. vdM 458).

7 MEN 19 76v (ek yn Gen. Jierb. 2019, Heslinga noat 238).

8 MEN 19 79v (ek yn Gen. Jierb. 2019, Heslinga noat 239).

Fierder stiet yn it artikel dat Rixt foar de twadde kear troud west hawwe soe mei Ids Johannes. Mar dat is de man fan har suster Tietske, troud te Winaam 1674. Dy beide geane letter fuort út Winaam mar it plak werhinne is net ynfold. Pieter Nieuwland hat it pear weromfûn yn Tsjom.
Dat Rixt de frou fan Ids west hawwe soe stiet yndie yn in proklamaasjeakte út 1682: Jan Diurres Wiglama hat op deselde dei as werop hy de bern fan syn broer Ferck útkocht hat, it 1/8e part fan syn suster Pytrick yn Meerstra-sate te Ingelum oankocht.[9] As ferkeapers wurde dan neamd: Sybren Hansen Heslinga, Jeltie Hanses, húsfrou fan Claes Joeckes, en Rixt Hanses húsfrou fan Ids Joannis! Mar yn de 'coopbrieff' sil sûnder mis stien hawwe:
… 'Rixt Hanses *huijsvr. van Sierk Annes, Tietske Hanses* huijsvr. van Ids Joannis … (ensfh.) En de klerk dy't de proklamaasjeakte opmakke hat, hat de skean printe wurden by it oerskriuwen by fersin oerslein.
Rixt kin net troud west hawwe mei Ids Johannes, want doe't dy yn 1674 troude mei har suster Tiets wie Rixt har man Sierk Annes noch yn libben. As Ids yn 1704 ferstjert libbet syn frou noch, sadat it net mooglik is dat hy ek noch mei Rixt troud west hat. Boppedat tekenet Ids de akte fan 1694 foar syn frou as erfgenamt fan har neef Diurre Jorrits.

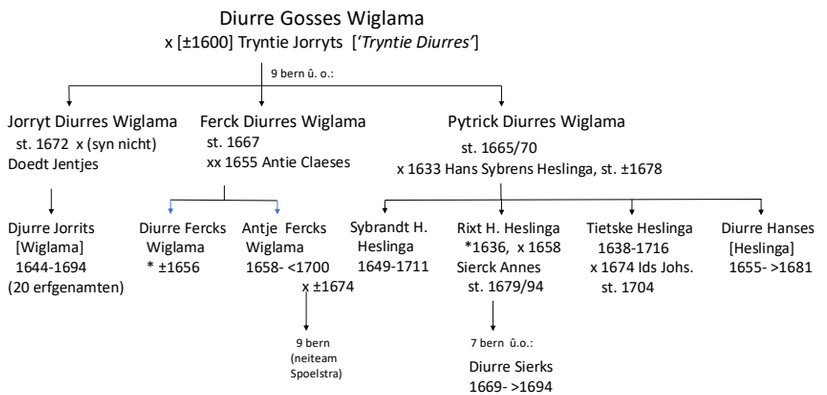

Schema Wiglama-Heslinga.

9 MEN 19 147 (proclamatieboek, 'coopbrieff' 23 april 1681), prokl. 31 jan., 14 en 28 febr. 1682. (Ek yn Gen. Jierb. 2019, Heslinga noat 247).

It lemma fan Rixt Hansen Heslinga en har bruorren en susters yn it *Gen. Jierb.* 2019 side 67-68 wurdt ferfongen troch ûndersteande tekst, mei postume ferûntskuldiging dat sokke feiten oan har taskreaun binne.[10]

1. Rixt Hansen [Heslinga], berne Ingelum, doopt Marsum (as 'Rycxte') 26 maaie 1636, stoarn nei 1694, tr. Bitgum 3 okt. 1658 Sierk Annes, fan Bitgum, boer te Marsum, stoarn 1679/94.
   Rixt hie út har houlik mei Sierk Annes sân bern, allegearre doopt te Marsum: Meyns 1660, Meyns 1661, Dieuke 1663, Anne 1665, Diurre 1669 (*dat is dus ús man dy't yn 1694 út namme fan syn mem yn de akte ferskynt*), Pyterigh 1673 en in bern dêr't de namme net fan neamd wurdt. Allinnich fan Dieuke Sierks haw ik in houlik fûn (Bitgum 28 maaie 1693 mei Cornelis Symons, fan Berltsum).
   Dat der gjin fâdijakte is, is logysk omdat Rixt net in twadde kear troud is. 1679 maaie 31: kwitânsje dat Sierck Annes as man fan Rixt Hansen fan Jan Djurres Wiglama ûntfongen hat de rinte fan de somma jild dêr't Tryntie Jorrits by testamint fan beskikt hat dat dy by libben fan Hans Sybrens op rinte stean bliuwe soe.[11]
2. Tietske Hansen Heslinga, doopt Marsum 16 des. 1638, docht belidenis Winaam febr. 1675, derby skreaun 'beide vertrocken naa …' [net ynfolle], stoarn Tsjom 17 maart 1716, tr. Winaam 19 july 1674 Ids Johannes,[12] docht belidenis Winaam 1670, nij ynkommen en 'dienstknecht' by Nanne Gorrelts dêre, ferfart mei syn frou nei Tsjom, beide lidmaten te Tsjom op 'e list 1684, 1685, 1700, stoarn dêr 25 maart 1704.
3. Antie Hanses Heslinga, *gjin wizigingen.*
4. Sybren Hansen, doopt as Sybrand, folget Vd.
5. Jeltie Hansen Heslinga, *gjin wizigingen.*
6 Diurre Hanses [Heslinga], doopt Ingelum 4 febr. 1655, stoarn nei 1681.[13] Ut it twadde houlik:
7. Pytrick Hanses Heslinga, doopt Bitgum 6 okt. 1672, stoarn foar 1681.[14]

10 De skean printe tekst heart der net by, dat binne opmerkingen fan de skriuwer.
11 Stik yn de ynventaris fan Jan Diurres Wiglama, MEN 81 259 sqq.
12 Hy fan Winaam, sy fan Bitgum.
13 Hy is ien fan de ferkeapers fan it 1/8e erfpart fan syn mem yn Meerstra-sate op 23 april 1681 (MEN 19 146v).
14 By de ferkeap op 23 april 1681 fan 1/8e erfpart troch de bern fan Pytrick Wiglama wurdt sy net mear neamd (MEN 19 146v).

… Fryske Rie foar Heraldyk

FRYSKE RIE FOAR HERALDYK

It twadde part fan it Genealogysk Jierboek wurdt fersoarge troch - en stiet ûnder ferantwurdlikens fan - de Fryske Rie foar Heraldyk. De Rie bestiet út de neifolgjende persoanen:

mr. J.T. Anema, foarsitter,
J.C. Terluin, H.F. I, twadde foarsitter,
K.J. Bekkema, skriuwer, argivaris,
R.J. Broersma, Heraut Frisia IV, wapentekener,
P.H. van den Muijzenberg, lid, adviseur flaggen,
drs. S.M. Hoekstra, lid,
drs. A.R. Looijenga, lid,
drs. D.J. Muntendam, lid,
dr. C.J. Kuiken, korrespondearjend lid.

De Fryske Rie foar Heraldyk jout ried by it ûndersyk nei en it ûntwerpen fan famylje-, korporaasje- en oerheidswapens en -flaggen yn Fryslân. Fierders registrearret de Rie dy wapens en flaggen yn it Genealogysk Jierboek.

Ynhâld

In memoriam:	Jan Romkes van der Wal.	222
R.J. Broersma:	Enkele wapens afkomstig van Fries zilver en andere bronnen.	225
Wapenregistraasje		
Famyljewapens en -flagge:	De Boer, De Goede, Jansma, Jorritsma, Ritsma, Van der Tempel, J.J. van der Tol.	241
Doarpswapens, -flaggen en -wimpels:	Beetstersweach, Hallum.	255

Bron: https://www.titusbrandsmaparochie.nl/1518-in-memoriam-em-pastoor-jan-romkes-van-der-wal

In memoriam

De Ljouwerter Krante brocht ús it berjocht dat it âld-lid fan de Fryske Rie foar Heraldyk, Jan Romkes van der Wal, ferstoarn wie op 6 desimber 2024 te Wytmarsum. Op 26 maart 2016 hat hy de Rie ferlitten om't hy fûn dat hy te ferjitlik waard om noch in goed lid fan de Rie wêze te kinnen. Wy hawwe sûnt dy tiid gjin kontakt mear mei him hân, omdat wy net mear wisten wêr't hy no syn wenplak hie, hy wenne net mear yn Frjentsjer. Jan Romkes wie pastoar te Balk en Boalsert en hie in grutte kennisse fan natoer en symboalen. Hy hat ús in protte leard fan de eftergrûn fan dy symboalen, spesifyk fan kristlike symbolyk. Jan Romkes waard lid fan ús Rie yn it jier 2000 en beneamd ta tsjerklik adviseur. Doe't hy noch pastoar te Balk wie hat hy it doarpswapen fan Wâldsein ûntwurpen yn it jier 1985/'86. Heraldyk wie ien fan syn hobbys. Yn 2004 frege hy oan de Rie oft der ek ien wie dy't inkelde stimpels foar it Jabikspaad tekenje woe. Hy wie de stifter fan dat Jabikspaad, it noardlik diel fan de pylgerrûte nei Santiago, fan Sint Jabik oant en mei Hasselt yn Oerisel. Dy 'inkelde stimpels' waarden der fyftich, dêr't heraldyk ek in plak yn krigen hat. Yn 2009 krigen alle leden fan de Rie in titel sa't dat wenst is yn heraldyske kolleezjes. Wy wiene in Herautskip en yn dat Herautskip hiene de leden in part fan Fryslân yn harren titel. Sa waard Jan Romkes van der Wal beneamd ta Heraut It Bilt. Dat kaam goed út, want syn 'troetelbern', it Jabikspaad, begjint ommers yn It Bilt. Yn 2014 wie der in feroaring yn de Rie troch it betankjen fan in lid. Dêrtroch kamen der twa titels frij en waard Jan Romkes beneamd ta Heraut Westergoa en gong de titel It Bilt nei in oar lid fan de Rie, dy't konneksje hie mei dit diel fan Fryslân. Jan Romkes wie in leafdefol man en sa sille wy him yn neitins hâlde, tankber foar it wurk dat hy foar de Rie dien hat. Persoanlik tink ik faak oan him om't hy my syn skoudertas jûn hat dy't ik nochal ris brûk.

J.C. Terluin, *Heraut Frisia* I.

Enkele wapens afkomstig van Fries zilver en andere bronnen

De wapens van de predikant Hilarius Sibrandi en zijn nageslacht[1]

Stamvader van dit geslacht is Hilarius Sibrandi, predikant te Anjum. Over hem en zijn familie is niet zo heel veel bekend.[2] Hij zal als jongen waarschijnlijk als Hille Siebrens door het leven zijn gegaan. Vóór 1600 komen we die naam echter niet tegen op de website *Alle Friezen*. Wel is bekend dat hij in augustus 1588 tot en met juli 1596 conrector was in Dokkum[3] en volgens Romein was hij in 1598 predikant in Anjum en lid der Synode te Leeuwarden.[4] Het is niet bekend wanneer hij is getrouwd en met wie. Hij overleed in 1630 te Anjum, waar hij ook is begraven. Zijn wapen staat op de noordzijde van de klok uit 1618 in Anjum, met de vermelding 'Hilarius Sibrandi pastor in Aengium'.

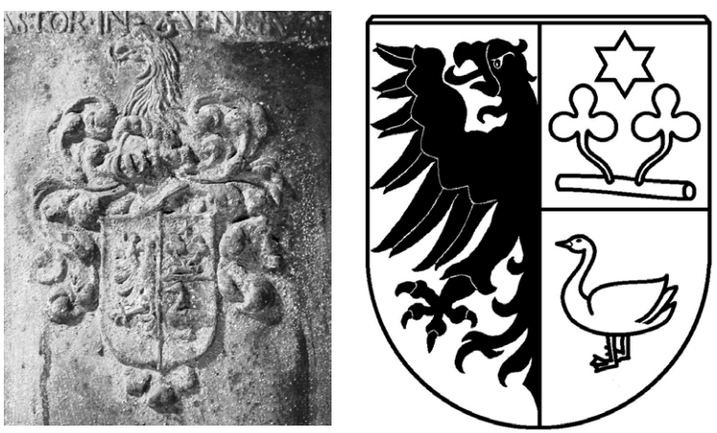

Wapen op de klok. Foto Warner B. Banga (detail).

1 Dit artikel is (hier in enigsins aangepaste versie) eerder verschenen in *De Sneuper* 39 (2026) nr. 1 (tijdschrift van de Historische Vereniging Noordoost-Friesland).
2 Zie hiervoor o.a.: Pieter Nieuwland: https://pnieuwland.nl/humogen/index.
3 https://www.fryske-akademy.nl/fileadmin/inhoud/img/undersyk/skoalmasters/Dokkum.pdf.
4 T.A. Romein, *Naamlijst der predikanten, ... van Friesland* (2 dln., Leeuwarden 1886-1888), blz. 555.

Wapen:
gedeeld: I. de Friese adelaar; II. doorsneden: a. twee klaverbladen op een takje, boven vergezeld van een ster; b. een zwaan.
Helmteken: een uitkomende adelaarskop (of een vogel met opgeslagen vleugels).

Op een zerk in Anjum staat een zwaar beschadigd wapen, waarvan alleen de linkerhelft nog redelijk herkenbaar is en dat onlangs kon worden toegeschreven aan (de familie van) Hilarius Sibrandi. Van het oorspronkelijke en zwaar beschadigde randschrift zijn enige vrijwel onleesbare tekstfragmenten zichtbaar, waarbij nog net de naam Hilarius te herkennen was. Omdat dit wapen afwijkt van het wapen dat op de klok staat, lijkt het of dit wapen op dat van zijn oudste zoon Livius is gebaseerd. De zerk is hergebruikt voor Berber Watses, het op 17 november 1737 jong gestorven dochtertje van Watse Aebes en Grietje Iepes.

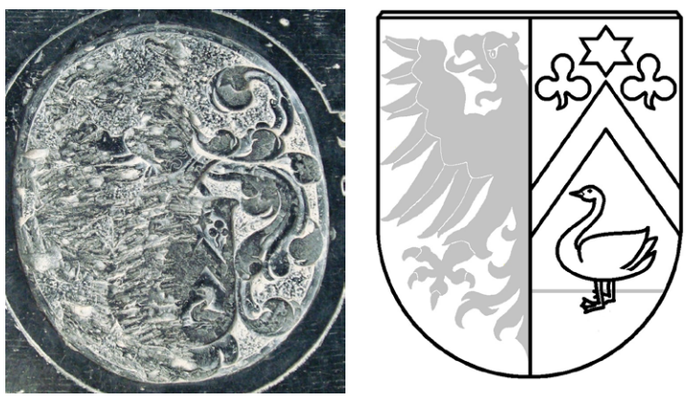

Wapen op de zerk te Anjum. Foto Hessel de Walle (detail).

Wapen:
[gedeeld: I. (ongetwijfeld) de Friese adelaar]; II. een keper, boven vergezeld van een ster en twee klaverbladen, geplaatst 1, 2 en beneden van een zwaan (mogelijk staand op een grond).
Helmteken: een uitkomende vogelkop (of een vogel met opgeslagen vleugels).

In de aantekeningen betreffende de zerken in Anjum door D.J. van der Meer en H. Bierma (gemaakt in 1977 en 1979) wordt als helmteken: 'een rechts gewende uitkomende adelaar' genoemd. Het wapen was bij hen niet bekend en ook de naam Hilarius hebben ze op de zerk niet kunnen ontdekken.

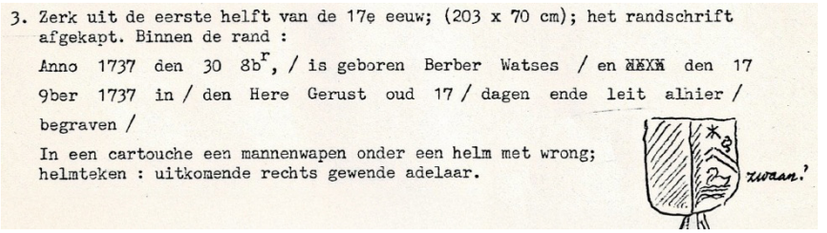

3. Zerk uit de eerste helft van de 17e eeuw; (203 x 70 cm); het randschrift afgekapt. Binnen de rand :
Anno 1737 den 30 8br, / is geboren Berber Watses / en [illegible] den 17 9ber 1737 in / den Here Gerust oud 17 / dagen ende leit alhier / begraven /
In een cartouche een mannenwapen onder een helm met wrong; helmteken : uitkomende rechts gewende adelaar. zwaan.'

D.J. van der Meer en H. Bierma, grafschriften Anjum 1977 en 1979.

Zijn oudste zoon **Livius Hilarius**, predikant te Ternaard 1619- , te Bolsward 1633- , te Leeuwarden 1644- , overl. aldaar sept. 1656, ondertr. (hij van Ternaard, zij van Leeuwarden) Leeuwarden (stadhuis) 22 april, att. afgegeven 8 mei 1625 Aafke Dircks, ged. (als 'Aeff') Leeuwarden 22 april 1604, dr. van Dirck Annes, bakker, en Trijncke Abeles.[5]
Hun wapens met de initialen L. H. - A. D. komen voor op een zilveren lepel, gemaakt in Leeuwarden door Laurens Thomas in 1620/21.

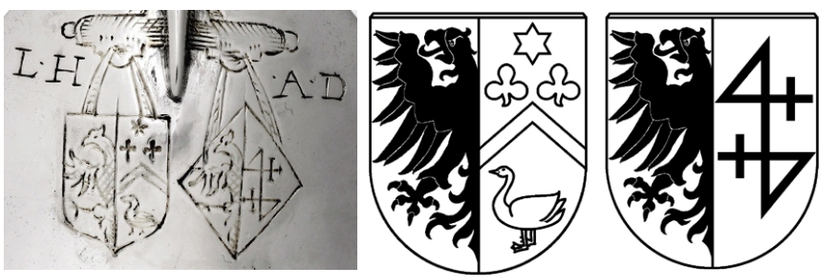

Livius Hilarius en Aafke Dircks. Foto op: https://roosjen.sog.nl/qr/494 (detail).

Mannenwapen:
gedeeld: I. de Friese adelaar; II. een keper, boven vergezeld van een ster en twee klaverbladen, geplaatst 1, 2 en beneden van een zwaan.
Vrouwenwapen:
gedeeld: I. de Friese adelaar; II. een huis- of handmerk in de vorm van een 4 met een verticaal balkje door de verlengde horizontale balk en in het verlengde van de verticale balk de gespiegelde en omgekeerde vorm van deze 4.
Opvallend is het verschil met het wapen van zijn vader op de klok te Anjum. Het takje waarop de klaverbladen staan is verdwenen en de doorsnijdingslijn is vervangen door een keper. De figuren boven de keper zijn hier lastig als klaverbladen te herkennen.

5 Romein, *Naamlijst*, blz. 545, 268, 21.

Zijn tweede zoon **Johannes Hilarius**, predikant te (Ooster)Nijkerk 1619- , overl. ald. 1 juli 1670, ondertr. Vrouwenparochie 17 maart 1625 Antje Johannes Papma, dr. van Johannes Papma en Eke Piers.[6]
Hun wapens komen voor op een zilveren brandewijnkom met de initialen I H en A P. Ook deze kom is gemaakt in Leeuwarden door Laurens Thomas in 1642.[7]

Johannes Hilarius en Antje Johannes Papma. Foto's Rijksmuseum, Amsterdam (details).

6 Romein, *Naamlijst,* blz. 557.
7 Rijksmuseum Amsterdam: http://hdl.handle.net/10934/RM0001.COLLECT.18678.

Mannenwapen:
gedeeld: een doorsneden keper, getopt met een ster, met aan beide zijden een klaverblad, en beneden vergezeld van een zwaan.
Vrouwenwapen:
een geplante boom.

Ook hier weer een kleine afwijking, nu ten opzichte van het wapen van zijn broer Livius: de keper is hier doorsneden. De klaverbladen zijn duidelijk als zodanig te herkennen en de ster rust op de top van de keper.
Het wapen Papma komt ook voor in het *Wapen- en vlaggenboek* van Gerrit Hesman,[8] als wapen van Johan(nes) Papma (kleinzoon van de eerder vermelde Johannes Papma), geb. Burgwerd 1648, predikant te Akkerwoude en Murmerwoude 1675- , te Lekkum en Miedum 1688-1711 (emeritus).[9]
Hesman geeft in zilver een geplante groene boom.
Van Johannes en zijn vrouw is, naast twee overleden kinderen (vóór 1646), nog een dochter Janke Hilarius bekend, die in 1654 trouwde met de predikant Harmanus Reneman.[10]

Ten slotte zijn derde zoon **Sibrandus Hilarius**, med. dr., tr. Leeuwarden 5 nov. 1628 Elisabeth Becx (in de trouwakte *Elisabeta Bex*, hij van Leeuwarden, zij van Aken, wonende te Amsterdam). Op 28 januari 1627 is hij ingeschreven als burger van Bolsward; hij was 'landschaps medicinæ doctor' en is overleden tussen 1643 en 1648. Hun alliantiewapen (onder twee toegewende helmen) komt voor op de grafzerk van Elisabeth, overleden Leeuwarden 4 augustus 1638 en begraven in de Galileërkerk te Leeuwarden, waar ook enkele van hun kinderen zijn begraven.[11]

8 Berust in het Historisch Centrum Leeuwarden, zie Gen. Jierb. 1993, blz. 50-192, nr. 302.
9 Romein, *Naamlijst* blz. 462, 67-68.
10 https://pnieuwland.nl/humogen/family/2/F199973?main_person=I113005.
11 *Grafschriften tussen Flie en Lauwers,* deel III: *Leeuwarden, Galileërkerk*, ed. H.M. Mensonides (Leeuwarden 1952). Zie ook: https://www.mpaginae.nl/Galilea/Mensonides.htm.

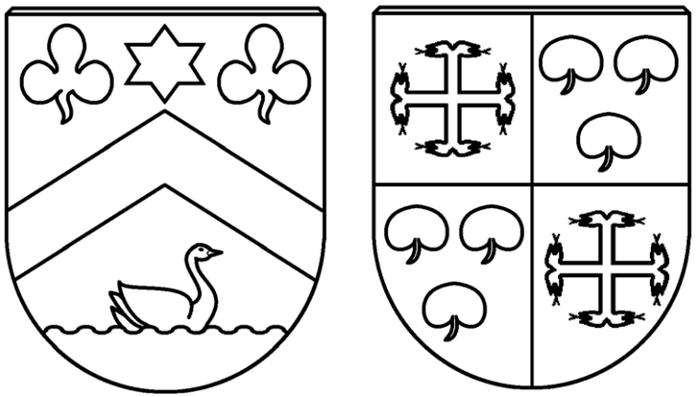

De wapens Hilarius en Becx.[12]

Mannenwapen:
een keper, boven vergezeld van een ster met aan beide zijden een klaverblad, en beneden van een zwemmende omgewende zwaan. Helmteken: een omgewende adelaarskop.
Vrouwenwapen:
gevierendeeld: I. en IV. een dubbel slangenkopkruis; II. en III. drie omgekeerde gesteelde meerbladeren, 2 en 1. Helmteken: een uitkomend dubbel slangenkopkruis.
De klaverbladen en de ster zijn hier naast elkaar geplaatst en de zwaan is nu zwemmend afgebeeld en, net als de helm met het helmteken, uit courtoisie omgewend afgebeeld (dus richting het schild van zijn vrouw). Van het wapen Becx, Bex, Becks zijn verschillende varianten bekend. Van het echtpaar zijn ten minste 5 kinderen bekend, waaronder een drietal meisjes (Maria, Sibrichien en Maria) die op jonge leeftijd zijn overleden.[13]

Een wapen dat waarschijnlijk te identificeren is als Hilarius komt voor op een ongemerkte zilveren brandewijnkom.

12 *Grafschriften tussen Flie en Lauwers,* deel III: *Leeuwarden, Galileërkerk*, ed. H.M. Mensonides (Leeuwarden 1952).
13 Idem, blz. 66.

Brandewijnkom met de wapens Reneman en (waarschijnlijk) Hilarius.
Foto's via J. Schipper (zilverstudie.nl).

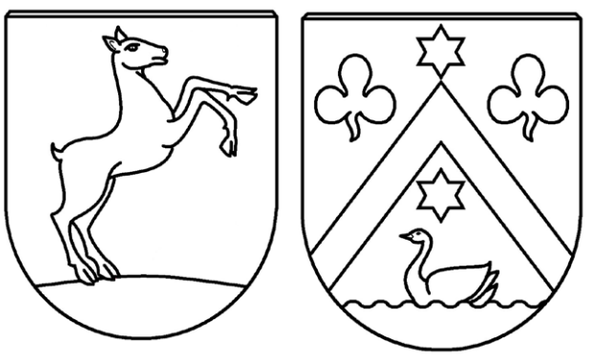

Het gaat waarschijnlijk om ds. Harmannus Reneman, ged. Leeuwarden 29 maart 1633, predikant te Morra 1654- en te Anjum 1657- , overl. Anjum in oktober 1682, zoon van Harmanus Reneman en Grietje Hermanni Kolde. Hij trouwde in 1654 met Janke Hilarius, dochter van Johannes Hilarius en Antje Johannes Papma.

Mannenwapen:
een omgewende springende hinde op een grond.
Helmteken: een omgewend uitkomend hert.
Vrouwenwapen:
een keper, getopt met een ster, met aan beide zijden een klaverblad, en beneden een zwemmende zwaan, met boven de kop een ster.
Helmteken: een klaverblad.
Reneman voert in zilver een springende rode hinde op een groene grond (o.a. in Hesman nr. 171, er zijn varianten). De hinde is hier kennelijk omgewend

uit courtoisie. De brandewijnkom geeft geen kleuren aan. Het helmteken op haar wapen wijkt af van de eerder genoemde helmtekens.[14]

De wapens op een zilveren avondmaalsbeker te Anjum.[15]

De betreffende beker is door Richaeus Elgersma gemaakt te Leeuwarden in 1715 naar het voorbeeld van een oudere beker uit 1620 in deze kerk.[16] De wapens van de kerkvoogden Claes Renderts en Bartel Douwes zijn de in Friesland veel voorkomende uitvoering met de Friese adelaar en drie klaverbladen boven elkaar, zogenaamde eigenerfdenwapens. Bij het wapen van Claes valt echter de bijzondere vormgeving op, omdat het een kopie is van het adellijke wapen Thoe Schwartzenberg en Hohenlansberg op de beker uit 1620. Alleen het middendeel van het helmteken ontbreekt.
De uitvoering van het helmkleed en de helm van het wapen van Bartel Douwes wijkt echter merkwaardigerwijs af van dat van zijn medekerkvoogd Claes Renderts. Het helmteken is een kroon met drie punten.
Opschrift:

> 'CLAES RENDERTS EN BARTEL DOUWES HEBBEN DESE BEEKER AEN GELEIT / UIET DIE DEIAEKENISTAET BETAELD TOT AANIUM. Aº 1715'.

Wapens van Claes Renderts en Bartel Douwes. Foto's W.B. Banga (detail).

14 J.B. Rietstap, *Armorial Général* (1887[2]) geeft in zilver een springende rode ree (*chevreuil*) op een grond en vermeldt geen helmteken. Het vormt, met de ree in natuurlijke kleur (lichtbruin), klimmend tegen een uit de deellijn komende boom, de linkerhelft van het wapen Andreæ, cf. Ned. Patr. 77 (1993). Volgens notaris A.J. Andreæ (1845-1899) is het een sprekend wapen: *ree-neman.*

15 Herma M. van den Berg, *Noordelijk Oostergo. De Dongeradelen* ('s-Gravenhage 1983), blz. 261.

16 Catalogus tentoonstelling Friesch Zilver 1927, blz. 38 (nr. 183).

Wapen Claes Renderts (Rinderts, Rinnerts):
gedeeld: I. de Friese adelaar; II. drie klaverbladen boven elkaar. Helmteken: twee olifantstrompen met (pauwen)veren aan de buitenkant.
Wapen Bartel Douwes:
gedeeld: I. de Friese adelaar; II. drie klaverbladen boven elkaar. Helmteken: een kroon met drie punten.
Bij beide wapens lijkt het of er nog iets meer bij de helmtekens heeft gestaan. Bij het wapen van Claes zou dat dan de uitkomende man in het helmteken van het wapen van Thoe Schwartzenberg kunnen zijn geweest en bij Bartel mogelijk de struisveren op de hoed van de man, maar dat is slechts een hypothese. Waarom de zilversmid het helmkleed en de helm van zijn wapen een andere uitvoering heeft gegeven is uiteraard niet bekend.

Helmteken van het wapen van Jurch, vrijheer thoe Schwartzenbergh. Album Amicorum Homme van Harinxma (1625/31, detail). [KB 79 J 46].

Claes Renderts (Rinderts, Rinnerts) is geboren Engwierum rond 1686 als zoon van Rinnert Clasen en Gepke Lourens.[17] Hij ondertrouwt Anjum 14 januari 1708 (hij is dan afkomstig uit Ee) Gertje Dirks, geboren Anjum rond 1680, dochter van Dirk Kornelis en Aafke Meintes. Claes is landbouwer en in 1728 gebruiker van stem 40 te Anjum (Luitema-sate, eigendom van het Old Burger Weeshuis te Leeuwarden). Naast zijn functie als kerkvoogd trad hij ook nog op als curator (o.a. 31 jan. 1708).

Bartel Douwes is geboren Anjum rond 1677 als zoon van Douwe Johannes en Sibrig Kornelis. Hij trouwt Anjum 5 maart 1702 (beiden van aldaar) Riemke Poopes, geboren Anjum ca. 1684 en gedoopt (geref.) aldaar 22 juli 1692, dochter van Poppe Jansen (Pope Jans, doopsgez.) en Sybrigh Heerds. Bartel is landbouwer en kerkvoogd, in 1728 eigenaar en gebruiker van stem 29 te Anjum.[18]

17 Cf. Gen. Jierb. 1975, blz. 87 en 1977, blz. 18.

18 Met dank aan K.J. Bekkema voor de genealogische gegevens van beide kerkvoogden.

De oudere beker[19]

De oudere beker is in 1620 in Leeuwarden gemaakt door Laurens Thomas. Mogelijk dat hij deze beker op voorraad had, want pas in 1630 werd de beker door Georg vrijheer van Schwartzenberg en diens vrouw Doed van Holdinga aan de kerk geschonken. Van die schenking is een akte in het kerkboek ingeschreven met daarin enkele opmerkelijke bepalingen. De beker moest bij de predikant in bewaring blijven en na diens vertrek of overlijden worden overgedragen aan de eigenaar van Holdinga-state, die de keuze heeft om de beker aan de nieuwe predikant dan wel aan de kerkenraad ter hand te stellen.[20] Deze bepalingen passen volledig in de traditie in de familie om bij testament gedetailleerde voorschriften voor de toekomst vast te leggen.[21] In die tijd was Doed van Holdinga, als erfdochter, eigenaresse van Holdinga-state te Anjum en hun zoon Johannes Onuphrius baron thoe Schwartzenberg en Hohenlansberg grietman van Oostdongeradeel (1627-1653). De wapens Schwartzenberg en Holdinga staan ook op de klok uit 1618 in Anjum.

De beker kreeg het volgende opschrift:

'CAVE UT EX POCULO BENEDICTO MALEDICTIONEM
BIBAS Aº 1630'.

Naast deze tekst werden ook de wapens van de schenkers op de beker aangebracht.

Wapen Schwartzenberg . Foto Rijksdienst Cultureel Erfgoed (detail).

19 Catalogus Friesch Zilver 1927, blz. 29 (nr. 123).
20 Harke Iedema, *Van Anigheim tot Anjum* (Dokkum 1976), blz. 99-100.
21 A.L. Hempenius, 'Wilco van Holdinga en zijn drie testamenten', in Gen. Jierb. 1975, blz. 102-125, ald. vooral 112.

Wapen Thoe Schwartzenberg en Hohenlansberg:
gepaald van acht stukken, zilver en blauw. Helmkleed: blauw, gevoerd met wit.
Helmteken: een mannenborstbeeld van natuurlijke kleur, rood gekleed, met een witte kraag en een rode puntmuts met witte omslag, de muts getopt met een kroon van drie bladeren en twee parels, waaruit drie struisveren, blauw, wit en rood, oprijzen, het geheel tussen twee olifantstrompen, blauw en zilver gedwarsbalkt, uit de opening waarvan drie en uit de zijkanten waarvan zeven groene pauwenveren komen.
Van het wapen bestaan varianten zoals: gepaald, blauw en zilver[22] en: in blauw drie zilveren palen. Ook van het helmteken bestaan verschillende varianten.

De wapens van Johannes Sybrants Feitema en Elisabeth Reiners Tempelar en van Frans Reiners Tempelar en Yffke Johannes Tjesma

Deze wapens komen voor op twee zilveren knottekistjes die zijn gemaakt in 1625 en in 1633 door een onbekende zilversmid.[23]

Johannes Sybrants Feitema en Elisabeth Reiners Tempelar (Templar)

Wapens op een knottekistje met omschriften 'Ioannes Syberants Feitema' en '*Elisabet Reinaerts Tempelar'*. Foto's en coll. Museum Het Hannemahuis, Harlingen, objectnr. 005966.

22 Aldus bij de erkenning in de Nederlandse adel 1814 [Nederland's Adelsboek 2006/07, blz. 563; C. Schimmelpenninck van der Oije e.a., *Wapenregister van de Nederlandse adel* (Zwolle 2014), blz. 522].
23 Aanwezig in het Gemeentemuseum Het Hannemahuis te Harlingen.

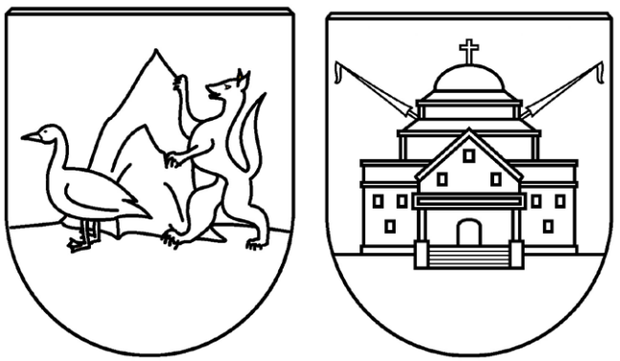

Mannenwapen:
Een berg (of rots) op een grond, rechts vergezeld van een gans en links van een tegen de berg opstaande vos.
Helmteken: een uitkomende vos.
Vrouwenwapen:
een tempel, waarachter twee schuingeplaatste lansen uitkomen, elk met een wimpel.
Dit wapen is sprekend, templar = tempelier, d.w.z. lid van de Orde der Tempeliers (een kruisridderorde 1118-1314). De term wordt later ook gebruikt voor kerkmeesters of kerkvoogden.

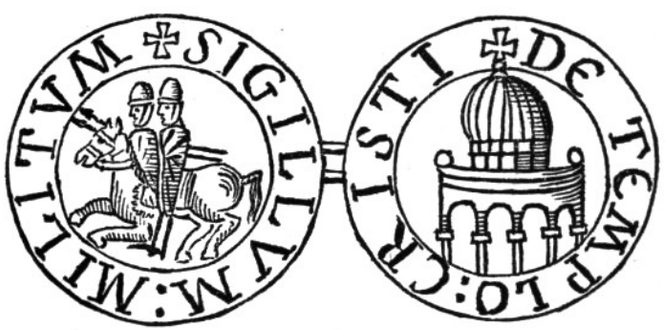

Zegel van de orde van de Tempeliers. [Wikipedia].

Het wapen van Johannes Feitema komt niet overeen met reeds bekende wapens Feitema of Feytama. Dat is wel logisch omdat het wapen dat in de genealogie Feitama van S. Laansma wordt vermeld, in goud een zwarte ossenkop, dateert uit 1790 en alleen bij de tak die zich eind zestiende eeuw in Amsterdam vestigde in gebruik geweest is.[24]
Johannes is kennelijk een zoon van Sybrant Edes Feitema, burger van Harlingen, overl. voor 1625, en Grietie Jan Martensdr. In de genealogie van Laansma komt hij niet voor, maar daar de familie doopsgezind was, is niet altijd zeker hoeveel kinderen er waren. Laansma noemt drie kinderen, maar er zijn geen akten bekend waaruit de gezinssamenstelling blijkt.
Johannes Feitema tr. Harlingen 19 dec. 1626[25] Elisabeth Reiners Tempelar, dochter van Reyner Fransen Tempelaer, geb. ±1571, koopman in rogge te Harlingen, koopt een zoutkeet 1621, lid der Doopsgez. Jan Jacobs gemeente, overl. voor 1666, en Aeghien Tiebbes Popta, echtelieden ald. 1597/1621.[26]

Frans Reiners Tempelar en Yffke Johannes Tjesma

Knottekistje met opschrift om het mannenwapen 'Frans Reyniers Tempelar'. Wapen Tyes(se)ma (blanco). Foto's en coll. Het Hannemahuis Harlingen, objectnr. 005933.

24 S. Laansma, *Feitama* (eigen uitgave 1971); bron: Stadsarchief Amsterdam, familiearchief Hooft, port. 74. Dit wapen vinden we ook in de wapenboeken van Reinier van Heemskerck en B.F.W. von Brucken Fock [coll. CBG]; het eerste vermeldt ook nog twee andere wapens, echter zonder bronvermelding, zodat niet bekend is of deze met de onderhavig familie Feitama verband houden.

25 Dit huwelijk niet in AlleFriezen, bron: https://tempelaar.info/stambomen/1480-reynder-templer/. Daar de knottekistjes dateren uit 1625 en 1633 zal het huwelijk inderdaad omstreeks die tijd voltrokken zijn.

26 De familie Templar/Tempelaer stamt af van een schepen van Gestel (Noord-Brabant) wiens zoon zich wegens de woelingen rond 1574 als lijnwatier in Harlingen vestigt. Zie G.L. Meesters, 'Tempelaer' in *Gens Nostra* 37 (1982), blz. 246-252, 274-276, ald. 275.

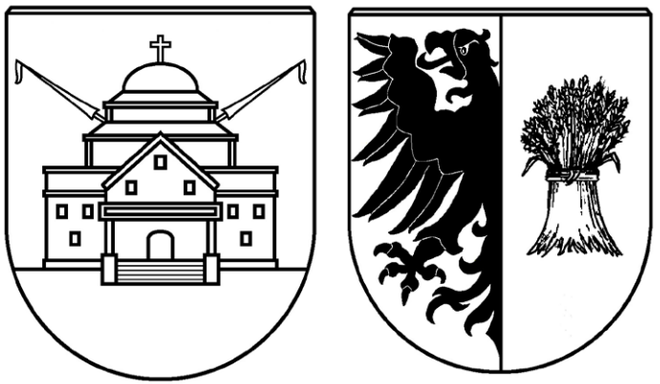

Wapen rechts Tyes(se)ma. Tekening volgens Grafschriften Menaldumadeel.

Mannenwapen:
een tempel, waarachter twee schuingekruiste lansen uitkomen, elk met een wimpel.
Er is geen helmteken aanwezig, maar het lijkt er op dat dit nog moest worden aangebracht of dat het is verwijderd, omdat de horizontale arcering boven het wapen ontbreekt.
Vrouwenwapen:
niet ingevuld, maar zij stamt uit de familie Tyessema (Tiesma) die als wapen voert: I. de Friese adelaar; II. [in groen] een [gouden] korenschoof. Helmteken: de korenschoof.[27]

Frans Reiniers Templar, geb. Harlingen 1595, koopman in rogge, overl. Harlingen 1662/66, zoon van Reinier Fransz Templar en Aeghien Tiebbes Popta, tr. Harlingen (stadhuis) 10 maart 1633 Yffke Johannis Tyes(se)ma, van Franeker, overl. 1668, dr. van Johannes Tyesses Tyessema en diens eerste echtgenote Tryntje Lamberts.

27 Kleuren volgens wapenboek B.F.W. von Brucken Fock [coll. CBG].

Wapens Tiesse Johannes Tyessema en zijn vrouw[28]

Wapens op de bodem van een knottekistje met opschrift: 'Getrouw tot in deer doot Anno 1647'.
Afb. coll. K.M. van der Kooi, arch. F.R.f.H.

Mannenwapen:
gedeeld: I. de Friese adelaar; II. een korenschoof. Helmteken: een korenschoof.
Vrouwenwapen:
blanco gelaten.

Tiesse Johannes Tiessema is een broer van Yffke Johannes Tyessema. Het is niet zeker of hij net als Yffke uit het eerste huwelijk van zijn vader met Tryntie Lamberts stamt, of uit het tweede met Sybbeltie Jacobs (waaruit Jacob Johannes Tjesma (1629-1671);[29] het eerste lijkt het meest aannemelijk. Als hij in 1647 getrouwd is zal hij (ruim) rond 1620 geboren zijn en vernoemd naar zijn grootvader paternel. Yffke was kennelijk de oudste, geboren naar schatting 1613/15 (niet later gezien haar huwelijk in 1633, veel vroeger kan niet daar haar vader in 1591 geboren is).[30] De vrouw van Tiesse Johannes is niet bekend.

28 Op een knottekistje uit 1647, Catalogus Tentoonstelling Friesch Zilver 1927, nr. 290.
29 Gen. Jierb. 1958, blz. 64 (nr. 330).
30 H.R. Heerema, *Enige aantekeningen betreffende het voorgeslacht ... Heerema-Hylarides* (eigen uitgave 1982, op basis van onderzoek door Hessel Bierma), blz. 48.

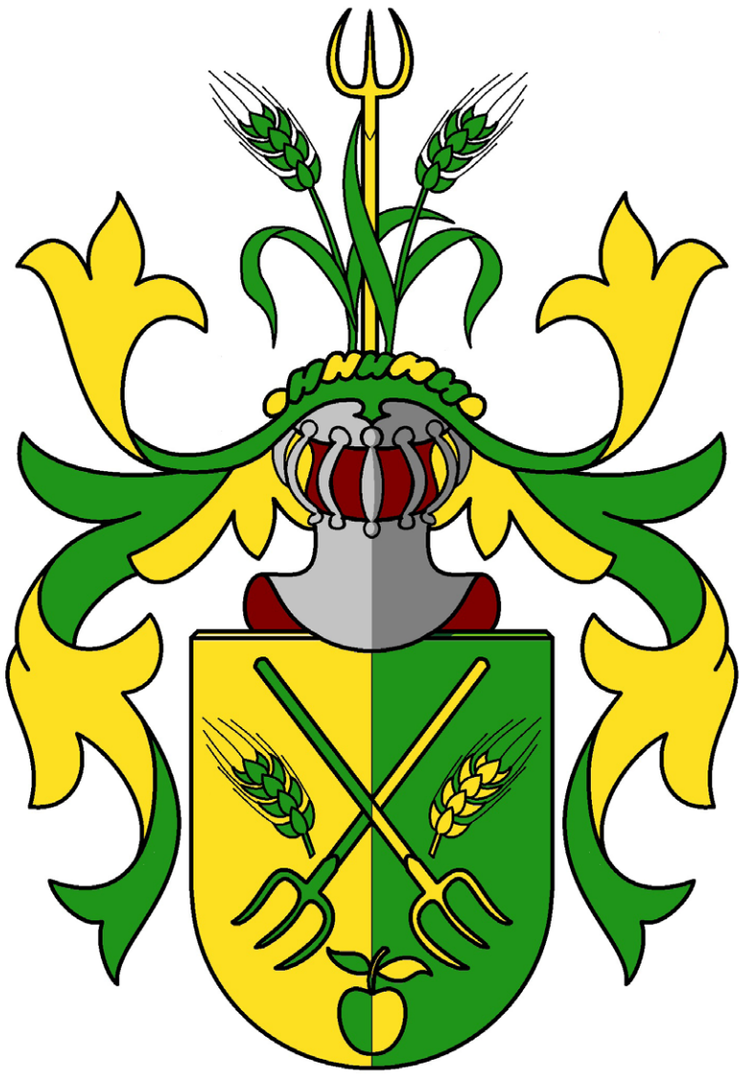

Wapenregistraasje

De Boer

Dield, goud en grien; oer alles hinne twa krúslings pleatste omkearde heafoarken mei trije tosken, fan it ien yn it oare; de heafoarken oan beide kanten beselskippe fan in nôtier, grien yn it goud en goud in it grien, en ûnder fan in appel mei in stâltsje mei oan elke kant in blêd, fan it ien yn it oare.
Helmteken: twa griene nôtieren elts mei twa blêden, mei dertusken in gouden heafoarke mei trije tosken.
Helmkleed: grien, fuorre mei giel.

Gedeeld, goud en groen; over alles heen twee kruislings geplaatste omgekeerde hooivorken met drie tanden, van het één in het ander; de hooivorken aan beide zijden vergezeld van een korenaar, groen in het goud en goud in het groen, en beneden van een appel met een steeltje met aan elke kant een blad, van het één in het ander.
Helmteken: twee groene korenaren elk met twee bladeren, met daartussen een gouden hooivork met drie tanden.
Helmkleed: groen, gevoerd met geel.

It wapen is basearre op de agraryske eftergrûn fan de famylje. De heafoarken steane symboal foar de hurdwurkjend boer, wylst de ieren en de appel ferwize nei de produkten fan dizze arbeid. De kombinaasje fan nôt en griente/fruit ferbouwe is ûnderdiel fan sirkulêre lânbou.

Stamheit fan dit slachte is Jochem Thomas, fan Wikel, tr. Wikel 15-11-1716 Jeltie Sibrens, fan Tsjerkgaast, st. Boalsert 25-4-1766.
It wapen is ornearre foar de neiteam mei de namme De Boer fan Siebren Thomas, dy't yn 1811 de namme De Boer oannommen hat, berne Wikel 21-1-1759, st. Sleat 25-11-1829, soan fan Thomas Jochems en Mayke Ynties, tr. Sleat 14-04-1782 Fokeltje Wiebrens, berne 1751, st. Sleat 13-08-1814.

Untwerp: Mark van Houten, oanpast troch de F.R.f.H.
Ynstjoerder: J.S. de Boer, De Westereen.

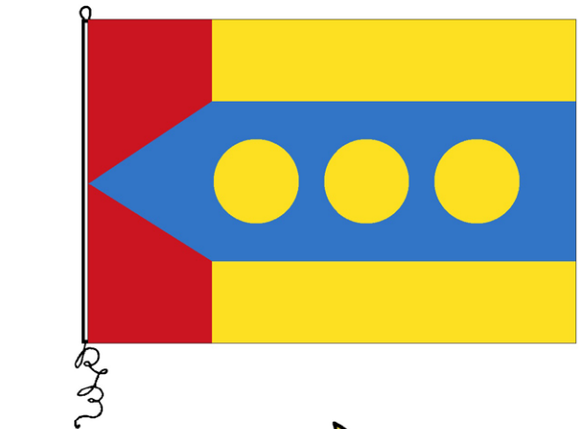

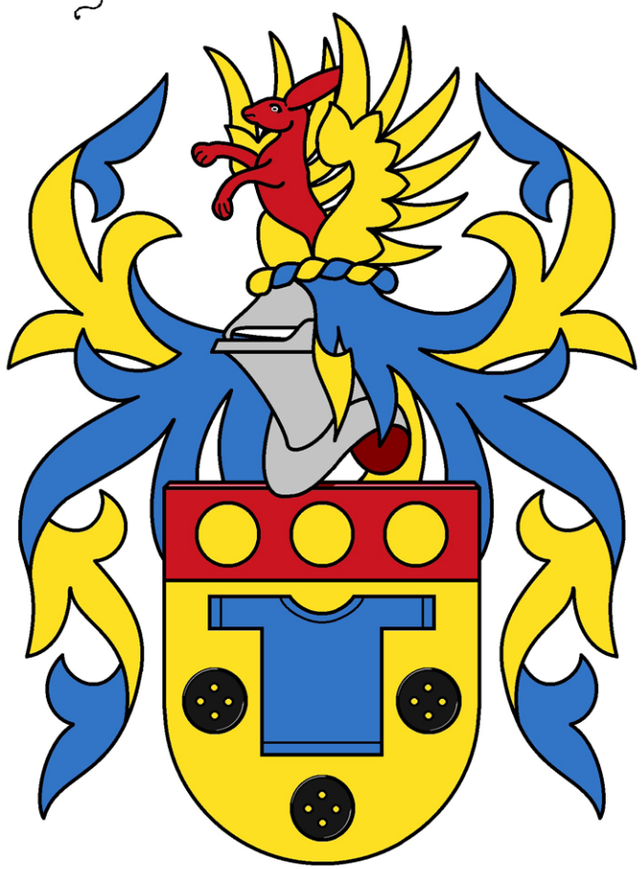

De Goede

Yn goud in blau himd mei trijekwart mouwen en in rûne hals, beselskippe fan trije swarte knopen mei elk fjouwer knoopsgatten, pleatst yn de foarm fan in krús, de knopen pleatst oan wjerskanten en ûnder it himd; in read skyldhaad belein mei trije gouden peinjes.
Helmteken: in útkommende klimmende reade hazze tusken in giele flecht.
Helmkleed: blau, fuorre mei giel.

In goud een blauw hemd met driekwart mouwen en een ronde hals, vergezeld van drie zwarte knopen met elk vier knoopsgaten, geplaatst in de vorm van een kruis, de knopen geplaatst aan weerszijden en onder het hemd; een rood schildhoofd beladen met drie gouden penningen.
Helmteken: een uitkomende klimmende rode haas tussen een gele vlucht.

Flagge:
in reade hys mei in breedte fan ien kwart fan de flaggelingte; in flecht mei trije banen giel, blau en giel yn de ferhâlding fan 1 : 2 : 1, de blauwe baan yn de hys útrinnend yn in punt oant de broeking ta, yn de blauwe baan trije giele skiven mei in diameter fan ien kwart fan de flaggehichte, de earste pleatst op ien kwart fan de flaggelingte fan de broeking en elts mei in tuskenromte fan ien tweintichste fan de flaggelingte.

It berop manufakturier fan Jannes Jans de Goede en syn soan Jan hat laat ta himd en knopen. De peinjes ferwize nei Himmelum en de Nikolaastsjerke; it binne attributen fan Sinteklaas en simboal foar it jild dat mei de hannel fertsjinne waard. De kleuren binne dy fan it âlde wapen fan Sudergoa en Starum, de hazze komt fan Gaasterlân. De flecht symbolisearret it 'útfleanen' by it útsuteljen fan de keapwaar yn de omkriten. De flagge is ôflaat fan it wapen.

Stamheit fan dit slachte is Aart Keessen, berne Kolderveen (Dr.) om 1728 hinne, tr. Wanneperveen 17-11-1754 Jentjen Jans, berne Kolderveen om 1731 hinne.
It wapen is ornearre foar de neiteam mei de namme De Goede fan Jan de Goede, manufakturier, berne Himmelum 1-5-1905, soan fan Jannes Jans de Goede en Marijke Ruurds Visser, tr. Wymbritseradiel 27-11-1929 Wietske de Boer, berne Wâldsein 13-3-1904, st. Himmelum 3-10-1945, dochter fan Marten Sybrens de Boer en Hotske Tjeerds Attema.

Untwerp: J.C. Terluin, lid F.R.f.H.
Ynstjoerder: J.M. de Goede, Beetstersweach.

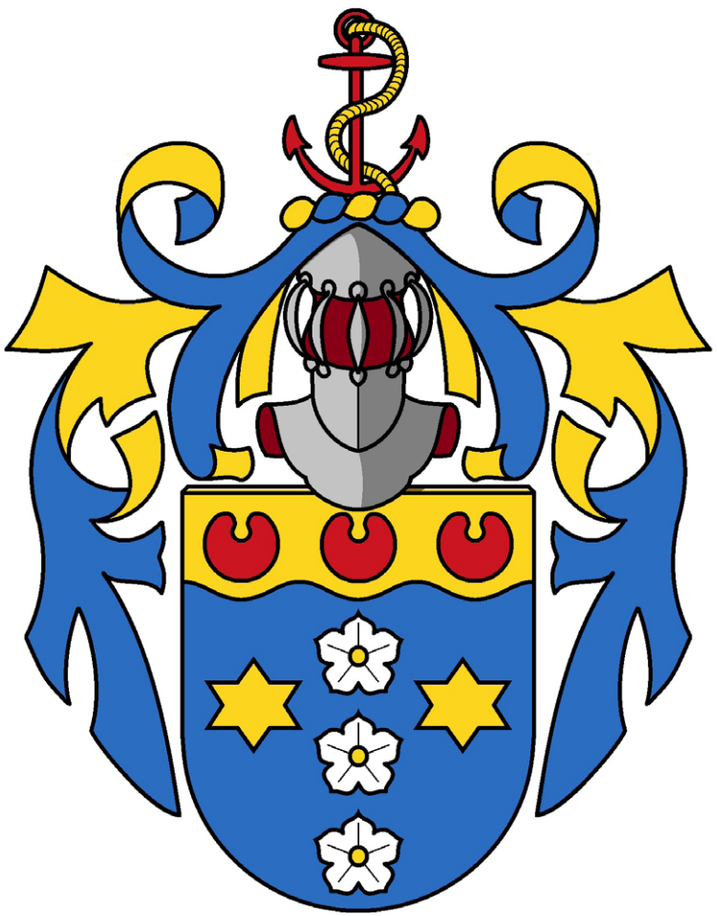

Jansma

Yn blau trije sulveren ierappelblommen mei in gouden hert boppe inoar, links en rjochts beselskippe fan in gouden stjer; in weagjend gouden skyldhaad belein mei trije reade pompeblêden.
Helmteken: in read ûnklear anker mei in giel tou.
Helmkleed: blau, fuorre mei giel.

In blauw drie zilveren aardappelbloemen met een gouden hart boven elkaar, links en rechts vergezeld van een gouden ster; een golvend gouden schildhoofd beladen met drie rode plompebladeren.
Helmteken: een onklaar rood anker met een geel touw.
Helmkleed: blauw, gevoerd met geel.

De basis foar it wapen wurdt foarme troch it doarpswapen fan Blije, dêr't ferskate generaasjes wenne en wurke hawwe. De ierappelblommen steane foar de gerniers dy't yn dit slachte foarkamen, wylst de stjerren ferwize nei it wapen fan de eardere gemeente Ferwerderadiel, dêr't de widze fan in soad generaasjes stien hat. De pompeblêden refereare oan it Frysk wêzen, wylst it anker foar de hoop stiet.

Stamheit fan dit slachte is Andries Jitses, berne om 1707 hinne, boer te Wânswert, st. nei 1758, tr. Wânswert foar of yn 1733 Antje Stevens, berne om 1709 hinne.
It wapen is ornearre foar de neiteam fan Oebele Jansma, dy't yn rjochte manlike line skaait fan de stamheit, berne Blije 5-1-1905, gernier en lânarbeider, st. Blije 27-3-1995, soan fan Harmen Willems Jansma en Trijntje Klazes Andrae, tr. Ferwerderadiel 25-5-1938 Trijntje Terpstra, berne Blije 18-7-1910, st. Blije 16-6-1996 dochter fan Wiebe Jacobs Terpstra en Geertje Hoekstra.

Untwerp: J.C. Terluin, lid F.R.f.H.
Ynstjoerder: E.A. Jansma, Oerterp.

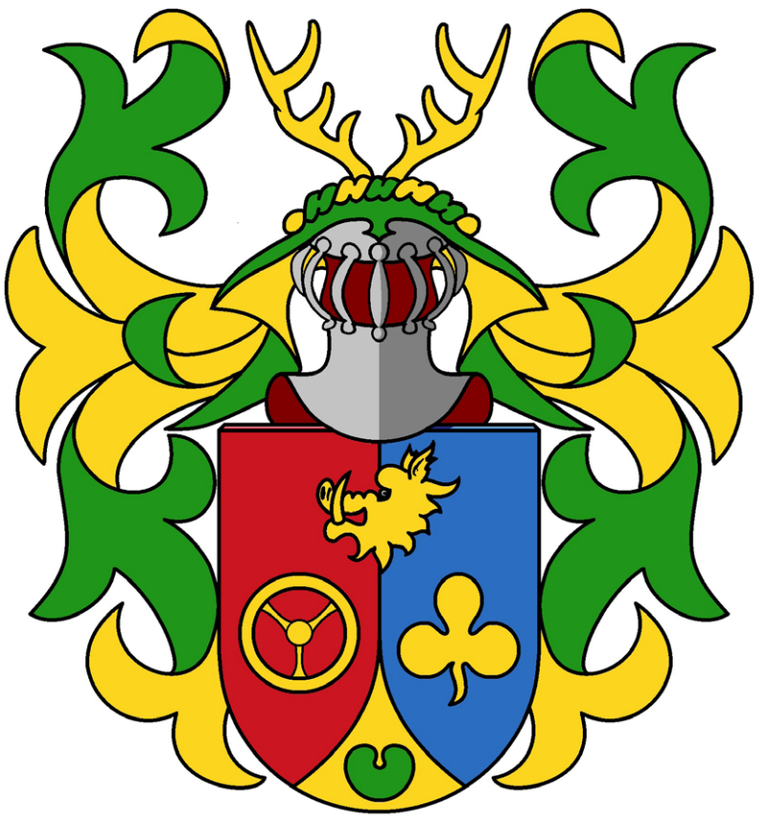

Jorritsma

Dield, I. yn read in gouden stjoertsjil; II. yn blau in gouden klaverblêd; yn it skyldhaad de ôfskuorde kop fan in gouden everswyn oer de dielline hinne; yn 'e skyldfoet in yndreaune gouden punt, belein mei in grien pompeblêd.
Helmteken: gouden hartehoarnen.
Helmkleed: grien, fuorre mei giel.

Gedeeld, I. in rood een gouden stuurwiel; II. in blauw een gouden klaverblad; in het schildhoofd de afgerukte kop van een gouden everzwijn over de deellijn heen; in de schildvoet een ingedreven gouden punt, beladen met een groen plompeblad.
Helmteken: een gouden hertengewei.
Helmkleed: groen, gevoerd met geel.

De kop fan it everswyn yn it skyldhaad fynt syn oarsprong yn de betsjutting fan de jongesnamme Jorrit, dêr't de famyljenamme fan ôflaat is. Jorrit betsjut: 'sa sterk as in everswyn'. De kleuren fan de dielen fan it skyld komme út de wapens fan de doarpen fan komôf: Wytmarsum, goud en grien, Arum, read en goud en Penjum, blau en goud. De agraryske belutsenheid fan de famylje fynt syn symboal yn it klaverblêd. It stjoertsjil jout it berop fan de pake fan de ynstjoerder oan, sjauffeur, wylst it griene pompeblêd út it wapen fan Wytmarsum komt. Dit doarp hat in wichtich plak yn de stambeam fan de famylje.
De hartehoarnen op de helm is in *pars pro toto* foar it hart yn it wapen fan de gemeente fan komôf, Wûnseradiel. It helmkleed is kleure yn de kleuren fan it Wytmarsumer wapen.

Stamheit fan dit slachte is Thys Klaases Jorritsma, berne Wytmarsum om 1743 hinne, st. Arum 26-1-1808, tr. Wytmarsum 4-10-1778 Baukjen Steffens Elgersma, berne Skraard 31-3-1748, doopt dêr 7-4-1748, st. dêr 31-5-1815, dochter fan Steffen Annes Elgersma en Hinke Hayes Mensonides.
It wapen is ornearre foar de neiteam mei de namme Jorritsma fan Ike Jorritsma, sjauffeur, berne Parregea 30-1-1924, st. Tsjom 14-2-2011, begr. Seisbierrum 18-2-2011, soan fan Gosse Jorritsma en Rigtje de Jong, tr. Barradiel 19-7-1956 Froukje Idsardi, berne Seisbierrum 17-11-1925, st. Ljouwert 17-10-2004, begr. Seisbierrum 21-10-2004, dochter fan Jacob Idsardi en Rienkje de Jong.

Untwerp: J.C. Terluin, lid F.R.f.H.
Ynstjoerder: R. Jorritsma, Bergschenhoek.

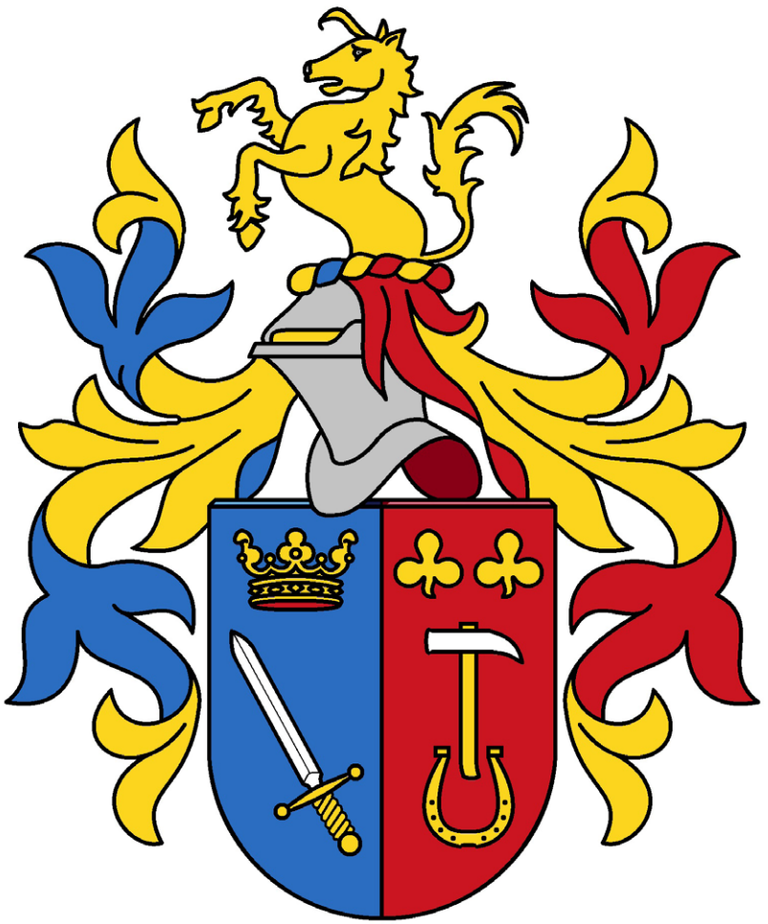

Ritsma

Dield: I. yn blau in skean pleatst sulveren swurd mei gouden hânfet, boppe beselskippe fan in gouden kroan mei trije blêden en twa pearels, read fuorre; II. in gouden hammer mei in sulveren kop, boppe beselskippe fan twa gouden klaverblêden neist inoar en ûnder fan in gouden hoefizer, dat foar in part om it ûnderste diel fan de hammerstâle pleatst is.
Helmteken: in útkommend gouden hynder.
Helmkleed: rjochts blau, fuorre mei giel, links read, fuorre mei giel.

Gedeeld: I. in blauw een schuin geplaatst zilveren zwaard met gouden gevest, boven vergezeld van een gouden kroon met drie bladeren en twee parels, rood gevoerd; II. een gouden hamer met een zilveren kop, boven vergezeld van twee gouden klaverbladeren naast elkaar en beneden van een gouden hoefijzer, dat deels om het onderste deel van de hamersteel is geplaatst.
Helmteken: een uitkomend gouden paard.
Helmkleed: rechts blauw, gevoerd met geel, en links rood, gevoerd met geel.

De namme Rits(k)e is ôflaat fan in Germaanske namme begjinnend mei *rik- en de betsjutting ‘machtich, geweldich’ is de ynspiraasje foar it swurd en de kroan. De figueren yn de lofterhelte binne basearre op beroppen út de foarteam: boeren, boerearbeiders en hynstefokkers; de hammer ferwiist nei ynstjoerder syn heit dy’t houtkeunstner is.

It wapen is ornearre foar de neiteam mei de namme Ritsma fan Roelf Ritsma, berne Opende (De Grinzer Pein) 8-5-1941, soan fan Marten Ritsma en Antje Buursema, tr. Tiny Pama, dochter fan Hendrik Pama en Renskje van der Meer.
De âldst bekende agnatyske foarâlden binne Hermanus Ritzema, fan Grins, tr. Grins 11-6-1659 Anna Jans van Munster, fan Rheinberg (Westfalen). Sûnt de tiid fan dy syn pakesizzer Hermanus (1713-1800), bakker te Bûtenpost, waard de namme skreaun as Ritsma.

Untwerp: J.C. Terluin, lid F.R.f.H
Ynstjoerder: M.H.H. Ritsma, Wynjewâld.

Van der Tempel

Dield: I. de Fryske earn; II. trochsnien: a. yn blau in sulveren tsjerke mei in toer mei spits, op in griene grûn; b. loftsskeane sulver en read: 1. in read sylskip mei spriettúch, kommende út de dielingsline; 2. in gouden hammer, skeanlinks pleatst.
It wapen hingjend oan in tûke mei in blau lint, fuorre mei wyt.
Wapenspreuk: EANGJE NET, yn swarte haadletters op in wyt lint.

Gedeeld: I. de Friese adelaar; II. doorsneden: a. in blauw een zilveren kerk met een toren met spits, op een groene grond; b. linksgeschuind zilver en rood: 1. een rood zeilschip met spriettuig, komende uit de delingslijn; 2. een gouden hamer, schuinlinks geplaatst.
Het wapen hangend aan een tak met een blauw lint, gevoerd met wit.
Wapenspreuk: EANGJE NET, in zwarte kapitalen op een wit lint.

Symboal foar de famyljenamme is de Akkrumer tsjerke, in 'Tempel fan de Heare'. 'Timpelje' betsjutte yn it Frysk: in tsjerketsjinst bywenje. Yn de 18e iuw hie de famylje in eigen skipswerf yn Akkrum, sadwaande it reade sylskip en in hammer, goud omdat it de famylje yn de 18e iuw goed gie.
De kleuren goud en read komme fan it wapen fan Utingeradiel, wêrfan Akkrum it haadplak wie. De spreuk 'Eangje Net', is it 'frees net' fan de ingel Gabriël, as hy Zacharias en Maria besiket [Lucas 1:13 en 30].

Dit slachte skaait fan Willem Martens (tinklik in soan fan Marten Harmens), skûtmakker te Akkrum ('scheepstimmerman' 1713), st. nei 1749, tr. [koart foar 1706] Gelske Hendriks, st. nei 1742. Syn soan Klaas (1713-1798) brûkt by syn houlik yn 1751 de namme Van der Tempel. Ek guon pakesizzers begjinne dy namme te brûken (1778, 1802).
De pakesizzer fan syn soan Marten (1708-±1780), ek in Marten Willems (1778-1826) nimt de namme Van der Tempel oan; der is gjin akte fan. Se wiene allegearre skûtmakker te Akkrum.
It wapen is ornearre foar Geerhardus van der Tempel, berne It Hearrenfean 23-10-1888, soan fan Jan van der Tempel en Jitske Giezen, st. It Hearrenfean 29-11-1968, tr. It Hearrenfean 3-12-1914 Gerrediena Mulder, berne Aldskoat 10-1-1888, dr. fan Jacob Mulder en Barbara Billenkamp, st. It Hearrenfean 10-1-1967 en harren neiteam, dy't de namme Van der Tempel fiere.

Untwerp: in besteand wapen, ûntwurpen troch Jan van der Tempel, de heit fan de ynstjoerder.
Ynstjoerder: K. van der Tempel, Aldhoarne.

Van der Tol, Jan Jarig

Dield: I. trochsnien: a. de Fryske earn; b. yn swart twa krúslings pleatste bakkersspanen, ûnder beselskippe fan in fisk, alles goud; II. trochsnien; a. yn blau twa stjerren en in leelje, pleatst 2, 1, alles goud; b. yn grien in iepen gouden standertmûne; oer de trochsniedingsline hinne in fersmelle sulveren dwersbalke, belein mei twa skiven, mei dêr tusken yn in roas, alles read.
Helmteken: in gouden nôtier mei oan beide siden in blêd, mei der oerhinne twa skeankrúste spearen mei swarte skacht en gouden punt.
Helmkleed: blau, fuorre mei giel.

Gedeeld: I. Doorsneden: a. de Friese adelaar; b. in zwart twee kruislings geplaatste bakkersspanen, beneden vergezeld van een vis, alles goud; II. doorsneden: a. in blauw twee sterren en een lelie, geplaatst 2, 1, alles goud; b. in groen een open gouden standaardmolen; over de snijdingslijn een versmalde zilveren dwarsbalk, beladen met twee schijfjes met daartussen een roos, alles rood.
Helmteken: een gouden aar met aan beide zijden een blad, waaroverheen twee schuingekruiste speren met zwarte schacht en gouden punt.
Helmkleed: blauw, gevoerd met geel.

It wapen is basearre op it famyljewapen (sjoch Gen. Jierb. 2024, side 347). De sulveren dwersbalke stiet sawol foar de tolhikke ûnder Mullum by de Harnzer trekfeart, dêr't de famylje har namme oan ûntliend hat, as foar de Dam te Amsterdam, dêr't tichteby yn 1799 de fûnling Johannes Marinus Bijdam fûn is.
De reade skiven steane foar it jild: de 'penningen en stuyvers' dy't minsken as tol betelje moasten. De roas stiet sawol foar de famylje Rooswinkel/Rosewinckel (1649), dy't yn Dokkum in bierbrouwerij hie, as foar de foarfaar Doede Simons te Loaiïngea (1633), dy't ek in stjer yn it skyld fierde.
De twa stjerren fan it lofter boppekertier komme fan it wapen Epema út Nijlân en steane ek symboal foar de eardere gritenij Ferwerderadiel, mei sân stjerren yn it wapen, it wenplak fan de ynstjoerder. De leelje komt fan de wapens fan Harns en Penjum (de Hiddema's), út hokker plakken ferskate foarâlden komme.
It blauwe fjild ferwiist nei regintefamyljes Kaldenbach en Cremer (fan Zutphen en fan Doetinchem) en de touslaggersfamylje Deetman (fan Elburg).
De bakkersspanen ferwize nei de famylje fan 'erfgooiers' Snijder-Vos, bôlebakkers te Huizen (Noard-Hollân); de gouden fisk (salm) dêrûnder ferwiist nei de famylje Den Hartogh fan Leksmond en Vianen.

De gouden standertmûne stiet foar de slachten fan mûnders Kelderman, Van Neck en Beerendsen út Gelderlân en Westfalen; it griene fjild ferwiist nei de regintefamyljes Van Essen (Zutphen) en Planten (Doetinchem).
De nôtier as helmteken is in *pars pro toto* foar de nôtskeaf út it wapen Rheen fan Rien ûnder Lytsewierrum en ferwiist ek nei it wapen fan Barradiel, dêr't foarteam fan heitekant fiif generaasjes wenne hat.
De spearen symbolisearje de namme Jarich/Jarig, dy't in protte foarkomt yn de stambeam. Dy namme is ôflaat fan it Germaanske wurd *ger- dat spear betsjut.
Al dizze famyljes hearre ta de foarâlden fan de ynstjoerder.

Dit is it persoanlike wapen fan Jan Jarig van der Tol, berne 1952, soan fan Hendrik van der Tol (1917) en Theodora Jacoba Bijdam (1919).

Untwerp: J.C. Terluin, lid F.R.f.H. yn oerlis mei de ynstjoerder.
Ynstjoerder: mr. J.J. van der Tol, Blije.

Wimpel fan Beetstersweach yn de gemeente Opsterlân

In blauwe hys, útrinnende yn in punt, dy't begjint op ien wimpelbreedte fan de broeking en eindiget likernôch op twa kear de wimpelbreedte, mei dêryn in antike giele kroan mei sân punten, fuorre mei read, derûnder in giel klaverblêd; in flecht fan twa banen read en giel.

It wapen en de flagge binne al registrearre yn it Genealogysk Jierboekje 1976, side 6.

Untwerp: R.J. Broersma, tekener F.R.f.H.

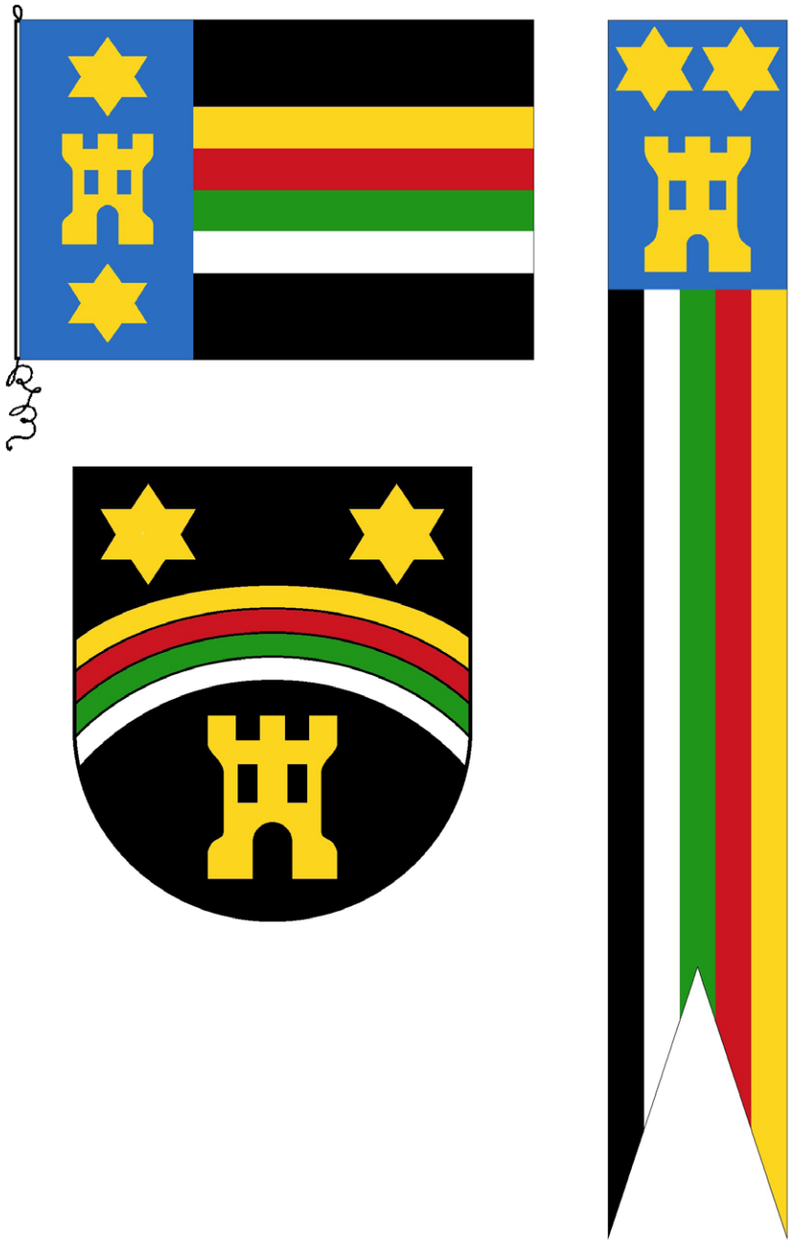

Nije flagge en wimpel fan Hallum yn de gemeente Noardeast-Fryslân

Wapen:
yn swart in heraldyske reinbôge fan goud, read, grien en sulver; boppe beselskippe fan twa gouden stjerren en ûnder fan in gouden boarch mei twa finsters, ferljochte en iepene fan it fjild.

Flagge:
in blauwe hys mei in breedte fan 1/3 flaggelingte, wêryn in boarch, mei twa finsters, ferljochtet en iepene fan it fjild, boppe en ûnder beselskippe fan in stjer, alles giel; de flecht besteande út seis banen swart, giel, read, grien, wyt en swart, yn in ferhâlding fan 2:1:1:1:1:2.

Wimpel:
in blauwe hys mei in hichte fan omtrint 1½ kear de wimpelbreedte, yn de hys in boarch, mei twa finsters, ferljochte en iepene fan it fjild, mei dêr boppe twa stjerren njonken elkoar, alles giel; de wimpelflecht mei fiif likense brede banen swart, wyt, grien, read en giel.

Yn 2024 hat der, nei oanlieding fan it oanfoljen fan it wapen en de flagge mei in wimpel, kontakt west tusken de Fryske Rie foar Heraldyk en Doarpsbelang Hallum. Om de flagge mear by it wapen fan Hallum oanslute te litten en de ferwizing nei de reinbôge-beweging net promoatsje te wollen en neutraal te bliuwen op dat mêd is besletten om de flagge oan te passen. Hjirby is de motivaasje fan de ûntwerper fan de âlde flagge earbiedige.
De betsjutting fan dy flagge wie '*it alles omfiemjende*; de kleuren foar de dei en alle kleuren tegearre it swart foar de nacht. Alle kleuren fan de wrâld, wat ferwiist nei de pleatslike yndustry, dêr't de produkten de hiele wrâld fan oergean. It tal banen is ek in ferwizing nei it tal stjerren yn it eardere gemeentewapen en it tal banen fan de eardere gemeenteflagge'.

Yn it nije ûntwerp is it swart fan de hys no werom te finen yn de boppeste en ûnderste baan fan de flagge, wylst de reinbôge redusearre is ta in saneamde heraldyske reinbôge. De ferwizing nei it gemeentewapen en -flagge wurdt no foarme troch de kleuren blau en giel fan de hys. De wimpel is in ôflieding fan de (kantele) flagge.

It wapen en de âlde flagge wiene registrearre yn het Genealogysk Jierboek 1995, side 195. De âlde flagge is hjirby kommen te ferfallen.

Untwerp flagge en wimpel: R.J. Broersma, tekener F.R.f.H.